

Ministarstvo ekonomije

Izvještaj o radu Ministarstva ekonomije za 2020. godinu

Novembar, 2021.

REZIME

IZVJEŠTAJ O RADU MINISTARSTVA EKONOMIJE ZA 2020. GODINU

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima,
- Direktorat za energetiku i energetska efikasnost,
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja,
- Direktorat za industriju i transformaciju,
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju,
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom,
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača,
- Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar,
- Odjeljenje za evropske integracije,
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju,
- Kabinet ministra,
- Služba za opšte poslove i finansije.

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji broj: 602-30/2019-16 od 4.4.2019. godine sistematizovano je 189 radnih mjesta, od kojih je raspoređeno na 31. decembar 2020. godine 134 zaposlenih. U odnosu na prethodni Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije broj: 602-71/2018-10 od 22.3.2018. godine, došlo je objedinjavanja Direktorata za energetiku i Direktorata za energetska efikasnost. U skladu sa Planom optimizacije javne uprave, broj sistematizovanih radnih mjesta smanjen je za 20.

Institucije nad kojima Ministarstvo ekonomije vrši nadzor su:

- Uprava za ugljovodonike;
- Zavod za metrologiju;
- Akreditaciono tijelo i
- Institut za standardizaciju.

REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA VLADE CRNE GORE ZA 2020. GODINU

Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu utvrđeno je ukupno 52 obaveze Ministarstva ekonomije. Tokom programskog perioda uspješno su realizovane 36 obaveze, što ukupno čini 69,23% realizacije.

Ispunjenost obaveza iz PRV po kvartalima:

	Obaveza po PRV	Realizovano
I Kvartal	15	15 ili 100%
II Kvartal	15	13 ili 87%
III Kvartal	7	5 ili 71%
IV Kvartal	15	3 ili 20%
Ukupno	52	36 ili 69,23%

REALIZACIJA ZAKLJUČAKA

U 2020. godini Ministarstvo ekonomije je od ukupnog broja zaduženja i to 119, realizovalo 87 zaključka (procenat realizacije iznosi 77,31%), nije realizovalo 27 zaključaka, dok 5 zaključka nije dospjelo za realizaciju.

Obaveze Ministarstva ekonomije utvrđene Programom rada Vlade za 2020. godinu su sledeće:

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

Kvartalno izvještavanje se odnosilo na sledeće informacije:

Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti energetike i energetske efikasnosti i to:

- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta termoenergetskog kompleksa u Pljevljima;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata obnovljivih izvora energije;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta intenzivne revitalizacije elektrodistributivne mreže;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti.

Polugodišnje izvještavanje (II i IV kvartal) se odnosilo na sledeće informacije:

Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti koncesija - rudarstvo i geološka istraživanja:

- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta - Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta -Realizacija i dodjela ugovora o koncesiji za istraživanje i proizvodnju čvrstih mineralnih sirovina.

TEMATSKI DIO

I Kvartal

- Program za unapređenje konkurentnosti privrede, za 2020. godinu;
- Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, s Akcionim planom za sprovođenje Strategije, za 2020-2021;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja energetike do 2030. godine, za 2019. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike 2019–2023. godine, za 2019. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021, za 2019. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori, za period 2019-2023, za 2019. godinu;
- Izvještaj o radu Ministarstva ekonomije za 2019. godinu.

II Kvartal

- Izvještaje o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje energetske efikasnosti 2019-2021, za 2019. godinu;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji mjera za unapređenje energetske efikasnosti u sektoru prerađivačke industrije;
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020, za 2020. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020, za 2019. godinu.

III Kvartal

- Informacija o poslovanju privrednih društava u većinskom državnom vlasništvu iz nadležnosti ministarstva.

IV Kvartal

- Energetski bilans Crne Gore za 2021. godinu;
- Informacija o stanju u sektoru prerađivačke industrije;
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine, za period 2018-2019;
- Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina za 2021. godinu;
- Informacija o aktivnostima po osnovu članstva u Crne Gore u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i primjene Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006);
- Izvještaj o razvoju tržišta elektronskih komunikacija;
- Plan namjene radio-frekvencijskog spektra.

NORMATIVNI DIO

I Kvartal

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju;
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici.

II Kvartal

- Predlog zakona o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima;
- Predlog zakona o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodonika u podmorju;
- Predlog zakona o standardizaciji;

Kvartalno izvještavanje u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma se odnosilo i na sledeću informaciju:

- Informacija o aktivnostima na sprovođenju Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije

OBAVEZE PO PROGRAMU RADA VLADE ZA 2020. GODINE. KOJE NIJESU REALIZOVANE:

- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta termoenergetskog kompleksa u Pljevljima;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta intenzivne revitalizacije elektrodistributivne mreže;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta - Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta -Realizacija i dodjela ugovora o koncesiji za istraživanje i proizvodnju čvrstih mineralnih sirovina;
- Informacija o poslovanju privrednih društava u većinskom državnom vlasništvu iz nadležnosti ministarstva;
- Informacija o stanju u sektoru prerađivačke industrije;
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine, za period 2018-2019;
- Plan davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina za 2021. godinu;
- Informacija o aktivnostima po osnovu članstva u Crne Gore u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i primjene Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006);
- Izvještaj o razvoju tržišta elektronskih komunikacija;
- Predlog zakona o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima;
- Predlog zakona o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodonika u podmorju;
- Informacija o aktivnostima na sprovođenju Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE CRNE GORE ZA 2020. GODINU

Ministarstvo ekonomije, je tokom 2020. godine Vladi Crne Gore na razmatranje uputilo 224 materijala. Tokom prethodne godine realizovane su brojne aktivnosti koje nisu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu a čije ispunjavanje je značajno za sprovođenje redovnih aktivnosti i postizanje osnovnih ciljeva rada Ministarstva, a podrazumijevaju realizaciju i praćenje projekata iz oblasti energetike, industrije, rudarstva, preduzetništva, regionalnog razvoja i ostalih oblasti u resoru Ministarstva. Takođe, aktivnosti se odnose i na ispunjavanje međunarodnih obaveza i realizaciju preuzetih obaveza u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Ministarstvo ekonomije koordinira radom pet radnih grupa. Šefovi radnih grupa iz Ministarstva su za sledeća poglavlja:

- Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE
- Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO
- Poglavlje 15 - ENERGETIKA
- Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA
- Poglavlje 30 - VANJSKI ODNOSI

Vezano za pregovarače, pored pobrojanih pet poglavlja, pregovarači iz Ministarstva ekonomije su i u poglavljima:

- Poglavlje 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA
- Poglavlje 7 - PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE
- Poglavlje 8 - KONKURENCIJA i
- Poglavlje 28 - ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

Takođe značajno je napomenuti da imajući obuhvat pravne tekovine EU učestvujemo i u implementaciji obaveza iz poglavlja:

- Poglavlje 10 - INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI
- Poglavlje 21 - TRANS-EVROPSKE MREŽE
- Poglavlje 31 - VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE

Poglavlje je otvoreno 20. juna 2017. godine. Evropska komisija je utvrdila četiri mjerila za zatvaranje Poglavlja 1, i to:

1. Crna Gora usvaja i primjenjuje zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/83/EK o kodeksu Zajednice koji se odnosi na medicinske proizvode za ljudsku upotrebu, kako je izmijenjena Direktivom 2004/27/EK i zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/82/EK koja se odnosi na medicinske proizvode za veterinarsku upotrebu – ovo uključuje uspostavljanje postupka autorizacije za medicinske proizvode u objema oblastima, kao i Direktiva 89/105/EK koja se odnosi na određivanje cijena i refundaciju farmaceutskih proizvoda, u skladu s principima prakse Evropskog suda pravde;

2. Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju usklađivanja horizontalnog zakonodavstva s evropskom pravnom tekovinom i pokazuje dobar napredak u prenošenju pravne tekovine za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa, naročito u onim sektorima u kojima je dosadašnja usklađenost nedovoljna ili ograničena;

3. Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju uvođenja klauzula o uzajamnom priznavanju i neophodnih izmjena domaćeg zakonodavstva i administrativnih praksi u cilju usaglašavanja s članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU (UFEU);

4. Crna Gora pokazuje da ima odgovarajuće administrativne kapacitete za adekvatnu primjenu zakonodavstva u svim horizontalnim oblastima koje utiču na slobodu kretanja robe (regulatorna, standardizacija, akreditacija, metrologija, ocjena usaglašenosti i tržišni nadzor), kao i zakonodavstva za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa do dana pristupanja.

U cilju ispunjavanja mjerila, Crna Gora je nastavila sa realizacijom obaveza vezanih za usaglašavanje zakonodavstva u svim oblastima koje su obihvaćene ovim poglavljem. U 2020. godini Crna Gora je donijela 10 propisa u okviru ovog poglavlja u cilju usaglašavanja nacionalnih propisa sa EU zakonodavstvom. Crna Gora će nastaviti sa radom na ispunjavanju svih obaveza u cilju ispunjenja mjerila i sticanja uslova za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Poglavlje 3 - PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

Poglavlje 3 je otvoreno 11. decembra 2017. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu.

- Mjerilo za otvaranje pregovora u Poglavlju 3 bilo je :
 - donošenje Nacionalnog plana razvoja kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Akcionim planom, što je u nadležnosti Ministarstva prosvjete i Ministarstva rada i socijalnog staranja.
 - Nacionalni plan je donijet 24. aprila 2014. godine za period 2013-2018.
- Kada su u pitanju završna mjerila za ovo Poglavlje, prema ocjenama Savjeta EU, definisana su četiri (4) mjerila od kojih je jedno u nadležnosti Ministarstva ekonomskog razvoja, i to:
 - **Mjerilo 3** - Crna Gora je usvojila horizontalni Zakon o uslugama, kojim će se prenijeti Direktiva o uslugama 2006/123/EZ, koja ima za cilj da pokaže dalji napredak u usklađivanju sektorskih propisa.

Realizovano u 2020. godini

1. Pripremljena Informacija o aktivnostima na usaglašavanju nacionalnog zakonodavstva sa Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu, kojom je dat pregled realizacije obaveza koje se odnose na mjerilo br. 3 u okviru Poglavlja 3 za 2020.godinu, koju je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici održanoj 18.02.2021.godine;
2. Zaključkom Vlade br. 04-699/2 od 25.02.2021. (odnosi se na Izvještaj za 2020. godinu) zaduženi su nadležni resori da prilikom donošenja propisa koji regulišu uslužne djelatnosti iz Priloga I uzmu u obzir obaveze koje proizilaze iz Direktive o uslugama i o istom izvijeste Ministarstvo ekonomije, odnosno Ministarstvo ekonomskog razvoja, a Privrednoj komori je preporučeno isto;
3. Pravni osnov za uspostavljanje Jedinственe kontakt tačke za usluge (JKT) sadržan je u članu 8 Zakona o uslugama kojim se propisuje obaveza uspostavljanja elektronske JKT u Crnoj Gori. Istu uspostavlja Ministarstvo ekonomije/Ministarstvo ekonomskog razvoja, koja će funkcionisati u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronska uprava. Kao jedna od pripremnih aktivnosti na uspostavljanju JKT, na portalu eUprava postavljen je Registar licenci, koji sadrži 355 licenci, koje izdaje 26 institucija, od čega je 10 licenci namijenjeno za organe državne uprave, 295 za pravna lica, 50 za fizička lica. Nivoi sofisticiranosti definišu da li su usluge u ovom slučaju licence dostupne od najosnovnijeg pružanja samo informacija o usluzi (licenci) do mogućnosti da je obezbjeđena personalizacija i proaktivno pružanje usluge (licence), koja ujedno predstavlja i najveći nivo sofisticiranosti - Nivo 5. Najveći br. licenci koje su dostupne na portalu e-uprave, ukoliko posmatramo sa aspekta nivoa sofisticiranosti usluga, jesu licence koje imaju Nivo 1 (185), Nivo 2 imaju 145 licence dok Nivo 3 ima 25 licenci. Nivo 1 predstavlja samo informaciju odnosno usluga (licenca) je dostupna samo sa osnovnim informacijama o usluzi, Nivo 2 predstavlja jednosmjernu interakciju odnosno dostupnost formulara u elektronskom obliku uz mogućnost preuzimanja formulara i čuvanja na računaru za konkretnu uslugu (licencu), dok Nivo 3 predstavlja dvosmjernu komunikaciju odnosno interaktivno ispunjavanje formulara i prijavu uz autentifikaciju za korišćenje konkretne e-usluge (e-licence). Nivo 4 i Nivo 5 predstavljaju kompleksnije usluge koje obezbjeđuju elektronsku transakciju i personalizaciju, što predstavlja krajnji cilj kroz unapređenje postojećih usluga odnosno licenci.
4. Uspostavljena je mreža kontakt osoba na lokalnom nivou;
5. U Izvještaju EK o Crnoj Gori za 2020. godinu ocijenjeno je da je Crna Gora umjereno spremna, kao i da je ostvarila određeni napredak daljim usklađivanjem sa Direktivom o uslugama i pripremnim aktivnostima na uspostavljanju jedinственe kontakt tačke, dok napredak nije postignut u dijelu elektronske registracije preduzeća.
6. Obrazovan je Radni tim za uspostavljanje Jedinственe kontakt tačke za usluge (JKT) 31. oktobra 2018. godine s obavezom implementacije IPA 2016 projekta koji se odnosi na uspostavljanje JKT; Takođe, u okviru Sektorskog planskog dokumenta za "Konkurentnost i inovacije" kao jedna od aktivnosti predviđena je da je tržište usluga liberalizovano i optimizovano u skladu sa Direktivom o uslugama, kao i da je zakonodavstvo potpuno

usklađeno. S tim u vezi, Akcijonim dokumentom za 2016. godinu bila je predviđena izrada sofverskog rješenja za JKT za usluge, jačanje administrativnih kapaciteta, kao i promotivne aktivnosti po pitanju JKT, dok je Akcionim dokumentom za 2020. godinu predviđeno povezivanje sa IMI sistemom i jačanje administrativnih kapaciteta Ministarstva ekonomije koje će biti nacionalni IMI koordinator, kao i uključenih resora. Implementacija IPA 2016 projekta koji se odnosi na uspostavljanje Jedinственe kontakt tačke za usluge (Obavještenje o ugovoru za IPA 2016 - Ugovor o uslugama za izgradnju administrativnih i tehničkih kapaciteta za sektor konkurentnost i inovacije objavljeno je 12. avgusta, a krajnji rok za podnošenje prijava bio je 19. septembar 2019. godine. Nakon navedenog, Ministarstvo finansija je donijelo Odluku o imenovanju članova komisije za ocjenjivanje izbora ponuda za gore navedeni Ugovor o uslugama 10. marta 2020. godine. Početak ocjenjivanja ponuda za ovaj projekat bio je planiran za 23. mart 2020. godine, ali zbog situacije sa COVID-19, Vlada Crne Gore je naložila prekid većine aktivnosti u javnim institucijama širom zemlje i sastanak je otkazan. Međutim, prvi sastanak Komisije za ocjenjivanje ponuda za IPA 2016 - Ugovor o uslugama održan je 6. maja 2020. godine. Nadalje, Radni tim je 3. decembra 2020. godine, od strane PIU jedinice Ministarstva, informisan da je, shodno odluci Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori (DEU), procedura ugovaranja projekta "Administrative capacity building for Competitiveness and Innovation sector in Ministry of Economy – IPA 2016" zvanično obustavljena i da projekat neće biti implementiran. Shodno navedenom, Radni tim je pripremio Projektni zadatak (TOR) u okviru Godišnjeg akcijskog programa za Konkurentnost i inovacije IPA 2020, a u okviru pripreme tenderske dokumentacije za projekat "Provision of horizontal assistance for increasing the capacity of relevant institutions for harmonization and implementation of acquis in the area of Competitiveness and Innovation". TOR je obuhvatio inicijalno planirane aktivnosti za IPA 2020 koje se odnose na IMI sistem, kao i aktivnosti koje se odnose na osnivanje JKT za usluge imajući u vidu odluku DEU;

7. Priprema Predloga uredbe o jedinstvenoj kontakt tački za usluge (U aprilu 2020. godine se započelo sa izradom Nacrta Uredbe, a na sastanku Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, koji je održan 16. juna 2020. godine, zatraženo je od strane EK da nam dostavi primjer pravnog akta kojim su zemlje članice regulisale ovu tematiku);

Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformacije je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju 6 - Privredno pravo. U okviru ovog poglavlja postignut je visok stepen usklađenosti s EU propisima, a Crna Gora aktivno radi na ispunjenju završnih mjerila. Aktivnosti u 2020. godini obuhvatile su kontinuirano pripremanje informacija i materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti, kao i materijala koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja.

U pogledu ispunjenja mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo koje se odnosi na izradu Predloga zakona o privrednim društvima i relevantnih podzakonskih akata, aktivnosti su obuhvatile intenzivan rad na donošenju Predloga zakona koji je Skupština Crne Gore donijela na sjednici 25. juna 2020. godine („Službeni list Crne Gore“, br. 065/20 od 03.07.2020; detaljnije u okviru aktivnosti Direktorata za industriju i transformaciju). U dijelu koji se odnosi na podzakonske akate, potrebno je napomenuti da su podzakonski akti Pravilnik o postupku registracije, bližoj sadržini i načinu vođenja Centralnog registra privrednih subjekata i Pravilnik o kriterijumima za određivanje i visini naknade za registraciju privrednih subjekata u Centralnom registru privrednih subjekata objavljeni u Službenom listu CG, broj 98/20 od 30. septembra 2020.godine.

U okviru aktivnosti pregovaračkog poglavlja 6 kontinuirano se prati i izvještava o aktivnostima koje se sprovode na planu ispunjenja preostala 3 mjerila u okviru poglavlja 6 Privredno pravo, a koje su nadležnosti Ministarstva finansija i Komisije za hartije od vrijednosti. U kontekstu navedenog, donijeti su i objavljeni u Službenom listu podzakonski akti koji se odnose na Zakon o tržištu kapitala. Takođe, na snazi su i Zakon o računovodstvu (Sl. list CG, br. 52/16) i Zakon o reviziji

(Sl. list CG, br.01/17), a osnovan je Savjet za reviziju i posebna organizaciona jedinica koja aktivno vršiti nadzor nad revizijom (Direkcija za nadzor nad revizijom u Ministarstvu finansija). Dodatno, Ministarstvo finansija pripremiolo je Nacrt zakona o računovodstvu, koji je od sredine 2019. godine usaglašavan sa EK i tokom 2020. godine čekao je na razmatranje od strane Skupštine CG. Prethodno, završeno je usklađivanje sa Direktivom o ponudama o preuzimanju donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o preuzimanju akcionarskih društava (Sl. list CG, br. 52/16).

EK je dodatno zatražila da se zakonodavni okvir uskladi s novom Direktivom (EU) 2017/828, čije odredbe je ostalo da se dogovori na koji način će se transponovati u nacionalno zakonodavstvo. Takođe, pripremljene su informacije i izvještaji za potrebe Izvještaja o napretku Crne Gore, ocjena celeksa, informacije za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije, i to Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje. Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz obaveza iz PPCG 2020-2022, za 2020.g, u dijelu koji se odnosi na obaveze iz pregovaračkog poglavlja 6 Privredno pravo.

Poglavlje 7 – PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

U okviru ovog poglavlja je postignut visok stepen usklađenosti s EU propisima, a Crna Gora aktivno radi na ispunjenju završnih mjerila. Crna Gora u okviru ovog poglavlja ima definisana četiri završna mjerila, i to:

1. Izvršiti sve neophodne zakonodavne izmjene u cilju obezbjeđivanja primjene Unijskog iscrpljenja prava na teritoriji čitave EU od dana pristupanja.

Prvo završno mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, broj 42/15), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna („Službeni list CG“, br. 42/16) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16). Svaki od navedenih zakona sadrži odredbe o Unijskom iscrpljenju prava, sa dejstvom do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

2. Usvojiti izmjene Zakona o autorskom i srodnim pravima kako bi se završilo usklađivanje s pravnom tekovinom EU.

Moglo se smatrati da je drugo završno mjerilo ispunjeno 2016. godine donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16), koji je bio predmet usaglašavanja s direktivama navedenim u Zajedničkoj poziciji iz 2014. godine. Međutim, Evropska komisija je u međuvremenu dala preporuku da Crna Gora u potpunosti transponuje i Direktivu 2014/26/EU o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava iz 2014. godine, iako ona nije bila na listi propisa EU sa kojima je potrebno usklađivanje, a koji su sadržani u Zajedničkoj poziciji. Postupajući u skladu sa navedenom preporukom, Vlada Crne Gore je 28.11.2019. godine utvrdila Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima koji je potpuno usklađen s predmetnom direktivom. Isti je u decembru 2020. godine arhiviran u skladu sa Pravilnikom o kancelarijskom poslovanju u Skupštini Crne Gore, kojim je propisano da se završetkom mandatnog perioda arhiviraju svi akti koji su u proceduri. Predlog zakona je nakon toga ponovo upućen u proceduru međuresorskog usaglašavanja, i utvrđen od strane Vlade Crne Gore 24.06.2021. godine, a zatim upućen u skupštinsku proceduru.

3. Usvojiti izmjene Zakona o patentima u cilju potpune usklađenosti s pravnom tekovinom EU, naročito odredbe koje se odnose na sertifikate o dodatnoj zaštiti.

Treće završno mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, broj 42/15) koji je usklađen s pravnom tekovinom EU.

4. Crna Gora treba da obezbijedi dovoljne administrativne kapacitete za postupak registracije i sprovođenja prava intelektualne svojine i obezbijedi evidenciju bilansa ostvarenih rezultata o istražnim postupcima, krivičnim gonjenjima i sudskim postupcima u slučaju kršenja prava.

Kada je u pitanju četvrto mjerilo, Crna Gora nije zatvorila pregovore u ovom poglavlju prvenstveno zbog procjene Evropske komisije da isto nije ispunjeno, iako je bilo određenih očekivanja da poglavlje može biti zatvoreno. Radi se o kompleksnom mjerilu, za čiju je implementaciju zaduženo više institucija. U prvom redu, postavlja se pitanje šta su to dovoljni administrativni kapaciteti za registraciju (Ministarstvo ekonomskog razvoja) i sprovođenje prava intelektualne svojine (Uprava policije, Uprava prihoda i carina (u dijelu carina), Uprava za inspekcijske poslove, Državno tužilaštvo i Privredni sud). Pored broja zaposlenih, treba uzeti u obzir i pitanje njihove adekvatne obučenosti za poslove intelektualne svojine.

Kada je u pitanju drugi dio ovog mjerila koji se odnosi na obezbjeđivanje evidencije bilansa ostvarenih rezultata o istražnim postupcima, krivičnim gonjenjima i sudskim postupcima u slučaju kršenja prava, Crna Gora Evropskoj komisiji dostavlja kvartalne, polugodišnje i godišnje izvještaje o sprovođenju prava intelektualne svojine koji uključuju detaljan pregled statističkih podataka o postupcima pred Privrednim sudom, Državnim tužilaštvom, Upravom policije, Upravom prihoda i carina i Upravom za inspekcijske poslove, kao i o postupcima koje vodi i u kojima odlučuje Ministarstvo ekonomskog razvoja, a koji se odnose na registraciju prava industrijske svojine i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava. Kada je ovaj dio mjerila u pitanju, ne može se govoriti samo o prostom prikupljanju statističkih podataka, već i o onom što je u krajnjem mnogo značajnije, a to je ostvarivanje stvarnih i mjerljivih rezultata.

Ministarstvo ekonomije je 29. III 2017. obrazovalo Koordinacioni tim za sprovođenje prava intelektualne svojine, sastavljen od predstavnika ovog ministarstva (uključujući bivši Zavod za intelektualnu svojinu), Privrednog suda, Osnovnog državnog tužilaštva, Uprave za inspekcijske poslove (Tržišna inspekcija), Uprave carina i Uprave policije.

Zadaci Koordinacionog tima su:

- Unaprjeđenje i jačanje saradnje između organa nadležnih za zaštitu i sprovođenje prava intelektualne svojine u Crnoj Gori;
- Koordinacija aktivnosti usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine;
- Praćenje i analiza aktivnosti nadležnih organa u vezi sa pitanjima intelektualne svojine i predlaganje mjera usmjerenih na poboljšanje efikasnosti njihovog rada;
- Utvrđivanje i praćenje prioriteta u svom radu, dinamike i rokova realizacije i ocjena postignutih rezultata.

Koordinacioni tim je obrazovao posebnu radnu grupu koja se bavi sprovođenjem zajedničkih terenskih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine i podizanje svijesti javnosti o značaju prava intelektualne svojine i uticaju na građane, privredu i društvo u cjelini. Iz navedenog se može zaključiti da je uloga Koordinacionog tima da, bez miješanja u nadležnosti pojedinačnih institucija, kroz koordinaciju aktivnosti i unapređenje njihove međusobne saradnje, doprinese ispunjavanju navedenog mjerila. Shodno gore navedenom, potrebno je postići dodatni napredak u ostvarivanju stvarnih i mjerljivih rezultata kod sprovođenja prava intelektualne svojine, koji će se, između ostalog, ogledati u povećanju broja postupaka koji se sprovode pred nadležnim organima.

Poglavlje 8 – KONKURENCIJA

Pregovori u poglavlju 8 - Konkurencija su otvoreni na Međuvladinoj konferenciji 30. VI 2020, a video-konferencija sa EK, na kojoj su pojašnjeni svi zahtjevi definisani Zajedničkom pozicijom EU za poglavlje 8 odnosno završnim mjerilima je održana 24. IX 2020. Evropska komisija je utvrdila četiri mjerila za zatvaranje Poglavlja 8, i to:

1 Crna Gora je završila zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom EU koju obuhvata poglavlje Konkurencija;

2 Crna Gora je izgradila adekvatne administrativne i pravosudne kapacitete u oblasti antimonopolskih pravila, koncentracija i kontrole državne pomoći;

3 Crna Gora je pokazala zadovoljavajući bilans sprovođenja u oblasti antimonopolskih pravila, koncentracija i kontrole državne pomoći, uključujući bilans ostvarenih rezultata djelotvornog i učinkovitog postupanja administracije i pravosuđa u slučajevima otkrivenih nepravilnosti, između ostalog i izricanjem odvratajućih sankcija;

4 U sljedećim slučajevima Agencija za zaštitu konkurencije, kao nacionalni nadležni organ za državnu pomoć, procijenila je prisustvo i usklađenost državne pomoći s odredbama SSP-a o državnoj pomoći i naredila njen povraćaj, gdje je takva pomoć ocijenjena kao neusklađena:

- u slučaju kompanije "Montenegro Airlines", procijeniti da li je državna pomoć koja joj je dodijeljena od 2012. godine usklađena s odredbama SSP-a o državnoj pomoći. Ovo treba da obuhvati i odredbe Zakona o ulaganju u konsolidaciju i razvoj društva "Montenegro Airlines" koji je Skupština Crne Gore usvojila u decembru 2019. godine;
- Utvrditi da li je Unipromov KAP primio nezakonitu pomoć;
- U pogledu autoputa Bar-Boljare, utvrditi da li je bilo nezakonite pomoći u finansiranju izgradnje autoputa i njegovog poslovanja.

U toku 2020. godine je rađeno na ispunjavanju mjerila 2 i doneseno je Rješenje vezano za Zakon o ulaganju u konsolidaciju i razvoj društva „Montenegro airlines“. Takođe, Evropska komisija je obavještena da Uniprom KAP nije primio nezakonitu pomoć radi toga što je transakcija izvršena kroz stečajni postupak pa samim tim nova kompanija nije ni mogla da preuzme bilo kakav dio državne pomoći iz bivšeg KAPa.

Poglavlje 10 – INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

Poglavlje je otvoreno 31. marta 2014. godine. Aktivnosti na ispunjenju završnih mjerila:

Mjerilo 1 - Usklađenost crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU o nezavisnosti nacionalnog regulatornog tijela za elektronske komunikacije (EKIP)

U cilju obezbjeđenja nezavisnosti regulatornog tijela za oblast elektronskih komunikacija, od 1. I 2016. prestale su da važe odredbe Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG“, broj 40/13) koje su predviđale prenos budžetskih viškova regulatornog tijela u državni budžet. U skladu sa zahtjevom Evropske komisije, donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG“, broj 2/17), pa je brisana odredba kojom se definiše da Skupština razrješava predsjednika i članove Savjeta, ako se ne usvoji izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem, s ciljem postizanja konzistentnosti Zakona o elektronskim komunikacijama sa Zakonom o poštanskim uslugama, kao i usklađivanja s odredbama Direktive 2002/20/EZ, Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama, čime je Crna Gora zaokružila zakonodavni okvir za ispunjenje završnih mjerila.

Mjerilo 2 - Dovoljan administrativni kapacitet za sprovođenje pravne tekovine u oblasti elektronskih komunikacija

Od novembra 2016. godine do decembra 2020. nadležnost elektronskih komunikacija je bila u okviru Ministarstva ekonomije. Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije u Direktoratu za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost predviđeno je deset radnih mjesta, zajedno s generalnim direktorom i 9 mjesta je bilo popunjeno. Od 04. decembra 2020. za oblast elektronskih komunikacija nadležno je Ministarstvo ekonomskog razvoja. Takođe, nastaviće se s programom profesionalne obuke zaposlenih kroz ekspertske misije, obuke, seminare, radionice i slično.

Poglavlje 15 – ENERGETIKA

Poglavlje 15 je otvoreno 21.12.2015. godine. Crna Gora je dobila tri završna mjerila za Poglavlje 15, koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja, i to:

- 1) Crna Gora da završi zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom o obaveznim naftnim rezervama, uspostavi administrativnu strukturu za upravljanje naftnim rezervama i započne s uspostavljanjem rezervi u skladu s Akcionim planom;

2) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o unutrašnjem energetsom tržištu, uključujući razdvajanje svih energetskih subjekata u skladu s nekim od modela definisanih pravnom tekovinom;

3) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o energetske efikasnosti.

Mjerilo 1 – U okviru međuresorskog usaglašavanja, Ministarstvu ekonomije nijesu dostavljena sva tražena mišljenja na Predlog zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju.

Mjerilo 2 – U cilju daljeg usklađivanja s pravnom tekovinom EU o unutrašnjem energetsom tržištu, pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetici usvojen je od strane Skupštine Crne Gore 30. jula 2020. godine, a objavljen je u Službenom listu Crne Gore, broj 82/20 od 6. avgusta 2020. godine. U toku 2020. godine, a nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici, donijeta su sljedeća akta:

-Uredba o izmjenama Uredbe o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije („Sl. list CG”, broj 89/20).

-Uredba o bližim uslovima i načinu izdavanja, prenošenja, iskorišćenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije („Sl. list CG”, broj 110/20).

Crnogorski operator tržišta električne energije DOO (COTEE) donio je Pravila o registru garancija porijekla 25. decembra 2020. godine.

Mjerilo 3 – U skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije donijeta su tri (3) propisa kojim se bliže uređuju zahtjevi eko dizajna i označavanja energetske efikasnosti proizvoda koji utiču na potrošnju energije i to:

- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti stambenih ventilacionih jedinica (“Sl. list CG”, broj 63/2020 od 30. VI 2020.);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za pećnice, ploče za kuvanje i nape (“Sl. list CG”, broj 62/2020 od 26. VI 2020.);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti kućnih pećnica i napa (“Sl. listu CG”, broj 63/2020 od 30. VI 2020.).

Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformaciju je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **20 – Preduzetništvo i industrijska politika**.

U okviru Poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika na planu ispunjenja mjerila za zatvaranje poglavlja, u procesu implementacije revidirane Industrijske politike Crne Gore za period 2019-2023.g., usvojen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2019.godinu.

U dijelu poglavlja koje se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, pripremljeni izvještaji o realizaciji u oblasti preduzetničke i industrijske politike, pripremljene relevantne informacije na nivou poglavlja za potrebe izrade I i II priloga Izvještaja EK o Crnoj Gori u predmetnom izvještajnom periodu. Realizovane su aktivnosti na koordinaciji u skladu sa preporukama iz Izvještaja EK za PP 20, pregledu i ocjeni relevantnosti celeksa, praćenje realizacije obaveza iz pregovaračke pozicije, pripremi informacija za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

Takođe, u okviru Poglavlja se u kontinuitetu prate aktivnosti na potpunom usklađivanju regulatornog okvira sa Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU na planu izrade Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza.

U procesu praćenja pristupanja radilo se na koordinaciji ispunjenju obaveza iz PPCG 2020-2022, za 2020.g., pripremi relevantnih izvještaja o stepenu realizacije ispunjenosti obaveza koje proističu iz pregovaračkog poglavlja PP 20.

Takođe, značajno je napomenuti da imajući u vidu obuhvat pravne tekovine EU Direktorata za industriju i transformaciju učestvuje u implementaciji obaveza iz poglavlja. Fokus aktivnosti u narednom periodu će biti na daljem usklađivanju crnogorskih propisa s pravnom tekovinom EU.

Poglavlje 21 - TRANS-EVROPSKE MREŽE

Politika poglavlja 21 - Trans-evropske mreže je usmjerena na unapređenje i razvoj saobraćajnih, energetske i telekomunikacijskih sistema u okviru Evropske unije. Pravna tekovina Evropske unije iz Poglavlja 21 - Trans-evropske mreže, koja se odnosi na oblast energetike, obuhvata Regulativu (EU) 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope (CEF) i Regulativu (EU) 347/2013 o smjernicama za trans-evropsku energetske infrastrukturu.

Crna Gora je dobila tri završna mjerila za Poglavlje 21, koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja. Treće mjerilo se, pored Ministarstva saobraćaja i pomorstva, odnosi i na obaveze Ministarstva ekonomije.

Mjerilo 3 - Crna Gora pokazuje institucionalne i administrativne kapacitete koji su potrebni kako bi se preuzele odgovornosti koje proizilaze iz Regulative 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope.

U cilju ispunjenja ovog mjerila, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije predviđeno je da se u okviru Direktorata za energetiku i energetske efikasnost u Direkciji za međunarodnu saradnju u oblasti energetike i energetske efikasnosti, pored ostalog, obavljaju i poslovi koji se odnose na sprovođenje politike trans-evropskih mreža u dijelu energetske infrastrukture. Takođe, Pravilnikom je u navedenoj direkciji predviđeno jedno radno mjesto za službenika koji će raditi na realizaciji obaveza koje proizilaze iz Regulative (EU) br. 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope. Pripremljen je Predlog kadrovskog plana Ministarstva ekonomije za 2020. godinu, kojim je predviđeno popunjavanje navedenog radnog mjesta. Pored toga, u cilju transponovanja i implementacije Regulative (EU) 347/2013 pripremljen je Nacrt zakona o prekograničnim energetske infrastrukturnim projektima.

Poglavlje 28 – ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

U okviru ovog poglavlja je postignut visok stepen usklađenosti s EU propisima, a Crna Gora aktivno radi na ispunjenju završnih mjerila. Crna Gora u okviru ovog poglavlja ima definisana tri završna mjerila, i to

1. Da Crna Gora izmijeni Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda i Zakon o zaštiti potrošača u cilju daljeg usklađivanja svog zakonodavstva u oblasti zaštite potrošača, posebno s Direktivom 2011/83/EU o pravima potrošača i dokaže da će biti uspostavljene adekvatne administrativne strukture i kapaciteti radi ispravnog sprovođenja zakonodavstva do dana pristupanja.

U okviru prvog završnog mjerila, donesen je Zakon o izmjenama i dopunama zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda ("Službeni list Crne Gore", br. 013/18), koji je u potpunosti usaglašen sa Direktivom 87/357/EEZ o obmanjujućim proizvodima i Direktivom 2001/95/EZ o opštoj bezbjednosti proizvoda. Skupština Crne Gore je 22. XI 2019. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača („Sl. List CG“, br. 67/19), čime je u potpunosti prenijeta Direktiva 2011/83 i Direktiva 2013/11. Međutim zbog potrebe potpune stručne i jezičke usaglašenosti sa direktivama, a u skladu sa dobijenim komentarima DG JUST-a, pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača koji je utvrđen na sjednici Vlade od 14.10.2021. godine i poslat u Skupštinsku proceduru.

2. Da Crna Gora pokaže usklađenost s pravnom tekovinom u oblasti zaraznih bolesti i obezbijedi odgovarajuće institucionalne, tehničke i administrativne kapacitete do dana pristupanja, da bi se ta pravna tekovina sprovela i ispunile obaveze izvještavanja i koordinacije s EU u cilju rješavanja ozbiljnih prekograničnih prijetnji zdravlju.

3. Da Crna Gora usvoji zakone kojima se postiže usklađenost s pravnom tekovinom koja se odnosi na materije ljudskog porijekla, naročito u pogledu organa, reproduktivnih ćelija i izvještavanja o ozbiljnim neželjenim događajima i reakcijama. Da Crna Gora pokaže da će imati adekvatne

administrativne kapacitete da pravilno sprovodi i izvršava zakone u oblasti krvi, tkiva, ćelija i organa do dana pristupanja.

Ispunjavanje obaveza iz mjerila 2 i 3 je u nadležnosti Ministarstva zdravlja.

Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI

Pregovaračko poglavlje 30 – Vanjski odnosi odnosi se na zajedničku trgovinsku politiku EU, bilateralne sporazume s trećim zemljama, kao i razvojnu politiku i humanitarnu pomoć. Crna Gora je privremeno zatvorila ovo poglavlje 2017. godine. Međutim, iako je poglavlje privremeno zatvoreno, Crna Gora ima obavezu da aktivno radi na daljem usklađivanju legislative, a kako bi se danom pristupanja osigurala puna primjena i sprovođenje *acquis*. Vezano za ovo poglavlje u Izvještaju EK za 2020. godinu se navodi da je Crna Gora postigla dobar nivo spremnosti.

Poglavlje 31 - VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

Poglavlje 30 ima horizontalni uticaj na poglavlja koja su povezana s carinskom unijom, kao i vanjskom, bezbjednosnom i odbrambenom politikom. U skladu sa pomenutom, a vezano za nadležnost Ministarstva ekonomije, poglavlje 31 obuhvata pravnu tekovinu iz oblasti kontrole izvoza robe dvostruke namjene, a koja se paralelno prati kroz poglavlja 30 i 31.

JAVNE NABAVKE

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Službeni list Crne Gore", br. 074/19), Pravilnika o sadržaju akta i obrascima za sprovođenje nabavke male vrijednosti („Službeni list CG“, br. 49/17), kao i Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki ("Službeni list Crne Gore", br. 061/20, 065/20, 071/20, 074/20, 102/20, 051/21), a na osnovu internih pravilnika Ministarstva ekonomskog razvoja tokom 2020. godine, sprovedeni su sljedeći postupci:

- Otvoreni postupaka: 4;
- Pregovaračkih postupaka: 1;
- Mala nabavka: 83;
- Jednostavna nabavka: 61.

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2020 GODINU

BROJČANI (STATISTIČKI) PRIKAZ GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA PRVOSTEPENOG JAVNOPRAVNOG ORGANA

Naziv prvostepenog organa	Broj pokrenutih upravnih postupaka po zahtjevu stranke	Broj pokrenutih upravnih postupaka po službenoj dužnosti	Broj neriješenih predmeta, sa podatkom o broju neriješenih predmeta iz prethodne godine	Broj riješenih predmeta u izvještajnom periodu	Ukupan broj zahtjeva		Broj predmeta riješeni u roku	Broj predmeta riješeni po isteku roka	Broj obustavljenih postupaka	Broj podnijetih žalbi	Broj rješenja donijetih po zahtjevu za ponavljanje postupka	Broj podnijetih prigovora		Broj i vrsta izdatih uvjerenja i drugih isprava o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija	Broj i vrsta izdatih uvjerenja i drugih isprava o činjenicama o kojima se ne vodi službena evidencija	Podaci o upravnim izvršenjima				
					Broj usvojenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva						Broj usvojenih prigovora	Broj odbijenih prigovora			Izvršenje novčanom kaznom	Preko drugih lica	Neposrednom prinudom	Poravnanje	Obustavljena i odožena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Ministarstvo	4218	49	1944	3217	110	4	2897	320	12	212	3		1	360						
Organi uprave nad kojima se vrši nadzor i javnopravni organi koji su u okviru resora																				
UKUPNO:	4218	49	1944	3217	110	4	2897	320	12	6	3		1	360						

BROJČANI (STATISTIČKI) PRIKAZ GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA DRUGOSTEPENOG JAVNOPRAVNOG ORGANA

Naziv drugostepeno g organa	Ukupa n broj žalbi u toku godine	Broj neriješeni h žalbi u toku godine sa podatkom o broju neriješeni h predmeta iz predhodn e godine	Ukupan broj predmeta riješenih u drugostepeno m postupku	Broj predmeta riješenih u roku u drugostepeno m postupku	Broj predmeta riješenih po isteku roka u drugostepeno m postupku	Broj po žalbi poništenih rješenja kada je drugostepe ni organ donio meritorno rješenje	Broj po žalbi poništenih rješenja kada je predmet vraćen prvostepeno m organu na ponovni postupak	Broj po žalbi izmijenjeni h rješenja	Broj odbijeni h žalbi	Broj obustavljeni h postupaka	Broj zahtjeva za ponavljanj e postupka		Podaci o upravnom sporu			
											Broj usvojenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva	Broj podnijetih tužbi	Ukupan broj odlučena Upravna odlučena	Broj usvojenih tužbi	Broj odbijenih tužbi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ministarstvo	227	5	241	238	3		14			2			39	41	9	27

OSTALI PODACI

Naziv organa	Podaci o zaključenim upravnim ugovorima ¹	Broj poništenih rješenja	Broj ukinutih nezakonitih rješenja	Broj ukinutih zakonitih rješenja
1	2	3	4	5
Ministarstvo		10		
Organi uprave nad kojima se vrši nadzor i javnopravni organi koji su u okviru resora				
UKUPNO:		10		

¹ Podaci o upravnim ugovorima podrazumijevaju sljedeću vrstu podataka, i to: broj, datum i mjesto zaključenja upravnog ugovora, ugovorne strane i dr.

Ministarstvo ekonomije

PRILOG

Izveštaj o radu Ministarstva ekonomije za 2020. godinu za:

- **Ministarstvo ekonomije po unutrašnjim organizacionim jedicama;**
- **Uprava za ugljovodonike;**
- **Zavod za metrologiju;**
- **Akreditaciono tijelo i**
- **Institut za standardizaciju.**

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2020. godinu urađen je u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 87/18) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu.

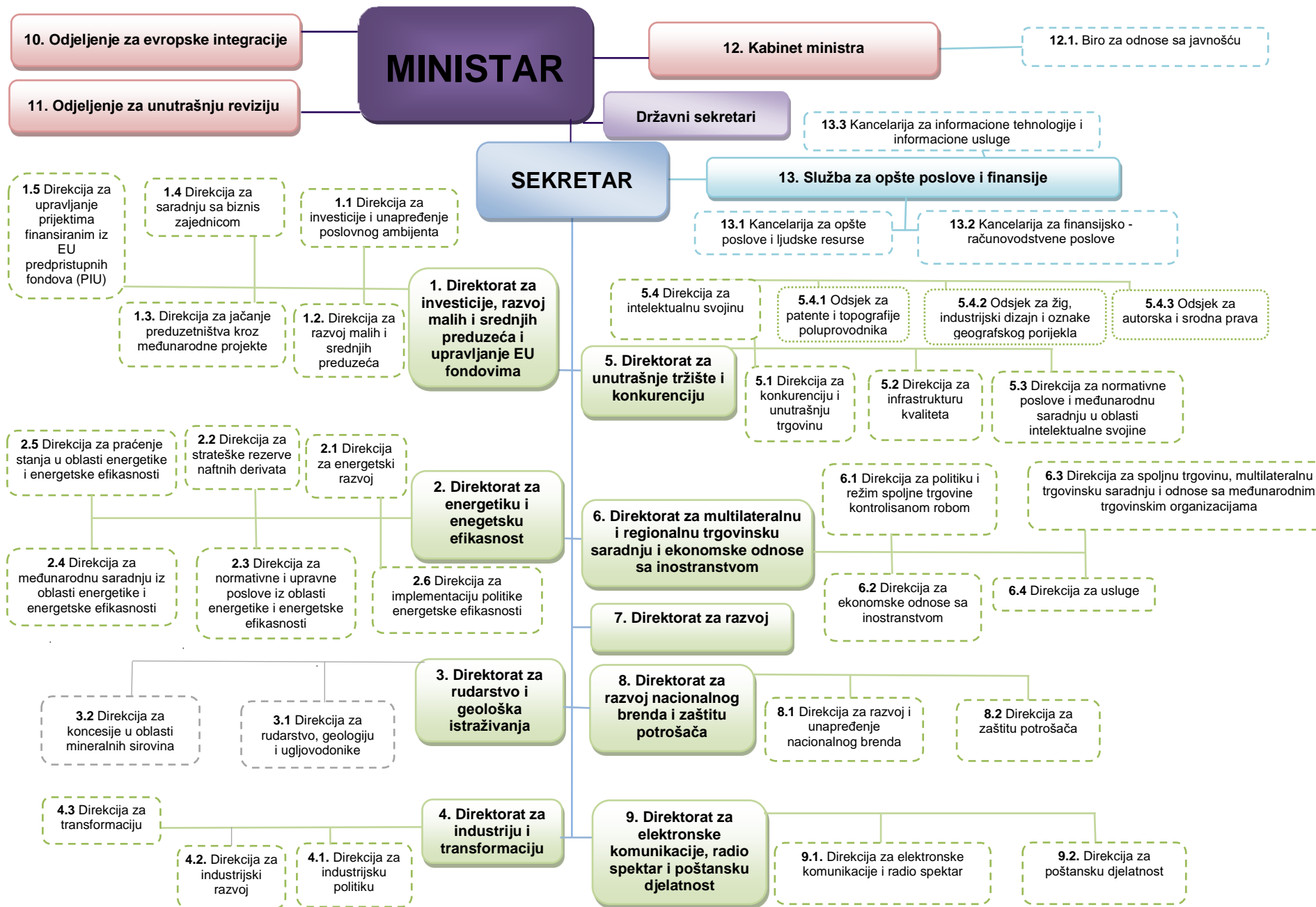
II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretpristupnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetskih sirovina, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, prerada drveta i proizvodi od drveta, proizvodnja papira, izdavanje i štampanje, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetske politike; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetske bilansa Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; sistemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom; investicionu politiku; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; učestvovanje u radu mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju prekogranične trgovine robama i uslugama; saradnja sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO) gdje je Ministarstvo nadležno za pored saradnje i koordinaciju, i dr. kao i sa drugim multilateralnim inicijativama; učestvovanje u sprovođenju Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA), Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA) i drugih sporazuma o slobodnoj trgovini; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet

optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; utvrđivanje univerzalnog servisa koje treba da obezbijedi operator javne fiksne komunikacione mreže; podsticanje razvoja elektronskih komunikacija; koordiniranje aktivnosti sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio-frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost; sprovođenje odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama; određivanje visine naknada za registracije i licence u skladu sa zakonom; administrativne i upravne poslove koji se odnose na davanja saglasnosti na plan namjene radio-spektra i plan raspodjele radio-frekvencija; predlaganje visine naknada za radio-frekvencije, određivanje opštih uslova za obavljanje poštanskih usluga; propisivanje nomenklature poštanskih usluga; propisivanje uslova i načina izdavanja poštanskih maraka (marki); određivanje visine naknade za dobijanje licenci i rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poštanskih usluga; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva ekonomije su:

- Direktoratu za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima,
- Direktoratu za energetiku i energetske efikasnost,
- Direktoratu za rudarstvo i geološka istraživanja,
- Direktoratu za industriju i transformaciju,
- Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju,
- Direktoratu za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom,
- Direktoratu za razvoj;
- Direktoratu za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača,
- Direktoratu za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar,
- Odjeljenju za evropske integracije,
- Odjeljenju za unutrašnju reviziju,
- Kabinetu ministra,
- Službi za opšte poslove i finansije.

IZVJEŠTAJI PO UNUTRAŠNjim ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

DIREKTORAT ZA INVESTICIJE, RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA I UPRAVLJANJE EU FONDovima

Koordinacija izrade i implementacije strateških dokumenata i godišnjih Akcionih planova:

– Strategija za razvoj mikro malih i srednjih preduzeća 2018-2022.godine

Izrađen je izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća za 2019. godinu, koji je usvojen na sjednici Vlade **28.04.2020. godine**. Za 2019. godinu od ukupno 188 aktivnosti koliko je predviđeno da bude realizovano, 167 aktivnost je uspješno realizovana ili se realizuje u kontinuitetu, dok 21 planirana aktivnost nije realizovana (nedostatak finansijskih sredstava, odlaganje realizacije iz objektivnih razloga, neophodnosti završetka prethodno započetih aktivnosti), što predstavlja **88,83% ispunjenosti** ukupno planiranih aktivnosti predviđenih za 2019. godinu.

U pogledu utroška finansijskih sredstava od ukupno planiranih **249.433.102,90€** za realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2019. godinu, realizovano je ukupno **259.740.436,08€**, što predstavlja veći utrošak od 10.307.333,18€, do kojeg je došlo zbog povećanog plasmana povoljnih finansijskih sredstava za pružanje podrške crnogorskoj privredi, bolje iskorišćenosti EU fondova i donatorskih sredstava.

Na sjednici Vlade od **31.07.2020. godine**, usvojen je **Akcioni plan za sprovođenje Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća za 2020. godinu**. Kao odgovor na podršku privredi u cilju ublažavanja negativnih efekata izazvanih pandemijom korona virusa, definisane su i nove aktivnosti u odnosu na već usvoji Okvirni Akcioni plan. Za 2020. godinu planirana je realizacija 158 aktivnosti koje su se finansirale iz redovnog budžeta, IPA i donatorskih sredstva.

Urađena je srednjoročna evaluacija sprovođenja Strategije razvoja MMSp 2018- 2022.godine u skladu sa OECD DAC metodologijom koja koristi šest standardnih kriterijuma za ocjenjivanje, a to su: relevantnost, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost i koherentnost. Nalazi sprovedene evaluacije predstavljaju osnov za izradu Akcionog plana za sprovođenje Strategije u periodu 2021-2022. godine.

– Strategija za razvoj cjeloživotnog preduzetničkog učenja 2020-2024. godine

Strategija za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, sa Akcionim planom za period 2020-2021. godina

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj **07. maja 2020. godine** usvojila Strategiju za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, zajedno sa pratećim Akcionim planom za implementaciju Strategije za period 2020-2021. Politika razvoja cjeloživotnog preduzetničkog učenja je usmjerena na ostvarivanju vizije koja podrazumijeva razvoj preduzetničkog duha i preduzetničkih kompetencija u cijelom društvu i na svim nivoima obrazovanja, kako bi preduzetnička znanja, vještine i kreativnost pojedinaca bile usmjerene prema transformaciji ideja u ekonomske aktivnosti i stvaranju vrijednosti održivog individualnog, društvenog i ekonomskog prosperiteta.

Dokument definiše tri glavna strateška cilja: **Strateški cilj 1:** Unaprijediti razvoj preduzetničke kompetencije na svim nivoima formalnog obrazovanja; **Strateški cilj 2:** Unaprijediti realizaciju preduzetničkog učenja u okviru neformalnog obrazovanja; **Strateški cilj 3:** Povećati efikasnost funkcionisanja sistema preduzetničkog učenja. Strategijom je predviđena realizacija **90 aktivnosti** koje okupljaju **30 institucija javnog i privatnog sektora**, uz podršku donatorskih programa.

Završni Izvještaj o sprovođenju Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje za period 2015-2019. godina sa Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu

Na sjednici održanoj **07. maja 2020. godine** Vlada Crne Gore je usvojila Završni izvještaj o sprovođenju Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019. godina, kao i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2019. godinu. Od ukupno planiranih **26.426.784,00 eura** za

petogodišnji period implementacije politike (2015-2019), utrošeno je ukupno **25.386.928,86 eura**, što predstavlja stepen realizacije od **96%**. Posmatrano po izvorima finansiranja, najveći broj aktivnosti tokom petogodišnjeg perioda implementacije strateškog dokumenta realizovano je iz budžetskih sredstava - **24.973.733,86 eura**, što predstavlja **98% ukupno realizovanih finansijskih sredstava**.

Od ukupno **21 aktivnosti** koliko je predviđeno da bude realizovano Akcionim planom za 2019. godinu, **19 aktivnosti** je uspješno realizovano, u manjem obimu od prvobitno planiranog, ili se realizuje u kontinuitetu, dok **2 predviđene aktivnosti** nijesu realizovane, usljed nedostatka finansijskih sredstava, vremenskih ograničenja ili nepostojanja metodologije za internu evaluaciju, što predstavlja **90%** ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2019. godinu.

U pogledu utroška finansijskih sredstava, od ukupno planiranih **8.289.900,00€** za sprovođenje aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2019. godinu, realizovano je ukupno **8.271.797.86€**. Kada je riječ o izvorima finansiranja, od ukupno planiranih **8.289.900,00€**, realizovano je **8.174.497,00€ budžetskih sredstava ili 98,60% ukupno planiranih sredstava**, što ujedno predstavlja i najveći izvor finansiranja aktivnosti definisanih Akcionim planom.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI U 2020. GODINI

PROGRAM PRUŽANJA PODRŠKE KROZ SUBVENCIONISANJE ZARADA

U cilju stvaranja uslova za očuvanje radnih mjesta i podršku ekonomiji u njenom bržem oporavku, Vlada Crne Gore je kreirala više paketa socio-ekonomskih mjera, sa posebnim osvrtom na subvencionisanje zarada zaposlenih u djelatnostima kojima je zabranjen odnosno ograničen rad. U tom kontekstu, od aprila do kraja decembra 2020. godine, realizovana je podrška kroz:

- **Program pružanja podrške privredi i zaposlenima u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID19**, za period april - jun 2020. godine, II paket podrške privrede, i
- **Program subvencionisanja zarada u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID19**, za period jul – decembar 2020. godine, III paket.

Obuhvat podrške u okviru Programa u sklopu II paketa podrške sastoji od 6 kategorija mjera u rasponu podrške u visini od 50-100% bruto zarade za zaposlena lica, i to:

1. **Subvencije za zatvorene djelatnosti**- subvencije privrednom subjektu (preduzetnik i privredno društvo) čiji je rad zabranjen naredbama Ministarstva zdravlja u cilju suzbijanja epidemije.
2. **Subvencije za turistički sektor**- subvencije preduzetnicima, mikro, malim i srednjim privrednim društvima, iz oblasti turističke privrede, čiji rad nije zabranjen, ali je u značajnoj mjeri smanjen obim aktivnosti kao posljedica naredbi Ministarstva zdravlja.
3. **Subvencije za ugrožene djelatnosti**- obuhvaćeni preduzetnici, mikro, mala i srednja privredna društva u djelatnostima čiji rad nije zabranjen, ali je u značajnoj mjeri smanjen obim aktivnosti kao posljedica naredbi Ministarstva zdravlja.
4. **Subvencije za novo zapošljavanje**- Subvencija za novozaposlene za period od 6 mjeseci, pod uslovom da se privredni subjekat obaveže da će ove zaposlene evidentirati kao zaposlene najmanje 12 mjeseci nakon isteka predmetne mjere.
5. **Subvencije za zarade zaposlenih na plaćenom odsustvu** – obuhvaćeni preduzetnici i privredna društva čiji zaposleni koristi pravo na plaćeno odsustvo sa rada po osnovu čuvanja djeteta mlađeg od 11 godina.

6. **Subvencije za zarade zaposlenih u karantinu ili izolaciji-** obuhvaćeni preduzetnici ili privredna društva čiji zaposleni su naredbama Ministarstva zdravlja, u cilju suzbijanja epidemije stavljeni u karantinu ili izolaciju.

Podrška u okviru Programa u sklopu III paketa podrške se takođe sastojala od 6 kategorija mjera u rasponu podrške u visini od 50-100% bruto zarade za zaposlena lica, sa izuzetkom korigovanja mjere za ugrožene djelatnosti. Naime, mjera pod nazivom: **Subvencije za sektor ugostiteljstva, javnog prevoza putnika u drumskom saobraćaju i pomoćnih djelatnosti u organizaciji događaja čiji je održavanje zabranjeno** je značajno proširena u smislu većeg obuhvata djelatnosti, koje nijesu bile prepoznate prethodnim mjerama, a čije poslovanje je takođe bilo ugroženo ili ograničeno.

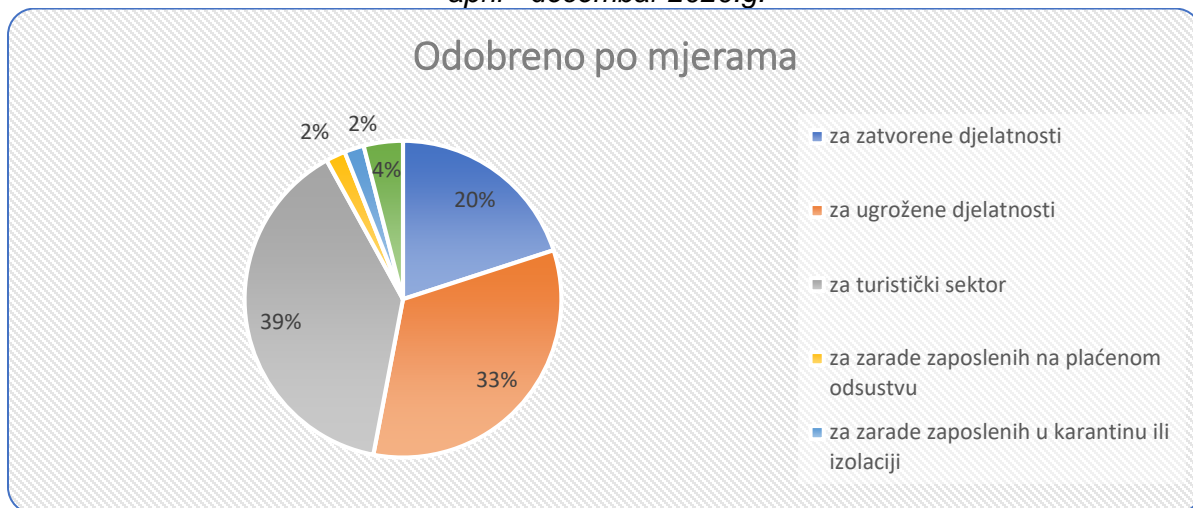
U okviru implementacije programa za period april – decembar 2020. godine, ukupno je **odobreno 62.758 zahtjeva**, i isplaćene su zarade za ukupno **277.472 zaposlena lica**, u ukupnom **iznosu od 63.525.625,42€**.

Tabela 1. Pregled isplaćenih subvencija za period april-decembar 2020. godine

Mjesec	Broj podnešenih zahtjeva	Broj odobrenih zahtjeva	Broj zaposlenih	Iznos
Maj - aprilske zarade	17,623	15,193	64,593	16,655,070.64 €
Jun - majske zarade	15,632	14,840	64,492	16,566,891.76 €
Jul - junske zarade	3,840	3,497	19,110	4,562,578.91 €
Avgust - julske zarade	5,576	4,964	23,424	4,654,157.56
Septembar -avgustovske zarade	5,357	5,036	23,258	4,572,404.22
Oktobar -septembarske zarade	5,482	5,211	23,497	4,603,326.61
Novembar - oktobarske zarade	4,944	4,659	19,850	4,213,168.02
Decembar - novembarske zarade	5,040	4,742	20,105	4,036,686.34
Januar – decembarske zarade	4,935	4,616	19,143	3,661,341.36
UKUPNO	68,429	62,758	277,472	63,525,625.42 €

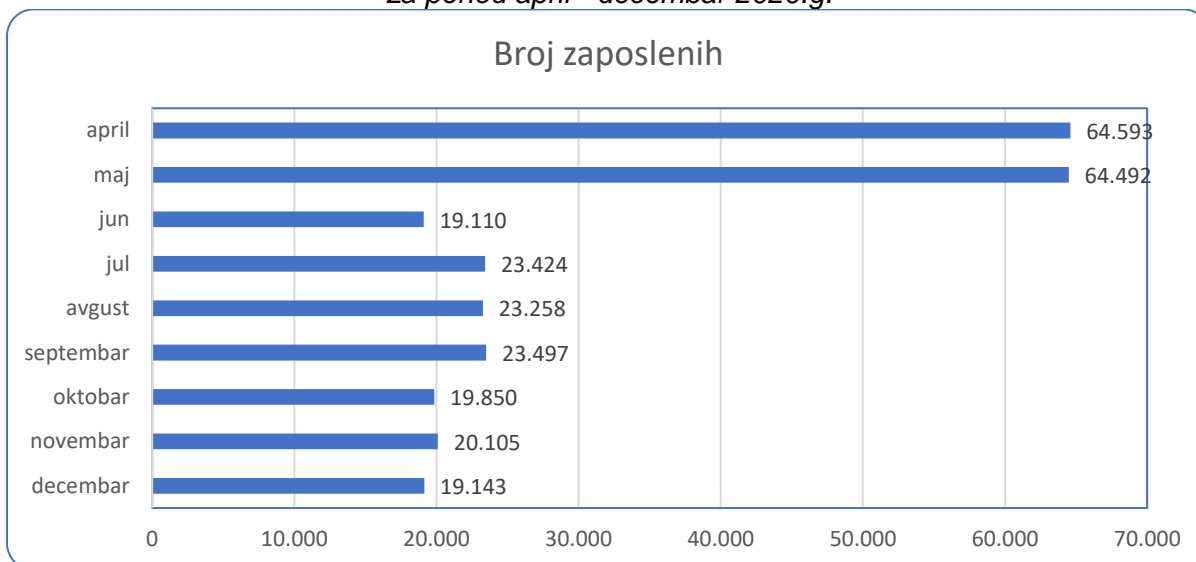
U posmatranom periodu, od aprila do decembra 2020. godine, najveći dio dodijeljene podrške bio je usmjeren na ugrožene i zatvorene djelatnosti, kao na turistički sektor - ukupno 92%, dok je preostalih 8% dodijeljeno za zarade zaposlenih na plaćenom odsustvu i karantinu/izolaciji, kao i za novo zapošljavanje.

Dijagram 1. Pregled isplaćenih subvencija zarada prema mjerama podrške za period april - decembar 2020.g.

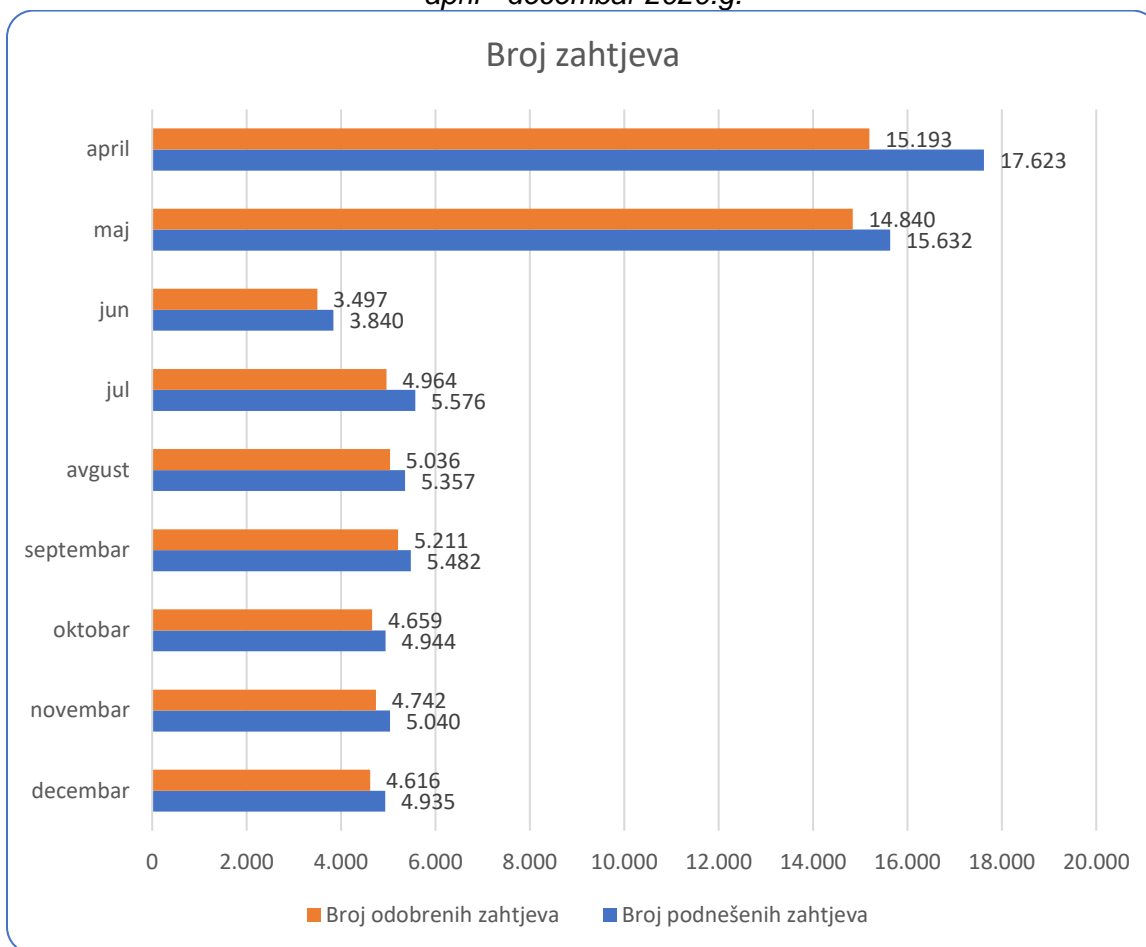

Kada je broj zaposlenih u pitanju, ali i broj predatih i odobrenih zahtjeva, evidentna je razlika za mjesec april i maj, što je i razumljivo, ukoliko je uzme u obzir da je u tom periodu bila aktivna zabrana rada velikog broja privrednim društvima. Broj podržanih u ostalim mjesecima je ujednačena.

Dijagram 2. Pregled broja zaposlenih kojima su isplaćene subvencije, po mjesecima za period april - decembar 2020.g.

Dijagram 3. Pregled podnijetih i odobrenih zahtjeva po mjesecima za period april - decembar 2020.g.

U implementaciju Programa uključeni su bili službenici Direktorata za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i Direktorata za industriju i privatizaciju.

Za ovu namjenu je otvorena posebna mail adresa, subvencije@mek.gov.me, koja je bila na raspolaganju privrednicima i svim zaposlenim licima za sve nedoumice i pitanja oko apliciranja i načina ostvarivanja pomoći, kao i adresa za prigovore, prigovori@mek.gov.me, na kojima je u ovom periodu stiglo i odgovoreno preko 30.000 upita.

Za kreiranje programa, platforme i njihovu realizaciju, Ministarstvu ekonomije je dodijeljena regionalna nagrada u domenu digitalne ekonomije na online ceremoniji dodjele nagrada za javnu upravu zemalja Zapadnog Balkana 2020. u organizaciji ReSPA, OECD/SIGMA.

PROGRAM ZA UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PRIVREDE

Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2020. godinu je predviđeno sprovođenje ukupno 17 programskih linija, i to: 11 programskih linija finansijske podrške, 2 programske linije nefinansijske podrške, kao i četiri programske linije, koje će se uporedo promovisati i sprovođiti. Ukupan **budžet** opredijeljen za realizaciju Programa za unapređenje konkurentnosti privrede je **5.080 mil€**, dok su pojedinačni iznosi, kao i način i dinamika dodjele podrške definisani pojedinačnim programskim linijama.

Posebna novina u implementaciji Programa u odnosu na prethodnu godinu ogleda se u mogućnosti **online apliciranja**, pribavljanja neophodne dokumentacije po službenoj dužnosti,

skraćanju rokova u pogledu evaluacije i odobrenja zahtjeva, kao i dinamike u pogledu isplate istih, što predstavlja još jednu dodatnu vrijednost u kvalitetu sprovođenja samog Programa, naglašavajući njegovu inovativnu komponentu, koja se ogleda u potrebi za digitalizacijom čitavog procesa kroz mogućnost elektronskih prijavi korisnika i brže i efikasnije obrade zahtjeva.

Javni poziv za učešće u Programu objavljen je 1. avgusta i bio je otvoren do 2. novembra 2020. godine, sa izuzetkom za sljedeće programske linije:

- Programska linija za razvoj preduzetništva do 14. septembra;
- Programska linija za pružanje mentoring usluga do 30. septembra;
- Programska linija za podsticaj direktnih investicija produžen do 9. novembra;
- Programska linija za zanatstvo do 1. decembra;
- Programska linija za prerađivačku industriju do 5. decembra 2020. godine.

Od 485 pristiglih prijava (447 za finansijsku podršku), ukupan broj podržanih MMSP preduzeća kroz programe finansijske i nefinansijske podrške u 2020. godini iznosi 327 (295 za finansijsku podršku), pri čemu je 105 preduzeća u vlasništvu žena (101 za finansijsku podršku programske linije).

Ukupan iznos ugovorene podrške iznosi 1.894.877,45€² (1.871.104,37€ za finansijsku podršku). Ovaj broj podržanih preduzeća u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu (podržano je ukupno 159 preduzeća) veći je za 109%, dok je iznos odobrenih subvencija veći za 15%.

Tabela 2. Pregled aplikacija po programskim linijama

Naziv programske linije	Broj primljenih aplikacija	Broj ugovorenih projekata	Ugovoreni iznos
1. Programi finansijske podrške			
Programska linija za uvođenje međunarodnih standarda	155	127	493,362.50
Programska linija za digitalizaciju	113	55	177,304.53
Programska linija za inovativnost	85	49	172,017.29
Programska linija za mala ulaganja (mladi i zene)	54	42	89,357.52
Programska linija za podsticaj proizvodnih procesa	13	9	721,535.32 ³
Programska linija za razvoj klastera	10	7	73.894,40
Programska linija za direktne investicije	5	1	96.000,00 ⁴
Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije	7	2	39,931.90
Programska linija za podršku internacionalizaciji	2	0	0.00
Programska linija za razvoj zanatstva	2	2	2,870.91
Programska linija za podršku cirkularne ekonomije	1	1	4,830.00
Ukupno	447	295	1.871.104,37
2. Programi nefinansijske podrške			
Programska linija za podršku razvoju preduzetništva	20	20	15,000.00
Programska linija za pružanje mentoring usluga	18	12	8,773.08
Ukupno	38	32	23,773.08
Ukupno 1+2	485	327	1.894.877,45

² Ugovorene subvencije isplaćene u periodu feb-april 2021. godine, osim PL za proizvodne procese gdje preduzeća imaju period od godinu dana od dana potpisivanja ugovora za završetak aktivnosti nakon čega se isplaćuje ugovorena subvencija, kao i za PL za direktne investicije koje se tokom 2021. godine isplaćuju.

³ Maksimalno mogući ugovoreni iznos subvencije. Ugovori su potpisani sa 9 korisnika, koji imaju 12 mjeseci za realizaciju aktivnosti.

⁴ Iznos subvencije se isplaćuje tokom 2021. godine u tri jednake rate, u skladu sa PL i dostavljanjem revizorskog izvještaja i bankarske garancije.

Za odobrene projekte u 2019. godini u okviru Programske linije za direktne investicije, u toku 2020. godine isplaćen je iznos od 971.166,66€, kako slijedi:

- Mi Rai d.o.o. - I rata: 15.000 €
- Lighthouse of Montenegro d.o.o - II rata: 20.000 €
- Uniprom d.o.o. - II rata: 409.500 €
- Mesopromet d.o.o. - II rata: 504.000 €
- PZU Stomatoloski Centar Nikcevic - II rata: 22.666,66 €

MEĐUNARODNI PROJEKTI

Međunarodni projekti implementiraju se u okviru programa Unije, COSME, Horizon2020, Interreg, Adrion, Dunavskog programa, i saradnje sa UNDP.

Kontribucija se uvijek prikazuje kroz plate zaposlenih.

Naziv projekta	Opis	Najznačajnije realizovane aktivnosti	Budžet	Trajanje
„Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori“ u saradnji sa UNDP	Projekat se odnosi na podršku privrednicima, klasterima, jedinicama lokalne samouprave i Ministarstvu, u cilju unapređenja konkurentnosti privrede kroz razvoj biznis zona i klastera.	-Izrada Strategije za razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024; -Sprovedeno istraživanje na temu analize potrebe za obukom u MSP; -Predlog formiranja Savjeta Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje; -Predlog formiranja Savjeta za MSP; -Dizajn, priprema i štampa brošure za Program za unapređenje konkurentnosti privrede.	45.000€	2020.god.
Enterprise Europe Network Montenegro (MontEENegro Konzorcijum, koji funkcioniše od 2008. godine, pored Ministarstva ekonomije, lidera konzorcijuma, čine i Mašinski fakultet Univerziteta CG, Privredna komora CG i Biznis start-up centar iz Bara)	Pružanje praktičnih informacija i pomoći MSP u Crnoj Gori, sa ciljem lakšeg pronalaženja poslovnih partnera, uspostavljanje poslovne saradnje, pristup informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama u EU, informacije o programima podrške, zakonodavstvu, posredničke usluge u transferu tehnologije i znanja, stimulisanje crnogorskih malih i srednjih preduzeća da inoviraju.	-Tokom 2020. godine, bili smo ko-organizatori 10 događaja - poslovnih susreta (online usljed Covid19 pandemije), na kojima je učestvovao ukupno 157 crnogorskih predstavnika, koji su imali preko 300 bilateralnih sastanaka; -Kao rezultat ovih, ali i ranijih susreta i kontakata, ostvarena je saradnja u vidu potpisivanja 9 Ugovora o partnerstvu/saradnji.	COSME (2020-2021): Crnogorski konzorcijum: 189.828€ (EU doprinos: 113.897€) Budžet MERa: 88.972€ (od čega 53. 383€ - 60% EU, a 35.589€ – 40% nacionalna kontribucija)	Jan 2020. – dec 2021. god.
Enhancing innovation management capacities of SMEs in Montenegro	Projekat ima za cilj da analizira inovativne potencijale u MSP sektoru, sa naglaskom na preduzeća sa potencijalom za rast i razvoj.	-Izrađena studija o Evropskom Investicionom Savjetu – EIC, kao novog mehanizma podrške inovacijama iz H2020.	COSME (2020-2021): Crnogorski konzorcijum: 15.221,25 € (EU doprinos: 15.221,25 €) Budžet MERa iznosi 4.004€ (100% EU kontribucije)	Jan 2020. – dec 2021. god.
Quality Network of Sustainable Tourism - QNeST (Interreg V-B Adrion programa)	Projekat se odnosi se na jačanje tradicionalnog brenda i standarda kvaliteta u malim i srednjim preduzećima iz oblasti turizma, promocija i povezivanje preduzeća jadransko-jonske regije iz oblasti održivog turizma, razmjena primjera dobre prakse i promocija značaja razvoja klastera iz oblasti turizma.	-Definisane i promovisane potencijalne turističke rute sa akcentom na okolinu Skadarskog jezera i Cetinske opštine; -održan online mikro sajma na kome su se predstaviti i crnogorski nosioci QNeST brenda sa svojim proizvodima i uslugama u cilju promocije i uvezivanja sa nosiocima QNeST brenda partnerskih zemalja.	Ukupno: 1,465,662 € Budžet MEK: 140,000 € (nac. doprinos 21.000 €)	Jan 2018. – dec 2020. god.

<p>Strengthening and empowering of cross border innovation networks through Fertilization Innovation labs in Agro-food for improving the connection between research and SMEs - FILA (Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa)</p>	<p>Projekat ima za cilj kreiranje prekograničnih „inovativnih laboratorija“ koje će favorizovati istraživačku saradnju između učesnika: organizacija za podršku biznisu, MSP, istraživačkih centara, biznis anđela.</p>	<p>-U saradnji sa IPC Tehnopolis obuke za inovativne brokere (feb 2020.god.); -U saradnji sa IPC Tehnopolis organizovane 3 radionice u cilju razmjene najboljih inovativnih praksi u oblasti agroindustrije (okt.2020.god.).</p>	<p>Ukupno: 1,338,721.75 € Budžet MEK: 148,816.20 € (nac. doprinos 22,322 €)</p>	<p>April 2018- dec 2020.god.</p>
<p>Cross-border Cooperation and Competitiveness for SMEs – 3C4SME (Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa)</p>	<p>Projekat ima za cilj unaprjeđenje konkurentnosti programskog područja, kao i podršku biznis aktivnostima MSP sektora, sa naglaskom na poboljšani pristup finansijama inovativnih projekata.</p>	<p>- Analiza stanja kreditnih potencijala za MSP u CG - Predlog za osnivanje i funkcionisanje Kreditno Garantnog Fonda sa pratećom dokumentacijom - Predlog izmjena i dopuna Zakona za osnivanje i funkcionisanje Kreditno Garantnog Fonda</p>	<p>Ukupno: Budžet MEK: 75,375 € (nac. doprinos 11.306 €)</p>	<p>April 2018- dec 2020.</p>
<p>Networking for smart tourism development - NEST (Interreg IPA CBC IT-AL-MNE programa)</p>	<p>Projekat ima za cilj unapređenje održivosti i konkurentnosti jadransko jonske regije jačanjem MSP iz sektora turizma, sa inovativnim pristupima, alatima koji poboljšavaju digitalne tehnologije, umrežavanje i saradnju.</p>	<p>- 2 Workshop-a na temu pametnog upravljanja destinacijama - 40h Online kurs - Unapređenje znanja i vještina za izgradnju nove budućnosti pametnih i održivih turističkih destinacija - Guidelines for Smart Tourism Community Development in Montenegro - Smart Tourism Community: Roles and Dynamics - Showcasing of the smart and sustainable tourism practices in Montenegro</p>	<p>Ukupno: 600.000 € Budžet MEK: 80.000 € (nac. doprinos 12,000 €)</p>	<p>Maj 2018- feb 2021.</p>
<p>Create sustainable Innovation in SMEs using creative methods and process - CrealInnovation (Interreg MED programa)</p>	<p>Projekat ima za cilj ostvarivanje dugoročnog razvoja mediteranskog područja i jačanje transnacionalne saradnje između malih i srednjih preduzeća u regionima, promovisanjem inovativnih metoda za podsticanje i poboljšanje poslovanja i unaprijeđenja kapaciteta MSP, kao i povećanja transnacionalne aktivnosti na umrežavanju.</p>	<p>-Organizacija transnacionalne radionice za razmjenu praksi i iskustava; -Izrada Vodiča za sprovođenje kreativnih radionica; -Pripremljen i izrađen promotivni materijal projekta.</p>	<p>Ukupno: Budžet MEK: 118,150 € (nac. doprinos 17,722.50€)</p>	<p>Februar 2018 – dec 2020.</p>
<p>DanubePeerChain (INTERREG Danube Transnational Programme)</p>	<p>Cilj projekta je ojačati organizacije za podršku tržištu rada i organizacije za podršku preduzetništva (BSO) zajedno sa njihovim ciljnim grupama (primarno preduzetnika i zaposlenih u MSP) u izgradnji zajedničkih kapaciteta kako bi mogli učestvovati u inovativnim transnacionalnim lancima vrijednosti kao vrsti poslovnih modela.</p>	<p>Formiran projektni tim; Započete inicijalne aktivnosti u implementaciji projekta.</p>	<p>Ukupno: 1.784.455€ Budžet MEK: 86.059 € (nac. doprinos 12,908.85€)</p>	<p>Jul 2020 – jun 2022</p>

DIREKTORAT ZA ENERGETIKU I ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizovane aktivnosti koje su predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

1.1. Normativni dio

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetici

1.2 Tematski dio

- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom, I kvartal; II kvartal; III kvartal
- Informacija o realizaciji projekta intenzivne revitalizacije elektrodistributivne mreže, I kvartal, II kvartal, III kvartal
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekta termoenergetskog kompleksa u Pljevljima, I kvartal, II kvartal, III kvartal
- Informaciju o aktivnostima na realizaciji projekata obnovljivih izvora energije, I kvartal, II kvartal
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana energetske efikasnosti Crne Gore za period 2019-2021, za 2019. godinu;
- Informacija o aktivnostima na realizaciji projekata iz oblasti energetske efikasnosti.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

2.1. Tematski dio

- Plan davanja koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2020. godinu
- Koncesioni akt za projekat hidroelektrane Komarnica s Izvještajem sa javne rasprave i Nacrtom ugovora o koncesiji za korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica u cilju proizvodnje električne energije
- Predlog mišljenja na Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odredaba člana 13 Uredbe o vjetroelektranama ("Službeni list CG", broj 67/09), koju je podnijela NVO „Akcija za socijalnu pravdu“, iz Danilovgrada
- Predlog mišljenja na Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odredaba čl. 4 i 5 Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije ("Službeni list CG", br. 29/19), koju je podnijela Nevladina organizacija „EKO-TIM“, Akcija za socijalnu pravdu, iz Podgorice
- Informacija o aktivnostima na uspostavljanju organizovanog dan-unaprijed tržišta električne energije u Crnoj Gori
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana mHE „Jezerštica“, mHE „Bistrica“, mHE „Jelovica 2“ i mHE „Jelovica 1“ na vodotoku Bistrica sa Predlogom Aneksa br. 1 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana mHE „Jezerštica“, mHE „Bistrica“, mHE „Jelovica 2“ i mHE „Jelovica 1“ na vodotoku Bistrica
- Odluka o dodjeli budžetskih sredstava za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije
- Informacija o problemima u realizaciji ugovora o koncesiji kojim je predviđena izgradnja malih hidroelektrana na vodotocima Raštak, Ljeviška i Reževića rijeka;

- Informacija o predlozima za rješavanje statusa ugovora o koncesiji Kojima je predviđena izgradnja malih hidroelektrana na vodotocima Đuričkoj rijeci sa pritokama, Komarači, Muriskoj, Bistrici i Bukovici;
- Informacija o predlozima za raskid ugovora o koncesiji kojima je predviđena izgradnja malih hidroelektrana na vodotocima Raštak, Ljeviška i Reževićka rijeka;
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane „Kaludra 2“ na vodotoku Kaludarska zaključenog sa koncesionarom „Hidroenergija Montenegro“ doo, sa Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane mHE „Kaludra 2“, na vodotoku Kaludarska
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica sa Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane “Vrbnica” na vodotoku Vrbnica.
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica sa Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane “Vrbnica” na vodotoku Vrbnica.
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Vrbnica sa Predlogom ugovora o koncesiji za izgradnju male hidroelektrane “Vrbnica” na vodotoku Vrbnica.
- Informacija u vezi realizacije Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Pecka“ na dijelu vodotoka Pecka rijeka sa Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane “Pecka” na dijelu vodotoka Pecka rijeka
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnje male hidroelektrane “Krkori” na dijelu gradskog vodovoda “Krkori” sa Predlogom Aneksa br. 1 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnje male hidroelektrane “Krkori” na dijelu gradskog vodovoda “Krkori”
- Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnje male hidroelektrane “Krkori” na dijelu gradskog vodovoda “Krkori” sa Predlogom Aneksa br. 2 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnje male hidroelektrane “Krkori” na dijelu gradskog vodovoda “Krkori”
- Informacija u vezi realizacije Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok sa Predlogom ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane “Elektrana Mišnića” na dijelu vodotoka Mišnića potok.
- Informacija o uređenju prava prenosa udjela u koncesionom društvu i pristupanju Ugovoru o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok sa Predlogom ugovora o uređenju prava prenosa udjela u koncesionom društvu „Manira Hydro” doo, Mojkovac i pristupanju Ugovoru o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića“ na dijelu vodotoka Mišnića potok.
- Vođenje namjenskih projekata energetske efikasnosti, monitoring, analiza i promovisanje postignutih rezultata;
- Aktivno učešće u radu Koordinacione grupe za energetska efikasnost u okviru Energetske zajednice;
- Učešće u radu Radne grupe za poglavlje 15 – Energetika, u procesu pristupanja EU;
- Učešće u radu Odbora za energetska efikasnost i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Crne Gore;
- Sprovođenje postupka za izdavanje ovlašćenja za vršenje energetske pregleda (izdato je 1 ovlašćenje);

- I pored situacije sa COVID-19 pandemijom u 2020. godini su intezivirane aktivnosti na sprovođenju obuka za uvođenje sistema upravljanja energijom (energetskog menadžmenta) u javnom sektoru. Naime, koncept upravljanja energijom u javnom sektoru je značajno unaprijeđen izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije iz aprila 2019. godine i Ministarstvo je u saradnji sa Mašinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore utvrdilo program obuka za energetske menadžere koji se sastoji od 7 modula. Realizacija programa obuke je otpočela uz podršku Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore. Prva radionica je održana u decembru 2019. godine, a radionice za naredna 4 modula su održane u toku 2020. godine. Zbog situacije sa pandemijom COVID-19 dio predavanja je organizovan u online formatu.
- Učešće u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj javnoj kampanji za promovisanje energetske efikasnosti (održavanje javnih i stručnih manifestacija i priprema različitog promotivnog materijala namijenjenog široj javnosti i plasiranje istog putem javnih medija i internet stranica Ministarstva: www.mek.gov.me i www.energetska-efikasnost.me;

2.2. Normativni dio

- Uredba o izmjenama Uredbe o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije („Službeni list CG”, broj 89/20)
- Uredba o bližim uslovima i načinu izdavanja, prenošenja, iskorišćenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije („Službeni list CG”, broj 110/20)
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti stambenih ventilacionih jedinica (“Sl. list CG” broj 63/2020 od 30. VI 2020.);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za pećnice, ploče za kuvanje i nape (“Sl. list CG” broj 62/2020 od 26. VI 2020.);
- Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti kućnih pećnica i napa (“Sl. listu CG” broj 63/2020 od 30. VI 2020.).

3. ZNAČAJNI PROJEKTI

3.1. HE Komarnica

Realizovane su značajne aktivnosti predviđene Ugovorom za izradu Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu HE Komarnica, koji je 2018. zaključila Elektroprivreda Crne Gore AD (EPCG) sa Institutom za vodoprivredu Jaroslav Černi AD Beograd i Energoprojektom Hidroinženjering AD Beograd. Završen je i revidovan prvi dio Idejnog projekta tzv. Optimizacione analize. Predložena je i usvojena optimalna varijanta izgradnje HE Komarnica, instalisane snage 171,9 MW i procijenjene godišnje proizvodnje 213,0 GWh. U toku je izrada drugog dijela Idejnog projekta zajedno sa Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu i Studijom opravdanosti.

Vlada je 28. V 2020. utvrdila Predlog odluke o donošenju Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici s Izvještajem sa javne rasprave, a Skupština Crne Gore je 27. VII 2020. donijela Odluku o donošenju Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 13. XI 2020. izdalo Elektroprivredi Crne Gore AD urbanističko-tehničke uslove za izradu tehničke dokumentacije za formiranje višenamjenske hidroakumulacije na rijeci Komarnici.

Vlada je 9. jula 2020. godine donijela Plan davanja koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2020. godinu i zadužila ministarstvo nadležno za poslove energetike da pristupi izradi koncesionog akta za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za

izgradnju hidroelektrana u Crnoj Gori za 2020. godinu definisanih navedenim planom. Ovim planom predviđeno je davanje samo jedne koncesije i to na rijeci Komarnici za potrebe izgradnje hidroelektrane Komarnica.

Ministarstvo ekonomije je 29. VIII 2020. izdalo Elektroprivredi Crne Gore "Koncesioni akt za projekat hidroelektrane Komarnica sa Izveštajem sa javne rasprave i Nacrtom ugovora o koncesiji za korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica u cilju proizvodnje električne energije", koji je prethodno usvojen od strane Vlade 27. VIII 2020. na osnovu Zakona o koncesijama („Sl. list CG”, br. 8/09 i 73/19). U skladu sa Koncesionim aktom za projekat HE Komarnica, Elektroprivreda Crne Gore AD je u oktobru 2020. podnijela Ministarstvu ekonomije Ponudu za koncesiju - korišćenje prirodnih bogatstava, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetskog objekta hidroelektrane Komarnica u cilju proizvodnje električne energije.

3.2. Projekat ekološke rekonstrukcije termoelektrane Pljevlja – Blok I

Projekat ekološke rekonstrukcije termoelektrane Pljevlja – Blok I, ima za cilj unapređenje rada TE Pljevlja u pogledu poštovanja propisa i standarda EU iz oblasti zaštite životne sredine. Ovaj projekat, pored ostalog, obuhvata sljedeće aktivnosti: izgradnju sistema za odsumporavanje i denitrifikaciju, unapređenje rada elektrofilterskog postrojenja, izgradnju sistema za tretman otpadnih voda i rekonstrukciju unutrašnjeg sistema transporta pepela i šljake. Nakon sprovedenog tenderskog postupka i pregleda i vrednovanja ponuda, donešena je 07.11.2019. godine Odluka o izboru najpovoljnije ponude, prema kojoj je konzorcijum koji predvodi kompanija Dongfang Electric Corporation iz NR Kine izabran kao prvorangirani ponuđač. Usljed krize izazvane pandemijom COVID-19, Ugovor o izvođenju radova na ekološkoj rekonstrukciji termoelektrane Pljevlja – Blok I vrijednosti 44.981.570,25 € (bez PDV) potpisan je 10.06.2020. godine.

Nakon sprovedenog tenderskog postupka, 17.11.2020. godine potpisan je sa konzorcijumom koji predvodi kompanija Steag Energy Services GmbH Ugovor o vršenju stručnog nadzora nad izvođenjem radova na ekološkoj rekonstrukciji termoelektrane Pljevlja – Blok I, vrijednosti 809.900,00 €. Takođe, 23.12.2020. godine zaključen je i Ugovor o pružanju usluga revizije glavnog projekta ekološke rekonstrukcije termoelektrane Pljevlja – Blok I, sa DOO SISTEM – MNE. Početak izvođenja radova planiran je za proljeće 2021, dok se puštanje u rad sistema za odsumporavanje, denitrifikaciju i unapređenje rada filterskog postrojenja planira u periodu jun-jul 2022. godine.

3.3. Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora)

U okviru Projekta izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora), realizovane su sljedeće aktivnosti:

- HVDC podmorski kabl Italija – Crna Gora (prva žila) koji obuhvata TS Lastva i 400 kV DV Lastva - Čevo – priključenje na postojeću mrežu u Crnoj Gori je završeno i u pogonu od kraja 2019. godine.
- U toku je izgradnja 400 kV dalekovoda Lastva - Pljevlja. Trenutna realizacija je oko 85%. Datum završetka zavisi od definisanja konačne trase dalekovoda u opštini Pljevlja i rješavanja preostalih pitanja sa vlasnicima zemljišta. Očekivani datum završetka je 2022.
- Izgradnja dalekovoda 2x400 kV Pljevlja - Bajina Bašta - Višegrad (do državne granice sa Srbijom) - Prostorno planski dokument (Detaljni prostorni plan) je završen, ali još uvijek nije usvojen. Konsultant sprovodi aktivnosti koje se odnose na pripremu nove studije izvodljivosti i pripremu dijela projektne dokumentacije. Preduslov za korišćenje sredstava iz granta WBIF-a koje je primila Crna Gora i aktivaciju konsultantskih usluga ugovorenih za realizaciju projekta je potpisivanje obavezujućeg sporazuma sa EMS-om.

3.4. Projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda

U cilju realizacije Projekta izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP), u periodu 1. I 2020. – 31. XII 2020. realizovane su sljedeće aktivnosti:

-Povodom zahtjeva opština Kotor, Herceg Novi i Tivat za izmjenu trase Jonsko-jadranskog gasovoda u dijelu koji prolazi kroz teritorije ovih opština, na sastanku zainteresovanih strana održanom 3. II 2020. godine u Ministarstvu ekonomije, zaključeno je da će se uraditi tehnno-ekonomska analiza drugačijih varijantnih rješenja za trasu navedene dionice Jonsko-jadranskog gasovoda i dostaviti zainteresovanim stranama na razmatranje.

-Odbor direktora Montenegro Bonus DOO je 26. II 2020. godine donio odluku o članstvu Montenegro Bonusa u Društvo Jonsko-Jadranski gasovod DOO, koje se osniva u svrhu obavljanja aktivnosti vezanih za pripremu izgradnje gasovoda koji će prolaziti kroz teritorije Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije.

- Projekat IAP nalazi se na listi projekata od zajedničkog interesa između ugovornih strana Energetske zajednice i država članica Evropske unije, koja je od strane Savjeta ministara Energetske zajednice usvojena 29. XII 2020. godine.

3.5 MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - druga faza (MEEP 2)

Projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza“ (MEEP 2) je nastavak implementacije projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“ (MEEP 1), a u okviru koga je energetski je adaptirano 25 javnih objekata. Adaptirane objekte koristi oko 100.000 korisnika (učenici, pacijenti, zaposleni u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama) odnosno 16% stanovništva Crne Gore. U adaptaciju ovih objekata uloženo je 9,58 miliona eura.

Realizacija MEEP 2 je počela u septembru 2018. godine, sa ciljem da se poboljšaju energetske karakteristike 18 zdravstvenih objekata, a radiće se i na uspostavljanju:

- monitoring sistema za praćenje, koji će na prvom mjestu pratiti nivo komfora u zdravstvenim objektima i
- održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja, omogućiće da se nakon realizacije druge faze projekta, radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u ostalim zdravstvenim objektima, finansiraju iz ušteta koje se ostvaruju u adaptiranim zdravstvenim objektima.

Tokom 2020. godine, implementirane su sledeće aktivnosti:

- Završeni su radovi na unapređenju energetskih karakteristika objekata: Opšta bolnica Bar i Dom zdravlja Ulcinj, ukupne vrijednosti 1.641.695,30 EUR-a.
- Započeto je izvođenje radova na objektima: Specijalna bolnica "Vaso Čuković" Risan, Specijalna bolnica za psihijatriju Kotor i Dom zdravlja Tivat. Vrijednost radova iznosi 1.149.356,49 EUR-a. Rok za završetak radova je april 2021. godine.
- Raspisan je tender za odabir izvođača radova za realizaciju mjera energetske efikasnosti u objektima: Opšta bolnica Nikšić, Dom zdravlja Danilovgrad i Dom zdravlja Mojkovac.
- Započeto je prikupljanje podataka za izradu inventara javnih objekata za potrebe sprovođenja energetske efikasnosti (EE4GreenMNE).
- Pripremljen je izvještaj „Analiza regulatornog, institucionalnog i finansijskog okvira“, a koji je prvi od tri planirana izvještaja pod ugovorom „Izrada dugoročnog održivog modela za finansiranje projekata energetske efikasnosti“.

3.6 Program energetske efikasnosti u javnim zgradama – EEPB

"Program energetske efikasnosti u javnim zgradama – faza II", se implementira po osnovu Ugovora o kreditu, Ugovora o grantu i Posebnog ugovora, potpisanih između Vlade Crne

Gore i KfW banke u decembru 2014.godine. Programom je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima, kao i implementacija pratećih mjera. Za implementaciju programa obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 2,743 miliona eura.

Cilj programa je optimizacija potrošnje energije uz stvaranje uslova komfora, poboljšanje uslova za boravak i rad korisnika i doprinos održivom razvoju Crne Gore.

Program je implementiran u periodu od januara 2015. godine do decembra 2020.godine. U okviru programa realizovano je sledeće:

- izvedeni su radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u 12 obrazovnih ustanova (O.Š.“Milorad Musa Burzan“, O.Š.“Božidar Vuković Podgoričanin“, Srednje stručne škole „Vaso Aligrudić“, „inž. Marko Radević“ i „Spasoje Raspopović“, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“ i Resursni centar „1.jun“ u Podgorici, O.Š.“Bedri Elezaga, Vladimir, Ulcinj, O.Š. „Njegoš“ Cetinje, Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ i JPU „Irena Radević“ u Danilovgradu, O.Š. „Aleksa Đilas Bećo“ i S.M.Š. „Vuksan Đukić“ u Mojkovcu), zatim jednoj socijalnoj ustanovi (Zavod „Komanski most“ Podgorica) i jednom administrativnom objektu (zgrada državnih organa na Rimskom trgu u Podgorici). Vrijednost izvedenih radova je iznosila 17,5 miliona eura;
- Počelo izvođenje radova na rekonstrukciji JPU „Naša radost“ Herceg Novi u vrijednosti od 2,4 miliona eura;
- U toku izrada softvera za proračun energetske performansi zgrada;
- Potpisan ugovor o implementaciji Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnim sektoru;

Za decembar 2021.godine, planirano je zatvaranje projekta.

3.7 Unaprijeđenje energetske efikasnosti u javnim zgradama (PEEPB)

Projekat "Unaprijeđenje energetske efikasnosti u javnim zgradama" se realizuje se po osnovu Ugovora o kreditu i Ugovora o grantu, potpisanih između Vlade Crne Gore i KfW banke, u decembru 2019.godine i Posebnog ugovora, potpisanog u avgustu 2020.godine.

Za potrebe realizacije projekta opredjeljena su sredstva iz kredita KfW banke u iznosu od 45 miliona eura, donacija Evropske unije u iznosu od 4,5 miliona eura i sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura.

Projektom će biti obuhvaćene sledeće aktivnosti:

1. izgradnja administrativnog objekta površine 5000-8000 m², za potrebe državnih organa, koji će biti projektovan i izgrađen po najvećim evropskim standardima energetske efikasnosti;
2. rekonstrukcija i adaptacija administrativnih objekata u nadležnosti Uprave za imovinu u cilju ispunjavanja obaveza iz Uredbe o rekonstrukciji službenih zgrada, koje su proizašle iz transponovanja EU Direktive o energetskej efikasnosti;
3. rekonstrukcija i adaptacija obrazovnih i socijalnih ustanova sa ciljem optimizacije potrošnje energije i poboljšanja uslova za boravak i rad korisnika, a sve u cilju ispunjenja obaveza definisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije;
4. implementacija Centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru i podrška javnom sektoru u uspostavljanju sistema za energetske menadžment, što takođe predstavlja zakonom definisanu obavezu;
5. implementacija niza pratećih mjera, koje su podrška implemetaciji zakonske regulative, a koje su većinom proizašle iz EU Direktive o energetskej efikasnosti i Direktive o energetske performansama zgrada,
6. prateće konsultantske usluge.

Planirano je da se veći dio sredstava iz kredita koristi za finansiranje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti, dok bi se preostala sredstva koristila za finansiranje pratećih radova, neophodnih za pripremu objekta za primjenu mjera energetske efikasnosti ili za njihovu zaštitu, odnosno radova na poboljšanju uslova za boravak i rad korisnika.

Osim navedenog, za potrebe finansiranja radova koje je neophodno izvesti na pojedinim objektima, a koji se ne mogu finansirati iz sredstava kredita, planirano je da Vlada Crne Gore obezbijedi sopstveni doprinos u iznosu od 10 miliona eura. Sredstva iz sopstvenog doprinosa će se pretežno koristiti za:

1. nabavku zemljišta i plaćanje usluga komunalnog opremanja za izgradnju novog objekta, kao i za nabavku namještaja i opreme;
2. sufinansiranje rekonstrukcije objekta H u Domu za stare „Grabovac“ u Risnu;
3. unapređenje uslova za rad u obrazovnim ustanovama (dodatni radovi na obezbjeđenju pristupačnosti, radovi na unapređenju računarske mreže, dodatna sredstva za rekonstrukciju sportskih sala, dodatna sredstva za rekonstrukciju učionica i sl.).

Cilj projekta je poboljšanje energetske efikasnosti u odabranim administrativnim zgradama, obrazovnim i socijalnim ustanovama, kao i podrška u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom o efikasnom korišćenju energije, a koje su proizašle iz EU direktiva. Osim navedenog, smatra se da će postizanje cilja projekta doprinijeti smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte i postizanju planiranog nacionalno određenog doprinosa (INDC/ PNOD). Takođe, očekuje se i pozitivan uticaj na upošljavanje domaćih građevinskih i konsultantskih firmi, što treba da doprinese održavanju kontinuiteta njihovih prihoda, kao i očuvanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta.

U periodu od decembra 2019.godine do decembra 2020.godine sprovedene su sledeće aktivnosti na implementaciji projekta:

- Pripremljen i potpisan Posebni ugovor, kojim se definiše način implementacije projekta (avgust 2020.godine);
- Pripremljen i objavljen poziv za pretkvalifikaciju za tender za odabir Konsultanta na implementaciji projekta (poziv objavljen u julu 2020.god, pretkvalifikacioni postupak okončan u novembru 2020.godine), za pripremu Detaljnih energetskih pregleda. Ugovor je potpisan u decembru 2020.godine.

3.8 ENERGETSKI EFIKASAN DOM - beskamatni krediti za primjenu mjera energetske efikasnosti u domaćinstvu

Podrška domaćinstvima za unapređenje energetske efikasnosti obezbijedena je kroz treću fazu programa "Energetski efikasan dom", za čiju realizaciju su obezbijedena sredstva, iz budžeta Crne Gore u iznosu od 200.000 €, a koja su bila namijenjena za subvenciju kamate za kredite za:

- kupovinu i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- kupovinu i ugradnju visokoefikasnih toplotnih pumpi za grijanje objekta,
- kupovinu i ugradnju split I multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta,
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta,
- ugradnju energetski efikasne fasadne stolarije,
- kupovinu i ugradnju fotonaponskih sistema uz primjenu razmjene na mjestu konekcije.

Realizacija ove faze programa "Energetski efikasan dom" je počela u oktobru 2020. godine, nakon sprovođenja tenderske procedure izbora kvalifikovanih izvođača radova i procedure izbora banaka. U okviru Programa, građani su bili u prilici da apliciraju za beskamatne kredite do maksimalnog iznosa do 10.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina, za sprovođenje prethodno navedenih mjera energetske efikasnosti u svojim domaćinstvima.

U periodu oktobar-decembar 2020. godine partnerske banke su odobrile 240 kredita za građane za implementaciju mjera energetske efikasnosti u okviru Programa. Ukupan iznos investicije u

mjere energetske efikasnosti za 240 domaćinstava iznosi 881.880,51 eura, a ukupan iznos kamata i naknada koji je pokriven iz Budžeta Crne Gore je 128.565,07 eura.

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2020. GODINU

Za izvještajni period od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine ukupan broj upravnih predmeta :

- 12 Rješenja o uplati sredstava za ranjive kupce
- 2 Rješenja o produženju engetskih dozvola
- 167 Rješenja o koncesionoj naknadi
- 398 Prvostepenih rješenja o ispunjavanju uslova za obavljanje poslova ovlašćenog inženjera za složeni inženjerski objekat; prvostepenih rješenja o ispunjavanju uslova za revizora, vršioca stručnog nadzora za složeni inženjerski objekat
- 119 Prvostepenih rješenja o polaganju stručnog ispita radne osposobljenosti iz oblasti elektroenergetike i termoenergetike
- 4 Drugostepena rješenja po žalbama na rješenja elektroenergetske i termoenergetske inspekcije
- 2 Rješenja za sprovođenje postupka za izdavanje rješenja za vršenje energetske pregleda

Ukupno : 704 rješenja

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu su u značajnoj mjeri uspješno završene. Osim toga, realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu. Dinamički plan za donošenje propisa u 2020. godini nije u potpunosti realizovan, što je posljedica velikog broja planiranih propisa i nedovoljnih kadrovskih kapaciteta u ovom direktoratu.

Efikasnost rada Direktorata za energetiku i energetske efikasnost bi se mogla povećati jačanjem njegovih kadrovskih kapaciteta.

DIREKTORAT ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2020. godine odvijali su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama ("Sl. list Crne Gore", br. 8/09, 73/19), Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08, 74/10, 40/11), Zakona o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG", br. 28/93, 42/94 i 26/07 i "Sl. list CG", broj 28/11), Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13), podzakonskih akata i drugih propisa.

I Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

U toku 2020. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu:

Informacije o aktivnostima u oblasti koncesija - rudarstvo i geološka istraživanja

1. Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore

Po Programu rada Vlade Crne Gore, Ministarstvo ekonomije je kvartalno (II i IV kvartal) izvještavalo Vladu Crne Gore o stanju u oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika.

1. Na sjednici od 18. juna 2020. godine Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Informaciju o aktivnostima na realizaciji projekta-Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore Crna Gora je potpisala dva (2) ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, i to:

1) Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za četiri (4) bloka, ukupne površine 1.228 km², koji je 14. septembra 2016. godine zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV- Holandija i Novatek Montenegro- BV Holandija. Zaključenim ugovorom o koncesiji je predviđeno da faza istraživanja traje ukupno sedam godina, sa dva perioda istraživanja (podfaze) od po četiri i tri godine. Koncesionari ENI/Novatek su izvršili pripremne aktivnostima za bušenje dvije istražne bušotine dubine 6.500 metara, odnosno 1.500 metara. Plan koncesionara je bio da bušenje istražnih bušotina otpočne u periodu jul-avgust 2020. godine, međutim usljed ograničenja izazvanih pandemijom COVID-19 koncesionari nijesu bili u mogućnosti da realizuju prvobitni plan. Zbog smanjenih transportnih opcija i njihove komplikovanosti, onemogućena je mobilnost specijalizovane radne snage širom svijeta, što je uticalo na odlaganje aktivnosti bušenja.

Redovno ispunjavaju sve obaveze, uključujući obavezu plaćanja naknade za površinu po osnovu koje je budžetu Crne Gore već uplaćeno više od 1,5 miliona eura.

2) Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za dva (2) bloka, ukupne površine 338 km², koji je 15. marta 2017. godine zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar. Zaključenim ugovorom je predviđeno da faza istraživanja traje ukupno sedam godina, sa dva perioda istraživanja (podfaze) od po tri i četiri godine. Garancija za obavezni radni program u prvom periodu istraživanja iznosi 3 miliona eura.

Ukoliko Koncesionar nastavi sa drugim periodom istraživanja, obavezan je da izvrši bušenje jedne istražne bušotine na minimum 2.800 m dubine, dok je druga bušotina opciona, pri čemu bi Garancija za radni program ovog perioda iznosila 15 miliona eura.

Koncesionar je izvršio 3D seizmička istraživanja, tako da koncesionar trenutno vrši interpretaciju 3D geofizičkih podataka, odnosno izradu geofizičkih i geoloških (G&G) studija Ugovora o koncesiji i ekonomskih analiza u cilju utvrđivanja ekonomske opravdanosti bušenja istražnih bušotina iz drugog Perioda istraživanja i eventualnog razvoja i proizvodnje ugljovodonika na dodijeljenoj površini.

Redovno ispunjava sve svoje obaveze, uključujući obaveze plaćanja naknade za površinu po osnovu koje je budžetu Crne Gore već uplaćeno skoro 300.000 eura.

2. Koncesije za istraživanje i proizvodnju čvrstih mineralnih sirovina

Ministartvo ekonomije je u II kvartalu dostavilo Informaciju Vladi Crne Gore o stanju u oblasti koncesija po osnovu zaključenih ugovora sa predlogom mijera.

Na kraju 2020. godine, Vlada Crne Gore imala je zaključen 51 ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina.

U toku 2020. godine:

➤ Zaključeno je trinaest (13) ugovora o koncesiji, sa koncesionarima:

- 1) DOO „Sampetrol“ – Tivat, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju nemetalne mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena sa lokaliteta „Stupne“, Opština Kotor;
- 2) „Bemax“ DOO – Podgorica, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Bioča“, Opština Bijelo Polje
- 3) DOO „Konstruktor Group“ – Bijelo Polje, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Kurilo“, Opština Bijelo Polje
- 4) Luka Bar AD Bar, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Volujica“, Opština Bar
- 5) „Bemax“ DOO – Podgorica, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena ležišta „Haj Nehaj“, Opština
- 6) DOO „Euromix beton“ – Bar, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena ležišta „Goran“, Opština Bar
- 7) DOO „Euromix beton“ – Bar, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena ležišta „Velji Zabio“, Opština Bar
- 8) DOO „Trojan“ – Bar, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Velja Gorana“, Opština Bar
- 9) „Bemax“ DOO – Podgorica, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena na ležištu „Midova kosa“-Budoš, Opština Nikšić
- 10) DOO „Imperijal“ – Bijelo Polje, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena lokaliteta „Poda“, Opština Bijelo Polje
- 11) AD „Mermer“ – Danilovgrad, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina arhitektonsko- građevinskog i tehničko-građevinskog kamena ležišta „Maljat“, Opština Danilovgrad
- 12) DOO „Uniprom bentonit“- Podgorica, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine bentonita ležišta „Bijelo polje“, Opština Bar, zaključen 26.06.2020. godine;
- 13) DOO "Uniprom White Bauxite"- Nikšić, Ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina bijelog boksita i tehničko-građevinskog kamena ležišta „Međeđe“, Opština Nikšić; zaključen 26.06.2020. godine;
 - Zaključeno je osam (8) aneksa ugovora o koncesiji.
 - Jedan (1) ugovor je istekao (za ležište „Bušnje“ sa koncesionarom DOO „Vektra Montenegro“ - Podgorica),
 - Jedan (1) ugovor je produžen za polovinu roka trajanja osnovnog ugovora, (za ležište "Lješnica Bioče" sa koncesionarom DOO "Montenegroput"- Bijelo Polje);

- Održane su 4 Javne rasprave o koncesionim aktima ("Poda", opština Bijelo Polje i "Rudine 1- Pelinovo", opština Kotor, "Čukače", Prijestonica Cetinje, "Jovanovići", opština Danilovgrad);
- Vlada Crne Gore je usvojila 4 koncesiona akata ("Varišta", "Poda", "Čukače", "Jovanovići");
- Objavljeno je jedanaest (11) javnih oglasa za dodjelu ugovora o koncesiji.

Na kraju 2020. godine bio je zaključen 51 ugovor o koncesiji, po osnovu 30 ugovora koncesionari su vršili proizvodnju mineralne sirovine u 2020. godini, dok se po osnovu 17 ugovora vrše detaljna geološka istraživanja mineralnih sirovina ili su u postupku dobijanja odobrenja, kako bi se stekli uslovi za eksploataciju. Za četiri (4) ugovora o koncesiji, a po osnovu Zaključaka Vlade Crne Gore iz marta 2018. godine, u toku je bilo usaglašavanje aneksa ugovora o koncesiji kojim će se produžiti period trajanja ugovora za vrijeme nemogućnosti ulaska u fazu eksploatacije kao posljedice nepostojanja pretpostavki za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, pri čemu se taj period računa od završetka detaljnih geoloških istraživanja do usvajanja planske dokumentacije (sa sljedećim koncesionarima: DOO „Bokić“ - Herceg Novi za ležište „Bjelotina“, opština Herceg Novi, DOO „Muriz“ – Bar za ležišta „Todorov krš“ i „Kalac“, opština Bar i AD „Račica“ - Tivat za ležište „Vranovići“ - Grabovac, opština Kotor).

Ukupno obračunata koncesiona naknada za 2020. godinu iznosi **3.335.582,15 €**, od čega stalni dio iznosi **2.652.395,08 €**, dok promjenjivi dio iznosi **683.187,07 €**.

NORMATIVNI DIO

Normativnim dijelom Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu planiran je:

Predlog zakona o mjerama sigurnosti operacija prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju

Ministarstvo ekonomije je 9. avgusta 2018. godine objavilo Javnu raspravu o Nacrtu zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima, koja je trajala do 21. septembra 2018, nakon čega je Nacrt zakona prosljeđen ministarstvima na davanje mišljenja. Takođe, tokom decembra 2018. godine Ministarstvo ekonomije je usaglašavao tekst Nacrt zakona sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Predlog zakona o sigurnosti operacija sa ugljovodonicima je usaglašan u toku 2019. godine u cilju definisanja nadležnog organa, pa je mišljenje na tekst Predloga Zakona od strane Sekretarijata za zakonodavstvo dostavljeno krajem decembra 2019. godine, nakon čega je isti tokom aprila 2020. godine dostavljen na mišljenje Evropskoj komisiji, koja se nije izjasnila o predmetnom zakonu u toku 2020. godine.

Donošenjem zakona će se izvršiti implementacija u nacionalno zakonodavstvo Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju. Shodno odredbama navedene Direktive, neophodno je odrediti nadležni organ koji će biti zadužen za više upravnih i stručnih poslova koji su predviđeni Nacrtom zakona.

Ovaj Zakon je uvršten u Program rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu za IV kvartal.

TEMATSKI DIO

Obaveza utvrđena Tematskim dijelom Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu je bila

Plan davanja koncesija za 2021. godinu

II Realizovane obaveze koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu:

NORMATIVNI DIO

Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja

Navedenom uredbom pojedini poslovi iz nadležnosti Ministarstva ekonomije (regulisani Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu i Zakonom o geološkim istraživanjima) povjereni su ovoj ustanovi do 31.12.2021. godine. Objavljena je u "Službenom listu Crne Gore", broj 110/20 od 14. novembra 2020. godine.

TEMATSKI DIO

Program geoloških istraživanja za 2020. godine

Zakonom o geološkim istraživanjima utvrđeno je da se poslovi geoloških istraživanja od interesa za Crnu Goru vrše prema programima koje utvrđuje Ministarstvo. Programom geoloških istraživanja u Crnoj Gori za 2020. godinu predviđena je realizacija projekata i tema iz oblasti: osnovnih geoloških istraživanja, osnovnih i detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina van eksploatacionih polja i razvojnih istraživanja.

Projekti I obaveze iz Programa geoloških istraživanja je realizovana u 2020. godini.

III REDOVNE AKTIVNOSTI

Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja je vršio aktivnosti u skladu sa Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i drugim propisima, i to:

1. Izdavanje i ovjera licenci za izvođenje rudarskih radova i licenci za izradu rudarskih projekata, licence za projektovanje i izvođenje geoloških istraživanja;
2. Izdavanje potvrde o ovjerenim rezervama;
3. Organizovanje polaganja stručnih ispita u skladu sa Zakonom o rudarstvu i Zakonom o geološkim istraživanjima;
4. Davanje stručnih uputstva, mišljenja i tumačenja iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija, drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama;
5. Ponavljanje tenderske procedure za postupke dodjele koncesije koji nijesu realizovani u prethodnom periodu.
6. Kontrola nad vršenjem povjerenih poslova, u skladu sa odredbama Zakona o državnoj upravi;
7. Odlučivanje po žalbi na pojedinačne upravne akte koje u prvom stepenu donosi JU Zavod za geološka istraživanja, rudarska i geološka inspekcija;
8. Program pristupanja Crne Gore, učešće u radu u:
 - Poglavlju 15 – Energetika
 - Poglavlju 27 – Zaštita životne sredine
9. Organizovanje tehničkih pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavanja odobrenja za upotrebu istih objekata;
10. Organizovanje revizije rudarskih projekata;
11. Izdavanje odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina i izvođenje radova po rudarskim projektima;
12. Izvršen obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina (SDN za 2020., i PDN za 2019.);
13. Kontrola otkopanih količina mineralnih sirovina.
14. Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
15. Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina;
16. Organizovanje revizije i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina;

Poslove iz tačaka 9-16 u 2020. godini, shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova iz nadležnosti Ministarstva ekonomije JU Zavod za geološka istraživanja, obavljala je JU Zavod za geološka istraživanja. U toku prethodne godine JU Zavod za geološka istraživanja donijela je:

Odobrenje za geološka istraživanja mineralnih sirovina	8
Odobrenje za geološka istraživanja tla (geotehnika)	84
Odobrenje za hidrogeološka istraživanja	3
Odobrenje za izvođenje radova prema rudarskom projektu	18
Odobrenje za eksploataciono polje	8
Rješenje za reviziju rudarskog projekta	10
Rješenje za nužna odstupanja za izvođenje rudarskih radova	1
Rješenje za produženje roka za izvođenje geoloških istražnih radova	8
Rješenje za produženje roka za izvođenje radova po rudarskim projektima	1
Rješenje za reviziju elaborata o rezervama	11
Saglasnosti na elaborate	18
Rješenje za ocjenu inicijative	4
Rješenje o prihvatanju inicijativa	4
Rješenje o obračunu konc. naknade	31 (stalni dio)
Rješenje o obračunu konc. naknade	11 (promjenjivi dio)
Rješenje o ispravci rješenja	1
Rješenje o tehničkom pregledu rudarskih objekata i postrojenja	2
Rješenje o kontroli ležišta mineralnih sirovina po isteku ugovora o koncesiji	1
Rješenje o utvrđivanju isplativosti eksploatacije min.sir. po osnovu ug. o koncesiji	1
Ukupno 225 rješenja.	

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2020. GODINU

Prema postupku	Broj predmeta
Prvostepeni upravni postupak	61
Drugostepeni upravni postupak	0
Ukupno	61

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Crna Gora ima solidan geološki potencijal za istraživanje i pronalazak novih ležišta mineralnih sirovina. Na teritoriji Crne Gore do sada je utvrđeno 26 vrsta mineralnih sirovina. Dosadašnjim geološkim istraživanjima utvrđene su rezerve raspoloživih mineralnih sirovina na različitim nivoima, od eksploatacionih do potencijalnih. U dokumentu Državni plan eksploatacije mineralnih sirovina 2019-2028., koji je izrađen u saradnji Ministarstva ekonomije i JU Zavoda za geološka istraživanja – Podgorica, definisane su mineralne sirovine od izuzetnog značaja za ekonomski razvoj, način njihove valorizacije čime su stvorene pretpostavke za unapređenje rudarske djelatnosti i obezbjeđenje održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju.

Rudarska djelatnost treba da se razvija kroz racionalno upravljanje mineralnim resursima u kontekstu održivog razvoja, a u pravcu energetske nezavisnosti i daljeg ekonomskog razvoja. Ističemo i značaj planskih i urbanističkih dokumenata sa potrebnim geološkim osnovama od interesa za državu, počev od opštinskih prostorno-urbanističkih planova u primorskim opštinama do planova generalne regulacije.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama donijet je krajem 2019. godine, primjenjuje se od 1. jula 2020. godine. Za efikasnije sprovođenje politike u oblasti koncesija čiji su predmet geološka istraživanja i eksploatacija čvrstih mineralnih sirovina, neophodno je inoviranje propisa koji regulišu oblast geologije i rudarstva.

Za efikasnije sprovođenje politike u oblasti koncesija čiji su predmet geološka istraživanja i eksploatacija mineralnih sirovina, neophodno je dalje kadrovsko jačanje Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja i JU Zavoda za geološka istraživanja Crne Gore. U cilju motivisanja mladih

ljudi da se školuju za profil obrazovanja iz oblasti rudarstva i geologije, Ministarstvo ekonomije je u 2020. godini u saradnji sa JU Zavod za geološka istraživanja dodjelilo 11 stipendija studentima koji se školuju na Rudarsko-geološkom fakultetu u Beogradu (u 2018.godini- 9, u 2019.godini- 10 stipendija).

Nadalje, neophodno je inoviranje propisa koji regulišu ovu oblast (Zakon o rudarstvu i Zakon o geološkim istraživanjima), institucionalno uspostaviti Upravu za rudarstvo koja bi obavljala stručne poslove iz ove oblasti, te jačati međuresorsku saradnju na državnom nivou i na relaciji lokalna samouprava– Ministarstvo.

Takođe, važan segment za kvalitetno sprovođenje politike u ovoj oblasti jeste kadrovsko jačanje inspeksijskih službi čime će se obezbijediti efikasniji inspeksijski nadzor nad primjenom propisa koji regulišu ovu oblast. Pomenuto insitucionalno i kadrovsko jačanje osnažiće planove i strateško opredjeljenje države u sektoru rudarstva.

DIREKTORAT ZA INDUSTRIJU I TRANSFORMACIJU

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE SU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE ZA 2020.GODINU

TEMATSKI DIO

1. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike 2019-2023, za 2019. godinu

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu na sjednici od 05. III 2020. godine usvojen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike 2019-2023, za 2019. godinu. U okviru 4 strateška cilja i 17 operativnih ciljeva realizovana je 81 aktivnost, ukupne vrijednosti 351,84 mil. €, što u odnosu na planirana ulaganja od 410,34 mil. € predstavlja 85,74% realizacije.

Realizacija Akcionog plana, posmatrano po osnovu 4 strateška cilja, ukazuje da je najviše sredstava uloženo za realizaciju aktivnosti u okviru drugog strateškog cilja Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije u iznosu od 196,78 mil. € (55,9%). Za realizaciju prvog strateškog cilja Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj utrošeno je 119,98 mil. € što predstavlja 34,1%, dok je za realizaciju trećeg strateškog cilja Podsticanje inovacija, transfera tehnologije i razvoja preduzetništva utrošeno 33,41 mil. € ili 9,5% sredstava i četvrtog cilja Unapređenje pristupa tržištu 1,66 mil. €, ili 0,5%.

Posmatrano po strukturi izvora finansiranja, od ukupno utrošenih 351,84 mil. € najveći dio sredstava je realizovan iz sredstava javnog sektora u iznosu od 186,56 mil. € ili 53%, od čega je najveći iznos sredstava uloženi u finansiranje od strane IRFCG u iznosu od 166,33 mil. €, zatim iz privatnog sektora u iznosu od 95,79 mil. € ili 27,2% od čega je najveći iznos investicija u energetski sektor i unapređenje ICT infrastrukture u iznosu od cca 66 mil €. Za realizaciju aktivnosti iz sredstava nacionalnog budžeta uloženo je 40,25 mil. € ili 11,4% ukupnog iznosa sredstava, dok su za realizaciju aktivnosti predviđenih za finansiranje iz IPA fondova, realizovana sredstva iznosila 14,25 mil. € (4,1%), odnosno iz donatorskih programa 14,99 mil. € (4,3%).

2. Informacija o stanju u sektoru prerađivačke industrije

U cilju praćenja stanja u sektoru prerađivačke industrije, ova Informacija trebala je da prikaz detaljne analize sa pregledom aktuelnog stanja i trendova kretanja u okviru prerađivačke industrije i pojedinih njenih oblasti.

Zbog specifičnosti koje su vladale tokom 2020. godine, a tiču se situacije izazvane virusom korona, ocijenjeno je da podaci i stanje po oblastima i privrednim subjektima nisu bili validni kako bi se iz istih utvrdio objektivni prikaz i budući pravci djelovanja u oblasti prerađivačke industrije, pa, samim tim, Informacija nije bila predmet razmatranja na Vladi.

Analizirajući nastalu situaciju, kao i to da tokom krize nije bilo zaustavljanja proizvodnih aktivnosti, zaključeno je da je ovaj sektor veoma važan za ukupan privredni razvoj, te da je neophodno da se uradi poseban strateški dokument, koji će definisati osnove za povećanje konkurentnosti i dalji razvoj crnogorske ekonomije baziran na diverzifikaciji proizvodnih aktivnosti.

3. Informacija o aktivnostima na realizaciji mjera za unapređenje energetske efikasnosti u sektoru prerađivačke industrije

U okviru IPA 2014 projekta „Unapređenje poslovnog okruženja i konkurentnosti privatnog sektora u Crnoj Gori“ (BESME), u dijelu unapređenja energetske efikasnosti (EE) u sektoru prerađivačke industrije, sprovedne su aktivnosti na utvrđivanju potencijala za unapređenje EE u sektoru prerađivačke industrije. Aktivnosti su obuhvatile mapiranje kompanija iz sektora prerađivačke industrije, posjete kompanijama, prikupljanje podataka i pripremu analize potencijala za realizaciju

mjera EE u odabranim kompanijama. Na osnovu analize je pripremljen Izvještaj kojim je obuhvaćeno 12 kompanija iz sektora prerađivačke industrije kao i predlog aktivnosti za implementaciju na nivou pojedinačnih kompanija. Dodatno je pripremljena detaljna Informacija o aktivnostima na realizaciji mjera za unapređenje EE u sektoru prerađivačke industrije, koja je u skladu sa Programom rada Vlade usvojena na sjednici Vlade Crne Gore 02. VII 2020. godine. Aktivnosti koje su predviđene u dijelu pripreme predloga programa za realizaciju mjera za unapređenje EE u sektoru prerađivačke industrije, usljed pandemije COVID19, nijesu realizovane u skladu sa planom i odbijen je zahtjev za produženje projekta u dijelu predmetne komponente.

NORMATIVNI DIO

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju

Izmjenama i dopunama Zakona o stečaju pristupilo se kako bi se stvorile pretpostavke za unapređivanje ostvarivanja ekonomičnosti, racionalnosti i efikasnosti stečajnog postupka. Osim preciziranja određenih normi, te obezbjeđivanja njihove efikasnije primjene, otklanjanja određenih slabosti koje su se pokazale u praksi i skraćivanja pojedinih rokova, značajne novine ovog zakonskog rješenja odnose se na uvođenje stručnog ispita, licence i ispita provjere znanja za stečajne upravnike. Dodatno, uvedena je i lista stečajnih upravnika i preciziran model za imenovanje stečajnih upravnika, koji je nedostajao u važećem zakonu.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju razmatran je i utvrđen na sjednici Vlade CG od 23. januara 2020. godine.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE

NORMATIVNI DIO

1. Predlog zakona o privrednim društvima

Zakon o privrednim društvima reguliše pitanja osnivanja, upravljanja, restrukturiranja, prestanka privrednih društava, kao i druga pitanja od značaja za njihovo funkcionisanje, a predstavlja neizostavan segment i kamen temeljac ekonomskog zakonodavstva država baziranih na sistemu tržišne ekonomije.

Predlog zakona o privrednim društvima utvrđen je na sjednici Vlade CG 24. oktobra 2019. godine, a, nakon toga, upućen je Skupštini Crne Gore na dalju proceduru usvajanja. U 2020. godini nastavljeno je usaglašavanje Predloga zakona sa stručnim timom u okviru više tijela Skupštine Crne Gore, koja je usvojila Predlog zakona na sjednici 25. juna 2020. godine („Službeni list Crne Gore“, br. 065/20 od 03.07.2020).

Primjenom ovog najznačajnijeg zakona za poslovanje privrednih društava, koji za osnovni cilj ima stvaranje uslova poslovanja koji će svim poslovnim subjektima omogućiti da postanu relevantan i ravnopravan učesnik na jedinstvenom evropskom ekonomskom prostoru, doprinijeće se konkurentnosti i prosperitetu crnogorske ekonomije odnosno dobrobiti biznisa i svakog građana Crne Gore.

TEMATSKI DIO

1. Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije

U cilju podrške razvoju prerađivačke industrije i prevazilaženja prepreka za razvoj konkurentnosti proizvodnih kapaciteta i unapređenja poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti preduzeća kroz usvajanje novih tehnologija, realizovana je Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2020. godinu. Podrška podrazumijeva nabavku opreme kroz kreditni aranžman sa IRFCG uz sufinansiranje u vidu

bespovratnih sredstava do 30% opravdanih troškova. Javni poziv se sprovodio kao otvoreni postupak po modelu trajnog Poziva s krajnjim rokom dostavljanja prijave do 5. decembra 2020. godine do 15:00h. Za realizaciju ovog vida podrške u 2020. godini bilo je predviđeno 300.000,00€ u Budžetu Ministarstva ekonomije.

Na Javni oglas za dodjelu bespovratnih sredstava pristiglo je 8 zahtjeva preduzeća koja posluju u oblasti proizvodnje namještaja, mašinske obrade metala proizvodnje proizvoda od papira i građevinske stolarije, proizvodnje sapuna i deterdženata i prerade živinskog mesa. U skladu sa pravilima Programске linije, a nakon obavljanja potrebne procedure, odobrena je 1 prijava firmi „Elektromont“ DOO Podgorica u iznosu od 27.931,90€. Dodatno firmi „Viral“ DOO Podgorica dodijeljen je iznos od 12.000,00€ po osnovu Programa za 2019. godinu. Ukupan iznos odobrenih bespovratnih sredstava Ministarstva ekonomije za dva preduzeća je 39.931,90€, kreditnih sredstava IRFCG 93.400,00€ i nabavljeno je mašina i prateće opreme u vrijednosti od 193.106,90€ po osnovu Programa za 2020. godinu. U skladu sa procedurom Programске linije, bespovratna sredstva koja dodjeljuje Vlada Crne Gore podliježu pozitivnoj ocjeni projekata od strane IRFCG, čime se dodatno obezbjeđuje kvalitet investicije i efikasnost trošenja državnih sredstava.

2. Programska linija za razvoj zanatstva

U cilju doprinosa očuvanju i razvoju zanata koji se pretežno obavljaju ručnim radom i koji zahtijevaju posebne zanatske vještine i umijeća, realizovana je Programska linija za razvoj zanatstva, u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2020. godinu.

Cilj programske linije za razvoj zanatstva je promocija crnogorskih zanata kroz pružanje finansijske podrške preduzetnicima i privrednim društvima koja obavljaju zanatsku djelatnost u smislu podsticanja i omogućavanja nabavke opreme i alata namijenjenih isključivo za obavljanje zanatske djelatnosti kao i organizacije i učestvovanja na domaćim i međunarodnim sajmovima i manifestacijama. Programska linija za razvoj zanatstva podrazumijeva dodjelu bespovratnih sredstava preduzetnicima i privrednim društvima koja obavljaju zanatsku djelatnost, koja je bazirana na principu refundacije (povraćaja dijela troškova). Ukupan budžet za realizaciju aktivnosti u 2020. godini, iznosio je 50.000,00€.

Zanatlija je u obavezi da finansira 100% svih troškova do završetka aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon pozitivne ocjene Komisije odobravaju sredstva u okviru programske linije. Iznos bespovratnih sredstava koji je dodijeljen zanatlijama se kreće u rasponu od 20-50% opravdanih troškova, odnosno od 2.000,00-4.000,00€, bez PDV, uz poseban akcenat na podršci ženama i mladima do 35 godina starosti.

Na osnovu raspisanog Javnog poziva u 2020. godini, odobrena su 2 zahtjeva za sufinansiranje dijela troškova koji se odnose na nabavku opreme i alata namijenjenih isključivo za obavljanje zanatske djelatnosti, u ukupnom iznosu od 2.870,91€. Ukupna vrijednost nabavke opreme, podržane u okviru Programске linije je 12.565,92€.

3. Transformacija i privatizacija

Nastavljen je rad na evidenciji dokumentacije transformisanih i nekih od privatizovanih preduzeća kao i obezbjeđivanje dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Komisije za imovinska pitanja Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte za pripremu predloga mišljenja u skladu sa članom 419 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima. Na zahtjev ostalih institucija pripremana su i dostavljena mišljenja na pojedine odredbe Zakona i drugih propisa.

U toku 2020. godine nastavljen je rad na praćenju arbitražnih postupaka koji su pokrenuti protiv Države (i ostalih), za čije praćenje je zaduženo Ministarstvo ekonomije (u skladu sa zaključcima Vlade CG), pružanje logističke podrške advokatskom timu koji zastupa Državu (i ostale) u ovim postupcima, prikupljanje podataka i dokumentacije potrebne za pripremu odbrane u arbitražnim postupcima i informisanje Vlade Crne Gore o statusu postupaka, itd.

Sprovodila se organizacija rada Tenderske komisije za privatizaciju (koja je formirana Odlukom o imenovanju Tenderske komisije za privatizaciju br: 01-63 na sjednici Savjeta koja je održana 28. februara 2018. godine). Ministarstvo ekonomije je radilo na pripremi mišljenja, zapisnika sa sjednica Komisija, informacija i izvještaja za Komisiju i Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, komunikaciji sa ponuđačima i savjetnicima za privatizaciju, pripremi dokumentacije za učesnike na tenderu, izradi kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja o realizaciji Plana privatizacije za 2020.godinu (koji se odnose na Tendersku Komisiju za privatizaciju) itd.

4. Aktivnosti na planu ublažavanje negativnih posljedica izazvanih COVID 19

U cilju ublažavanja negativnih posljedica nastalih usljed pojave epidemije korona virusa COVID19 i ozbiljnih poremećaja u poslovanju privrednih društava, u okviru seta socio-ekonomskih mjera u Crnoj Gori u 2020. godini, od strane Ministarstva ekonomije, odnosno Direktorata industriju i transformaciju u saradnji sa Direktoratom za investicije, razvoj MSP i upravljanje EU fondovima, realizovani su Program pružanja podrške privredi i zaposlenima i Program subvencionisanja zarada u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID19.

Obuhvat podrške u okviru Programa u sklopu II paketa podrške sastoji od 6 kategorija mjera u rasponu podrške u visini od 50-100% bruto zarade za zaposlena lica, i to:

1. Subvencije za zatvorene djelatnosti-subvencije privrednom subjektu (preduzetnik i privredno društvo) čiji je rad zabranjen naredbama Ministarstva zdravlja u cilju suzbijanja epidemije.
2. Subvencije za turistički sektor-subvencije preduzetnicima, mikro, malim i srednjim privrednim društvima, iz oblasti turističke privrede, čiji rad nije zabranjen, ali je u značajnoj mjeri smanjen obim aktivnosti kao posljedica naredbi Ministarstva zdravlja.
3. Subvencije za ugrožene djelatnosti- obuhvaćeni preduzetnici, mikro, mala i srednja privredna društva u djelatnostima čiji rad nije zabranjen, ali je u značajnoj mjeri smanjen obim aktivnosti kao posljedica naredbi Ministarstva zdravlja.
4. Subvencije za novo zapošljavanje-subvencija za novozaposlene za period od 6 mjeseci, pod uslovom da se privredni subjekat obaveže da će ove zaposlene evidentirati kao zaposlene najmanje 12 mjeseci nakon isteka predmetne mjere.
5. Subvencije za zarade zaposlenih na plaćenom odsustvu – obuhvaćeni preduzetnici i privredna društva čiji zaposleni koristi pravo na plaćeno odsustvo sa rada po osnovu čuvanja djeteta mlađeg od 11 godina.
6. Subvencije za zarade zaposlenih u karantinu ili izolaciji-obuhvaćeni preduzetnici ili privredna društva čiji zaposleni su naredbama Ministarstva zdravlja, u cilju suzbijanja epidemije stavljeni u karantin ili izolaciju.

Podrška u okviru Programa u sklopu III paketa podrške se takođe sastojala od 6 kategorija mjera u rasponu podrške u visini od 50-100% bruto zarade za zaposlena lica, sa izuzetkom korigovanja mjere za ugrožene djelatnosti. Naime, mjera pod nazivom: Subvencije za sektor ugostiteljstva, javnog prevoza putnika u drumskom saobraćaju i pomoćnih djelatnosti u organizaciji događaja čiji je održavanje zabranjeno je značajno proširena u smislu većeg obuhvata djelatnosti, koje nijesu bile prepoznate prethodnim mjerama, a čije poslovanje je takođe bilo ugroženo ili ograničeno.

U okviru implementacije programa za period april – decembar 2020. godine:

- ukupno je predato 68.429 zahtjeva za dodjelu subvencija, od čega je odobreno 62.758 zahtjeva (91,71%);
- Odbijeno je 5.671 zahtjeva (8,29%), među kojima ima ponovljenih zahtjeva istih privrednih subjekata, dok su razlozi odbijanja u najvećem broju slučajeva neispunjavanje jednog/nekih od osnovnih uslova za učešće u programu;
- na osnovu odobrenih zahtjeva, isplaćene su zarade za ukupno 277.472 zaposlena lica, u ukupnom iznosu od 63.525.625,42€.

U posmatranom periodu, od aprila do decembra 2020. godine, statistički pregled odobrenih zahtjeva prema definisanim mjerama u potpunosti odgovara strukturi koja je važeća i za cjelokupni period programa podrške. Naime, najveći dio dodijeljene podrške bio je usmjeren na ugrožene i zatvorene djelatnosti, kao na turistički sektor - ukupno 92%, dok je preostalih 8% dodijeljeno za zarade zaposlenih na plaćenom odsustvu i karantinu/izolaciji, kao i za novo zapošljavanje.

Ostale aktivnosti

U toku 2020. godine realizovane su aktivnosti na prikupljanju i analizi podataka u cilju prikaza aktuelnog stanja i trendova kretanja u okviru sektora industrije i oblasti prerađivačke industrije, sa posebnim akcentom na proizvodnju osnovnih metala i metalnih proizvoda, hrane i pića, papira, hemikalija i tekstilnih proizvoda, uz redovno informisanje Vlade Crne Gore o istom. Kako bi se na kvalitetan način definisale buduće aktivnosti na polju razvoja sektora industrije, potrebna je pojačana saradnja sa ključnim privrednim subjektima, i to: UNIPROM KAP DOO PODGORICA; TOSCELIK SPECIAL STEEL DOO – NIKŠIĆ; INSTITUT ZA CRNU METALURGIJU AD NIKŠIĆ; METALAC TERMOCHEM DOO NIKŠIĆ; DAIDO METAL KOTOR AD KOTOR; TARA AEROSPACE AD – MOJKOVAC; OBOD ICE MNE DOO – CETINJE; AD „KARTONAŽA“ CETINJE; AD „ŠTAMPARIJA OBOD“ CETINJE; POLIEX AD – BERANE; LA VISTA DOO – PETNJICA; KONFEKCIJA AD "CASTELLO MONTENEGRO" PLJEVLJA.

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

U nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i transformaciju je koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju 6 - Privredno pravo i 20 - Preduzetništvo i industrijska politika. Aktivnosti u 2020. godini su u okviru pregovaračkog poglavlja 6 - Privredno pravo obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti, kao i materijala koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. Urađene su analize koje podrazumijevaju ispunjenje mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo i preduzete aktivnosti koje su se, prije svega, odnosile na intenzivan rad na finalizaciji Predloga zakona o privrednim društvima, koji je utvrđen na sjednici Skupštine CG od 25. juna 2020. godine. Paralelno sa tim, nastavljeno je praćenje i izvještavanje o aktivnostima koje se sprovede na planu ispunjenja preostala 3 mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo.

U dijelu koji se odnosi na privredno pravo, pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć pripremljene su relevantne informacije i izvještaji za potrebe Izvještaja o napretku, ocjena celeksa, informacije za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije.

U procesu praćenja pristupanja radilo se na koordinaciji ispunjenju obaveza iz PPCG 2020-2022, za 2020.g., pripremi relevantnih izvještaja o stepenu realizacije ispunjenosti obaveza koje proističu iz pregovaračkog poglavlja PP 6.

U okviru Poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika na planu ispunjenja mjerila za zatvaranje poglavlja, u procesu implementacije revidirane Industrijske politike Crne Gore za period 2019-2023.g., usvojen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2019.godinu.

U dijelu poglavlja koje se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, pripremljeni su izvještaji o realizaciji u oblasti preduzetničke i industrijske politike, relevantne informacije na nivou poglavlja za potrebe izrade I i II priloga Izvještaja EK o Crnoj Gori u predmetnom izvještajnom periodu. Realizovane su aktivnosti na koordinaciji u skladu sa preporukama iz Izvještaja EK za PP 20, pregledu i ocjeni relevantnosti celeksa, praćenju realizacije obaveza iz pregovaračke pozicije, pripremi informacija za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

Takođe, u okviru Poglavlja se u kontinuitetu prate aktivnosti na potpunom usklađivanju regulatornog okvira sa Direktivom o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama 2011/7/EU na planu izrade Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza.

U procesu praćenja pristupanja radilo se na koordinaciji ispunjenju obaveza iz PPCG 2020-2022, za 2020.g., pripremi relevantnih izvještaja o stepenu realizacije ispunjenosti obaveza koje proističu iz pregovaračkog poglavlja PP 20.

Poglavlje 19 socijalna politika i zapošljavanja tiče se područja radnog prava, zdravlja i sigurnosti na radu, ravnopravnosti muškaraca i žena u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti, socijalnog dijaloga, kao i u pogledu zabrane diskriminacije po osnovu rasne i etničke pripadnosti, religije i vjere, invaliditeta, starosne dobi i seksualne orijentacije. Poglavlje je u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, a Ministarstvo ekonomije je članstvom u Radnoj grupi aktivno učestvovalo u radu od samog osnivanja kroz sastanke Radne grupe i ocjenu celeksa, kao i kroz brojne druge aktivnosti u dijelu koji se odnosi na obaveze iz poglavlja. Fokus aktivnosti u narednom periodu će biti na daljem usklađivanju crnogorskih propisa s pravnom tekovinom EU.

• **Učešće u radu Radnih grupa i tijela**

Pored učešća u koordinaciji i radu Radne grupe za Poglavlje 6, Radne grupe za Poglavlje 20, Koordinacionog tijela za izradu i implementaciju Industrijske politike 2019-2023, Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte, Tenderske komisije za privatizaciju, realizovane su i aktivnosti u sklopu:

- Učešće u radu Radnog tima za pripremu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2020-2022. godine;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Strategije pametne specijalizacije S3 2019-2024;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Zakona o inovacionoj djelatnosti i Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija;
- Radna Grupa za implementaciju i monitoring Programa pružanja podrške privredi i zaposlenima, u cilju ublažavanja negativnih efekata epidemije novog korona virusa COVID19;
- Radna grupa Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) za industrijsku politiku/praćenje komponenti Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište 2021-2024 (AP CRM);
- Učešća u radu SEEIC-CEFTA Radne grupe za investicije;
- Učešće u radu delegacije za vođenje pregovora za zaključivanje Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini;
- Učešća u radu Koordinacionog odbora WB EDIF projekta;
- Učešća u radu Sektorske radne grupe za programiranje podrške IPA u sektoru Konkurentnost i inovacije;
- Učešća u radu Radne grupe za sprovođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom u STO;
- Učešće u radu Komisije za procjenu tržišne vrijednosti;
- Učešće u Radnoj grupi za definisanje novog modela BITa;
- Učešća u radu Radne grupe Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine;
- Radna grupa za pripremu III izdanja OECD publikacije „Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2021“;
- Učešća u radu Sektorske komisije za inženjerstvo i proizvodne tehnologije;
- Učešće u radu Sektorske komisije za ekonomiju i pravo;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Strategije razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2020-2024);

- Učešća u radu Radne grupe za izradu Predloga Odluke o utvrđivanju godišnje kvote dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2021. godinu;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu liste opasnih poslova za djecu u Crnoj Gori;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Strategije za smanjenje rizika od katastrofa do 2023. godine i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa;
- Učešće u radu Radne grupe za praćenje i primjenu STO sporazuma za oblast osnivanja privrednih društava, prerađivačke industrije i industrijske politike;
- Učešća u radu Radne grupe za izradu Zakona o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija;
- Učešća u radu međuresorskog Radnog tima za praćenje realizacije Zaključka Vlade Crne Gore;
- Učešća u radu Radne grupe za Poglavlje 3 i drugih radnih tijela i komisija.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Ocjena implementacije planiranih aktivnosti na sprovođenju Akcionog plana Industrijske politike za 2019. godinu je predstavljena Izvještajem o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2019-2023., za 2019. godinu. U okviru plana realizovane su 81 aktivnosti, ukupne vrijednosti 351,84 mil. €, što u odnosu na planirana ulaganja od 410,34 mil. € predstavlja 85,74% realizacije. Od početka 2020. godine, nastavljen je rad na usaglašavanju Predloga zakona o privrednim društvima sa stručnim timom u okviru više tijela Skupštine Crne Gore, koja je usvojila Predlog zakona na sjednici 25. juna 2020 („Službeni list Crne Gore“, br. 065/20 od 03.07.2020). Nakon toga slijedi primjena ovog najznačajnijeg zakona za poslovanje privrednih društava, koji za svoj osnovni cilj ima stvaranje uslova poslovanja koji će svim poslovnim subjektima omogućiti da postanu relevantan i ravnopravan učesnik na jedinstvenom evropskom ekonomskom prostoru.

Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju utvrđen na sjednici Vlade CG od 23. januara 2020. godine. Očekivanja su bila da će njegovo donošenje biti na prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja Skupštine u 2020. Zbog promjene vladajuće strukture, ovaj Predlog zakona vraćen je na ponovno razmatranje Vladi Crne Gore.

Programska linija za modernizaciju prerađivačke industrije je, u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu, implementirana kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2020. godinu. Usljed pandemije korona virusa, prioritetnim usmjerenjima na aktivnosti koje doprinose likvidnosti i očuvanju radnih mjesta realizovana je u manjem obimu u odnosu na planirano. Programskom linijom su, nakon razmatranje 8 pristiglih prijava odobrene 2 prijave u iznosu od 39.931,90 € bespovratnih sredstava ME, 93.400,00 € kreditnih sredstava IRFCG i nabavljeno 193.106,00 € mašina i prateće opreme. Planirana je realizacija Programske linije i u narednom periodu.

Programska linija za razvoj zanatstva je za 2020. godinu proširena i pored finansijske podrške za učešće na domaćim i međunarodnim sajmovima i manifestacijama, odobrena je podrška za nabavku opreme i alata namijenjenih isključivo za obavljanje zanatske djelatnosti.

U narednom periodu je potrebno intenzivirati saradnju sa predstavnicima privatnog sektora odnosno predstavnicima zanatskih udruženja, kao i za organizovati promotivne događaje kako bi se u što većoj mjeri ukazalo na značaj i raspoloživu podršku u ovoj oblasti. Očekivanja su da će se posebno kroz dalju organizaciju promotivnih događaja kao i neophodnu aktivniju ulogu predstavnika zanatskih udruženja i animiranja njihovog članstva za veće učešće u Programu, povećati ukupan broj finansijski podržanih zanatlija u okviru programske linije kao i iznos dodijeljene finansijske podrške.

U sklopu integracionih procesa sprovedene su intenzivne aktivnosti na planu ispunjenja završnih mjerila u okviru Poglavlja 6 - Privredno pravo koji se odnosi na utvrđivanje Predloga zakona o privrednim društvima i Poglavlja 20 - Industrijska i preduzetnička politika, u dijelu pripreme izvještaja o implementaciji mjera industrijskog razvoja. Sa aktivnostima u sklopu integracionih

procesa će se nastaviti i u narednom periodu u smislu daljeg usaglašavanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU iz oblasti privrednog prava, kao i praćenja sprovođenja Industrijske politike 2019-2023 i Akcionog plana za sprovođenje za period 2019-2020 i izrade Akcionog plana za period 2021.-2022. godine.

Takođe, u kontinuitetu su pripremane informacije i izvještaji za potrebe rada radnih grupa Poglavlja 6 i Poglavlja 20, posebno u dijelu izrade Izvještaja o napretku Crne Gore i redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, kao i pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć. Navedene aktivnosti će biti nastavljene i u narednom periodu, uz kontinuirano praćenje obaveza utvrđenih PPCG 2020-2022.

U okviru sektora prerađivačke industrije u kontinuitetu se vrši praćenje stanja i trendova kretanja, na nivou sektora kao i na nivou oblasti i sa istim će se nastaviti u narednom periodu, uz davanje preporuka i stvaranje preduslova za dalje unaprjeđenje stanja u ovoj privrednoj grani.

U dijelu podrške implementaciji IPA 2014 za oblast industrijskog razvoja i tehnološke modernizacij, uslijed nastale situacije zbog pojave COVID19 i slabijeg interesovanja kompanija za učešće u projektnim aktivnostima, planirane aktivnosti u okviru projekta realizovale su se smanjenim intezitetom. Preporuka za naredni period se odnosi na razmatranje mogućnosti za uspostavljanje finansijskog mehanizma za realizaciju mjera EE u sektoru prerađivačke industrije, u okviru postojećih programa podrške privatnom sektoru.

U kontinuitetu su realizovane aktivnosti u dijelu praćenja implementacije Programa ekonomskih reformi 2020-2022 na nivou oblasti razvoj industrijskog sektora i oblasti razvoj malih i srednjih preduzeća, kao i pripreme priloga za Program ekonomskih reformi-PER 2021-2023, što je planirano i u narednom periodu.

DIREKTORAT ZA UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJU

Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2020. godinu

Zakonodavni dio

Realizovane aktivnosti koje su predviđene Programom rada Vlade:

/

Obavezu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu koje nijesu realizovane u 2020. godini:

- Predlog zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti
- Predlog zakona o standardizaciji

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

- Uredba o grupama proizvoda nad kojima se vrši nadzor na tržištu ("Službeni list Crne Gore", br. 11/20);
- Uredba o izmjeni Uredbe o zakonskim mjernim jedinicama ("Službeni list Crne Gore", br. 67/20).

Zakonodavni dio:

Vlada Crne Gore je na sjednici od 12. marta 2020. godine utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Marakeškog ugovora za olakšanje pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepe, slabovide ili imaju druge poteškoće u korišćenju štampanih materijala

Ostale zakonodavne aktivnosti:

- Pripremljen je Nacrt zakona o zaštiti poslovnih tajni od nezakonitog pribavljanja, korišćenja i otkrivanja i za isti je sprovedena javna rasprava, nakon čega je upućen u proceduru međuresorskog usaglašavanja;
- Pripremljen je Nacrt zakona o žigu i za isti je sprovedena javna rasprava;
- Pripremljen je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima i za isti je sprovedena javna rasprava, nakon čega je upućen u proceduru međuresorskog usaglašavanja;
- Pripremljen je Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o priznavanju evropskih patenata (Konvencija o evropskom patentu) od 5. oktobra 1973. godine, sa izmjenama člana 63 Konvencije o evropskom patentu od 17. decembra 1991. godine i izmjenama od 29. novembra 2000. godine, nakon čega je upućen u proceduru međuresorskog usaglašavanja;

Tematski dio:

1. Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2020. godinu sa Predlogom Ugovora o izvođenju
2. Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu za 2020. godinu;
3. Informacija o pristupanju Crne Gore Marakeškom sporazumu o olakšavanju pristupa objavljenim djelima za slijepe osobe, osobe sa oštećenjem vida ili osobe sa drugim poteškoćama u korišćenju štampanih materijala.

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa:

1. Izvještavanje prema Vladi Crne Gore i Evropskoj komisiji o postignutom napretku za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;

2. Izvještavanje o realizaciji obaveza predviđenih Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
3. Priprema priloga za sastanke Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe i 8 – Konkurencija;
4. Učešće na sastancima Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima;
5. Izvještavanje prema Vladi Crne Gore i Evropskoj komisiji o postignutom napretku u pregovaračkom poglavlju 7 – Pravo intelektualne svojine, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
6. Izvještavanje o realizaciji obaveza predviđenih Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
7. Priprema priloga za sastanak Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju za pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine;
8. Učešće na sastanku Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, u dijelu koji se donosi na pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine;
9. Priprema odgovora na pitanja koje je Evropska komisija dostavila Crnoj Gori prije i nakon održavanja sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju;
10. Učešće u radu Komisije za evropske integracije;
11. Učešće u radu Radne grupe za vođenje pregovora u pregovaračkom poglavlju 7 – Pravo intelektualne svojine;
12. Slanje Evropskoj komisiji Statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine u Crnoj Gori za 2019. godinu, koji sadrži i uporedni prikaz najvažnijih statističkih podataka za period 2014-2018, kao i Statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine za treći i četvrti kvartal 2019. godine, prvi i drugi kvartal 2020. godine i prvu polovinu 2020. godine.

Međunarodna saradnja i ostale aktivnosti

1. Učešće u radu Potkomiteta za netarifne barijere u trgovini i Radne grupe za tehničke mjere u okviru CEFTA Sporazuma;
2. Učešće u radu Sektorske radne grupe za programiranje podrške EU u sektoru Konkurentnost i inovacije u skladu sa zadacima;
3. Učešće u aktivnostima vezanim za STO Pregled trgovinskih politika u oblasti tehničkih barijera u trgovini (TBT Sporazum), i konkurencije;
4. Učešće u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor;
5. Učešće u izradi Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
6. Učešće u radu Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine;
7. Učešće u radu Radne grupe za izradu Nacionalne strategije intelektualne svojine;
8. Ministarstvo ekonomskog razvoja (MER) tokom 2020. godine sprovodilo redovnu međunarodnu saradnju u oblasti intelektualne svojine sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije (EUIPO) i Evropskim zavodom za patente (EPO). Takođe, MER je koristio podršku iz okvira TAIEX-a i učestvovao u implementaciji projekta IPA 2016 - Promovisanje kulture inovacija i podrška saradnji između aktera u istraživanju, obrazovanju i inovacijama.

I Saradnja sa WIPO-om

Saradnja sa WIPO-om odvijala se na osnovu Plana rada za 2020. godinu sa Sektorom za razvijene i države u tranziciji (WIPO TDC), u skladu sa Memorandumom o razumijevanju između Crne Gore i WIPO-a (koji je potpisan u oktobru 2018. godine). Osoblje MER-a učestvovalo je na konferencijama, webinarima, sastanku Radne grupe Madridskog sistema i drugim događajima koje je organizovao WIPO. Glavna aktivnost u 2020. godini bila je priprema za izradu Nacionalne strategije intelektualne svojine za period 2022 – 2025.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na međunarodnoj konferenciji Intelektualna svojina u EU u svijetu punom izazova, koju je organizovao Državni zavod za intelektualnu svojinu Republike Hrvatske (DZIV), u saradnji sa WIPO-om, povodom predsjedavanja Hrvatske Savjetom Evrope, a koja je održana u Zagrebu, Republika Hrvatska, 19. i 20. februara 2020. godine;
2. Radna grupa koju je MER formirao radi izrade Strategije intelektualne svojine za period 2022 – 2015. godine, a koja se razvija uz ekspertsku podršku WIPO-a, imala je intenzivnu komunikaciju sa WIPO-om, putem razmjene emailova i video sastanaka. Takođe, MER je obezbijedio inpute za Preliminarni izvještaj lokalnog eksperta, distribuirao Upitnik o zaštiti prava intelektualne svojine učesnicima u sistemu zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori;
3. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na WIPO webinaru Medijacija i arbitraža za sporove iz oblasti zelenih inovacija, koji je održan 22. aprila 2020. godine;
4. MER je popunio i dostavio WIPO-u (3. juna 2020. godine) Upitnik o statističkim podacima iz oblasti industrijske svojine za 2019. godinu;
5. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na WIPO webinaru Promovisanje kulture inovacija i podrška saradnji između aktera u istraživanju, obrazovanju i inovacijama, održanom 10. juna 2020. godine;
6. Pet predstavnika MER-a učestvovalo je na Webinaru o uslugama i inicijativama WIPO-a, 25. juna 2020. godine;
7. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na digitalnoj Konferenciji WIPO-a o globalnom tržištu digitalnog sadržaja, od 16. do 18. septembra 2020. godine;
8. Jedan predstavnik MER-a, zajedno sa jednim predstavnikom Naučno- tehnološkog parka Crne Gore, učestvovao je na regionalnoj WebEx radionici o komercijalizaciji intelektualne svojine Saradnja između akademskih institucija i malih i srednjih preduzeća, održanoj 6. oktobra 2020. godine;
9. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na sastanku Radne grupe Madridskog sistema za registrovanje međunarodnih žigova, od 12. do 16. oktobra 2020. godine;
10. Tri predstavnika MER-a učestvovala su na video sastanku sa predstavnicima WIPO Sektora za razvijene i države u tranziciji (TDC), održanom 19. oktobra 2020. godine, tokom koga su dogovarali aktivnosti u predstojećem periodu (kraj 2020. i 2021. godina). Izrada Nacionalne strategije intelektualne svojine 2022 – 2025 definisana je kao prioritarna aktivnost saradnje;
11. Tri predstavnika MER-a učestvovala su na video sastanku sa predstavnicima WIPO Sektora za međunarodnu saradnju u oblasti PCT, 15. oktobra 2020. godine, tokom koga je razmatrana mogućnost elektronskog dostavljanja PCT prijava;
12. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na online seminaru "Zaštita oznaka porijekla i geografskih oznaka", koji je organizovao WIPO, u saradnji sa Državnom agencijom za intelektualnu svojinu Republike Moldavije (AGEPI), održanom 8. decembra 2020. godine;
13. Dva predstavnika MER-a, iz Direkcije za intelektualnu svojinu, učestvovala su na online sastanku, odnosno kratkoj obuci (koju je organizovao WIPO) iz oblasti autorskog i srodnih prava, sa predstavnicima Zavoda za intelektualnu svojinu Republike Srbije, tokom koje su

dobili odgovore na postavljena pitanja iz ove oblasti, a takođe i razmijenili iskustva i prakse, 8. decembra 2020. godine;

II Saradnja sa EUIPO-om

Saradnja sa EUIPO-om odvijala se na osnovu Plana rada za 2020. godinu, sa fokusom na IT alatima, HDBPI i projektima konvergencije praksi. Pored toga, osoblje MER-a učestvovalo je na Koordinacionim sastancima o saradnji, žigovima i industrijskim dizajnima, kao i na sastancima Radnih grupa EUIPO-a. Predstavci MER-a učestvovali su na redovnom godišnjem sastanku visokog nivoa za države Zapadnog Balkana. Najznačajniji događaj u 2020. godini bio je lansiranje EUIPO alata DesignClass.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. MER je završio prevod liste indikacija proizvoda iz harmonizovane baze podataka indikacija proizvoda (HDBPI) na crnogorski jezik;
2. Alat EUIPO-a DesignCass lansiran je 13. jula 2020. godine, što predstavlja izuzetan uspjeh zajedničkog rada EUIPO-a i MER-a. Lansiranjem ovog alata, MER se svrstao u devet (9) institucija za intelektualnu svojinu izvan EU koja koristi i prihvata termine iz ove baze podataka;
3. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na sastanku proširene Radne grupe projekta ECP4 – CP11 Nove vrste žigova: ispitivanje formalnih zahtjeva i osnova za odbijanje, koji je održan 7. septembra 2020. godine;
4. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na sastanku proširene Radne grupe projekta CP12 – Dokaz u žalbenim postupcima, koji je održan 9. septembra 2020. godine;
5. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na redovnom godišnjem sastanku visokog nivoa za države Zapadnog Balkana, koji je održan 23. septembra 2020. godine, tokom koga su predstavljeni rezultati prethodne saradnje i dati predlozi za aktivnosti saradnje u 2021. godini;
6. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na 15. Koordinacionom sastanku o saradnji, 6. oktobra 2020. godine;
7. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 24. Koordinacionom sastanku o žigovima, 7. oktobra 2020. godine;
8. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 19. Koordinacionom sastanku o dizajnima, 8. oktobra 2020. godine.

III Saradnja sa EPO-om

Saradnja sa EPO-om odvijala se kroz učešće osoblja MER-a na konferencijama i seminarima koje je EPO organizovao, kao i kroz prisustvo na sastancima Administrativnog odbora i sastancima Komiteta EPO-a (TOSC i PLC). Jedan predstavnik MER-a bio je član Radne grupe 1 EPO-a u projektu konvergencije praksi Ispitivanje jedinstva pronalaska.

U izvještajnom periodu, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na seminaru Jedinstvo i jasnoća pronalaska, koji su organizovali Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije i EPO, a koji je održan u Beogradu, Republika Srbija, 10-12. februara 2020. godine;
2. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na seminaru Novost i inventivni korak, koji su organizovali Zavod za intelektualnu svojinu Republike Srbije i EPO, a koji je održan u Beogradu, Republika Srbija, 12-14. februara 2020. godine;
3. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na međunarodnoj konferenciji Intelektualna svojina u EU u svijetu punom izazova, koju je organizovao Državni zavod za intelektualnu svojinu Republike Hrvatske (DZIV), u saradnji sa EPO-om, povodom predsjedavanja

- Hrvatske Savjetom Evrope, a koja je održana u Zagrebu, Republika Hrvatska, 19. i 20. februara 2020. godine;
4. Jedan predstavnik MER-a, u svojstvu člana Radne grupe 1 EPO-a Ispitivanje jedinstva pronalaska učestvovao je u projektu konvergencije praksi. Radna grupa održala je tri sastanka u 2020. godini. Rezultati rada ove RG predstavljeni su na 52. e-sastanku Komiteta za patentno pravo (PLC), održanom 10 i 11. novembra 2021. godine, uz ocjenu da je projekat uspješno okončan;
 5. Četiri predstavnika MER-a učestvovala su na video sastanku sa EPO-om (tri predstavnika) o saradnji u oblasti informacionih tehnologija, koji je održan 13. marta 2020. godine;
 6. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na video sastanku Godišnji sastanak o saradnji sa državama članicama i budućim državama članicama EPO-a, koji je održan 29. aprila 2020. godine;
 7. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 87. e-sastanku TOSC komiteta, 6. juna 2020. godine;
 8. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 163. e-sastanku Administrativnog odbora EPO-a, 30. juna i 1. jula 2020. godine;
 9. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na webinaru o poslovima visoko rastuće tehnologije, u organizaciji EPO-a i LESI-a (Međunarodno društvo rukovodilaca za licenciranje), koji je održan 8. jula 2020. godine;
 10. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na online konferenciji Oblikujemo sutrašnjicu – 3D štampa i njen uticaj na intelektualnu svojinu, 13-17. jula 2020. godine;
 11. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na video sastanku sa koordinatorom EPO-a za saradnju sa Crnom Gorom i IT timom EPO-a, održanom 7. oktobra 2020. godine, tokom koga je EPO predstavio novi pristup bilateralnoj saradnji, na osnovu EPO Strategijskog plana 2023;
 12. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 164. e-sastanku Administrativnog odbora EPO-a, 13. oktobra 2020. godine;
 13. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na PATLIB 2.0 online sesiji 1 - Oblikujemo budućnost zajedno, 10. novembra 2020. godine;
 14. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na PATLIB 2.0 online sesiji 2 "Oblikujemo budućnost zajedno", 3. decembra 2020. godine;
 15. Dva predstavnika MER-a učestvovala su na 165. e-sastanku Administrativnog odbora EPO-a, 15. i 16. decembra 2020. godine;
 16. Jedan predstavnik MER-a učestvovao je na digitalnoj konferenciji Uloga patenata u svijetu kojim vlada vještačka inteligencija, 17. i 18. decembra 2020. godine.

Podrška iz okvira TAIEX instrumenta

1. Osam (8) predstavnika MER-a učestvovalo je u ekspertske misiji TAIEX-a čiji je cilj bio transponovanje Direktive (EU) 2016/943 o poslovnim tajnama u crnogorsko zakonodavstvo, u Podgorici, 27- 31. januara 2020. godine;
2. Osam (8) predstavnika MER-a učestvovalo je u online ekspertske misiji TAIEX-a čiji je cilj bio transponovanje Regulative (EU) 2019/933 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2019. godine kojom se mijenja Regulativa (EC) br. 469/2009 u vezi sa certifikatom o dodatnoj zaštiti za medicinske proizvode u crnogorsko zakonodavstvo, 30.11.-04.12.2020. godine.

IPA 2016 - Promovisanje kulture inovacija i podrška saradnji između aktera u istraživanju, obrazovanju i inovacijama

Predstavnici MER-a učestvovali su u implementaciji projekta IPA 2016 - Promovisanje kulture inovacija i podrška saradnji između aktera u istraživanju, obrazovanju i inovacijama. U svrhu implementacije ovog projekta, MER je oformio tim sastavljen od deset (10) službenika Direkcije

za intelektualnu svojinu koji je pohađao online obuke o dijagnostici intelektualne svojine za mala i srednja preduzeća.

Izveštaj o upravnim predmetima:

Upravni predmeti u oblasti infrastrukture kvaliteta:

U toku 2020. godine, na osnovu Zakona o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08), donijeta su četiri rješenja o ovlašćivanju lica za pripremu mjerila za ovjeranje.

Drugostepeni upravni predmeti u oblasti intelektualne svojine

U izvještajnom periodu podneseno je 9 žalbi i postupajući po njima doneseno je 9 rješenja u drugostepenom upravnom postupku. Žalbe su izjavljene na rješenja Zavoda za intelektualnu svojinu i Uprave za inspekcijske poslove. U 4 postupka usvojena je žalba i poništeno prvostepeno rješenje (predmet je vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak), u 3 predmeta žalba odbijena kao neosnovana, dok je u 2 predmeta postupak obustavljen.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Zaštita konkurencije

Izmjenom zakonodavstva potrebno je postići propulzivnost kadrova u ovoj inače veoma zahtjevnoj ekspertskoj oblasti. Zakon o zaštiti konkurencije ima veoma restriktivne odredbe a vezano za imenovanja u organima Agencije a zarade su limitirane Zakonom o zaradama u javnom sektoru što dovodi do osipanja kadrova u ovoj oblasti i umanjuje mogućnost da se administrativni kapaciteti popune. U narednom periodu je neophodno da se u izvrše izmjene i dopune Zakona o zaštiti konkurencije koji će omogućiti prevazilaženje nastalih barijera.

Infrastruktura kvaliteta

Adekvatan sistem infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori je uspostavljen i horizontalno zakonodavstvo je u dobroj mjeri usaglašeno sa EU zakonodavstvom. Slijedeći izmjene legislative na nivou EU, u narednom periodu potrebno je raditi na daljem usaglašavanju kako horizontalnog tako i vertikalnog zakonodavstva. Takođe, kako je koordinacija Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba u nadležnosti Ministarstva ekonomije, neophodno je raditi na jačanju kapaciteta i saradnje sa institucijama infrastrukture kvaliteta i ostalim nadležnim institucijama u cilju ispunjavanja mjerila za privremeno zatvaranje Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba.

Intelektualna svojina

Kada je u pitanju zakonodavni okvir, propisi iz oblasti intelektualne svojine su u visokom obimu usklađeni sa propisima Evropske unije, a u toku su i aktivnosti na dodatnom usklađivanju kako u oblasti autorskog i srodnih prava, tako i oblasti industrijske svojine. S tim u vezi, potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative i blagovremeno preduzimati odgovarajuće aktivnosti po tom pitanju. I pored otežavajućih okolnosti, uslovljenih pandemijom virusa COVID 19 i nedostatkom administrativnih kapaciteta u Direkciji za intelektualnu svojinu, stanje u dijelu registracije prava intelektualne svojine i kontrole rada organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava je zadovoljavajuće. Broj prijava za registraciju i zahtjeva za promet i održavanje prava industrijske svojine je opao, ali je riješen značajan broj zaostalih predmeta. Takođe, pomenute okolnosti su zaustavile aktivnosti na podizanju svijesti o značaju prava intelektualne svojine. Potrebno je hitno jačanje administrativnih kapaciteta u Direkciji za intelektualnu svojinu, jačanje administrativnih kapaciteta u ostalim institucijama, kao i jačanje saradnje i koordinacije između organa nadležnih za sprovođenje i registraciju prava intelektualne svojine. Poseban akcenat treba da bude usmjeren na postizanje dodatnog napretka u ostvarivanju stvarnih i mjerljivih rezultata kod sprovođenja prava intelektualne svojine, koji će se ogledati, između ostalog, i u povećanju broja postupaka koji se sprovode pred nadležnim organima. Neophodno je rješavanje problema IT podrške Direkciji za intelektualnu svojinu, kao i aktiviranje održavanja Informacionog sistema za patente.

IZVJEŠTAJ O RADU DIREKCIJE ZA INTELEKTUALNU SVOJINU ZA 2020. GODINU

UVOD

U izvještajnoj godini, Direkcija za intelektualnu svojinu (u daljem tekstu: Direkcija), u okviru propisanih nadležnosti, obavljala je poslove, koji se odnose na:

- ostvarivanje redovne nadležnosti na priznanju i registraciji prava industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn), u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima, koji obavezuju Crnu Goru, kao i nacionalnim zakonodavnim okvirom, kao i promet i održavanje prava industrijske svojine;
- zaštitu autorskog prava;
- praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja;
- kontinuirano praćenje relevantnih presuda Evropskog suda pravde, Zajedničke komunikacije EUIPO za žigovno pravo i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

U smislu postizanja individualizacije, odgovornosti i stručnosti u upravnim postupcima u oblasti intelektualne svojine, u toku izvještajnog perioda četiri zaposlena u ovoj Direkciji su određena aktom o sistematizaciji kao ovlašćena službena lica za vođenje upravnog postupka i donošenje rješenja, i to tri iz kategorije ekspertske rukovodnog kadra i jedan iz kategorije ekspertske kadra. Takođe, svi zaposleni koji rade na upravnim postupcima su pohađali obuke za vođenje upravnog postupka.

Pandemija bolesti koju je izazvao korona virus (COVID-19) uticala je i na oblast intelektualne svojine. U našoj zemlji, na samom početku godine (mart mjesec) uvedene su stroge mjere za suzbijanje širenja virusa. Za vrijeme tzv. "zatvaranja", rad svih pravnih lica bio je sveden na minimum, organizovan je rad od kuće, a samo je nužno osoblje bilo prisutno u određenim pravnim licima. Kasnije, odnosno sredinom 2020. godine je došlo do ublažavanja mjera i ponovo se počelo sa radom, ali sa ograničenim kapacitetima uz istovremeno sprovođenje strogih mjera za zaštitu zdravlja. U 2020. godini broj prijava industrijske svojine je opao, ali i broj zahtjeva za promet i održavanje prava industrijske svojine. Takođe, pandemija je u potpunosti stopirala sve aktivnosti na podizanju svijesti o značaju zaštite intelektualne svojine i benefita koje donosi takva zaštita. Međutim, i pored teškoća koje je donio COVID 19 Direkcija je nastavila sa ostvarivanjem svoje nadležnosti, svoje aktivnosti intenzivirala na rješavanju zaostalih predmeta, tako da je ukupan rezultat rada u izvještajnom periodu na zavidnom nivou.

I. NADLEŽNOST

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji nadležnog Ministarstva u okviru Direkcije utvrđena su tri odsjeka i njihov djelokrug rada, i to:

1. Odsjek za patente i topografije poluprovodnika;
2. Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla;
3. Odsjek za autorsko i srodna prava.

1. Odsjek za patente i topografije poluprovodnika

U ovom Odsjeku na području dodjele prava na patent, u upravnim postupcima, vršeno je ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava zaštite pronalazaka, što obuhvata: vođenje upravnog postupka po prijavama koje ne ispunjavaju formalne uslove za objavljivanje prijave, odnosno - priznanje patenta, izradu poziva za uređenje (rok za postupanje po pozivu do 90 dana); izrada poziva kojim se dozvoljava produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje; izrada rješenja kojim se ne odobrava pravo prvenstva i rješenja o odbacivanju prijave kao posljedica nepostupanja po pozivu za uređenje; klasifikacija nacionalnih prijava za zaštitu patenata prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata; vođenje upravnog postupka po prijavi za priznanje patenta, koji obuhvata izradu: uvjerenja o pravu prvenstva; obavještenja kojim se podnosiocu prijave,

nakon sprovedenog upravnog postupka daje na znanje da je prijava u skladu sa zakonskim odredbama i da ispunjava zakonske uslove za objavu, sa svim relevantnim podacima, u skladu sa međunarodnim standardima WIPO, koje treba objaviti; izrada poziva kojim se poziva podnosilac da uplati troškove objave podataka iz prijave, naknade za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave; izrada isprave o priznatom patentu; izrada rješenja o prestanku prava kao posljedica neplaćanja takse održavanja; izrada rješenja kojim se postupak obustavlja; izrada rješenja kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje; izrada rješenja kojim se odobrava stranki ponovno uspostavljanje prava; izrada rješenja o upisu promjene imena i adrese podnosioca u Registar patenata; izrada rješenja o upisu prenosa prava iz prijave u Registar patenata; priprema podataka za objavljivanje formalno urednih prijava patenata; postupajući po zahtjevima za upis evropskog patenta u Registar patenata Crne Gore koji nijesu u skladu sa zakonskim odredbama upućuje se poziv za uređenje podnosiocu zahtjeva da otkloni nedostatke, a za zahtjeve koji su u skladu sa zakonskim odredbama donosi se poziv kojim se poziva podnosilac da uplati naknadu za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave i rješenja; kao i rješenje o upisu evropskog patenta u Registar patenata CG i isprava o priznatom patentu; priprema podataka za objavu o proširenom evropskom patent.

U 2020. godini podnijeto je ukupno 288 prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata, a u 2019. godini 374, što predstavlja pad za 7,7% u odnosu na 2019. godinu, odnosno pokazuje koliko je pandemija COVID 19 uticala i na ovu oblast. Međutim, broj registrovanih patenata, objavljenih u službenom glasilu intelektualne svojine, je 307, što predstavlja porast u odnosu na 2019. godinu.

Broj registrovanih patenata, objavljenih u službenom glasilu intelektualne svojine je 307. Broj zahtjeva za proširenje evropskih patenata na Crnu Goru u 2020. godini je 2.221, što, takođe predstavlja porast u odnosu na 2019. godinu.

U postupcima ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata donešeno je 917 akata, te je evidentno da je Direkcija i pored teškoća prouzrokovanih COVID 19 ostvarila pozitivne rezultate.

2. Odsjek za žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla

Žig

Odsjek u svojoj nadležnosti ima vođenje upravnog postupka po zahtjevima za nacionalnu registraciju žiga, zahtjevima za upis prenosa prava na žig, zahtjevima za upis promjene imena i adrese nosioca žiga, zahtjevima za upis licence, zaloge na žig, zahtjevima za obnovu važenja žiga, zahtjevima za izdavanje različitih vrsta uvjerenja, zahtjevima za izdavanje isprave o važnosti žiga i td., pri čemu se izdaju različite vrste upravnih akata u skladu sa Zakonom o žigu i Zakonom o upravnom postupku. Takođe, u nadležnosti ima i vođenje upravnog postupka registracije međunarodnih žigova u kojima je dezignirana/naznačena Crna Gora u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim sporazumima Madridskim aranžmanom i Madridskim protokolom o međunarodnim prijavama žigova. U vezi sa navedenim Odsjek ima intenzivnu saradnju sa WIPO- Svjetskim zavodom za intelektualnu svojinu. Naime, o svim postupcima koji su sprovedeni i koji su pravosnažno okončani pred Ministarstvom ekonomskog razvoja, obavještava WIPO (prihvatanje/odbijanje registracije žiga, prosleđivanje dokumentacije i td.). Odsjek u svojoj nadležnosti ima vođenje Registra prijava i Registra žigova (IPAS) u koji se svaka prijava za žig i svaki zahtjev unose. Dalje, postupa po zahtjevima za pretragu žiga (da li je neki žig registrovan za teritoriju Crne Gore) pri čemu se pretražuje IPAS i Madrid Monitor- WIPO baza međunarodno registrovanih žigova. Odsjek, takođe, svakodnevno vrši komunikaciju sa strankama i zastupnicima nosilaca prava. Priprema: Statističke izvještaje o sprovođenju prava

intelektualne svojine; Izvještaje za pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju; Priloge za izvještaj za EK o napretku Crne Gore za poglavlje 7-pravo intelektualne svojine. Aktivno učestvuje u svim aktivnostima vezanim za širenje svijesti javnosti o značaju prava IS (prezentacije, okrugli stolovi, on line sastanci).

Odsjek realizuje projekte u saradnji sa Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije - EUIPO. U 2020. godini Odsjek je preuzeo sprovođenje tri projekta: integracija u Design Class, integracija u HDB za žigove i implementacija CP3 projekata vezana za usaglašavanje sa praksom EUIPO-a u oblasti ispitivanja žigova po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga opisnih i nedistinktivnih žigova. Projekat integracije u Design Class je okončan 13. jula 2020. godine, kada je Crna Gora zvanično pristupila navedenom alatu i počela da koristi listu termina Harmonizovane baze proizvoda EUIPO-a za industrijske dizajne. Integracija u HDB za žig je u završnoj fazi, bilo je neophodno prevesti 51 000 termina na crnogorski jezik, prevod je završen, u toku je provjera prevoda, nakon čega će se isti poslati EUIPO-u radi okončanja integracije. Za projekat konvergencije CP3 – sledeći korak je usaglašavanje dokumenta sa nacionalnom praksom.

Industrijski dizajn

Na području registracije i pravne zaštite industrijskog dizajna Odsjek u svojoj nadležnosti ima vođenje upravnog postupka za registraciju nacionalnog industrijskog dizajna; vođenje upravnog postupka za upis prenosa prava na dizajn, zahtjevima za upis promjene imena i adrese nosioca dizajna, zahtjevima za upis licence, zaloge na dizajnu, zahtjevima za obnovu važenja dizajna; pripremu podataka za objavu priznatih dizajna u Službenom glasniku intelektualne svojine; pripremanje prezentacija i uputstava iz oblasti pravne zaštite industrijskog dizajna i edukacija fizičkih i pravnih lica; svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd.

Geografske oznake

U nadležnosti Ministarstva za ekonomski razvoj je registracija geografskih oznaka koje se odnose na rukotvorine dok su georafske oznake koje se odnose na hranu, vina i jaka alkoholna pića u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede. U oblasti geografskih oznaka, službenici Odsjeka pružaju stručne informacija zainteresovanim licima o načinu zaštite geografske oznake u Crnoj Gori, kao i pripremanje uputstava iz oblasti pravne zaštite geografskih oznaka za potrebe edukacije fizičkih i pravnih lica, kao i svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd. Odsjek nije do sada imao ni jednu prijavu za registraciju geografske oznake.

U okviru Međuresorske saradnje službenici Odsjeka učestvuju u radu Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine i Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na spriječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Navedena Radna grupa osnovana je krajem 2017. godine, a čine je službenici Ministarstva za ekonomski razvoj, Uprave carina, Uprave za inspekcijske poslove- Tržišne inspekcije i Uprave policije. Radna grupa aktivnosti sprovodi od 2018. godine u skladu sa Planom aktivnosti za navedenu godinu.

3.Odsjek za autorsko i srodna prava

U ovom Odsjeku, na području autorskog i srodnih prava, između ostalog, vršeni su poslovi nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, prijema u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava, praćenja razvoja sistema autorskog i srodnih prava i međunarodnih propisa iz ove oblasti kao i učestvovanje na seminarima, konferencijama, sastancima i sl.

Redovan nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, tokom 2020. godine vršen je kontrolom akata i dokumentacije koje su organizacije, saglasno Zakonu o autorskom i srodnim pravima dužne da dostavljaju, prevashodno kontrolom godišnjeg izvještaja i izvještaja ovlašćenog finansijskog revizora.

U februaru 2020. godine odbijen je zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti

kolektivnog ostvarivanja imovinskih prava interpretatora i nosilaca interpretatorskih prava, koji je podnijela Organizacija za zaštitu prava interpretatora - OZPI. Organizacija je pokrenula upravni spor pred Upravnim sudu Crne Gore i ovaj postupak je u toku.

U junu 2020. godine nevladinom udruženju "Interpretatori Crne Gore – IN CG", izdata je dozvola za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja imovinskih prava interpretatora.

U oktobru 2020. godine utvrđena je Privremena tarifa naknade koju naplaćuje Organizacija za ostvarivanje reprografskih prava Crne Gore – ORPCG.

Pružena je sva neophodna stručna pomoć i uputstva licima koja su se obraćala zahtjevima, a odnose se na davanja mišljenja, uputstava i objašnjenja kako direktno, tako i telefonski i putem e-mail-a, a u vezi prava za pojedine kategorije nosilaca prava i načina popunjavanja prijave za unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava, te upućivanje zahtjeva za dostavu dokumentacije u slučaju prijema nepotpunih i nezakonitih podnesaka. Takođe, data su mišljenja i odgovori na brojna pitanja o korišćenju autorskih i srodnih prava, koja se odnose na postupke koji se vode kod ovog Ministarstva, kao i druge postupke.

Ostale aktivnosti Direkcije

Pored navedenog, u oblasti intelektualne svojine obavljane su i druge aktivnosti, od kojih su najznačajnije sljedeće:

- Izrada Strategije intelektualne svojine CG (2022-2025) - Zbog cjelokupne prošlogodišnje situacije sa pandemijom, zatim određenih tehničkih problema, kao i odustankom WIPO-eksperta, dinamika izrade ovog dokumenta u izvještajnom periodu nije se odvijala po planu. U 2020. godini je, ipak, realizovan određen broj aktivnosti: sačinjen je "Preliminary Desk Research Report" i „Development of the National IP Strategy in Montenegro-Project Outline”; sve institucije i ostali učesnici (njih 17) odgovorili su na upitnike WIPO-a, koje je Ministarstvo kompletiralo, sistematizovalo, prevelo odgovore i dostavilo ih WIPO-u; imali smo više mail komunikacija i održali smo nekoliko on-line sastanaka na kojima su prisustvovali predstavnici WIPO-a i Ministarstva.
- pripremanje Priloga za izvještaj EK o napretku Crne Gore u okviru Poglavlja 7;
- pripremanje izvještaja za potrebe Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- pripremanje tromjesečnih, polugodišnjih i godišnjih statističkih izvještaja u okviru Koordinacionog tima za potrebe izvještavanja EK;
- učešće u radu Radne grupe Koordinacionog tima i Akcijama koje sprovodi Radna grupa;
- učešće na on line sastancima za poglavlje 7-Pravo IS;
- pripremanje odgovora na upitnike u vezi stručnih pitanja iz oblasti intelektualne svojine.

II. INFORMACIONE USLUGE I REGISTRI

Na području informacionih usluga i registara, u izvještajnoj godini, obavljani su poslovi koji se odnose na: praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja, a posebno onih koja se odnose na softverska rješenja za registre prijave i priznatih prava za patente, žigove i industrijske dizajne, iniciranje poboljšanja pomenutih rješenja u kontekstu crnogorskih potreba i posebnosti, kao i međunarodnih trendova, što je podrazumijevalo i pripremu za integraciju u najvažnije IT alate iz oblasti industrijske svojine. Modernizovana je hardverska infrastruktura, a sve u cilju dolaženje do adekvatne platforme za pomenuta softverska rješenja; pripremani su, unošeni i obrađivani podaci i dokumenta po utvrđenoj metodologiji; vršeni su poslovi evidentiranja prijave patenata i registrovanih patenata, prijave žigova i registrovanih žigova, izdavanja potvrda o priznatim pravima i upisu predmeta prava industrijske svojine u propisane registre; poslovi evidentiranja pravnih i fizičkih lica koja se bave zastupanjem u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; promet i održavanje registrovanih prava industrijske svojine, koji se ostvaruje u upravnom postupku i izradi rješenja (obnova važenja prava, upis prenosa prava, upis licence, zaloge, promjene imena nosioca i promjene adrese).

Tokom 2020. godine nastavljen je rad u WIPO IPAS sistemu za žigove – IPAS (*sistem za automatizaciju industrijske svojine – Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu*). Ovaj sistem automatizuje IP poslovne i administrativne procese, i to od prijema prijave do registracije. Takođe, uključuje akcije nakon registracije, kao što su obnove, promjene, publikacija itd. Pored toga, podržava i unaprjeđene alate za pretraživanje i omogućava korisnicima da prate registraciju/aplikaciju u svim fazama obrade. Sistem je otvoren za integraciju sa eksternim servisima, u cilju razmjene podataka sa relevantnim institucijama po propisanom međunarodnom st.66 standardu. IPAS se koristi u preko 50 zemalja širom svijeta (Srbija, Bosna i Makedonija iz regiona).

Takodje, implementiran je *DesignClass*, alat koji može pomoći pri traženju i prevodu indikacije proizvoda na 28 jezika, u usklađenoj bazi podataka koja najbolje odgovara proizvodu na koji se primjenjuje dizajn za koji se traži zaštita. Pristupanje najnovijem izdanju DesignClass-a, Crna Gora je postala 36. zemlja učesnica koja pruža mogućnost izbora indikacija proizvoda. Integracija DesignClass-a je završena 13. jula 2020. godine. To je besplatna online baza podataka bazirana na Lokarnskoj klasifikaciji za industrijski dizajn, razvijena od strane EUIPO-a. Ova baza sadrži oko 12.000 termina prevedenih na jezike svih zemalja, uključujući i crnogorski.

III. RADNA GRUPA KOORDINACIONOG TIMA ZA SPROVOĐENJE PRAVA IS

Aktivnosti Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerene su na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine

Radna grupa Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine donijela je u junu 2020. godine Plan aktivnosti za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine za 2020. godinu. S obzirom na trenutnu situaciju sa kovidom -19 u zemlji, smanjen je broj planiranih aktivnosti i usporena njihova realizacija.

Aktivnost iz tačke 2 Plana aktivnosti “Dani zajedničke akcije“ organizovana je od strane Ministarstva ekonomije, Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju, Direkcije za intelektualnu svojinu u saradnji sa Upravom carina, Tržišnom inspekcijom i Upravom policije:

- 29.09. 2020. godine, tokom koje su u Podgorici službenici Ministarstva ekonomije podijelili promotivni materijal i zainteresovanim građanima objasnili šta su prava intelektualne svojine i zašto ih je potrebno poštovati. Istoga dana, inspektori Tržišne inspekcije, u saradnji sa inspektorima Uprave policije izvršili su u Baru kontrole kod privrednih subjekata koji se bave prometom tekstila i obuće, kao i drugih roba čijim prometom se mogu povrijediti prava IS. Uprava carina je vršila pojačani nadzor na području carinarnice Bar.
- 03.12.2020. godine organizovana je druga zajednička akcija u Podgorici. Tokom ove akcije su Inspektori Tržišne inspekcije, u saradnji sa inspektorima Uprave policije izvršili kontrole kod privrednih subjekata, a Uprava carina je vršila pojačani nadzor na graničnom prelazu. Istog dana službenici Ministarstva ekonomije podijelili su promotivni material i zainteresovanim građanima objasnili šta su prava intelektualne svojine i zašto ih je potrebno poštovati.

Aktivnost iz tačke 1 Plana aktivnosti RG - Štampanje promotivnog materijala koji bi bio koršćen tokom svih aktivnosti RG. Na pripremljenu verziju Uprava carina je imala komentare, čeka se potvrda s njihove strane kako bi mogla ista da ide na štampu.

Aktivnost 4 iz Plana aktivnosti RG - Okrugli sto sa zastupnicima nosilaca prava intelektualne svojine u cilju daljeg jačanja saradnje sa organima nadležnim za zaštitu prava IS. Ova aktivnost je organizovana na malo drugačiji način zbog situacije sa kovidom. Naime, zainteresovani zastupnici nosilaca prava mogli su putem e-mail adrese da postave pitanja za sve institucije koje su uključene u Radnu grupu, o čemu im je poslata informacija 16.12.2020. godine. Nije bilo pitanja.

IV. SLUŽBENO GLASILO “CRNOGORSKI GLASNIK INTELEKTUALNE SVOJINE”

Ovo Ministarstvo je u obavezi da, u skladu sa članom 12 Pariške konvencije, obavještava javnost o podnijetim prijavama, priznatim pravima i prometu prava industrijske svojine. U Glasniku se objavljuju sve relevantnim zakonima i pravilnicima propisane informacije iz postupka dodjele prava industrijskog vlasništva, informacije o dodijeljenim pravima te o kasnijim promjenama u vezi s tim pravima, kao i ostale službene informacije. U izvještajnoj godini izdata su četiri Crnogorska Glasnika intelektualne svojine u elektronskoj formi na web stranici <http://www.ziscg.me/e-usluge/crnogorski-glasnik-intelektualne-svojine>, i to: 33/2020, 34/2020, 35/2020 i 36/2020. Ova obaveza je utvrđena u cilju obezbjeđivanja transparentnosti prijavljenih prava, kako bi nosioci ranije zaštićenih prava mogli da podnesu prigovor.

V. STATISTIKA

Patent

1.1. Patentne prijave

Godina 2020	Broj patentnih prijava	
	EP	NP
Ukupno:	283	5
UKUPNO:	288	

1.2. Registrovani patenti/priznati/

I. Registrovani patenti, objavljeni u službenom glasilu intelektualne svojine:

Broj Glasnika u 2020.	NP	EP	Ukupno
Glasnik br. 33 – 20. 01.	1	125	126
Glasnik br. 34 – 20. 04.	0	41	41
Glasnik br. 35 – 20. 07.	3	120	123
Glasnik br. 36 – 20. 10.	0	17	17
Ukupno:	4	303	307

II. U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata urađeno je ukupno:

Rješenja	
Rješenja o upisu proširenog evropskog patenta u Registar patenata	260
Rješenje kojim se priznaje patent	4
Rješenje o kom se obustavlja postupak	5
Rješenje o utvrđenom datumu podnošenja	5
Rješenje o ispravci greške	2
Rješenje o ponovnom uspostavljanju prava	2
Rješenja o promjeni u Registar patenata	35
Ukupno:	313
Obavještenje o dokazivanju patentibilnosti	1
Obavještenje o objavi podataka o izmijenjenim patentnim zahtjevima	3
Patentna isprava	3
Zaključak kojim se obustavlja postupak	3
Izvod iz registra	5
Uvjerenje o pravu prvenstva	1
Ukupno:	16

U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata	
Poziv za uplatu taksi u EP	274
Poziv za uplatu taksi u NP	7
Ukupno:	281
Sve ukupno: 313+16+281	610
Sve ukupno: I+II=307+610	917

III. Zahtjevi za proširenje Evropskog Patenta na Crnu Goru

Godina	Broj zahtjeva za preoširenje EP na CG
2020.	2.221

- Sporazum o proširenju EPO na CG, prihodovano je u Budžet CG za period od januara do novembra 2020. godine: 2.221 x 76,50 € = 169.906,50€

Žig

Ulazna/izlazna dokumenta

Ukupan broj primljenih podnesaka	6659
Za oblast koja se odnosi na nacionalne i međunarodne žigove primljenih podnesaka	3851
Primljenih podnesaka za industrijski dizajn	15
Ukupan broj izlaznih dokumenata/akata za nacionalne i međunarodne žigove	2271
Ukupan broj izlaznih dokumenata/akata za industrijski dizajn	16

Podaci o broju odrađenih aktivnosti po nazivu

Broj prijave za registraciju žiga uzetih u rad	829
Broj ispitanih prijave po osnovu urednosti i po osnovu apsolutnih razloga za obijanje registracije žiga koji su objavljeni u Službenom glasilu IS	596
Rješenja o registraciji žiga	588
Rješenja o odbijanju prijave za registraciju žiga i obustavu postupka	23
Poziva za uplatu taksa za registraciju žiga	603
Rješenja po prigovoru	28
Rješenja o promjenama, prenosima, licenci, zalozi u prijavama za registraciju žiga	24
Rješenja o ispravci greške	11
Rješenja o prekidu postupka	4
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave žiga i o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave za registraciju žiga	38
Priprema ostalih akata u postupku po prigovoru-pozivi i obavještenja, dopisi	36
Izvoda/uvjerenja o važenju žiga	57
Uvjerenja o podnijetoj prijavi	5
Isprava o žigu	175

Unijeto podataka u Registar prijava i IPAS (nove nacionalne prijave)	459 (sa 872 klasa)
Zahtjeva za nacionalnu pretragu žiga	127 (903 pojedinačnih pretraga, zahtjevom jednim traženo više pretraga)
Pretraga za potrebe zaštite prava IS drugih državnih organa koji u nadležnost imaju zaštitu prava IS	10 (182 pretrage)
Dopisa, poziva obavještenja, komunikacija sa strankama i državnim organima	55
Rješenja o promjenama, prenosu prava, licenci, zalozi i obnovi važenja žiga	1776
UKUPNO aktivnosti vezanih za nacionalne žigove	5427

Međunarodne prijave i deziignacije žiga

Ispitanih međunarodnih prijava i deziignacija	2926
Konačno priznatih međunarodnih prijava i deziignacija	2850
Obavještenja WIPOu o odbijanju međunarodnih prijava po apsolutnim razlozima, prigovorima iostala obavještenja	105
Proslijeđenih prijava za međunarodno Priznanje žiga WIPO-u	1
Zaključaka za uplatu takse za prosljeđivanje Međunarodne prijave WIPO-u i za Međunarodno priznanje žiga međunarodno priznanje žiga	2
Zahtjeva za pretragu međunarodne registracije žiga	106
Rješenja o priznanju / odbijanju međunarodne registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga	52
UKUPNO aktivnosti vezanih za međunarodnu registraciju žiga	6042

Industrijski dizajn

Rješenja o registraciji dizajna	5
Rješenja o promjeni imena i adrese, obnovi dizajna	8
Poziva/zaključaka za uplatu administrativne takse	5
UKUPNO	18

Ukupan broj registarovanih prava od 2008. godine:

Nacionalnih žigova---**15088**

Međunarodno registarovanih žigova za CG- **42392**

Nacionalnih industrijskih dizajna-**149**

Međunarodno registarovanih industrijskih dizajna za CG-**3609**

Sve prijave, kao i podaci iz donešenih akata iz oblasti industrijske svojine (žig, patent i industrijski dizajn), u skladu sa zakonskim odredbama, upisani su u registre, kao javne knjige.

Autorsko pravo

POSTUPAK DEPONOVANJA	ZAHTJEVA ZA DEPONOVANJE	IZDATIH POTVRDA O DEPONOVANOM PREDMETU ZAŠTITE
Autorska djela	21	19
Predmeti srodnih prava	0	0

Tekstualni dio

Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju

Direkcija za intelektualnu svojinu

U nadležnosti Direkcije za intelektualnu svojinu su poslovi koji se odnose na: ispitivanje prijave i ispunjenost uslova za priznavanje prava industrijske svojine; rješavanje o sticanju prava na patent, žig, industrijski dizajn i oznake geografskog porijekla; utvrđivanje prestanka prava industrijske svojine; objavljivanje podataka u vezi sa prijavama za priznanje prava industrijske svojine; pružanje informacionih usluga u vezi sa prijavama i pravima industrijske svojine; vođenje registra prijave i registara prava industrijske svojine; prijem u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava; izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava; nadzor nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, kao i drugi poslovi koji su joj određeni u nadležnost.

Primjenjujući *lex specialis* zakone koji regulišu oblast industrijske svojine (Zakon o patentima, Zakon o žigu i Zakon o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna), postupak priznanja ovih prava je specifičan. Rokovi koje ovi zakoni propisuju su znatno duži od rokova propisanih Zakonom o upravnom postupku. Međutim, to ne utiče na ostvarivanje prava podnosioca zahtjeva, koja oni ostvaruju od datuma podnošenja uredne prijave. Naime, korisnicima prava iz ove oblasti prava se priznaju od datuma podnošenja uredne prijave. U skladu sa zakonom, u trenutku podnošenja prijave za priznanje prava industrijske svojine, ovaj organ ispituje urednost prijave i dodjeljuje broj prijave, što dalje znači da se ponosiocu od tog trenutka priznaju prava. Dalje, po osnovu prijave se sprovodi postupak koji se sastoji od: objavljivanja sadržine podataka iz prijave u službenom glasniku intelektualne svojine, dostavljanju mišljenja i predloga od strane lica koja nijesu stranke u postupku, te podnošenja eventualnih prigovora od strane ranijeg nosioca ili sticaoca prava. Ukoliko budu podneseni prigovori, sprovodi se procedura izjašnjenja po prigovorima od strane učesnika u postupku, a nakon toga, uzimajući u obzir sadržaj izjavljenih prigovora i datih izjašnjenja na prigovore, slijedi odlučivanje o istom od strane službenika. Ukoliko nije bilo prigovora, podnosiocima se upućuju pozivi za uplatu taksi i ulazi se u postupak donošenja rješenja o registraciji prava.

U Brojčanom (statističkom) prikazu stanja, iskazani su sljedeći podaci:

TABELA 1. - Izvještaj o rješavanju prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranke

(2) Broj neriješenih predmeta iz prethodne godine iznosi 1239 (zahtjevi se, uglavnom, odnose na ostvarivanje i zaštitu prava industrijske svojine: patent, žig i industrijski dizajn), a ukupan (3) broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu iznosi 2246, što znači da je (4) ukupan broj predmeta u radu u izvještajnom periodu bio 3485.

(5) Broj predmeta riješenih u izvještajnom periodu je 2786.

(10) Broj neriješenih predmeta iznosi 699 i ovo su predmeti iz oblasti industrijske svojine. Rok za rješavanje ovih predmeta nije istekao, iz naprijed navedenog razloga, odnosno zakonske norme da se ponosiocu prijave priznaje pravo od trenutka njenog urednog podnošenja.

(11) Broj podnesenih žalbi je 6. U postupcima po ovim žalbama (12) na ponovno odlučivanje je vraćeno u tri predmeta, a u preostala 3 predmeta je odlučeno u meritumu (13).

Ukazujemo da su izmjenama i dopunama lex specialis zakona iz oblasti industrijske svojine (Zakon o patentima, Zakon o žigu i Zakon o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna) rješenja donešena u ovim upravnim postupcima konačna, te da nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor u roku od 20 dana od dana dostavljanja rješenja.

TABELA 10. Izvještaj o izdatim uvjerenjima

(2) Neriješenih zahtjeva iz predhodnog izvještajnog perioda nije bilo, a (3) broj primljenih zahtjeva u toku ovog izvještajnog perioda je 335. Ministarstvo je u toku 2020. godine izdalo 246 uvjerenja, odnosno drugih isprava o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju (5). Ovdje spadaju: izvodi, zatim različite vrste uvjerenja kao što su: uvjerenja o podnijetim prijavama, uvjerenja o važenju prava, uvjerenja o pravima prvenstva, zatim isprave o pravu industrijske svojine i td. Sva ova akta se izdaju na osnovu podataka sadržanih u registrima industrijske svojine, koji imaju karakter javnih knjiga, a određeni broj i nakon objave registracije prava u službenom glasilu intelektualne svojine, koji izlazi svaka tri mjeseca. Napominjemo da preostalih 89 zahtjeva po kojima na kraju izvještajnog perioda nije postupljeno, jesu oni zahtjevi za izdavanje isprave o registraciji prava intelektualne svojine, po kojima može biti postupljeno tek kada njihova registracija bude objavljena u službenom glasilu.

Ovaj organ je u toku 2020. godine preduzeo sve aktivnosti u cilju potpunog izvršavanja funkcije upravnog rješavanja, posebno sa stanovišta zakonitosti, efikasnosti i ekonomičnosti.

U cilju poboljšanja položaja stranke u postupku rješavanja upravnih predmeta, na web stranici Direkcije www.ziscg.me – objavljeno je vrijeme za rad za strankama, koje je određeno u skladu sa potrebama stranaka, zatim objavljeni su kontakt brojevi i mail adrese svih zaposlenih po odsjecima, u cilju informisanja stranaka o toku postupka i edukacije zainteresovanih lica. Dalje, u dijelu Obrasci, za svako pravo industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn, autorsko i srodna prava, oznake geografskog porijekla i topografija integrisanih kola) pojedinačno su objavljeni obrasci zahtjeva za ostvarivanje prava, izvodi iz zakona u pogledu visine administrativne takse, naknade posebnih troškova postupka, uputstva za uplatu administrativnih taksi, primjeri popunjenih uplatnica, kao i instrukcije za plaćanje iz inostranstva. Takođe, na web stranici, putem E-usluga, strankama i zainteresovanim licima je omogućeno on line pretraživanje domaćih i međunarodnih baza podataka intelektualne svojine (registri), zatim službenog glasila intelektualne svojine, koji se objavljuje kvartalno itd. Pored navedenih, postoji još veliki broj objavljenih informacija (zakonski propisi, međunarodni ugovori, priručnici, izvještaji i sl.), koje se odnose na rad Direkcije i koje su od značaja za oblast intelektualne svojine. Sve ovo strankama olakšava preduzimanje radnji u postupku, a zainteresovanim licima pruža sadržajnije informacije o ovoj oblasti.

Prilikom odlučivanja u upravnim stvarima ovaj organ vodi računa o ranijim odlukama, koje su donijete u bitno istovjetnim upravnim stvarima, sa istim ili sličnim činjenicama i dokazima u skladu sa načelom zakonitosti i opravdanih očekivanja stranaka.

U smislu postizanja individualizacije, odgovornosti i stručnosti ovlaštenih službenih lica za vođenje upravnog postupka i donošenje rješenja, ukazujemo da su u toku izvještajnog perioda četiri zaposlena u Direkciji određena aktom o sistematizaciji kao ovlaštena službena lica za vođenje upravnog postupka i donošenje rješenja, i to tri iz kategorije ekspertske rukovodnog kadra i jedan iz kategorije ekspertske kadra. Takođe, svi zaposleni koji rade na upravnim postupcima i koji su direktno uključeni u pružanje usluga građanima pohađali su obuke za vođenje upravnog postupka.

Na osnovu navedenog, u 2020. godini riješen je veliki broj upravnih predmeta, kako zaostalih tako i primljenih, te je rezultat od 2786 riješenih predmeta jasan pokazatelj da je obezbijedena primjena osnovnih načela upravnog postupka, posebno ako se uzme u obzir situacija nastala usljed pandemije COVID 19.

UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE IZVJEŠTAJA O STANJU RJEŠAVANJA UPRAVNIH STVARI SA OBRASCIMA - TABELAMA

I

Na osnovu podataka iz upisnika upravnog postupka i upisnika izdatih uvjerenja organi državne uprave koji vode upisnike dužni su dostavljati godišnje izvještaje o radu na rješavanju upravnih stvari i radu na izdavanju uvjerenja.

Izvještaj o radu na rješavanju upravnih stvari i o radu na izdavanju uvjerenja sastoji se iz **brojčanog (statističkog) prikaza stanja** u izvještajnom periodu i **tekstualnog dijela**.

II

Brojčani (statistički) prikaz stanja

Sadržaj brojčanog (statističkog) prikaza stanja iskazuje se prema sljedećim obrascima-tabelama:

1) IZVJEŠTAJ O RJEŠAVANJU PRVOSTEPENIH UPRAVNIH PREDMETA PO ZAHTJEVU STRANKE

Tabela 1 Rješavanje prvostepenih upravnih predmeta po zahtjevu stranake

Naziv organa koji rješava	Broj neriješenih predmeta iz prethodnog izvještajnog perioda	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupni broj predmeta u radu	Broj predmeta riješenih u izvještajnom periodu			Broj neriješenih predmeta			Broj podnesenih žalbi	Način rješavanja			Ukupni broj izvršenih rješenja	
				U propis. roku	Po isteku propis. roka	Ukupno	Propis. rok istekao	Propis. rok nije istekao	Ukupno		Vraćeno na ponovno odluč.	Odlučeno u meritumu	Ukupni broj riješenih žalbi	Dobrovolj.	Prinudno
1	2	3	4(2+3)	5	6	7(5+6)	8	9	10(8+9)	11	12	13	14(12+13)	15	16
Ministarstvo	1239	2246	3485	2786	/	2786	/	699	699	6	3	3	6	2786	/
Organi uprave nad kojima se vrši nadzor ⁵															
UKUPNO:															

10) IZVJEŠTAJ O IZDATIM UVJERENJIMA

Tabela 10 Izvještaj o izdatim uvjerenjima

Klasifikacioni znak	Broj neriješenih zahtjeva iz predhodnog izvještajnog perioda	Broj zahtjeva primljenih u izvještajnom periodu	Ukupno	Broj izdatih uvjerenja			Broj odbijenih zahtjeva za izdavanje uvjerenja	Broj žalbi na negativnu odluku	Broj odluka izmijenjenih po žalbi	PRIMJEDBA
				Po članu 165. ZUP-a	Po članu 166. ZUP-a	UKUPNO				
1	2	3	4(2+3)	5	6	7 (5+6)	8	9	10	11
UKUPNO:	/	335	335	246		246	/	/	/	

⁵ Organi uprave nad kojima se vrši nadzor obuhvataju i organe lokalne samouprave kojima su pojedini poslovi državne uprave povjereni propisom Valade ili posebnim zakonom preneseni, kao i pravna lica kojima je prenjeto ili povjereno rješavanje upravnih stvari.

**DIREKTORAT ZA MULTIRATELARNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I
EKONOMSKE ODNOSI SA INOSTRANSTVOM**

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade za 2020. godinu

1. Tematski dio

(120) Informacija o aktivnostima po osnovu članstva Crne Gore u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i primjene Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006) – 18.02.2020.godine, podnesen Izvještaj o sprovođenju CEFTA 2006 sporazuma u 2020 godini.

2. Normativni dio

II. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2020. godinu

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 23. januara 2020. godine usvojila Izvještaj sa održavanja pete sjednice crnogorsko-turske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o ekonomskoj saradnji, održane u Podgorici 3. i 4. oktobra 2019. godine. (br. Zaključka 01- 053/20-186/2 od 30. januara 2020. godine);
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 23. januara 2020.godine usvojila Izvještaj sa održavanja četvrte sjednice crnogorsko-bugarske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Bugarske o ekonomskoj saradnji, održane u Sofiji 18. i 19.novembra 2019. godine. (br. Zaključka 01- 053/20-186/1 od 30.januara 2020.godine);
- Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. februara 2020. godine utvrdila Platformu za učešće delegacije Vlade Crne Gore na drugoj sjednici Mješovite komisije za ekonomsku saradnju između Vlade Crne Gore i Vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata, u Dubaiju, 3.i 4. marta 2020.godine (br. Zaključka 01- 053/20-854/4 od 9. marta 2020. godine);

Ministarstvo ekonomije, u koordinaciji s resornim institucijama, prati implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru **Svjetske trgovinske organizacije (STO)**. Dalje u tekstu, između ostalog, dat je pregled najznačajnijih STO aktivnosti u 2020. godini.

Ministarstvo je kreiralo na svom zvaničnom web portalu posebnu stranicu koja se odnosi na STO. Na taj način omogućeno je da sve neophodne informacije o STO-u budu dostupne na jednom mjestu. Portal se redovno ažurira.

Značajno je napomenuti da se u okviru STO kontinuirano se vode pregovori za unapređenje trgovine i u tom smislu članice imaju obavezu dodatnog usaglašavanja svojih trgovinskih politika i legislative sa STO sporazumima, deklaracijama i odlukama. U skladu sa navedenim, tokom 2020. dostavljena su mišljenja na inicijative u okviru STO kao i dokumenta za učešće predstavnika Crne Gore na sastancima radnih tijela STO-a.

Od strane STO finansirano je 23 seminara/obuka, a koji su namijenjenih jačanju administrativnih kapaciteta državne uprave, na koje je učešće uzeo 31 kandidat, i to:

Broj učesnika	Zemlja domaćin
"Sanitary and Phytosanitary Measures"	
2	online kurs
"Technical Barriers to Trade"	
2	online kurs
"Introduction to the WTO"	
2	online kurs
"Copyright in the WTO"	
2	online kurs

"Made in ... Understanding Rules of Origin"	1	online kurs
"Mainstreaming Trade - The Fundamentals"	1	online kurs
"Mainstreaming Trade in Action"	1	online kurs
"Trade-related aspects of Intellectual Property Rights"	1	online kurs
"Regional Trade Agreements and the WTO"	1	online kurs
"CITES and the WTO - Enhancing Cooperation for Sustainable Development"	2	online kurs
"The WTO and Trade Economics -Theory and Policy"	1	online kurs
"Trade Facilitation Agreement"	1	online kurs
"Agriculture in the WTO"	1	online kurs
"Trade and Environment and the WTO"	2	online kurs
"Fast Track to safeguard measures in the WTO: Short Course Series"	1	online kurs
"The WTO Dispute Settlement System"	2	online kurs
"Documents Online E-Subscriptions"	1	online kurs
"WTO in 10"	1	online kurs
"Agriculture Information Management System"	1	online kurs
"Trade Finance and the WTO"	1	online kurs
"La OMC en 10 minutos"	1	online kurs
"Trade in services in the WTO"	2	online kurs
"The WTO Dispute Settlement System"	1	online kurs

Vezano za EU integracije, a kada je u pitanju **poglavlje 30 – Vanjski odnosi**, kojim koordinira Ministarstvo, poglavlje je privremeno zatvoreno. I pored toga što je poglavlje privremeno zatvoreno, usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti, shodno Akcionom planu i činjenici da se pravna tekovina EU konstantno mijenja i razvija, ostaje kontinuirana obaveza Crne Gore. S tim u vezi, Direktorat je zadužen za koordinaciju aktivnosti i pripremu dijela priloga (tačka Trgovina) za: Pododbor za industriju, trgovinu, carine i poreze i Odbor za stabilizaciju i pridruživanje. Takođe, dalje usaglašavanje pravne tekovine za poglavlje 30 prati kroz Program pristupanja Crne Gore EU - PPCG (aktuelni PPCG za period 2020-2022. je usvojen 6. februara 2020), ali i priloge za Izvještaj EK.

Takođe, Ministarstvo je zaduženo da, u koordinaciji sa resornim institucijama, prati implementaciju **sporazuma o slobodnoj trgovini** (FTA), i po potrebi izvještava i odgovara na upite privrede po ovom pitanju. U kontekstu FTA otpočete su nacionalne procedure za izmjenu bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini, u cilju stvaranja uslova za jedinstven početak primjene revidiranih PEM pravila. Dalja dinamika aktivnosti će zavisiti od usaglašavanja dokumenta u kontekstu izmjene sporazuma.

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Ministarstvo ekonomije ostvaruje kontinuiranu saradnju sa **Konferencijom Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj (UNCTAD)** na planu sprovođenja reforme postojeće mreže BIT-ova u skladu sa EU standardima i najboljom međunarodnom praksom.

Ministarstvo ekonomije je koordiniralo aktivnosti koje se odnose na implementaciju investicione komponente **Višegodišnjeg Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor (MAP REA 2017-2020)** i sprovodi koordinaciju na implementaciji investicione komponente **Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024.**

Kao rezultat aktivnosti sprovedenih na implementaciji reformskih mjera definisanih investicionom komponentom Višegodišnjeg Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor (MAP REA 2017-2020), Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Svjetskom bankom realizovalo **“Projekat regionalne investicione politike i promocije za Zapadni Balkan”**. Glavni cilj projekta je bilo pružanje podrške razvoju i implementaciji Regionalne Investicione Reformske Agende (RIRA) kao i pružanje tehničke pomoći i podrške u sprovođenju reformi na nivou ekonomija Zapadnog Balkana.

U okviru navedenog projekta izvršeno je mapiranje i analiza procedura potrebnih za osnivanje preduzeća u CG, analiza za identifikovanje nepodudaranja/barijera pri ulasku investicija, mapiranje i sveobuhvatni pregled mreže Bilateralnih investicionih sporazuma, sveobuhvatna analiza zakonodavnog okvira za investicija, dijagnostička analiza žalbenih mehanizmima u Crnoj Gori i razmatranje načina njihovog unapređivanje. Realizacija projekta završena je u decembru 2020.godine.

Ministarstvo ekonomije je koordiniralo procesom pripreme trećeg izdanja **OECD publikacije „Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2021“**, kojom se pruža sveobuhvatna procjena ekonomskog učinka u 16 dimenzija razvoja ključnih za unapređenje konkurentnosti u Jugoistočnoj Evropi. Proces prikupljanja podataka za izradu navedene publikacije OECD je pokrenut 3. aprila 2020 godine, a završen objavljivanjem navedene publikacije u julu 2021.godine.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je učestvovalo u implementaciji GIZ-ovog projekta **“Harmonizacija zakonskog okvira za zaštitu investicija”** čiji je cilj sprovođenje reformi postojećeg sistema za rješavanje investicionih sporova u skladu sa EU standardima i najboljom međunarodnom praksom. Rezultat navedenih aktivnosti su dva analitička dokumenta, **Regionalni Izvještaj o mapiranju institucija nadležnih za sistem prevencije i za rješavanje investicionih sporova** i **„Nacionalni izvještaj o institucionalnom okviru za predstavljanje države u investicionim arbitražama, za mirno rješavanje investicionih sporova i medijaciju“**.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator saradnje sa Japanskom agencijom za međunarodnu saradnju (JICA) kontinuirano prati implementaciju saradnje i koordinira aktivnosti na njenom unapređenju. U japanskoj fiskalnoj 2020.godini uspješno je implementirano šest online obuka namjenjenih jačanju administrativnih kapaciteta.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator za projekte odobrene do 2016. godine u okviru Bilateralne saradnje na projektima sa Kraljevinom Norveškom je kontinuirano ostvarivalo saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova Kraljevine Norveške i Ambasdom Kraljevine Norveške u cilju praćenja implementacije projekata odobrenih do 2016.godine. U 2020.godini su formalno završeni svi odobreni projekti.

Održani sastanci:

U periodu od 27-29.januara 2020.godine u Ženevi održan je ekspertski sastanak između predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja i predstavnika Konferencije za trgovinu i razvoj (UNCTAD) radi predstavljanja prvi nacrt novog modela crnogorskog bilateralnog investicionog sporazuma (BIT) i pribavljanja preporuka na prvi draft novog crnogorskog BIT modela.

- 9. juna 2020.godine održan je sastanak SEEIC-CEFTA Zajedničke Radne Grupe za investicije, na kojem je predstavljen novi koncept regionalnih ekonomskih integracija definisan **Akcionim planom za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024** sa akcentom na regionalne reformske mjere za implementaciju investicione komponente CRM-a i definisani vremenski okviri za njihovu implementaciju.

- 10. jula 2020. godine održan je sastanak kontakt pointa za investicionu komponentu **Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024** radi razmatranja dostavljenih komentara na prvi nacrt navedenog dokumenta.

- Sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze, 7. oktobar 2020. godine.

- 9.oktobra 2020.godine održan je sastanak kontakt pointa za investicionu komponentu **Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024** radi finalnog usaglašavanja navedenog dokumenta.

- 10. novembra 2020.godine, na Samitu premijera Zapadnog Balkana u Sofiji usvojen je **Akcioni plan za zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024**. U kontekstu realizacije investicione komponente CRM, na navedenom Samitu su usvojeni **Regionalni standardi za pregovaranje međunarodnih investicionih sporazuma u skladu sa EU standardima i najboljom međunarodnom praksom za ekonomije**.

- Sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, 4.decembar 2020.godine.

U periodu od 01. 01 2020. do 01.12I 2020.godine, službenici Direkcije za politiku i režim spoljne trgovine kontrolisanom robom pohađali su značajan broj seminara/obuka. Dalje u tekstu data je tabela istih.

Br	Područje	Tema	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Broj učesnika iz ME
1	OSCE Forum for Security Co-operation (FSC)	2 nd Biennial Meeting to Assess the Implementation of the OSCE Documents on Small Arms and Light Weapons and Stockpiles of Conventional Ammunition	The meeting will be organized in accordance with the FSC decision No. 3/20.	13-14 Oktobar, 2020.	Zoom platforma	2
2	EU Outreach program	South Eastern Europe Expert's Meeting	COARM	19 Februar 2020	Brisel Belgija	1
3	EU Outreach Project on the Promotion of Effective Arms Export Controls	COARM Outreach Project IV based on the Council Decision (CFSP) 2018/101	EU P2P	25 Novembar 2020	virtuelno via KUDO	2
3	EUP2P programme on dual-use goods	Commodity identification training in	EU P2P	24 - 26 Mart, 2020.	Zoom platforma	2

Br	Područje	Tema	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Broj učesnika iz ME
5		The Expert Meeting on the Review of the US-led Updates of OSCE Best Practice Guides on Small Arms and Light Weapons and Conventional Ammunition	OSCE organization for Security and Co-operation in Europe	06. Oktobar 2020	Zoom platforma	2
6		4 th IGoF meeting of 2020 Informal Group of Friends meeting on Small Arms and Light Weapons and Stockpiles of Conventional Ammunition	Organization for Security and Co-operation in Europe	12 Oktobar 2020	Via Webex	1
7	ROADMAP	3 rd Regional Coordination Meeting Online Meeting	SEESAC	3 Jul 2020	Via Kudo	2
8	ROADMAP	4 th Regional Coordination Meeting	SEESAC	25-26 Novembar 2020	Via Kudo	2
9	Global Firearms Programme and its Research and Trend Analysis Branch	High-Level Virtual Launching Event of The Global Study on Firearms Trafficking 2020	UNODC	15 Jul 2020	Via Kudo	1

- **Zakonodavstvo u oblasti robe dvostruke namjene**

Ministarstvo ekonomije, u saradnji sa ekspertima EU, u okviru programa EU P2P, kao i uz podršku EXBS programa pripremlilo Predlog novog Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene koji je Vlada utvrdila 20. V 2020. i isti prosljedila Skupštini 28. V 2020. Ovim zakonom bi trebalo da se usaglasi nacionalno zakonodavstvo sa propisima EU u oblasti kontrole izvoza roba dvostruke namjene. Navedeni zakon nije usvojen u 2020 godini.

- **Odluka o izmjenama Odluke o Kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe**

Odluka o izmjenama Odluke o Kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe („Sl.list CG“, broj 40/20) je stupila na snagu 8. V 2020.godine. Povodom pravilne primjene Odluke predstavnici Ministarstva ekonomije i Uprave carina su održali više sastanaka, nakon čega je Ministarstvo ekonomije, u cilju jasne i praktične primjene Odluke izradilo Stručno uputstvo koje je dostavljeno nadležnim organizacionim jedinicama Uprave carina na postupanje. Navedena Odluka je implementirana u TARICG.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI U 2020. GODINI

ODRŽANI SASTANCI CEFTA ZAJEDNIČKOG KOMITETA U 2020. GODINI

Vanredni sastanak CEFTA Zajedničkog komiteta, Tivat, 25. februar 2020. godine

Na sastanku Vanrednog CEFTA Zajedničkog komiteta, održanom 25. februara 2020. godine u Tivtu, usvojena je Odluka br. 1/2020 o olakšavanju trgovine voćem i povrćem (**Prilog 1 Izvještaja**). Ista ima za cilj da postigne međusobno olakšavanje trgovine kroz pojednostavljivanje inspekcija koje se odnose na sve postupke carinjenja za trgovinu voćem i povrćem između CEFTA Strana i smanjenje graničnih formalnosti u najvećem mogućem obimu - posebno korišćenjem metoda inspekcije zasnovanih na riziku i međusobnim priznavanjem sertifikata koje izdaje svaka CEFTA Strana, uspostavljanje sistema podataka i obavještenja između nadležnih organa CEFTA

Strana uključenih u carinjenje robe u mjeri u kojoj to omogućava zakonodavstvo svake CEFTA Strane, uspostavljanje Registra profesionalnih operatora koji trguju voćem i povrćem u svakoj od CEFTA Strana, uzajamno priznavanje profesionalnih operatora koji su upisani u Registar profesionalnih operatora koji trguju voćem i povrćem druge CEFTA Strane i uspostavljanje zajedničke CEFTA Liste voća i povrća za koju su fitosanitarni sertifikati obavezni.

Vanredni sastanak CEFTA Zajedničkog komiteta, video konferencija, 30. april 2020. godine

Na sastanku Vanrednog CEFTA Zajedničkog komiteta, održanom 30. aprila 2020. godine, je kroz **Ministarske zaključke (Prilog 2 Izveštaja)** dat akcenat na efikasan zajednički odgovor na izazove izazvane širenjem COVID-19 i pohvaljen rad Strana i CEFTA Sekretarijata u cilju očuvanja neprekidnih trgovinskih tokova. Strane su takodje pozvale Evropsku komisiju da sarađuje sa CEFTA-om i Transportnom zajednicom kako bi se olakšala povezanost i trgovinski tok između CEFTA-e i EU. Dostignuća CEFTA Strana u vezi sa primjenom trgovinskog stuba Višegodišnjeg akcionog plana za Regionalni ekonomski prostor su akcentovana i Strane su se obavezale da doprinesu razvoju ambiciozne trgovinske agende za period 2021 - 2024, usredsređene na olakšavanje trgovine robom i uslugama, elektronsku trgovinu i horizontalne trgovinske aktivnosti. Uzimajući u obzir važnost jačanja kapaciteta CEFTA Sekretarijata i njegovog pravilnog funkcionisanja, odobren je Izveštaj o izboru osoblja CEFTA Sekretarijata i upućen direktor Sekretarijata da zaključi ugovore s odabranim osobljem, u skladu s Odlukom Zajedničkog komiteta br. 2/2019. Takodje, pozdravljen je Memorandum o razumijevanju između CEFTA Sekretarijata i RCC Sekretarijata i data instrukcija CEFTA Sekretarijatu da potpiše dokument. Memorandumom se teži ka učvršćivanju strateškog partnerstva i identifikovanju i iskorišćavanju sinergije između dvije regionalne platforme uspostavljanjem okvira za pojačanu saradnju.

Redovni sastanak CEFTA Zajedničkog komiteta, video konferencija, 16. decembar 2020. godine

Na sastanku CEFTA Zajedničkog komiteta, održanom 16. decembra 2020. godine su, kroz **Ministarske zaključke (Prilog 3 Izveštaja)**, usvojena sljedeća dokumenta:

- **Odluka br. 2/2020 o uspostavljanju zajedničkog logotipa za CEFTA ovlašćene privredne subjekte**

Odlukom se utvrđuje zajednički CEFTA logotip i uslovi za upotrebu tog logotipa za ovlašćene privredne subjekte u CEFTA Stranama, čiji je program ovlašćenih privrednih subjekata priznat u skladu sa Odlukom br. 1/2019 Zajedničkog komiteta Centralnoevropskog Sporazuma o slobodnoj trgovini o uspostavljanju validacionih procedura za međusobno priznavanje nacionalnih programa Ovlašćenih privrednih subjekata u vezi sa bezbjednošću i sigurnošću (OPSS) usvojenju 18. decembra 2019. godine.

- **Odluka br. 3/2020 o CEFTA Otvorenom fondu**

Cilj CEFTA Otvorenog fonda je podrška funkcionisanju CEFTA struktura kroz napore na jačanju i održavanju kapaciteta CEFTA Strana i CEFTA Sekretarijata. CEFTA Otvoreni fond čine uštede iz kontribucija CEFTA Strana kako bi se pokrili nepredviđeni troškovi koji nisu podobni za finansijsku pomoć koju pružaju donatori, ali su direktno povezani sa kapacitetima CEFTA Strana i CEFTA Sekretarijata, kao i za finansiranje aktivnosti koje nisu predviđene ili dodijeljene u određenim projektima ili programima rada CEFTA tijela.

ODGOVOR NA POJAVU COVID-19

U cilju smanjenja širenja COVID-19 uticaja na unutrašnje tržište EU, Evropska Komisija je donijela *Smjernice br. 1753 od 16. marta 2020. godine za upravljanje na granici u cilju zaštite zdravlja i osiguranja dostupnosti osnovnih roba i usluga*⁶ koje su se prije svega odnosile na kretanje putnika

⁶ Dokument „EC COVID-19 Guidelines for border management measures to protect health and ensure the availability of goods and essential services”

prema spoljnim granicama EU i dostupnosti osnovnih roba i usluga. Kako bi se dalje operacionalizovale mjere za sprječavanje COVID-19, Evropska Komisija je 23. marta 2020. godine usvojila *Komunikaciju br. 1897 od 23. marta 2020. godine o implementaciji "zelenih traka" u skladu sa Smjernicama vezano za upravljanje mjerama na granicama radi zaštite zdravlja i osiguranja dostupnosti osnovnih roba i usluga*⁷.

CEFTA Strane su, po uzoru na EU mjere, bile usmjerene na usaglašavanju mjera za olakšavanje prevoza i trgovine osnovnim proizvodima imajući u vidu pojavu COVID-19. Shodno tome je, u koordinaciji CEFTA Sekretarijata i Stalnog sekretarijata Transportne zajednice, a u cilju ubrzanja protoka roba preko graničnih prelaza marta 2020. godine formirano **CEFTA koordinaciono tijelo**. Članovi ovog tijela su CEFTA kontakt tačke i predstavnici Uprave carina.

Aktivnosti ovog tijela prevashodno su se odnosile na sljedeće:

- 1) uspostavljanje tzv. "**zelenih prioriternih koridora/traka**"⁸ na kojima se mora odobriti slobodan protok za prioriternu robu,
- 2) **omogućavanje razmjene informacije o pošiljkama putem "SEED-a"** (sistematska razmjena elektronskih podataka) kroz **dostavljanje obavještenja sanitarnim, fitosanitarnim i veterinarskim inspekcijama i**
- 3) **usaglašavanje sanitarnih mjera u pogledu tretmana vozača kamiona i ostalih učesnika u prevozu** imajući u vidu različit pristup CEFTA Strana po ovom pitanju.

U skladu sa navedenim, kroz postupanje CEFTA koordinacionog tijela su razmijenjene informacije između CEFTA Strana vezano za intra-CEFTA granične prelaze (tzv. BCPs/CCPs⁹), a slučaju Crne Gore kao prioriterni prelazi su utvrđeni GP Dobrakovo, GP Dračenovac, GP Ilino Brdo, GP Kula, GP Božaj i GP Slobodna zona Bar. Dodatno su CEFTA Strane usaglasile i usvojile **Zajedničku listu prioriternih roba („Prioriterna lista“)** koje će se tretirati kao prioriternu u odnosu na druge robe prilikom sprovođenja kontrola na granici. Prioriterna lista sadrži tarifne oznake i naimenovanja robe iz oblasti hrane, hrane za životinje, lijekova, medicinskih sredstava i medicinske opreme. Ista se redovno ažurira u skladu sa potrebama CEFTA Strana, pa je do sada to urađeno 3 puta i to: 16. aprila, 21. aprila 2020. godine i 1. januara 2021 godine.

Takođe su, u okviru CEFTA koordinacionog tijela, razmijenjene informacije koje se tiču radnog vremena nadležnih službi na pomenutim graničnim prelazima i podaci o kontakt osobama iz graničnih inspekcija sa njihovim mejl adresama u cilju dostavljanja blagovremenog obavještenja o pošiljkama sa Prioriternu listu. Kompletne instrukcije u vezi sa postupanjem sa robom objavljene su na internet stranici Uprave carina i Ministarstva ekonomskog razvoja, a sve ažurirane informacije u vezi sa Prioriternu listom, restrikcijama u trgovini robama, sanitarnim mjerama, radnim vremenom inspekcija i ostale su dostupne na internet stranici Ministarstva ekonomskog razvoja (<https://mek.gov.me/ministarstvo/223940/CEFTA-Strane-usmjerene-na-usaglasavanju-mjera-za-olaksavanje-prevoza-i-trgovine-osnovnim-proizvodima-kroz-formiranje-zelenih-kor.html>).

Pozitivni rezultati prethodno navedenih aktivnosti u borbi protiv COVID-19 jasno su ilustrirani statistikama koje pokazuju da je 80% kamiona u regionu koristilo intra-CEFTA granične prelaze unutar "CEFTA zelenih koridora", a da je 20% onih koji su prevozili robu sa Prioriternu listu koristeći prednosti prioriternog prolaska granice.

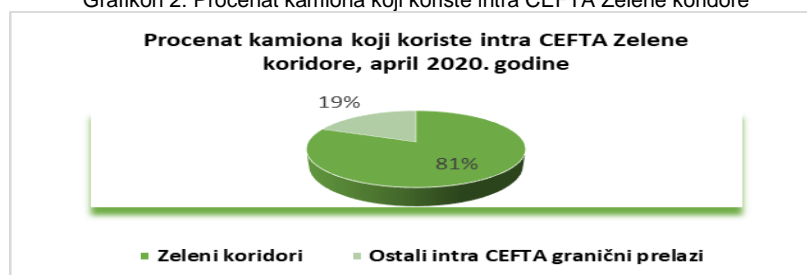
Grafikoni 2 i 3 prikazuju u procentima korišćenje intra CEFTA Zelenih koridora, odnosno vrstu roba koja se prevozi istima.

⁷ Dokument "EC Communication on the implementation of the Green Lanes under the Guidelines for border management measures to protect health and ensure the availability of goods and essential services"

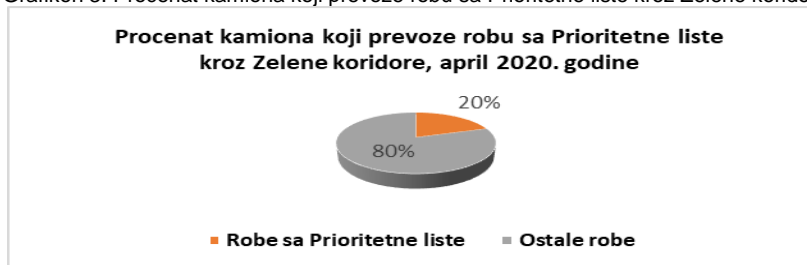
⁸ Zeleni koridori se odnose na mreže prioriternih puteva i na granične prelaze dogovorene između CEFTA Strana, a zelene trake se odnose na sisteme prioritizacije na graničnim prelazima na kojima se odobrava brži protok prioriternih roba.

⁹ eng. Border Crossing Point/Common Crossing Point

Grafikon 2: Procenat kamiona koji koriste intra CEFTA Zelene koridore

Grafikon 3: Procenat kamiona koji prevoze robu sa Prioritetne liste kroz Zelene koridore

Dodatno, u regionu nisu zabilježene veće gužve u spoljnotrgovinskom prometu posmatrano od 16. marta 2020. godine kada je Stalni sekretarijat Transportne zajednice počeo svakodnevno da prati situaciju na granicama zemalja zapadnog Balkana (ZB6). Međutim, situacija na granicama između EU i ZB6 pokazala je drugačije karakteristike. Naime, iako se na granicama EU i ZB6 situacija uglavnom držala pod kontrolom tokom perioda april-novembar 2020. godine, praćenje vremena čekanja i na unutrašnjim i na spoljnim graničnim prelazima regiona pokazalo je da su najveća kašnjenja zabilježena na zajedničkim graničnim prelazima sa susjednim EU zemljama članicama. Na osnovu podataka Stalnog sekretarijata Transportne zajednice iz oktobra 2020. godine prosječno vrijeme čekanja na nekim graničnim prelazima ZB6-EU je premašilo 2 sata. Od početka monitoringa prijavljeni su slučajevi čekanja čak i do 4 sata, a što je u suprotnosti sa intra CEFTA graničnim prelazima, gdje je zabilježeno najduže prosječno vrijeme čekanja i to 1 sat i 8 minuta. Zaključuje se da su nedovoljna saradnja, koordinacija i resursi na graničnim prelazima u pogledu tvrde i meke infrastrukture, upravljanja, opreme i nadzora značajne prepreke koje utiču na ukupnu povezanost u regionu, a posebno sa susjednim EU zemljama članicama.

U skladu sa navedenim, došlo se do zaključka, **da bi povezivanje dva koncepta “zelenih koridora/traka” između EU i ZB6 zemalja, u smislu implementacije zajedničkih mjera na graničnim prelazima između ZB6 i EU bilo esencijalno, obzirom da je EU najvažniji trgovinski i investicioni partner CEFTA Strana. Navedeno je potvrđeno u zaključcima Samita lidera zapadnog Balkana koji je održan u Zagrebu 6. maja 2020. godine.** U prilog tome svjedoči i *Komunikacija Evropske komisije br. 685 od 28. oktobra 2020. godine*¹⁰ koja se odnosi na dodatno unaprjeđenje “zelenih traka”, a kako bi se ekonomija održala u cilju tokom pandemije izazvane pojavom COVID-19. Istom je predviđeno je da će Evropska komisija blisko sarađivati sa Stalnim sekretarijatom Transportne zajednice kako bi olakšala koordinaciju i implementaciju mjera između EU i ZB6, a bez prejudiciranja posebnih kontrola robe ili transportnih radnika koji su suštinski i uobičajeno povezani sa prelaskom spoljnih granica jedinstvenog tržišta, odnosno carinske unije ili šengenskog prostora, a da bi EU zemlje članice trebale, u najvećoj mogućoj mjeri, primijenjivati smjernice za implementaciju navedene u ovoj Komunikaciji na svojim spoljnim granicama.

¹⁰ Dokument “Communication from the commission to the European Parkiament the European Council and the Council - upgrading the transport Green Lanes to keep the economy going during the COVID-19 pandemic resurgence”

U cilju operacionalizacije obaveza publikovanih u posljednjoj Komunikaciji Evropske komisije do sada je održano pet sastanka za uspostavljanje "zelenih koridora/traka" između ZB6 i EU zemalja članica u periodu novembar 2020. godine-februar 2021. godine. Na istima su dogovoreni granični prelazi na kojima je neophodno obezbijediti protok robe sa liste prioriternih medicinskih roba posebno uzevši u obzir kriterijum obima spoljnotrgovinskog prometa na ovim prelazima, razmijenjene su informacije o radnom vremenu carinskih administracija i graničnih isprekcija kojima se može pristupiti ovdje <https://transparency.cefta.int/workinghours/>, a biće održani posebni tehnički sastanci o razmjeni informacija o pošiljkama kroz proširenje SEED-a s uključenim EU zemljama članicama. Razgovori se vode i o testiranju *Galileo mobilne aplikacije* koja bi prevoznici roba pružala informacije vezano za zastoje na putevima, i kao pomoć tokom tranzita, kao i o zastojima na graničnim prelazima u realnom vremenu. Ova aplikacija trenutno funkcioniše na nivou EU, a očekuje se da bude operativna i na teritoriji ZB6 u narednom periodu i to nakon završetka tenderske procedure od strane EK za izbor ovlašćenog pružaoca pomenutih usluga. Navedene aktivnosti koordiniraju, prate i izvještavaju predstavnici Ministarstva ekonomskog razvoja i Uprave carina uz uključenost predstavnika Ministarstva kapitalnih investicija i Uprave policije.

POČETAK PREGOVORA O ZAKLJUČIVANJU DODATNOG PROTOKOLA 7 O RJEŠAVANJU SPOROVA

Podsjećanja radi, nakon analize dosadašnje primjene CEFTA 2006 Sporazuma, jednim od nedostataka Sporazuma smatra se neadekvatno definisanje postupka rješavanja bilateralnih trgovinskih sporova u CEFTA regionu. Naime, članovima 42 i 43 CEFTA 2006 Sporazuma je definisano rješavanje trgovinskih sporova kroz procese konsultacija, medijacije i arbitraže.

Kao prvi korak, u slučaju odstupanja u pogledu tumačenja i primjene Sporazuma, Strane će pokušati da kroz **saradnju i konsultacije**, ako je potrebno i u okviru Zajedničkog komiteta, da postignu obostrano zadovoljavajuće rešenje. Nadalje, ukoliko se dvije Strane slažu da se ove konsultacije mogu održati uz **prisustvo medijatora** koji se imenuje u skladu sa Aneksom 8 Sporazuma. Medijator će prezentirati finalni izvještaj Zajedničkom komitetu i ukoliko se ne može pronaći rješenje, na osnovu izvještaja medijatora, Zajednički komitet će se baviti tim pitanjem sa ciljem iznalaženja međusobno prihvatljivog rješenja. Ukoliko ne uspije, Zajednički komitet će **preporučiti** odgovarajuće mjere. Sporovi između Strana koji se ne razriješe kroz direktne konsultacije u Zajedničkom komitetu u roku od 90 kalendarskih dana od dana prijema zahtjeva za konsultacije, mogu se uputiti na **arbitražu** tako što će bilo koja Strana u sporu pismenim putem obavijestiti drugu Stranu u sporu. Uspostavljanje i funkcionisanje arbitražnog suda je regulisano Aneksom 9 Sporazuma. Odluka arbitražnog suda biće konačna i obavezujuća za sve Strane u sporu.

Do sada se rješavanje sporova u okviru CEFTA Sporazuma vodilo samo u formi konsultacija, dok Zajednički komitet nije mogao postignu dogovor oko preporuke odgovarajućih mjera imajući u vidu da je za istu potreban pozitivan konsenzus. Stoga se planiranim izmjenama CEFTA 2006 Sporazuma uvode jasne procedure i rokovi kojima će se unaprijediti efikasnost ovog modela rješavanja trgovinskih sporova što će dovesti do dodatnog uklanjanja netarifnih barijera u regionalnoj trgovini. Predmet pregovora je Nacrt Dodatnog protokola 7 koji sadrži dvije verzije teksta. Naime, prva verzija predviđa izmjene u smislu člana 47, stav 2 CEFTA Sporazuma, tj. izmjene Aneksa 8 i 9. Druga verzija predviđa izmjene u smislu člana 48 CEFTA Sporazuma, tj. izmjene osnovnog teksta Sporazuma u smislu izmjena relevantnih članova 42 i 43, kao i Aneksa 8 i 9.

Imajući u vidu da je Moldavija u aprilu 2020. godine imenovala pregovarački tim za vođenje pregovora i zaključivanje Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, stvorili su se uslovi za otpočinjanje pregovora.

Shodno navedenom, prva runda pregovora o zaključivanju CEFTA Dodatnog protokola 7 je održana 29. oktobra 2020. godine. Na istoj su pravni eksperti angažovani od strane CEFTA Sekretarijata prezentirali postojeći pravni okvir, dvije opcije za pregovore, metodologiju i vremenski okvir za završetak pregovora.

Specijalni sastanak sa ciljem definisanja daljeg toka pregovora, u smislu odabira jedne od ponuđenih opcija teksta Nacrta Dodatnog protokola 7, održan je 21. decembra 2020. godine. Na istom su sve CEFTA Strane iznijele svoju poziciju u ovom dijelu, osim Albanije i Kosova koji istu još uvijek nisu definisali. Sastanci pregovaračkih timova se održavaju na mjesečnom nivou.

Pregovore vodi Ministarstvo ekonomije, uz pomoć pregovaračkog tima kog čine predstavnici Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva pravde, Centra za alternativno rješavanje sporova i Privredne komore Crne Gore, a naknadno su uključeni i predstavnici Ministarstva finansija i socijalnog staranja imajući u vidu finansijske implikacije koje bi mogle nastati tokom implementacije Dodatnog Protokola 7.

USVAJANJE AKCIONOG PLANA ZA ZAJEDNIČKO REGIONALNO TRŽIŠTE 2021-2024

Na Samitu u Sofiji održanom 10. novembra 2020. godine lideri zapadnog Balkana su, u okviru Berlinskog procesa, dogovorili da pojačaju ekonomsku saradnju u regionu razvojem zajedničkog regionalnog tržišta, zasnovanog na pravilima i standardima EU, kako bi povećali atraktivnost i konkurentnost regiona i doveli region bliže EU. Shodno navedenom, usvojen je Akcioni plan za zajedničko regionalno tržište 2021-2024. Akcioni plan sadrži korake ka uspostavljanju Zajedničkog regionalnog tržišta sa regionalnim trgovinskim područjem na osnovu četiri slobode u svojoj osnovi uz digitalnu, investicionu i inovacionu i industrijsku oblast. Po procjenama Svjetske banke regionalna ekonomska integracija može generisati do 6,7% dodatnog BDP-a.

Ovaj Akcioni plan prati aktivnosti prethodno donešenog Višegodišnjeg akcionog plana za regionalni ekonomski prostor (MAP REA). CEFTA će preuzeti aktivnu ulogu u sprovođenju ključnih aktivnosti iz plana koje se odnose na sljedeće:

- **Regionalno trgovinsko područje - Međusektorske trgovinske mjere** (održavanje zelenih koridora/traka koji su već osnovani kao odgovor na COVID-19 i njihovo proširivanje sa susjedima koji su EU zemlje članice, ispregovarati CEFTA Dodatni protokol 7 o rješavanju sporova, uspostavljanje tijela koje će se baviti pravilima konkurencije i državne pomoći, uspostavljanje saradnje u dijelu javnih nabavki, zaštite potrošača, tržišnog nadzora, povezanost trgovine i životne sredine, trgovinski aspekti prava intelektualne svojine, unapređenje dijaloga sa privatnim sektorom);
- **Slobodno kretanje roba** (implementacija CEFTA Strategije za upravljanje rizikom, implementacija SEED+, saradnja s EU u dijelu pravila porijekla i razmjena najboljih praksi, programi međusobnog priznavanja za industrijske i poljoprivredne proizvode, implementacija postojećih za AEO i voće i povrće)
- **Slobodno kretanje usluga** (implementacija CEFTA Dodatnog protokola 6 o trgovini uslugama i proširenje obaveza u skladu sa pravilima iz Pregovaračkog Poglavlja 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga (u daljem tekstu: Poglavlje 3), donošenje regulatornih disciplina u primjeni nacionalnih propisa što podrazumijeva pojednostavljenje procedura i elektronsku dostupnost, usvajanje okvira za međusobno priznavanje licenci u sektoru turizma, omogućavanje jeftinije, efikasnije i kvalitetnije usluge isporuke paketa unutar CEFTA-e u skladu sa pravilima iz Poglavlja 3, razmjena dokumenata koja se odnose na usluge putem SEED+, usvajanje okvira za usklađivanje ključnih regulatornih pravila i uspostavljanje ključnih principa za regionalnu elektronsku trgovinu i usvajanje okvira za priznavanje profesionalnih kvalifikacija za 7 profesija zasnovan na EU sistemu automatskog priznavanja, kao i okvira za priznavanje profesionalnih kvalifikacija zasnovanog na opštem sistemu priznavanja EU u pilot sektoru u skladu sa pravilima iz Poglavlja 3).

Predložene aktivnosti su u skladu sa CEFTA 2006 Sporazumom i Dodatnim Protokolima 5 i 6. Saradnja se može proširiti na sve povezane trgovinske aktivnosti u skladu sa zahtjevima bilo koje CEFTA Strane u skladu sa članom 45 Sporazuma.

Očekivanja od trgovinskog dijela Akcionog plana su sljedeća:

- Smanjenje vremena čekanja na graničnim prelazima za 30% primjenom seta mjera koji uključuje proširenje zelenih traka i pojednostavljenje procedura podržanih sistematskom elektronskom razmenom podataka (SEED+);
- Smanjenje trgovinskih troškova i birokratiju kroz programe međusobnog priznavanja;
- Olakšanje e-trgovine osiguravanjem pristupa svim tržištima u regionu i obezbjeđenje bržeg puta ka jedinstvenom tržištu EU.

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održani sastanci:

- Sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze, 7. oktobar 2020. godine.
- Sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, 4. decembar 2020. godine.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Značajno je napomenuti da je Crna Gora nastavila u okviru Zajedničke trgovinske politike EU, da kordinira svoje pozicije sa pozicijama EU uključujući i pozicije u okviru Svjetske trgovinske organizacije, Takođe, EK je prepoznala aktivnosti koje se odnose i na implementaciju FTA, ali i aktivnosti koje se odnose na izmjenu bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini. Ključni izazov za Crnu Goru u poglavlju 30, odnosi se na jačanje administrativnih kapaciteta. Naime, treba imati u vidu da je oko 1/4 od ukupne pravne tekovine EU u okviru ovog poglavlja. Dalje usaglašavanje u pomenutim oblastima doprinijeće usaglašavanju crnogorske legislative sa najboljom međunarodnom praksom, kao i unapređenju investicionog ambijenta.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ

Direktorat za razvoj je tokom 2020. godine u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore, pripremio Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2020. godinu i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2014, u 2019. godini, koji je usvojila Vlada i razmatrao nadležni Odbor Skupštine Crne Gore.

U okviru aktivnosti koje nijesu obuhvaćene Programom rada Vlade Direktor je intenzivno pratio i podržavao jedinice lokalne samouprave u izradi Strateških planova razvoja na lokalnom nivou, a podrška je realizovana u okviru projekta Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i Program Ujedinjenih nacija za razvoj. Takođe, izvršene su izmjene izračunavanja stepena/ indeksa razvijenosti jedinica lokalne samouprave, na osnovu podataka za period 2016-2018. godina, što je obezbeđuje Ministarstva prema Zakonu o regionalnom razvoju. Zbog opsega politike regionalnog razvoja, Direktor je u kontinuitetu učestvovao u izradi više sektorskih strategija, kako u Ministarstvu ekonomije, tako i u ostalim državnim institucijama, Dodatno, prethodna koordinacija izrade dva prioriteta Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore 2018-2020, sa sobom je nosila obavezu redovnog izvještavanja na nivou Ministarstva, ali i međuresorno, na nivou prioriteta, kao i kontinuirane aktivnosti u Mreži državnih službenika za strategijsko planiranje.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

1.1 Tematski dio

Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020 godine, za 2020. godinu

Vlada Crne Gore je 2014. godine donijela Strategiju regionalnog razvoja za period 2014-2020. godina i prilikom usvajanja Strategije Vlada je svojim Zaključkom zadužila Ministarstvo ekonomije da priprema godišnje Akcione planove za implementaciju Strategije, u prvom kvartalu godine na koju se Akcioni plan odnosi. Obaveza donošenja godišnjih Akcionih planova definisana je i Programom pristupanja Crne Gore EU. Akcioni plan je organizovan oko tri ključna prioriteta razvoja na nacionalnom nivou, koji su definisani Strategijom, postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, koji su dalje organizovani kroz sektorski pristup, odnosno kroz dalje unapređenje prioritetnih oblasti razvoja Crne Gore. Za svaku prioritetnu oblast, na nivou sva tri regiona (Sjeverni, Središnji i Primorski), definisane su mjere koje sadrže konkretne aktivnosti, programe ili projekte potrebne za ostvarivanje Strategije regionalnog razvoja u datoj oblasti. Prilikom definisanja aktivnosti i projekata Ministarstvo je sprovelo široke konsultacije sa svim državnim organima, lokalnim samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11, 20/15 i 47/2019), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju i uopšte razvoju Crne Gore. Sam proces pripreme Akcionog plana započet je u aprilu 2020. godine, a finalizovan u oktobru. Novi uslovi rada u epidemiološkim okolnostima otežali su prikupljanje podataka, što je uticalo na dinamiku rada.

Izvještaj o realizaciji AP Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2019. godinu

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju, kao i u skladu sa Programom rada Vlade za 2018. godinu, pripremljen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020. godine, u 2019. godini. Izvještaj je pripremljen na bazi inputa državnih organima, lokalnih samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11, 20/15 i 47/2019), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju. Inputi se odnose na podatke o realizovanim aktivnostima i programima u 2018. godini i u potpunosti prate strukturu Akcionog plana, tako da Izvještaj daje jasnu sliku stepena realizacije Akcionog plana, za svaku aktivnost, kao i realizaciju prema

planiranoj strukturi finansiranja na nivou Crne Gore, dalje na nivou regiona, u skladu sa definisanim pravcima razvoja i nižim kategorijama (prioritetima i mjerama). Proces izrade Izvještaja započeo je u junu 2020. godine, a finalizovan je u oktobru. Isto kao i u slučaju izrade Akcionog plana, proces izrade bio je suočen sa otežanim mogućnostima prikupljanja podataka.

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu

Pravilnik o utvrđivanju liste stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave

Shodno Uredbi o uzmjena i dopuna Uredbe o načinu izračunavanja stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave, Ministarstvo je bilo u obavezi da obračun koji je izvršen 2019. godine, izmijeni na način što će uključiti i opštinu Tuzi, za koju su se u 2020. godini stekli uslovi za obračun stepena, odnosno, indeksa. Ova izmjena Pravilnika odrađena je u martu 2020. godine.

Projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori

U pitanju je projekat koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i Program Ujedinjenih nacija za razvoj, od 2016. godine. Ključna komponenta projekta koja se odnosi na aktivnosti Direktorata za razvoj je – **Podrška u izradi Strateških planova razvoja jedinica lokalne samouprave**. Vezano za donošenje novog Pravilnika o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinica lokalne samouprave 2016. godine, kao i obezbeđivanje JLS da izrade nova strateška dokumenta, Ministarstvo je u saradnji sa UNDP-em 2017. godine započelo tehničku podršku JLS. Tehnička podrška se odnosi na vođenje procesa izrade Plana i unapređenje istih kroz predloge, sugestije i slično, a takođe angažovan je konsultant koji će intenzivno raditi sa JLS. Do sada, veću ekspertsku podršku, konkretno u pisanju Plana, imale su JLS koje su prvi put preuzele ovu obavezu: Petnjica, Gusinje, Tuzi i gradska opština u okviru Glavnog grada Golubovci. Tehnička podrška je do kraja 2020. godine uspješno realizovana u sljedećim JLS, koje su i usvojile nove Strateške planove razvoja: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Cetinje, Herceg Novi, Danilovgrad, Gusinje, Kolašin, Kotor, Tivat, Žabljak, Plužine, Pljevlja i Podgorica. Podrška je ugovorena ili je u toku sa sljedećim JLS: Budva, Mojkovac, Plav i Šavnik. Direktorat za razvoj kontinuirano prati proces izrade predmetnih dokumenata.

Ostale aktivnosti u okviru Projekta nijesu realizovane, jer su mogućnosti za realizaciju istih u epidemiološkim uslovima bile otežane.

Program za razvoj klastera u Crnoj Gori

U toku 2020. godine Direktorat je radio na Programu za razvoj klastera 2021-2023. godina, kao novom strateškom okviru klasterne politike. Ovaj dokument izrađen je uz podršku obezbijedenu u okviru projekta Unapređenje poslovnog okruženja i konkurentnosti privatnog sektora u Crnoj Gori (BESME). Program definiše nove pravce razvoja predmetne politike, sa fokusom na transformaciju postojećih, klaster inicijativa u održive klastere. Proces izrade pratili su konsultacije sa Radnom grupom. Zbog epidemioloških okolnosti sama finalizacija dokumenta odložena je za 2021. godinu, kako bi se izradio i kvalitetan Akcioni plan za istu godinu.

Projekat Norveška za Vas – Crna Gora

Cilj ovog projekta, čija je realizacija započeta krajem 2018. godine je da doprinese ujednačenom socio-ekonomskom razvoju Crne Gore, kroz povećanje mogućnosti za zapošljavanje, podršku socijalnoj koheziji i unapređenje lokalne infrastrukture u manje razvijenim opštinama Crne Gore. Donator projekta je Kraljevina Norveška, a vrijednost donacije je 1,4 mil. EUR. Za implementaciju projekta zadužen je UNOPS, dok je Ministarstvo partner i tehnička podrška. Metodologija realizacije projekta zasnovana je na sprovođenju četiri grant šeme podrške, tako da bespovratna sredstva budu dodijeljena kroz konkurentni proces selekcije korisnika iz sektora privrede, civilnog društva i lokalnih samouprava, obuhvatajući i različita udruženja i javne ustanove. Krajni korisnici

projekta su nezaposleni i zajednice u nepovoljnom društvenom položaju, ali i cjelokupno stanovništvo 16 opština koje su po nacionalnim parametrima označene kao opštine sa najnižim indeksom razvijenosti.

Ključni rezultati - Projekat je unaprijedio socio-ekonomske uslove za građane 9 opština na sjeveru Crne Gore, kroz poboljšanje infrastrukture u devet opština, unapređenje konkurentnosti 179 malih biznisa i zapošljavanje 90 osoba, mahom iz ranjivih grupa. Osim toga, projekat je osnažio međuopštinsku saradnju i sinergiju između različitih činilaca ekonomskog razvoja u Crnoj Gori.

Direktorat za razvoj je aktivno učestvovao u kreiranju projektnih aktivnosti, a zatim i pratio i podržavao njihovu realizaciju.

2.2 Normativni dio

Ostale aktivnosti Direktorata za razvoj

Direktorat za razvoj je dao adekvatan doprinos kroz:

- Učešće u izradi Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore – koordinacija izrade prioriteta 1 i 4 i izvještavanje o njihovoj realizaciji
- Intenzivnu saradnju sa jednicama lokalne samouprave i velikim brojem državnih organa u cilju koordinacije i implementacije politike regionalnog razvoja i politike razvoja klastera
- Članstvo u komisijama za realizaciju programa državne pomoći: za razvoj klastera, za uvođenje međunarodnih standarda poslovanja, za podršku inovativnosti malih i srednjih preduzeća, za modernizaciju prerađivačke industrije,
- Članstvo u Komisiji za koncesije
- Članstvo Upravnom odboru IFAD projekta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Članstvo u Komisiji za praćenje realizacije IPARD-a Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Članstvo u Savjetu za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava
- Članstvo u Mreži državnih službenika za strateško planiranje
- Dostavljanje inputa, mišljenja, sugestija na sektorske strategije, odnosno izvještaje i akcione planove za njihovu implementaciju
- Saradnju sa NVO u smislu dostavljanja svih traženih podataka iz domena nadležnosti Direktorata

DIREKTORAT ZA RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA

Aktivnosti i rad Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača¹¹ tokom 2020. godine odvijale su se u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, Zakona o nacionalnom brendu i drugih zakona i podzakonskih akata, kao i Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

Zakonodavni dio:

/

Tematski dio:

Izveštaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021, za 2019.godinu

2. Obavezu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu koje nijesu realizovane u 2020. godini:

/

3. Realizovane aktivnosti koje nisu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

- Akcioni plan za realizaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021, za 2020. godinu
- Istraživanje nivoa znanja i informisanosti zaposlenih u javnoj upravi u nacionalnom brendu

Zakonodavne aktivnosti:

- Pravilnik o informativnom obrascu o pravu potrošača na jednostrani raskid ugovora zaključenog van poslovnih prostorija ili na daljinu („Službeni list CG“ br.52/2020)
- Pravilnik o obrascu jednostranog raskida ugovora zaključenog van poslovnih prostorija ili na daljinu („Službeni list CG“ br.52/2020)
- Pravilnik o bližim kriterijumima za izbor članova Odbora za vansudsko rješavanje potrošačkih sporova („Službeni list CG“ br. 56/2020)
- Pripremljen je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača.- Sprovođenje

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa:

- Izveštavanje o realizaciji obaveza predviđenih Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za pregovaračko poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja, u dijelu nadležnosti Direkcije za zaštitu potrošača

3. Međunarodne aktivnosti

/

Izveštaj o upravnim predmetima:

U izvještajnom periodu podneseno je 19 žalbi i postupajući po njima doneseno je 19 rješenja u drugostepenom upravnom postupku. U 14 postupka usvojena je žalba i poništeno prvostepeno rješenje (predmet je vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak), u 5 predmeta žalba odbijena kao neosnovana i potvrđeno rješenje prvostepenog organa.

¹¹ Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača je prestao da postoji usvajanjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomskog razvoja kojim je izmijenjena organizaciona struktura, te je Direkcija za zaštitu potrošača pripojena Direktoratu za unutrašnje tržište i konkurenciju, a Direkcija za razvoj nacionalnog brenda Direktoratu za unapređenje konkurentnosti.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Zaštita potrošača

Kada je u pitanju zakonodavni okvir, propisi iz oblasti zaštite potrošača su u visokom obimu usklađeni sa propisima EU, a u toku su aktivnosti na dodatnom usklađivanju, posebno u dijelu koji se odnosi na potrošačke kredite kroz donošenje novog Zakona o potrošačkim kreditima u koji će se pored Direktive o kreditima prenijeti i Direktiva o stambenim kreditima. U narednom periodu potrebno je utvrđivanje Zakona o zaštiti potrošača kojim će se prenijeti tri nove direktive (2019/2161, 2019/770 i 2019/771) koje propisuju pravila za procese trgovine u digitalnom svijetu, usljed značajnog porasta korišćenja ovih servisa izazvanog pandemijom Covid 19, čime će biti usklađeno zakonodavstvo Crne Gore sa EU u ovoj oblasti.

Pored obaveza koje se odnose na harmonizaciju zakonodavstva, neophodno je dalje jačanje administrativnih kapaciteta u oblasti zaštite potrošača, radi obezbjeđivanja kvalitetnog sprovođenja utvrđenih obaveza.

Kao jedan od centralnih problema u primjeni Zakona o zaštiti potrošača ističe se slaba informisanost potrošača o njihovim pravima potrošača i mehanizmima zaštite. U tom segmentu potrebno je intenzivirati rad organa državne uprave, organa uprave i jedinica lokalne samouprave, kao i nevladinog sektora, koji imaju ključnu ulogu u edukaciji i obrazovanju svih potrošačkih ciljnih grupa. Takođe, dodatna edukacija je neophodna i trgovcima jer je i u tom segmentu primjetno nepoznavanje i nepoštovanje prava potrošača i mehanizama koji su razvijeni, kako bi se potrošači sem upravnog postupka mogli dodatno zaštititi kroz vansudsko rješavanje potrošačkih sporova.

Nacionalni brend

U cilju uspostavljanja cjelokupne zakonodavno-strateške osnove za razvoj nacionalnog brenda u narednom periodu je neophodno finalizovati i usvojiti Strategiju razvoja nacionalnog brenda za period od pet godina. Na taj način će se uz Zakon o nacionalnom brendu (Sl. list CG br. 37/17) stvoriti svi potrebni uslovi za adekvatan razvoj i implementaciju predmetne politike. Pitanje vizuelnog identiteta nacionalnog brenda, je neophodno riješiti u što kraćem roku. Iako je 2016. godine izabrano odgovarajuće vizuelno-grafičko rješenje vizuelnog identiteta nacionalnog brenda, njegova primjena nikad nije zaživjela, i izostala je podrška ključnih nosilaca prava korišćenja kao što je javni sektor. Ovdje treba napomenuti i to da je krajem 2019. godine bio raspisan Javni poziv za izbor logotipa i slogana nacionalnog brenda, koji je okončan 2020. godine. Međutim pobjedničko rješenje nije izabrano, te je rješenje iz 2016. godine i dalje ostalo kao važeće. Shodno tome, a u cilju adekvatnog pozicioniranja i stvaranja vidljivosti države, kao i ostvarivanja svih benefita koje nacionalni brend omogućava, kako za privredu, i državu, tako i za građane, neophodno je da se, zauzme jedinstven stav od strane donosilaca odluka po ovom pitanju u narednom periodu. Kako bi potencijalni nosioci prava korišćenja logotipa nacionalnog brenda mogli da podnesu zahtjev za sticanje predmetnih prava (shodno Zakonu o nacionalnom brendu Sl. list CG br. 37/17), neophodno je da vizuelni identitet bude definisan i da postoji opredijeljenost za njegovu upotrebu. Do sada, iz prethodno iznijetih razloga nije podnešen nijedan zahtjev za sticanje prava korišćenja logotipa nacionalnog brenda, a isti nije primijenjivan ni od strane onih korisnika koji, shodno Zakonu, po automatizmu stiču pravo da koriste isti, kao što su državni organi, organi državne uprave, nadležni organi opštine, organi lokalne uprave, sudovi, državno tužilaštvo, privredna društva u većinskom vlasništvu države koja obavljaju poslove od javnog interesa, diplomatsko-konzularna predstavništva i institucije i službe čiji je osnivač Crna Gora, odnosno opština. Takođe, u narednom periodu mora se intenzivnije raditi na podizanju svijesti relevantnih subjekata o značaju nacionalnog brenda.

DIREKTORAT ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE POŠTANSKU DJELATNOST I RADIO SPEKTAR

Direkcija za elektronske komunikacije i radio-spektar

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu

1.1. Tematski dio

- Plan namjene radio - frekvencijskog spektra

Planom namjene radio-frekvencijskog spektra utvrđuje se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe u skladu sa propisima o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije, odlukama Svjetske konferencije o radiokomunikacijama (WRC-19) i drugim pitanjima od značaja za unapređenje u ovoj oblasti u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2020. godinu

2.1 Tematski dio

- Plan rada sa Finansijskim planom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2021. godinu;
- Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2019. godinu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2019. godinu i Izvještajem o izvršenoj reviziji;
- Predlog Odluke o imenovanju nezavisnog revizora finansijskih izvještaja „Radio-difuznog centra“ d.o.o Podgorica za 2020. godinu;
- Izvještaj o poslovanju Radio-difuznog centra d.o.o. za 2019. godinu sa Izvještajem nezavisnog revizora i Prijedlogom Odluke o utvrđivanju raspodjele dobiti za 2019. godinu;
- Finansijski plan “Radio-difuznog centra” d.o.o. Podgorica za 2021. godinu, sa Odlukom o usvajanju Finansijskog plana za 2021. godinu;
- Potpisan je Aneks III Ugovora o Agentu registracije domena .me između Vlade Crne Gore i Agentu registracije domena .me – kompanije doMEn d.o.o. i njenih osnivača (Afilias i GoDaddy), a izmijenjena je i dopunjena i Procedura za dodjelu premium imena domena sa premium i rezervisane liste domena koja je sastavni dio Aneksa III. Razlozi za izmjenu i dopunu procedure i donošenje Aneksa III za cilj su imale diverzifikaciju, modernizaciju i optimizaciju prodajnih kanala premium domena .me.
- Izvještaj o realizaciji Ugovora o Agentu registracije domena .me za 2019. godinu;
- Praćenje implementacije GDPR Uredbe u dijelu koji je vezan za pristup/dijeljenje informacija od značaja za domene sa ekstenzijom “.me” u WHOIS prikazu;
- Donošenje rješenja o realizaciji državne pomoći komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima shodno zaključku Vlade Crne Gore, br. 07-522 od 17. marta 2017.godine;
- Učešće u radu NATO CEPC - Komiteta za civilno planiranje u vanrednim situacijama (Civil Emergency Planning Committee);
- Učešće na Digitalnom samitu Zapadnog Balkana, koji se održao u Tirani, 1-2. novembar 2020. godine
- Organizovanje TAIEX ekspertske misija za implementaciju i transpoziciju nove direktive: Evropski kodeks elektronskih komunikacija u decembru 2020. godine.

- **Izvještaj o upravnim predmetima** - nije bilo izjavljenih žalbi, tako da nijesu ni donošena rješenja u drugostepenom postupku.

2.2. Učešće u radu Radnih grupa

- Nacionalno tijelo za koordinaciju procesa migracije na Internet protokol verzija 6 (IPv6)
- Učešće u Radnoj grupi za sprovođenje Zakona o određivanju i zaštiti kritične Infrastrukture;
- Učešće u Radnoj grupi za izradu i implementaciju Industrijske politike 2019-2023.

2.3. Ostale aktivnosti

- Kontinuirana i intenzivna saradnja sa međunarodnim institucijama, prvenstveno saradnja sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i sa Konferencijom evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT), sa Međunarodnom telekomunikacionom satelitskom organizacijom (ITSO), Međunarodnom mobilnom satelitskom organizacijom (IMSO), kao i sa Svjetskim poštanskim savezom (UPU) i Evropskim komitetom za poštansku regulativu (CERP).

3. Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

- Učešće u radu radnih grupa u Programu pristupanja Crne Gore EU za poglavlja:
 - o 10 - Informatičko društvo i mediji,
 - o 21 - Transevropske mreže;
 - o 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga,
- Učešće na sastancima Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku za poglavlja 10 i 3;
- Učešće na sastancima Odbora za stabilizaciju i pridruživanje za poglavlja 10 i 3; i
- Priprema priloga za Izvještaj EK o napretku Crne Gore za poglavlja 10, 21 i 3.

4. Najznačajniji projekti

4.1. Višegodišnji akcioni plan za regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana (eng. MAP REA) – digitalna komponenta. Ministarstvo ekonomije, kao nadležni državni organ za koordinaciju i implementaciju komponente „Digitalne integracije“, sa vodećom ulogom u segmentu „Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup“, kao i u segmentu „digitalna ekonomija i društvo“, aktivno radi na implementaciji aktivnosti definisanih MAP-om.

4.1.1. Sporazum o smanjenju cijena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama na Zapadnom Balkanu - U okviru MAP procesa potpisan je i novi **Sporazum o smanjenju cijena usluga rominga na regionalnom nivou** između Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Kosovo, Republike Sjeverne Makedonije i Republike Srbije. Smanjenje cijena usluga rominga u regionu sprovodi se u dvije faze: prva faza tranzicije je već počela u julu 2019. godine, dok će se druga faza, „roaming like at home“, ili „roming kao kod kuće“, primjenjuje se od 1. jula 2021. godine.

4.1.2. Memorandum o razumijevanju o 5G mapi puta za digitalnu transformaciju regiona Zapadnog Balkana, zaključen 2. novembra 2020. godine u Tirani.

4.3. Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu - U julu 2020. započeta realizacija projekta „Razvoj infrastrukture za širokopojasni pristup internetu“, radi se na obezbjeđivanju izgradnje adekvatne infrastrukture za brz i siguran internet do svih domaćinstava, privrednih subjekata, obrazovnih institucija i zdravstvenih ustanova u cilju podrške digitalnoj transformaciji društva i ekonomije. Ministarstvo ekonomije je uz pomoć sredstava obezbijeđenih od strane Zapadnobalkanskog investicionog okvira (WBIF) i uz tehničku pomoć Evropske komisije, započelo pripremu Nacionalnog Plana razvoja širokopojasnog pristupa internetu u Crnoj Gori. Planom je predviđeno definisanje tipa infrastrukture koju treba izgraditi u područjima u kojima ne postoji komercijalni interesa za investiranje od strane učesnika na tržištu, kao i izradu Studije izvodljivosti i Analize isplativosti u pojedinim zonama. Nacionalnim Planom će se preporučiti i optimalni modeli podsticaja, odnosno javno-privatnog partnerstva za njenu izgradnju. Opšti cilj ovog projekta je jačanje ekonomskog i socijalnog razvoja Crne Gore kroz postavljanje fiksne širokopojasne infrastrukture.

4.4. Projekat „Balkan Digital Highway“ - Inicijativa Balkanskog Digitalnog Autoputa ima za cilj poboljšati pristup širokopojasnim uslugama velike brzine na nacionalnom i na regionalnom nivou,

u i između zemalja učesnica ovog projekta, uspostavljanjem regionalnog pristupa širokopojasnim mrežama preko optičke mrežne infrastrukture operatora prenosnih sistema (OPS).

4.5. Funkcionisanje i razvoj nacionalnog internet domena “.ME”

4.6. Funkcionisanje i razvoj Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja (MIXP) – Kontinuirani rad na unaprjeđenju uslova funkcionisanja MIXP-a, koji omogućava da se internet servis provajderi u Crnoj Gori mogu povezivati i razmjenjivati internet saobraćaj. Protok interneta preko MIXP-a je u konstantnom porastu.

4.7. U prethodnom periodu se radilo na mapiranju elektronske komunikacione infrastrukture. Na osnovu mapiranja dobiće se precizna i detaljna slika o trenutnom razvoju mreža, identifikovati područja bez dostupnosti širokopojasnog pristupa, a stvorili su se i uslovi za ispitivanje potencijala tržišta da eliminiše postojeći jaz u infrastrukturi, tj. definisanje zone potencijalno neuspjelog djelovanja tržišta.

4.8. Državna pomoć komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima-- Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 16. marta 2017. godine usvojila informaciju o pomoći komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima. S tim u vezi donijela je zaključak br. 07-522 kojim se zadužuju Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije da u četvorogodišnjem periodu budžetom planiraju sredstva za pomoć komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima, i to u iznosu od 200,000.00 za 2018. godinu, 397,092,72eura za 2019. godinu, 400,000,000eura za 2020. godinu i 400.000,00eura za 2021. godinu.

4.9. Predlog stratejskih polazišta i smjernica za uvođenje digitalnog radija u Crnoj Gori

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Direkcija za elektronske komunikacije i radio-spektar obavlja poslove koji se odnose na pripremu tekstova nacрта i predloga zakona, kao i propisa u oblasti elektronskih komunikacija i radio-spektra. Pored toga, osnovni zadaci Direkcije jesu obezbjeđivanje uslova za razvoj i podsticanje razvoja elektronskih komunikacija, praćenje i podsticanje razvoja proizvoda i usluga u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija, funkcionisanje i razvoj nacionalnog internet domena (.ME) i nacionalne internet tačke razmjene (MIXP), kao i koordiniranje aktivnosti sa nadležnim državnim organima i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Pravovremeno i kvalitetno utvrđena politika razvoja elektronskih komunikacija (EK), kao i razvijen i usaglašen regulatorni okvir, doprinijeli su dinamičnom razvoju tržišta EK, kako u pogledu razvoja konkurencije i porasta broja korisnika, tako i u domenu unaprijeđenja infrastrukture, kvaliteta usluga i efikasnog korišćenja ograničenih resursa (radio-frekvencija i numeracija/adresa).

EK mreže i infrastruktura u Crnoj Gori su na visokom stepenu razvoja, a korisnicima se usluge pružaju putem najsavremenijih tehnologija. Od strane operatora sprovedena je migracija mreža na „All-IP“ okruženje, tako da se preko jedinstvenih mreža baziranih na internet protokolu (IP) pružaju usluge prenosa glasa, podataka i distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja.

Crnogorski telekomunikacioni operatori investirali su u posljednje četiri godine više od 330 miliona eura. Procijenjena ulaganja operatora EK u 2020. godini su 25.5 miliona €. Višegodišnji trend velikih investicija u EK sektoru potvrđuje činjenicu da u Crnoj Gori imamo stabilan i predvidljiv pravni i regulatorni okvir, koji je stvorio jednake uslove za sve učesnike na tržištu. Sektor telekomunikacija i IKT-a je u Bijeloj knjizi Savjeta stranih investitora Crne Gore već dvije godine za redom prepoznat kao najpovoljniji u pogledu jednostavnosti i efektnosti poslovanja u zemlji, što potvrđuje napore Vlade Crne Gore u ovoj oblasti.

Donošenjem **Zakona o korišćenju fizičke infrastrukture za postavljanje elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina** (koji se zasniva na EU Direktivi 2014/61) koji je Vlada usvojila u decembru 2019. godine, bitno će se smanjiti troškovi građevinskih radova na postavljanju mreža, kroz primjenu instrumenata i propisa za izgradnju integrisane infrastrukture, pri čemu bi se koordiniranom izgradnjom istovremeno gradila i postavljala infrastruktura za

višestrukom namjenu, što uključuje i EK mreže nove generacije. (Predlog zakona je bio u skupštinskoj proceduri).

Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama – radi usaglašavanja sa Zakonom o državnoj upravi (Predlog Zakona je upućen Vladi na usvajanje u martu 2020.).

Indikator	Stanje iz 2016.	Stanje decembar 2020.	Plan 2020.	StatusMay 2021
Dostupnost NGA širokopojasnog pristupa (procenat domaćinstava u području dostupnosti pristupnih mreža minimalne brzine 30 Mbit/s)	26,5%	80%	100%	80%
Penetracija fiksnih širokopojasnih priključaka (udio domaćinstava koja koriste fiksni širokopojasni pristup minimalne brzine 2 Mbit/s)	53,3%	93.19%	100%	94.38%
Zastupljenost širokopojasnih priključaka velikih brzina (udio priključaka širokopojasnog pristupa internetu putem pristupnih mreža minimalne brzine 30 Mbit/s) u ukupnom broju fiksnih širokopojasnih priključaka	3,6%	67.38%	70%	68.59%
Penetracija fiksnih ultrabrzih širokopojasnih priključaka (udio domaćinstava koja koriste ultrabrzni fiksni širokopojasni pristup (100 Mbit/s))	0%	28.79%	50%	32.92%

Direkcija za poštansku djelatnost

Definisani poslovi Direkcije za poštansku djelatnost:

- priprema tekstova nacrti i predloga zakona, propisa koji se donose na osnovu zakona u oblasti poštanske djelatnosti;
- obezbjeđuje sprovođenje utvrđene politike iz oblasti poštanske djelatnosti;
- učestvuje u radu međunarodnih organizacija u oblasti poštanske djelatnosti;
- prati stanje i funkcionisanje poštanskog sistema, posebno državnog poštanskog operatora – Poštu Crne Gore AD Podgorica; i
- predlaže mjere za dalji razvoj poštanskog tržišta.

Osim pomenutih opštih opisa poslova ove direkcije, **aktivnosti su usmjerene na:**

- Osiguranje kvaliteta i održivosti univerzalnog servisa;
- Modernizacija postojećih i razvoj novih usluga zasnovanih na sinergiji poštanskih i elektronskih usluga i korišćenju novih tehnologija; i
- Jačanje poštanskog tržišta u Crnoj Gori kroz podsticanje konkurencije i pristup mreži javnog poštanskog operatora.

Strateški i pravni okvir kojim je regulisano tržište poštanskih usluga u Evropskoj uniji čine tri direktive, a to su: Direktiva 97/67/EC - predstavlja osnovni regulatorni okvir za poštansko tržište, Direktiva 2002/39/EC - podstiče liberalizaciju poštanskog tržišta i Direktiva 2008/6/EC - kojom se ukida monopol na tržištu poštanskih usluga.

Težište rada Direkcije usmjereno je na kreiranje politika srednjoročnog razvoja poštanskog tržišta, obuhvatajući i unapređenje zakonodavstva s pravnom tekovinom EU.

Kada je u pitanju dosadašnja **harmonizacija sa EU zakonodavstvom**, u ovoj oblasti ostvaren je **izuzetan napredak**, i više puta smo pohvaljivani od strane Evropske komisije u okviru Poglavlja 3.

Polazeći od navedenog, **u toku 2020.godine u Direkciji su realizovane sve aktivnosti** vezane za ispunjavanje obaveza predviđene Programom rada Vlade, Srednjoročnim programom rada Vlade i PPCG-om.

Realizovane aktivnosti u 2020.:

- Usvojen Izvještaj o realizaciji Akcionog plana strategije razvoja poštanske djelatnosti za 2019.godinu;
- Usvojen Finansijski plan Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2020. godinu sa Odlukom o usvajanju finansijskog plana ;
- Razrješavanje i imenovanje Odbora direktora Pošte CG;
- Usvojena Informacija o stanju na tržištu poštanskih usluga;
- Godišnji izvještaj o poslovanju Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2019. godinu sa revizorskim izjašnjenjem;
- Odluka o izboru nezavisnog revizora za reviziju finansijskih izvještaja i reviziju obračuna neto-troška univerzalnog servisa Pošte Crne Gore AD Podgorica Pošte Crne Gore ;
- Davanje saglasnosti na Odluku Odbora direktora Pošte Crne Gore d.o.o. o usvajanju Programa izdavanja prigodnih poštanskih maraka; i
- Usvojen novi Statut jednočlanog akcionarskog društva Pošte Crne Gore Podgorica.

Kontinuirana i **intenzivna međunarodna saradnja** ostvarivala se sa relevantnim tijelima iz domena poštanske djelatnosti, a to su: Svjetski poštanski savez (UPU), Konferencija evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT) i Evropski komitet za poštansku regulative (CERP), čija je članica Crna Gora. U tom smislu, početkom 2020.godine predstavnica direkcije učestvovala je na CERP-ovom sastanku koji je organizovan radi priprema dokumenata za redovni svjetski poštanski Kongres koji se održao u Abidžanu u avgustu 2021.godine. Nadalje, u dijelu međunarodne saradnje planirane bile su planirane i druge aktivnosti, ali su mnoge izostale zbog pandemije COVID-19.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Kada je u pitanju oblast poštanskih usluga, ističemo da poštanski sektor u Crnoj Gori posjeduje značajnu infrastrukturu koja obezbjeđuje pristup uslugama ključnim za efikasno funkcionisanje privrede i društva i dalji razvoj privrednih aktivnosti. Imajući to u vidu, dalje unaprjeđenje poslovnog ambijenta u ovoj oblasti je od primarnog značaja za održivo poslovanje poštanskih operatora, kao i za razvoj novih usluga baziranih na modernim tehnologijama i prilagođenih potrebama savremenog korisnika.

Crna Gora, politikama u ovoj oblasti, ohrabruje razvoj konkurencije na tržištu poštanskih usluga, uz obavezu unaprjeđenja kvaliteta univerzalne poštanske usluge, koja je prepoznata kao usluga od javnog interesa. Polazeći od činjenice da pružanje univerzalne poštanske usluge, najčešće stvara neopravdano finansijsko opterećenje, u tom smislu se konstantno radi na iznalaženju efikasnijeg i održivijeg modela za njeno finansiranje.

Tržište poštanskih usluga u Crnoj Gori se nalazi u procesu operativnog i strukturnog prilagođavanja informaciono-komunikacionom okruženju koje je u punom razvojnom zamahu. U tom smislu, u narednom periodu posebnu pažnju treba posvetiti modernizaciji i povećanju kvaliteta usluga. Imajući u vidu nove tehnološke mogućnosti, ali i iskustva razvijenih država i njihovih poštanskih uprava, jasno je da Crna Gora treba prvenstveno da forsira razvoj elektronskih servisa. Polazeći od ostavrenja strateških ciljeva na polju poštanskih usluga, u prethodnoj godini akcenat je stavljen na osiguranje kvaliteta i održivosti univerzalnog servisa, koji se sprovodio kroz izmjenu Pravilnika o načinu vođenja računovodstva i obračuna neto troška univerzalnog poštanskog operatora, kao i njegovu što bolju implementaciju, kao i sprovođenje aktivnosti vezane za primjenu

standarda, vezanih za kontrolu i mjerenje kvaliteta obavljanja univerzalne poštanske usluge. U fokusu ostvarenja zacrtanih strateških ciljeva, u prethodnoj godini se dosta radilo i na modernizaciji postojećih i razvoju novih usluga zasnovanih na sinergiji poštanskih i elektronskih usluga i korišćenju novih tehnologija, među kojima su prepoznate neke nove usluge i servisi, kao što su: er-pismo, vremenski pečat i Post Cash EU - aplikaciono rješenje poštanskih operatora za poslovanje na tržištu transfera novca.

Nadalje, posebna pažnja je posvećena i jačanju poštanskog tržišta u Crnoj Gori kroz podsticanje konkurencije i pristup mreži javnog poštanskog operatora, kao i jačanju zaštite krajnjih korisnika. U tom smislu, u toku 2020. godine, nije bilo postupaka po prigovoru korisnika protiv odluke operatora, koji su podneseni Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

ODJELJENJE ZA EU INTEGRACIJE

1. Aktivnosti u dijelu evropskih integracija

- Preduzimanje aktivnosti u cilju izmjena i dopuna Odluke o obrazovanju radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji za oblast pravne tekovine Evropske Unije koja se odnosi na pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MER: 1 – Sloboda kretanja robe, 2 – Sloboda kretanja radnika; 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 6 – Privredno pravo, 7 – Pravo intelektualne svojine, 8 – konkurencija, 19 – Socijalna politika i zapošljavanje, 20 – Preduzetništvo i industrijska politika, 30 – Vanjski odnosi.
- Praćenje Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MER.
- Izrada kvartalnih izvještaja o realizaciji PPCG-a za 2021. godinu.
- Organizacija TAIEX ekspertske misije:
 1. Unapređenje institucionalnog okvira zaštite i zdravlja na radu u Crnoj Gori;
 2. Izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije (inicijativa za pripremu i koordinacija sa Misijom CG i MPLJMP);
 3. Priprema Taiex radionice za usklađivanje sektorskih propisa za obavljanje regulisanih profesija, kao i propisa iz oblasti zanatstva sa Direktivom 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Direktivom 2013/55/EU o izmjeni Direktive 2005/36/EZ.
- Koordinacija aktivnosti u cilju realizacije operativnih zaključaka sa X Sastanka Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku;
- Ažuriranje Akcionog plana za realizaciju završnog mjerila za poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika;
- Dopuna priloga Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori 2021. za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MER;
- Priprema tabele o aktivnostima na ispunjenju završnih mjerila za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MER-a;
- Priprema priloga za održavanje XI Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku¹²;
- Priprema priloga za održavanje Pododbora za pravdu slobodu i bezbjednost za PP23 i PP24 iz nadležnosti Ministarstva finansija i socijalnog staranja i Ministarstva ekonomskog razvoja;
- Priprema priloga za održavanje XIV sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima¹³;
- Priprema priloga za održavanje XII sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju¹⁴
- Priprema priloga, iz nadležnosti MER-a, u cilju održavanja XIV sastanka Pododbora za ekonomska, fiskalna pitanja i statistiku.

¹² Shodno sporazumu o Stabilizaciji i pridruživanju, a u cilju informisanja Evropske komisije o najvažnijim crnogorskim reformama, jednom godišnje se održavaju sastanci pododbora. Jedan od sedam pododbora je i Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku. U nadležnosti ovog Pododbora su sljedeća pregovaračka poglavlja: Poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika; Poglavlje 10 - Informaciono društvo i mediji; Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje; Poglavlje 25 - Nauka i istraživanje i Poglavlje 26 - Obrazovanje i kultura.

¹³ U nadležnosti pomenutog Pododbora je pet pregovaračkih poglavlja: 1– Slobodno kretanje robe, 16– Porezi, 20– Preduzetnička i industrijska politika, 29– Carinska unija i 30– Vanjski odnosi.

¹⁴ U nadležnosti Pododbora su sledeća pregovaračka poglavlja: 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, 4 – Sloboda kretanja kapitala (osim oblasti sprečavanja pranja novca), 5 - Javne nabavke, 6 - Privredno pravo, 7 - Pravo intelektualne svojine, 8 - Konkurencija, 9 - Finansijske usluge i 28 - Zaštita potrošača i zdravlja

- Koordinacija aktivnosti u cilju pripreme zapisnika/izvještaja sa sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Koordinacija aktivnosti u cilju pripreme zapisnika/izvještaja sa sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima;
- Koordinacija ocjene relevantnosti novog paketa pravne tekovine Evropske unije (celexi) za pregovaračka poglavlja iz nadležnosti MER: raspoređivanje celexa, određivanje relevantnosti i lica nosilaca.

KONTINUIRANE AKTIVNOSTI U DIJELU EU INTEGRACIJA

- Koordinacija u pogledu stručne redakture putem raspoređivanja pravne tekovine stručnim redaktorima za sva poglavlja iz nadležnosti MER, obezbjeđivanje ispravnog i blagovremenog postavljanja redigovanih dokumenta na Portalu za prevod pravne tekovine;
- Praćenje realizacije aktivnosti i obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG);
- Praćenje realizacije i prisustovanje sastancima druge faze projekta Platforma za zapošljavanje i socijalna pitanja (ESAP 2) koji Savjet za regionalnu saradnju sprovodi zajedno sa Međunarodnom organizacijom rada tokom 2019-2022;
- Koordinacija u pogledu pripreme i podnošenja TAIEX aplikacija;
- Aktivnosti u vezi sa implemetacijom Strategije informisanja javnosti u vezi sa pristupanjem Crne Gore EU 2019 – 2022. godine (Izrada Akcionog plan u vezi sa Strategijom kojom se definišu promotivne aktivnosti za tekuću godinu i Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore EU).

2. Programiranje i implementacija EU fondova – IPA

Odjeljenje za programiranje i implementaciju EU fondova je zaudženo za pružanje neophodne podrške u realizaciji projekata iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne inkluzije/politike, konkurentnosti i inovacija koji se finansiraju iz EU pretpristupnih fondova obavlja (IPA), a čije su obaveze definisane Okvirnim sporazumom između Crne Gore i Evropske komisije u okviru Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020, u okviru nacionalnog Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020.

U nastavku slijedi presjek ključnih realizovanih aktivnosti po sektorima, a u Prilogu dostavljamo informaciju o projektima koji se sprovode u 2021. godini.

1. Praćenje realizacije projekata u okviru **Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu 2015-2017** u okviru akcija u nadležnosti Ministarstva ekonomskog razvoja i Ministarstva finansija i socijalnog staranja (akcija – Unapređenje tržišta rada i unapređenje zapošljivosti; akcija – Unapređenje socijalne inkluzije i sistema socijalne i dječje zaštite i akcija – Tehnička pomoć). Program je vrijedan 18 miliona EUR. Od tog iznosa je opredijeljeno **8.7 miliona EUR** za tržište rada i zapošljavanje, socijalnu zaštitu oko **3,4 miliona EUR**, kao i tehničku podršku oko **800.000 hiljada EUR**. Trenutno su u fazi realizacije 32 projekta čija je ukupna ugovorena vrijednost oko 9,2 miliona EUR. U toku je potpisivanje grant ugovora (bespovratna sredstva) u okviru grant šeme „*Podrška zapošljavanju u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori*“ ukupne vrijednosti od 2.758.823,53€. Dodatno, očekuje se potpisivanje grant ugovora u okviru grant šeme „*Sprovođenje obuka i obrazovanje za deficitarna zanimanja*“ do kraja 2021. godine, čija je ukupna vrijednost 710.730,55€.
2. Priprema projektne dokumentacije za projekte koji su definisani **Akcionim dokumentom „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu – obrazovanje, zapošljavanje i socijalna inkluzija 2020“ (Akциони dokument IPA 2020)**. Akcioni dokument je vrijedan 7,7 miliona eura od čega je za podršku za oblast tržišta rada i socijalne politike izdvojeno oko 6,5 miliona eura. U toku je izrada Uputstva za podnosiocce prijedloga projekata u okviru grant šeme „*Podrška zapošljavanju, socijalnoj inkluziji i socijalnom preduzetništvu*“, projektne dokumentacije za ugovor tehničke podrške „*Unaprijeđeno kreiranje politike zasnovane na dokazima*,“

unaprijeđene prakse implementacije i koordinacije u sektoru zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike i ojačani kapaciteti za učešće u Evropskom socijalnom fondu”.

3. Priprema projektne dokumentacije za projekte koji su definisani Godišnjim akcijskim programom IPA za 2020. godinu (priprema projektne dokumentacije za ukupno šest projekata, za čiju je realizaciju opredijeljeno **4,353,382.00 EUR**. U okviru Programa IPA 2020 u pripremljeno je pet tenderskih paketa, dok je jedan u pripremi. U toku je ugovaranje dva projekta, a početak implementacije je planiran u prvom kvartalu 2022.
4. Rad na aktivnostima programiranja za finansiranje iz IPA III perspektive 2021-2027 za Prozor 4: konkurenčnost i inkluzivni rast, u skladu sa smjericama Evropske komisije. S obzirom na to da je obaveza korisnika IPA III bila pripremiti Strateški odgovor, dokument koji je trebao pružiti pregled svih politika i sektorskih strategija koje su u skladu sa preporukama i zahtjevima pregovaračkog procesa, a koji će doprinjeti ciljevima predstavljenim u okviru Programskog okvira za IPA III, izrađen je Strateški odgovor za Prozor – Konkurentnost i inkluzivni rast za programski okvir IPA III za sektor zapošljavanja i tržište rada i politiku socijalne inkluzije. Zaključkom Vlade od 8. jula 2021. godine Ministarstvo ekonomskog razvoja zaduženo je za uspostavljanje Radne grupe za gore navedenu oblast podrške koja obuhvata sljedeće tematske prioritete: (1) Obrazovanje, zapošljavanje, socijalna zaštita, inkluzivna politika i zdravlje; (2) Razvoj privatnog sektora, trgovina, istraživanje i inovacije; (3) Poljoprivreda i ruralni razvoj i (4) Ribarstvo. S tim u vezi, formirana je radna grupa i održan je prvi sastanak radne grupe u cilju finalizacije Strateškog odgovora u skladu sa komenarima EK. Finalni nacrt je dostavljen je Kancelariji za EU integracije 10. novembra 2021. godine.
5. Učešće imenovanih članova u radu zajedničkih odbora za nadgledanje u okviru IPA programa prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija, Crna Gora-Kosovo, Srbija-Crna Gora i Bosna i Hercegovina-Crna Gora.
6. Koordinacija donatorske podrške Ministarstva ekonomskog razvoja – pripremljena je donatorska matrica sa predgledom svih projekata i ista se kvartalno ažurira i kontinuirano prati.

Tabelarni prikaz planiranih projekata Ministarstva ekonomskog razvoja u okviru oba Godišnja akcijska programa za IPA 2020 dat je u prilogu 1.

Prilog 1: Pregled IPA projekata Ministarstva ekonomskog razvoja

1. Direktni grant Zavodu za zapošljavanje “Program grantova za samozapošljavanje” – SOPEES IPA 2015-2017

- Ukupna ugovorena vrijednosti: 3. 500.000,00 EUR
- Trajanje projekta: 39 mjeseci, 03/09/2019 -03/12/2022
- Direktni grant korisnik: Zavod za zapošljavanje Crne Gore
- Krajnji korisnici: nezaposlena lica na evidenciji ZZZP

Značaj projekta: Projekat ima za cilj dodjelu grantova nezaposlenim licima za pokretanje sopstvenog biznisa, odnosno podsticanje preduzetništva i samozapošljavanje, s posebnim naglaskom na teže zapošljiva lica sa evidencije ZZZCG (dugoročno nezaposlena lica, žene i mladi). Krajnji cilj je otvaranje 400 novih radnih mjesta u Crnoj Gori i ovaj cilj je ostvaren kroz tri sprovedena poziva. Projekat je realizovan kroz tri godišnja poziva koja je objavljivao ZZZP (2019/2020/2021). Projekat predstavlja izvanredan primjer modela koji ukazuje da je kontinuitet u sprovođenju aktivnih mjera za samozapošljavanje jedan od najvažnijih preduslova za podizanje svijesti nezaposlenih lica u vezi pokretanja sopstvenog biznisa i razvoja preduzetništva, a što je potkrijepljeno dinamikom implementacije navedene grant šeme koju karakteriše kontinuiran rast zainteresovanih aplikanata kroz tri godine implementacije sa prvobitno 135 prijava (2019) u okviru prvog poziva, na 575 prijava (2020) u okviru drugog poziva, na čak 1027 (2021) prijava u okviru

trećeg poziva. Takođe, primjetno je unaprijeđenje kvaliteta prijava (u prvom pozivu su dominirale jednostavne prijave poput kozmetičara, automehaničara, frizera, dok se već u okviru trećeg poziva evidentira veće učešće „s sofisticiranih“ prijava koje se odnose na digitalizaciju, marketing i edukaciju). Najviše su zastupljene zanatske i uslužne djelatnosti, zatim trgovina na veliko i malo (izuzev prehrambenih proizvoda), digitalni marketing, naučne i tehničke djelatnosti.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Prvi poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za samozapošljavanje je objavljen 14. oktobra 2019. godine i u okviru njega 93 grant korisnika je započelo sopstvene biznise. Ukupan broj prijava u okviru prvog poziva iznosio je 135 prijava.
- Drugi poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za samozapošljavanje je u objavljen 12. juna 2020. godine i u okviru njega 216 grant korisnika je započelo sopstvene biznise. Ukupni broj prijava u okviru drugog poziva iznosio je 575 prijava.
- Treći javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za samozapošljavanje je objavljen 16. aprila 2021. godine i u okviru njega 158 grant korisnika će, nakon potpisivanja ugovora sa ZZZCG, započeti sopstvene biznise. Ukupan broj prijava u okviru trećeg poziva iznosio je 1027.

Izazovi:

- Kašnjenje aktivnosti grantovaca usled Covid-19 ograničenja, zbog čega su dinamički planovi implementacije produženi.
- Prvi poziv nije bio dovoljno promovisan od strane ZZZP, zbog čega je projektna jedinica zajedno sa službenicima ZZZP aktivno promovisala drugi poziv u svim opštinama, što je rezultiralo većim interesovanjem i učešćem u narednim pozivima za dodjelu sredstava.
- Kašnjenje u potpisivanju ugovora između ZZZP i CFCU-a dovelo je do dinamičke neusklađenosti objave poziva sa projektom „Tehničke pomoći za praćenje i evaluaciju aktivnih mjera tržišta rada“ koji je imao za cilj da podrži ZZZP u promociji i evaluaciji poziva za dodjelu bespovratnih sredstava. Projekat tehničke podrške je produžen 6 mjeseci i ove slabosti su na taj način otklonjene.
- Potrebno je obezbijediti održivost projekta u narednom periodu sprovođenjem sličnih poziva koji će biti finansirani iz državnog budžeta - nastavi s ovim vidom aktivnih mjera za zapošljavanje.
- Kapaciteti ZZZP za upravljanje direktnim grantom su bili testirani prilikom ovog poziva. ZZZP nema dovoljno službenika za sprovođenje procesa evaluacije, zbog čega bi u narednom periodu trebalo dodatno raditi na jačanju njihovih kapaciteta.

2. Grant šema „Aktivnosti osposobljavanja i obrazovanja za deficitarna zanimanja i za povećanje zapošljivosti RE populacije” - SOPEES IPA 2015-2017

- Ukupna ugovorena vrijednost: 966,358.29 EUR
- Trajanje projekata: 12 mjeseci
- Koordinator nadležni za praćenje: Direktorat za rad i zapošljavanje u Ministarstvu ekonomskog razvoja i IPA jedinica
- Korisnici grant ugovora: NVO, poslodavci i licencirani pružaoci obrazovanja odraslih (obuka), međunarodne organizacije

Značaj projekta: Cilj projekta je da obezbijedi mogućnosti zapošljavanja nezaposlenih lica koja su u riziku od isključenosti sa tržišta rada zbog nedostatka znanja i vještina, društvene marginalizacije i siromaštva. Projekat je usmjeren na obezbjeđivanje zapošljivosti pružanjem ključnih znanja, vještina i kompetencija za identifikovana deficitarna zanimanja i osiguravanje boljeg pristupa tržištu rada za ove kategorije nezaposlenih lica (konkretno kroz zapošljavanje istih nakon obuka). Poseban akcenat je na podršci lica RE populacije, održavanjem njihove

integraciju na tržište rada kroz treninge/obrazovne programe, radionica i/ili mentorstva, s tim što za ova lica nije obezbijedeno zapošljavanje u okviru grant šeme.

Ključne realizovane aktivnosti: U okviru prvog poziva navedene grant šeme, ukupno je potpisano **9 grant ugovora**: (i) u pogledu aktivnosti povećanja zapošljivosti RE populacije ugovoreno je 5 ugovora u smislu održavanja obuka RE populaciji kako bi stekli vještine (nije bilo obavezno zapošljavanje) i (ii) 4 ugovora su usmjerena na pružanje podrške razvoju znanja, vještina i kompetencija nezaposlenih lica kroz obuke i/ili obrazovne aktivnosti u identifikovanim deficitarnim zanimanjima i zapošljavanje u preduzećima koja su bila grant korisnici. Implementacija istih se uspješno realizovala u periodu novembar 2019. godine-jul 2021. godine. U nastavku slijedi presjek svih 9 grant ugovora:

1. „Uspješne mjere za integraciju na tržište rada“ (PaMark d.o.o u partnerstvu sa d.o.o. Beton group Popović - Hotel “Berane”)
2. „Uči, radi i zaradi“ (Društvo za proizvodnju, promet i usluge, export-import IvaStefan Consulting d.o.o. Business unit GURU PLAST / NVO EgoKult Guru Plast d.o.o)
3. „Trening i obuka za deficitarna zanimanja“ (Hotelsko Edukativni Centar- Miločer)
4. „Znanjem i praksom do iskustva, iskustvom do posla“ (NVO HELP)
5. „Doprinos socijalnoj inkluziji RE populacije kroz aktivnosti zapošljavanja i obrazovanja“ (Crveni krst Crne Gore, u partnerstvu sa Italijanskim Crvenim krstom)
6. „Osnaživanje RE populacije za pristup tržištu rada“ (Centar za istraživačko novinarstvo u partnerstvu sa Monitorovim centrom za medije i demokratiju)
7. „REopen Doors“ (Glavni grad Podgorica u saradnji sa Edukativnim centrom „Montenesoft”);
8. „Pravi pristup obrazovanju“ (ZOPT d.o.o.);
9. “Podsticaj zapošljivosti – stvaranje održivih rješenja za RE populaciju u sjevernom region Crne Gore” (NVO HELP u saradnji sa opštinom Bijelo Polje)

Važna informacija: U okviru prvog poziva ostalo je neraspoređeno 710,735.55 EUR ušteda, a da bi se sredstva iskorisila raspisan je drugi poziv za deficitarna zanimanja čija je evaluacija u završnoj fazi (pristigle su 53 prijave). Krajnji korisnici drugog poziva su poslodavci koji žele zaposliti nove radnike koji su razvili „nedostajuće“ vještine, kompetencije, znanja i stavove, a RE populacija nije predmet drugog poziva. Ugovaranje se mora realizovati najkasnije do 30. decembra 2021. godine. Evaluacija je završena i očekujemo odobrenje Izvještaja od strane Delegacije EU.

Izazovi:

- Ne postoji mehanizam na osnovu kojeg možemo da pratimo da li su zaposlena lica nastavila rad u privrednim društvima u kojima su sticali znanja i vještine (prvi poziv) nakon isteka granta.
 - Ne postoji zakonski okvir kojim su definisani kriterijumi za određenje deficitarnih zanimanja – trebalo bi definisati jasne kriterijume u saradnji sa ZZZP.
 - U toku je evaluacije prvog porziva ove grant šeme – sprovode je konsultanti. Predlažemo da se na osnovu nalaza evaluacije utvrde mjere/aktivnosti koje bi bile nastavak aktivnosti ovog projekta i finansirane kroz različite modele podsticajnih mjera za zapošljavanje i usklađivanje sa potrebama tržišta rada.
- 3. Grant šema “Podrška zapošljavanju u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori” SOPEES 2015-2017**
- Ukupna planiranja vrijednost: 2,758,823.53 EUR
 - Trajanje projekata: 12 mjeseci

- Koordinatori nadležni za praćenje: Direktorat za rad i zapošljavanje u Ministarstvu ekonomskog razvoja i IPA jedinica
- Korisnici grant ugovora: NVO, jedinice lokalne samouprave (JLS), poslodavci i nezaposlena lica u manje razvijenim opštinama u CG

Značaj projekta: Opšti cilj ovog projekta je da se poveća zapošljivost u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori (Danilovgrad, Nikšić, Cetinje, Žabljak, Ulcinj, Plužine, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Šavnik, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Gusinje, Andrijevića, Petnjica). Grant šema je usmjerena na kreiranje lokalnih partnerstava (NVO, JLS i poslodavci) u manje razvijenim opštinama u Crnoj Gori, kroz kreiranje novih radnih mjesta i obuke na radnom mjestu za novozaposlene. Pristiglo je 25 prijava, od kojih je za finansiranje selektovano 8 prijava, a u toku su pregovori sa prvorangiranim aplikantom sa rezervne liste koji bi takođe mogao biti selektovan za dodjelu preostalih sredstava, čime bi konačan broj prijavi iznosio 9. Ugovaranje će se realizovati u oktobru 2021. godine i shodno sadašnjem stanju stvari biće podržano 9 grantovaca, a ukupan predviđeni budžet će biti iskorišćen.

Ključne realizovane aktivnosti:

- U toku je finalni proces ugovaranja projekata i neće biti neraspoređenih sredstava.

Izazovi:

- Važno je da se uspostavljena lokalna partnerstva održe i nakon završetka projekta. S tim u vezi međunarodna organizacija rada "World of Work in Montenegro: Paving the road to recovery" je počela pripreme aktivnosti za pilotiranje mjera za lokalna partnerstva za zapošljavanje usmjerena na "excluded unemployed" i mogućnosti za vansezonsko zapošljavanje. Primorske opštine su targetirane za pilot.
- Imajući u vidu da novi projekat Ministarstva ekonomskog razvoja „Norveška za Vas“ (br.13) ima za cilj MMSP na lokalnom nivou razvijanje mehanizma za poboljšanu saradnju između nacionalnih i lokalnih samouprava i drugih zainteresovanih strana u vezi sa razvojem MMSP i pružanje podrške JLS-u u osmišljavanju i sprovođenju mera koje podržavaju razvoj MMSP, predlažemo da se ove aktivnosti definišu upravo kroz saradnju sa lokalnim partnerstvima koja će u narednom periodu sprovođiti grantove, kako bi se sa jedne strane uskladio proces unaprijeđenja konkurentnosti MMSP-a i aktivnih mjera za zapošljavanje.

4. Ugovor o uslugama "Dalji razvoj lokalnih inicijativa za zapošljavanje u Crnoj Gori" SOPEES 2015-2017

- Ukupna ugovorena vrijednosti: 469,725.00 EUR
- Trajanje projekata: projekt je trajao 12 mjeseci, a završen je 01/06/2021.
- Korisnici: Jedinice lokalne samouprave i Direktorat za rad i zapošljavanje u Ministarstvu ekonomskog razvoja
- Projekat sprovodi Archidata s.r.l. iz Italije, u konzorcijumu sa Federazione Trentina della Cooperazione coop).

Značaj projekta: Projektom su ojačani kapaciteti aktera na lokalnom nivou, kroz povezivanje opština, poslodavaca, biroa rada, nevladinih organizacija i sl. da zajednički djeluju u svojoj lokalnoj zajednici. Dodatno, istim se željela podstaknuti izrada strategija/akcionih planova, inicijativa i aktivnih mjera zapošljavanju u skladu sa specifičnim potrebama na lokalnom nivou. Projekat je dao doprinos u povezivanju potreba lokalnih tržišta rada i nacionalnih politika, a u cilju održivog finansiranja na lokalnom nivou usmjerenom ka povećanja zapošljivosti

stanovništva, smanjenja regionalnih razlika i podrške u zapošljavanju lica u svojoj lokalnoj zajednici.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Izrađena analiza lokalnog tržišta rada.
- Prepoznate potrebe lokalnog tržišta rada i mogućnosti zapošljavanja kako i izazovi na koje treba da se nađe odgovor.
- Uspostavljeno je 21 lokalno partnerstvo za zapošljavanje sa znanjem i vještinama koji trebaju za strateško i efikasno suočavanje sa izazovima lokalnog tržišta rada (Nikšić, Budva i Plužine su jedine opštine koje nisu kreirale lokalno partnerstvo zbog iskazane nezainteresovanosti za ovaj projekat).
- Izrađena 21 lokalna strategija zapošljavanja i godišnji akcioni plan zapošljavanja.
- Predstavници lokalnih partnerstava za zapošljavanje (LPZ) obučeni za izradu, sprovođenje i praćenje aktivnih mjera tržišta rada i partnerskih projekata.
- Kreirano 6 novih mjera zapošljavanja prilagođene potrebam lokalnih tržišta rada, a iste su prepoznate novom Strategijom zapošljavanja 2021-2025.
- Razmjenjena su iskustava sa zemljama u regionu i EU i regionu o lokalnim partnerstvima za zapošljavanje i lokalnim inicijativama.

Izazovi:

- Potrebno je da se MER aktivnije uključi i definiše mehanizme institucionalne podrške lokalnim partnerstvima za zapošljavanje u cilju dalje održivosti projekta, prije svega kroz tekući projekat „Norveška za Vas – druga faza“ koji s aspekta unaprijeđenja konkurentnosti MMSP-a će u narednom periodu raditi sa JLS. Postojeće lokalne strategije zapošljavanja i AP je potrebno uzeti u obzir prilikom kreiranja mjera podrške za MMSP na lokalnom nivou.

5. Ugovor o uslugama “Tehnička podrška operativnoj strukturi za SOPEES” SOPEES 2015-2017

- Ukupna ugovorena vrijednost: 614.810,00 EUR
- Trajanje projekta: 39 mjeseci, 28/03/2019 -06/05/2022
- Korisnici: Operativna struktura zadužena za realizaciju SOPEES programa: IPA projektna jedinica MER-a, Direktor za rad i zapošljavanje, Direktor za digitalnu ekonomiju i tehnološki razvoja, IPA projektna jedinica Ministarstva prosvjete, nauke, culture i sporta, projektna jedinica Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, projektna jedinica Ministarstva finansija i socijalnog staranja.
- Konzorcijum: Alternative Consulting u saradnji sa International Consulting Expertise i Expertise&Advisors

Značaj projekta: Projektom se pruža podrška crnogorskim institucijama (jedinicama za implementaciju projekata) zaduženim za sprovođenje Programa Evropske unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu (SOPEES 2015-2017) i projekata u okviru njega. Ovim projektom jačaju se kapaciteti službenika kroz obuke, praktični rad, podršku u izradi tenderske dokumentacije, studijske posjete i konsultacije sa ekspertima.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Izrađena su uputstva za potencijalne podnosiocima predloga projekata za tri grant šeme (gore navedene: 1, 2 i 3) u okviru SOPEES 2015-2017 programa.
- Pružena je podrška za pripremu dva tenderska paketa iz AD IPA 2020.
- Pružena podrška u prvim fazama programiranja IPA III za sector zapošljavanja.

- U toku je srednjoročna evaluacija SOPEES programa koja će biti odlična osnova za definisanje nacionalnih i donatorskih projekata za buduće finansiranje u oblasti rada i zapošljavanja.
- Urađene su izmjene određenih poglavlja unutar Internog priručnika o procedurama (MoP v.0.2) i aktivnosti u vezi sa usklađivanjem pravnih tekovina EU u području socijalnih politika.
- Obezbeđena je podrška potencijalnim i već postojećim grant korisnicima u pripremi svojih projektnih predloga kao i u implementaciji odobrenih projekata za finansiranje.
- Sprovedena je studijska posjeta Estoniji u periodu od 13-16. septembra 2021. za operativnu strukturu SOPEES-a 2015-2017, tokom koje su razmijenjena znanja o funkcionisanju strukturnih fondova u Estoniji.

Izazovi:

- Nastaviti sa kontinuiranim obukama službenika nakon završetka projekta.

6. Ugovor o uslugama “Komunikacija, javnost i vidljivost sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike” SOPEES 2015-2017

- Ukupna ugovorena vrijednosti: 91,415.00 EUR
- Trajanje projekata: 36 mjeseci
- Korisnici: Operativna struktura zadužena za realizaciju SOPEES programa: IPA projektna jedinice MER-a, Direktorat za rad i zapošljavanje, Direktorat za digitalnu ekonomiju i tehnološki razvoja, IPA projektna jedinica Ministarstva prosvjete, nauke, culture i sporta, projektna jedinica Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, projektna jedinica Ministarstva finansija i socijalnog staranja.
- Konzorcijum: Bild Studio, CG

Značaj projekta: Podrška Ministarstvu ekonomskog razvoja uz ostala ministarstva koja sprovode SOPEES 2015-2017 u promovisanju aktivnosti iz Programa Evropske unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu (SOPEES 2015-2017).

Ključne realizovane aktivnosti:

- Kreiran vizuelni identitet programa.
- Izrađen zvanični sajt Programa, slogan i logotip.
- Kontinuirano informisanje javnosti o pokrenutim pozivima za dodjelu bespovratnih sredstava iz oblasti nauke i inovacija, zapošljavanja i socijalne inkluzije.
- Promocija na društvenim mrežama.

Izazovi:

- Organizacija sajma projekata koja je planirana u decembru 2021. može biti ograničena usled Covid-19.

7. Unaprijeđenje dostupnosti finansijskih sredstava privatnom sektoru u cilju jačanja konkurentnosti i inovativnosti – IPA 2016

- Ukupna ugovorena vrijednost: 669,125.00 EUR
- Trajanje projekta: 18 mjeseci, 14/04/2020 -14/11/2021
- Korisnici: Direktorat za unapređenje konkurentnosti, Direktorat za digitalnu ekonomiju i tehnološki razvoj (MER) i Investiciono razvojni fond
- Konzorcijum: PriceWaterhouseCoopers (PWC) i Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj (IPER) Crna Gora

Značaj projekta: Projektom se identifikuju optimalni finansijski instrumenati u skladu sa potrebama MMSP-a. Projekat, kroz analitičku osnovu, kreira alate za donošenje odluka o optimalnim instrumentima finansiranja MMSP-a i boljem prilagođavanju finansijskih instrumenata potrebama preduzeća. Projekat je povezan sa napretkom u Poglavlju 22: *Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata*, u skladu sa *Agendom za koheziju i pripremu za povlačenje sredstava iz strukturnih fondova* u kojoj se navodi da bi Crna Gora trebalo da ima strateški odgovor i plan razvoja tržišta kapitala za MMSP, definisan Investicionom strategijom, što je ujedno i ključna aktivnost projekta.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Urađena je analiza strateškog okvira, ponude i tražnje¹⁵ finansijskih instrumenata, analiza stope preživljavanja MMSP u Crnoj Gori i identifikacija postojećeg finansijskog jaza i projektovanog jaza u srednjoročnom periodu.
- Identifikovani su optimalni finansijski instrumenati radi smanjivanja finansijskog jaza - definisane su smjernice za unaprjeđenje postojećih instrumenata, identifikovani su nedostajući finansijski instrumenti, kao i modaliteti i uslovi za buduće korišćenje Strukturnih fondova EU za potrebe sprovođenja finansijskih instrumenata koje podržavaju MMSP i definisan je nacrt sistema za praćenje i evaluaciju finansijskih instrumenata u budućnosti.
- Sprovedena je evaluacija programa podrške koje je Ministarstvo ekonomskog razvoja sprovelo tokom 2020. godine radi ublažavanja posljedica COVID-19.
- Sprovedena je anketa sa startup-ovima i sa inovativnim MMSP radi utvrđivanja stanja startup ekosistema, na osnovu čega je urađena selekciju 30 kandidata za *Investment Readiness Programme*.
- Izrada *Investment Readiness Programa* za ukupno 4 najperspektivnija startup-a i inovativnih MMSP¹⁶ kako bi imali veće izgleda za ulaganje investitora i proširenje poslovanja.

Izazovi:

- Kašnjenje aktivnosti usled Covid-19.
- Nedovoljna vidljivost projekta.
- Neodstatak kapaciteta korisnika (Direktorata za unaprijeđenje konkurentnosti) i Investiciono razvojnog fonda da zaista iskoriste dodatne vrijednosti projekta.
- U toku je definisanje zahtjeva za budžetsku i vremensku ekstenziju projekta u saradnji sa korisnicima kako bi se rezultati projekta bolje integrisali sa MER-om i IRF-om.

8. Direktni grant Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD) za unapređenje preduzetništva kroz naprednu savjetodavnu podršku i informacione servise - IPA 2016

- Ukupna ugovorena vrijednosti: 1,747,000.00 EUR
- Trajanje projekta: 18 mjeseci, 18/12/2020 -18/12/2023
- Korisnici: Ministarstvo ekonomskog razvoja i MMSP

Značaj projekta: Cilj projekta je pružanje podrške mikro, malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori kroz *Program savjetodavne podrške za mala i srednja preduzeća Evropske banke za obnovu i razvoj*, kao i unaprijeđenje kapaciteta Ministarstva ekonomskog razvoja u oblasti razvojnih politika usmjerenih na MMSP. Projekat je planiran kroz dvije komponente.

¹⁵ Analiza tražnje je definisana sprovođenjem ankete na reprezentativnom uzorku od više od 450 MMSP.

¹⁶ Selekciju preduzeća vršio je ekspertski žiri kojeg su činili investitori ili njihovi partneri zaduženi za identifikaciju potencijalnih ulaganja u startup-ove i inovativna MMSP. Troškove rada žirija snosio je projekat.

Ključne realizovane aktivnosti:

- **Komponenta 1:** Savjetodavni program podrške mikro, malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori odvija se u skladu sa dinamikom projektnog tima EBRD-a. Pružanje direktne nefinansijske podrške odabranim malim i srednjim preduzećima u kombinaciji sa mentorskim programom se sprovodi u skladu sa rokovima. U toku prvih 6 mjeseci projekta započeto je 6 programa savjetodavne podrške.
- **Komponenta 2:** Jačanje kapaciteta MER-a i uspostavljanje IT portala Single Access Point za preduzeća
 - o **Jačanje kapaciteta MER-a (konsultant Miloš Vuković Fidelity):** konsultant je angažovan u MER-u i kontinuirano pruža podršku. Prioriteti koji su definisani godisnjim planom rada su sljedeći:
 - Zakon o privrednim društvima;
 - Program unapređenja konkurentnosti privrede za 2022. godinu;
 - Regulativa o biznis zonama;
 - Program ekonomskog oporavka.
 - o **Uspostavljanje IT portala SAP (konsultant: Fleka):** Predstavljen je prvi nacrt idejnog rješenja (dostupan: <https://www.dropbox.com/t/9kUUkLzNqLYbPs3y>). U skladu sa predstavljenim rješenjem portal daje sve informacije o aktuelnim programima podrške koju pruža MER, zatim politikama i podsticajima od značaja (poput jačanja žesnkog preduzetništva), različite savjetodavne alate za registraciju preduzeća, pravnu regulativu.

Izazovi:

- IT portal SAP predstavlja najveći izazov projekta. Kvalitetno i pravovremeno ažuriranje portala će biti izazov za MER, zato je potrebno da iskoristimo naredne dvije godine projekta i da obučimo jednog-dva službenika koji bi se bavili upravljanjem portalom (tematski i tehnički), kao i da sistematizacijom predvidimo opis poslova za ove službenike. **Potrebno je da mi interno definišemo kako ćemo upravljati i održavati portal nakon 2023., odnosno završetka projekta.**¹⁷
- Sugestija s naše strane je da se na portal dodatno uključe i informacije o mogućnostima i olakšicama koje država daje u pogledu politika zapošljavanja (npr: subvencije za zapošljavanje lica sa invaliditetom, različiti programi ZZZP koji podstiču preduzetništvo).
- Takođe, dodatno mislimo da bi portal mogao indirektno da nam posluži kao dobar alat za promovisanje benefita registrovanog preduzeća – odnosno da kroz konkretne primjere mogućnosti/programa/olakšica koje se nude registrovanim preduzećima ili novim preduzećima radimo na smanjenju sive ekonomije. Ovo nije primarna uloga portala, ali mišljenja smo da može biti značajna.

9. „Promocija internacionalizacije crnogorske ekonomije sa fokusom na mala i srednja preduzeća“ – IPA 2016

- Ukupna ugovorena vrijednost: 294,800.00 EUR
- Trajanje projekta: 24 mjeseca (27/04/2020 – 27/04/2021)
- Korisnici: Direktorat za unaprijeđenje konkurentnosti (MER), Privredna komora, mala i srednja preduzeća
- Konzorcijum: Particip Gmbh

Značaj projekta: Projekat pruža nefinansijsku podršku malim i srednjim preduzećima koja su ujedno izvoznici ili potencijalni izvoznici u oblastima koje se odnose na procedure izvoza,

¹⁷ Potrebno je da delegiramo jednog službenika koji bi radio na održavanju SAP-a sa Flekom tokom projekta, koji bi se obučio da postavlja sadržaj na portal koji je jednostavan i prijemljiv za biznis zajednicu (za razliku od birokratskog jezika na koji smo mi navikli, ovaj kanal komunikacije mora biti jednostavan i jasan). Takođe, Fleka će definisati instrukcije i smjernice za postavljanje sadržaja k na portal, kako bi bio user friendly – ali na nama je da obezbijedimo uslove za održivost istog nakon završetka projekta. Jedini način da obezbijedimo održivost projekta je da u okviru Kabineta ili PR tima MER-a opredijelimo jednu osobu koja će biti zadužena za ovaj portal.

obaveza koje izvozne aktivnosti nameću i pruža podršku u pripremi preduzeća za promociju na međunarodnim sajmovima.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Pripremljen je alat za MMSP koji treba da omogući procjenu spremnosti za izvoz od strane preduzeća - *Upitnik za procjenu spremnosti za izvoz (Export Readiness Assessment)*.
- Pripremljen je „Vodič za pokretanje izvoza“ čija je namjena da pripremi mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori za izvoz korišćenjem pristupa “korak-po-korak” za razmatranja najvažnijih pitanja za uspješan izvoz (procjena potencijala za izvoz; priprema plana izvoza; identifikovanje ciljnog izvoznog tržišta; izrada strategije izvoznog marketinga; ulazak na ciljno tržište; isporuka robe; identifikovanje zahtjeva za finansiranje izvoza; razumijevanje pravne strane međunarodne trgovine; E-trgovina za izvoznike).
- U toku su pripreme aktivnosti za sprovođenje obuka za MMSP u cilju jačanja kapaciteta za uspješan izvoz (poslovno planiranje; strategije za tržište izvoza; načini ulaska na tržišta, učešće na sajmovima itd.).
- U toku je organizacija učešća odbranih preduzeća (javni poziv je objavila PKCG u IQ 2021) za učešće na međunarodnom sajmu Food EXPO, Atina u martu 2022.

Izazovi:

- Nepostojanje strateškog okvira za jačanje izvoznih kapaciteta MMSP-a ograničava kvalitet i buduću održivost projekta.
- U toku *ERA istraživanja* i *Poziva za MMSP za učešće u projektnim aktivnostima* (obukama, posjetama/učešću na sajmovima itd.), projekat se suočio sa prilično lošim odzivom kompanija. Tokom ovog izazovnog perioda (uslovljeno i Covid-19 krizom), mnoga mala i srednja preduzeća su se suočila sa nelikvidnošću, kao i smanjenim obimom posla, što ih je posljedično navelo da preusmjere svoje prioritete na održavanje redovnog prihoda, umjesto da se fokusiraju na proširenje poslovnih djelatnosti i izvozne aktivnosti.
- Mali odaziv kompanija – od ukupno 500 identifikovanih kompanija samo 20 je popunilo upitnik – kompanije nisu proaktivne, a i kanali komunikacije MER-a nisu dovoljno stimulativni. Kompanije ne iskazuju interesovanje za unaprijeđenje kapaciteta u ovoj oblasti, zbog čega IT portal SAP koji razvija EBRD treba da uključi informacije koje će zainteresovati preduzeća za planiranje izvoznih aktivnosti.

10. “Tehnička podrška za harmonizaciju i implementaciju evropskog zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta” – IPA 2014

- Ukupna ugovorena vrijednost: 1.399.400 EUR
- Trajanje projekta: 36 mjeseci, 26.11/2018 – 26.11/2021
- Korisnici: Direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju, Uprava za inspeksijske poslove, CInMED, ATCG, ISME
- Konzorcijum: Ibf International Consulting

Značaj projekta: Projekat predstavlja jedan od ključnih instrumenata za dalji napredak Crne Gore u pravcu punopravnog članstva u EU u oblasti slobode kretanja robe (PP 1) i zaštite potrošača (PP 28). Projekat je produžen 7 mjeseci (26. aprila do 26. novembra 2021.) i aktivnosti u okviru produžetka sprovode samo u dijelu Poglavlja 28, a po osnovu prihvaćenog zahtjeva za privremeno zatvaranje ovog poglavlja od strane EK. Ovaj projekat predstavlja izvanredan primjer proaktivnog učešća korisnika i eksperata, odnosno primjer kvalitetne valorizacije projekta s obje strane.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Tehnička pomoć u izradi propisa u Poglavljima 1 i 28: Urađen je i isporučen tekst predloga 5 zakona iz oblasti Poglavlja 1 – Sloboda kretanja roba i Poglavlja 28 – zaštita potrošača i zdravlje.
- Urađen je i isporučen tekst predloga 5 podzakonskih akata u oblasti lijekova pripremljenih u saradnji sa Insitutom za medicinska sredstva i lijekove Crne Gore (ClnMED).
- Pripremljena je Odluka Vlade o Listi organa nadležnim za nadzor nad sprovođenjem zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača („Službeni list CG“, broj 53/21) i Pravilnik o sadržaju evidencije o podacima iz nadzora i evidencije o žalbama potrošača i njihovom rješavanju (Službeni list CG“, broj 28/21), kojima se obezbjeđuje prethodno ostvarivanje pune i djelotvorne saradnje na nacionalnom nivou svih nadležnih organa (mreža nadležnih organa za izvršavanje propisa)
- Uvođenje standarda ISO 9001 i 27001 u Institut za standardizaciju Crne Gore i izrada Aplikacionog fajla za članstvo u CEN/CENELEC, kao osnovnog zahtjeva za zemlju iz Izvještaja Evropske komisije o napretku iz 2020. godine.
- Izrada EA MLA fajla za Akreditaciono tijelo Crne Gore.
- Obezbijedena je podrška u pokretanju prva dva sudska slučaja po kolektivnim tužbama za zaštitu potrošača, od kojih je jedna uspješno riješena u prethodnom postupku, a po drugoj je u toku postupak pred Višim sudom po žalbi na presudu Osnovnog suda od 15.01.2021. kojom je usvojena tužba CEZAP-a. O uspjehu Crne Gore, i prvoj presudi takve vrste u regionu i među pojedinim članicama EU (Hrvatska, Slovenija i dr.), uz podršku RG za poglavlje 28 i predstavnika Ministarstva za ekonomski razvoj pri Misiji Crne Gore u Briselu, informisana je Evropska komisija i krovna EU organizacija (BEUC), koja je o tome obavijestila i svjetsku javnost <https://crm.beuc.eu/civicrm/mailling/view?reset=1&id=367>.
- Unaprijeđen je IT sistem za zaštitu potrošača - Centralni informacioni sistem za praćenje žalbi i pitanja potrošača (CISZP, www.potrosac.me).
- Realizovana je studijska posjeta Kipru (decembar 2019. godine) za službenike Ministarstva ekonomskog razvoja, Infrastrukture kvaliteta i Uprave za inspeksijske poslove (posjeta Ministarstvu ekonomije i Institutu za standardizaciju).
- Realizovana praktična obuka na terenu, za službenike Zavoda za metrologiju: Poljska (jun 2019. Godine) prilikom čega su službenici imali priliku da se upoznaju sa metodima rada Zavoda za metrologiju i Agencije za dragocjene metale Poljske.
- Organizovane su četiri praktične obuke na terenu za službenike Akreditacionog tijela Crne Gore: Beograd novembar i decembar 2019. godine - učešće u stvarnom postupku akreditacije laboratorija od strane Akreditacionog tijela Republike Srbije) i jul i avgust 2021. godine (učesće u stvarnom postupku akreditacije laboratorija od strane Akreditacionog tijela Sjeverne Makedonije).
- Organizovana je kampanja podizanja svesti (3 press konferencije na temu zaštita potrošača, 2 seminar za proizvođače, uvoznike, trgovce građevinskim proizvodima, 1 seminar za sudije na temu kolektivna zaštita potrošača, podrška obilježavanju Svetskog dana metrologije za 2019., 2020. i 2021. godinu, brojni novinski i TV intervjui, članci itd.).

Izazovi:

- Održivost rezultata nakon završetka projekta.

11. Nabavka opreme za jačanje inovacione infrastrukture za potrebe malih i srednjih preduzeća – IPA 2016

- Ukupna ugovorena vrijednost: 817,924.00 EUR
- Trajanje projekta: 17/06/2020 – 17/06/2021
- Korisnici: Inovaciono preduzetnički centar “Tehnopolis”, Nikšić
- Konzorcijum: Aigo BS (Srbija)

Značaj projekta: Realizovano je 100% isporuke i instalacije opreme za potrebe obezbjeđivanja infrastrukture crnogorskim preduzećima za realizaciju inovativnih proizvoda kroz uspostavljanje dvije laboratorije i jednog centra u Tehnopolisu:

- Biohemijske laboratorije, ukupna vrijednost: 269,442.00 EUR
- Laboratorije za industrijski dizajn, ukupna vrijednost: 354,015.00 EUR
- Data centra, ukupna vrijednost: 194,467.00 EUR

Izazovi:

- Nakon isporuke opreme Tehnopolis je u obavezi da uspostavi biznis modele za održivost navedenih laboratorija/centara, kao i dovoljan broj službenika koji će pružati podršku preduzećima i istraživačima da po povoljnim uslovima koriste navedene laboratorije u cilju plasiranja inovativnih proizvoda.
- Kroz projekat „Norveška za Vas – faza 2“, predviđene su aktivnosti jačanja kapaciteta novouspostavljenog Naučno-tehnološkog parka Crne Gore za pružanje visokokvalitetnih usluga za stanare. Imajući u vidu da je Tehnopolis dio mreže koja će biti uspostavljena u okviru NTP-a, predlažemo da se uspostavljeni servisi u Tehnopolisu uzmu u obzir i da se kroz aktivnosti sa NTP-om kreiraju komplementarne usluge, odnosno da se aktivnosti ovog projekta i projekta „Norveška za Vas- faza 2“ nadovezuju i dopunjuju.

12. Unapređenje kulture inovacija i jačanje saradnje aktera u oblasti istraživanja, obrazovanja i inovacija

- Ukupna ugovorena vrijednost: 289,000.00 EUR
- Trajanje projekta: 16 mjeseci (10/01/2020 – 10/05/2021) + ekstenzija od 2 mjeseca
- Korisnici: Ministarstvo ekonomskog razvoja i Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta
- Konzorcijum: International Development Ireland (IDI ltd)

Značaj projekta: Cilj projekta je unapređenje portala Naučna mreža i kreiranje podportala Naučna mreža mentora u cilju boljeg povezivanja svih relevantnih aktera iz naučno-istraživačke zajednice, oblasti inovacija i privrede, kao i podsticanja i unapređenja inovativnih vještina i aktivnosti. Projekat će obezbijediti uspostavljanje ekspertske-koordinacionog tima za intelektualnu svojinu unutar Ministarstva ekonomije, uključujući i uspostavljanje IP website-a u cilju pružanja savjetodavnih usluga MSP sektoru u vezi primjene i zaštite prava intelektualne svojine.

13. Nabavka opreme za jačanje kapaciteta Ministarstva ekonomije i relevantnih institucija u okviru sektora konkurentnost i inovacije

- Ukupna ugovorena vrijednost: 1,230,098.00 EUR
- Trajanje projekta: 17/02/2020 – 31/01/2021
- Konzorcijum: Čikom d.o.o. (Crna Gora)

Značaj projekta: Sveobuhvatni cilj ovog projekta je podrška u jačanju IT infrastrukture institucija državne uprave koje djeluju u oblasti konkurentnosti i inovacija, u cilju pružanja kvalitetnije podrške sektoru privrede i digitalizacije. Realizovano je 100% isporuke opreme, a u toku je finalizacija obuka na softveru.

Korisnici	Tip opreme	Vrijednost €
Ministarstvo ekonomskog razvoja	Kompjuterska i softverska oprema	528,713.00
Uprava za inspekcijske poslove	Izrada softvera za uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema inspekcijskog nadzora	472,605.00
Centralna banka Crne Gore	Uspostavljanje data centra	189,310.00
Institut za standardizaciju	Kompjuterska oprema	25,380.00
Akreditaciono tijelo Crne Gore	Kompjuterska oprema	14,090.00
UKUPNO		1,230,098.00

14. Twinning: pružanje tehničke podrške institutu za lijekove i medicinska sredstva

- Ukupna vrijednost: 400,000.00 EUR
- Trajanje projekta: 21 mjesec (Decembar 2020 – Oktobar 2022)
- Konzorcijum: HALMED - Agencija za lijekove i medicinske proizvode Hrvatska
- Korisnik: Institut za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore

Značaj projekta: Cilj projekta je unapređenje kapaciteta Instituta za lijekove i medicinska sredstva Crna Gora za harmonizaciju i implementaciju EU zakonodavnog okvira i međunarodnih standarda u oblasti lijekova i medicinskih sredstava i jačanje post-marketinškog nadzora lijekova i medicinskih sredstava (Post-Marketing Pharmacovigilance System and Medical Devices Surveillance System).

15. Interreg 2014 -2020 Smart Adria Blue Growth (SABG)

- Vodeći partner: Ministarstvo ekonomskog razvoja
- Partneri na projektu: Crna Gora (Kancelarija za evropske integracije i Privredna komora Crne Gore, pridruženi partner), Italija: Regija Pulja, Regija Molize i Uniocamere Puglia (Unija privrednih komora regije Pulja) i Albanija: Ministarstvo evropskih i vanjskih poslova Albanije i UCCIAL (Unija privrednih komora Albanije).
- Vrijeme trajanja projekta: 15.05.2019 – 31.06.2022.
- Budžet projekta: 2,154,970.67 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)
- Budžet MER-a: 628,809.58 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)

Značaj projekta: Projekat se odnosi na mapiranje perspektivnih privrednih sektora u oblasti plavog rasta/ribarstva i unapređenje okvira za razvoj MSP u oblasti plavog rasta. Imajući u vidu da je oblast plavog rasta u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, projektni tim se fokusirao na oblast inovacija i implementaciji S3 Strategije u oblasti plavog rasta. Ovaj projekat ima značaj za službenike koji su uključeni u realizaciju istog u pogledu samostalnog upravljanja projektom, sprovođenja tenderskih postupaka u svojstvu ugovornog tijela i pripreme za upravljanje strukturnim fondovima.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Urađena je Blue Growth Mapping studija na osnovе koje su identifikovane oblasti u kojima treba dalje razvijati plavi rast.
- Potpisan je Memorandum o razumijevanju sa svim partnerima na projektu u kojem su navedene zajedničke oblasti u domenu plavog rasta koje će biti predmet projekta:

inovativni plavi vaučeri, valorizacija ulova plavog raka, metodi upotrebe algi (spiruline) u proizvodnji hrane.

- Organizovana je online prekogranična konferencija na temu primjene S3 u jadransko-jonskom regionu.
- Sproveden je set obuka od strane Kancelarije za EU integracije u pogledu korišćenja strukturnih fondova, sa osvrtom na iskustvo Hrvatske.
- Organizovan je trend watching događaj (jun 2021) kojem su prisustvovala udruženja crnogorskih ribara, predstavnici Instituta za bilologiju mora, PKCG, na kojem su identifikovane prednosti komercijalizacije plavog raka, ali i prepreke za izlov plavog raka na ulcinjskoj rivijeri, na kojoj je najviše zastupljen.
- Organizovana je studijska posjeta Italiji (septembar 2021), odnosno zajednička posjeta partnera odabranim lokacijama najbolje prakse plavog rasta (obilazak fabrike tjestenina Andriani u gradu Gravina u Pulji, kako bi se pokazala upotreba algi za pravljenje testenina, održan sastanak na temu vaučera za inovacije sa prezentacijom praktičnih primjera poziva koje sprovode UNIONCAMERE Puglia i ARTI; učešće na Noći istraživača sa fokusom na održivi turizam i smanjenje otpada na moru i plaži).

16. Interreg 2014 – 2020 Prekogranična razmjena sa ciljem razvoja kulture i kreativnih industrija – 3C

- Vodeći partner: Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore
- Partneri na projektu: Crna Gora (Ministarstvo ekonomskog razvoja), Italija: Regija Pulja - Odjeljenje za turizam, ekonomiju, kulturu i teritorijalni razvoj, Regija Molize, Fondacija kulture, Molize i Fondacija Gramsci, Pulja, pridruženi partner) i Albanija: Ministarstvo kulture, Institut za zaštitu spomenika kulture "Gani Strazimiri" i Nacionalni centar za kinematografiju, pridruženi partner)
- Vrijeme trajanja projekta: 15.05.2019 – 30.06.2022.
- Budžet projekta: 4,281,675.26 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)
- Budžet Ministarstva ekonomskog razvoja: 91,457.50 EUR (85% IPA kontribucija, 15% nacionalno kofinansiranje)

Značaj projekta: Promocija i razvoj kreativnog sektora i kreativnih industrija u Crnoj Gori. U okviru projekta restaurirana je zgrada zatvora u Starom gradu u Kotoru i pretvorena u Kulturni hab namijenjen lokalnim stvaraocima, malim i srednjim preduzećima koje se bave kreativnim industrijama i rezidencijalnoj umjetnosti.

Ključne realizovane aktivnosti:

- Sprovedena je kompletna restauracija Zgrade starog zatvora u Kotoru i uspostavljen je Kulturni hab.
- U toku su procedure pripreme za nabavku opreme za Kulturni hab koje će sprovoditi Ministarstvo ekonomskog razvoja na osnovu smjernica vođćeg partnera Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta.
- U toku su pripreme radionica u dijelu unaprijeđenja konkurentnosti u oblasti kreativnih industrija koje će organizovati Ministarstvo ekonomskog razvoja u saradnji sa vodećim partnerom.

PROJEKTI KOJI SU U PROCESU UGOVARANJA

Projekat	Donator	Indikativni budžet	Dostavljanje tenderske dokumentacije	Krajnji rok za ugovaranje	Status
Ugovor o nabavci opreme: Ojačani kapaciteti ZZZCG u pogledu primjene AMTR, budućeg učešća u ESF-u i olakšavanja mobilnosti radne snage	EU	€ 2,117,647.06	03/01/2022	26/08/2022	Nije počelo.
Grant šema: 1.1 Povećano uključivanje teže zapošljivih grupa na tržištu rada kroz inovativne mjere zapošljavanja, sa fokusom na korisnike socijalne zaštite, žene, mlade, niskokvalifikovane osobe i osobe sa invaliditetom, u skladu sa Programom reforme politike zapošljavanja i socijalne politike, Strategijom zapošljavanja i Strategijom socijalne zaštite Crne Gore 1.2 Povećanje socijalne inkluzije ugrožene djece, mladih i osoba sa invaliditetom u društvenoj zajednici kroz razvoj inovativnih lokalnih socijalnih usluga.	EU	€ 2,705,882.35	30/11/2021	14/10/2022	Nije počelo.
Twinning ugovor: Ojačani kapaciteti ZZZCG u pogledu primjene AMTR, budućeg učešća u ESF-u i olakšavanja mobilnosti radne snage	EU	€ 823,529.41	02/08/2021	08/02/2022	Twinning fiche poslat CFCU-u nakon drugog seta komentara
Ugovor o uslugama: Unaprijeđeno kreiranje politike zasnovane na dokazima, praksi implementacije i koordinacije u sektoru zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike i ojačani kapaciteti za učešće u Evropskom socijalnom fondu	EU	€ 850,000.00	16/07/2021	01/05/2022	Tenderska dokumentacija poslata DEU
Ugovor o uslugama: Uspostavljanje naprednih usluga za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća	EU	€ 1,020,000.00	15/12/2021	28/08/2023	Nije počelo.
Grant šema za jačanje konkuretnosti malih i srednjih preduzeća kroz direktnu finansijsku podršku za žene i mlade	EU	€ 250,000.00	Oktobar 2021.	29/08/2023	U toku je usaglašavanje sadržaja Vodiča za aplikante.

Ugovor o uslugama: Tehnička podrška za implementaciju grant šeme za žene u preduzetništvu	EU	€ 50,000.00	01/10/2021	30/08/2023	Tenderski dosije neformalno odobren od strane CFCU-a. Slanje tenderskog dosijea zvaničnim putem na ex-ante kontrolu CFCU/DEU: 1. oktobar
Ugovor o uslugama: Tehnička podrška u implementaciji Strategije pametne specijalizacije 2019-2023	EU	€ 290,000.00	Finalizovano.	31/08/2023	Tenderski dosije je 1. septembra poslat na adrese 8 selektovanih firmi. Rok za dostavljanje ponuda: 1. oktobar Početak evaluacije: oktobar 2021.
Grant šema za podršku u implementaciji Strategije pametne specijalizacije S3 2019-2020 kroz projekte	EU	€ 900,000.00	Oktobar 2021.	01/09/2023	U toku je usaglašavanje sadržaja Vodiča za aplikante.
Nabavka opeme za jačanje tehničkih kapaciteta institucija uključenih u sektor Konkurentnost i inovacije	EU	€ 815,882.00	Finalizovano.	02/09/2023	Tender je raspisan 24. avgusta. Rok za dostavljanje ponuda: 25. oktobar Početak evaluacije: novembar 2021.
Ugovor o uslugama: Pružanje horizontalne podrške i jačanje kapaciteta institucija za harmonizaciju i implementaciju zakonodavstva u oblasti Konkurentnost i inovacije	EU	€ 977,500.00	04/10/2021	03/09/2023	U toku je usaglašavanje projektnog zadatka sa DEU i korisnicima. Prva faza evaluacije (tzv. shortlist-ovanje kandidata): 11. oktobar.

ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

U 2020 godini u Ministarstvu ekonomije urađen je Godišnji plan unutrašnje revizije za 2020 godinu koji je izrađen na osnovu Strateškog plana unutrašnje revizije za period 2019-2021 godina, metodologije iz Priručnika za unutrašnju reviziju i Smjernica za jedinice unutrašnje revizije Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija.

Godišnjim planom planirane su 4 revizije i to:

- **Revizija procesa obračun i isplata zarada**
- **Proces izdavanja dozvola za naoružanje, vojnu opremu i robu dvostruke namjene (kontrolisanu robu)**
- **Revizija procesa prijema, zavođenja, dostave i arhiviranja dokumenata i podataka u Upravi za ugljovodonike**
- **Revizija procesa Izdavanje i ovjera licenci iz oblasti rudarstva i geološkog istraživanja**

Planirana revizija **Izdavanje i ovjera licenci iz oblasti rudarstva i geološkog istraživanja** u Direktoratu za rudarstvo i geološka istraživanja nije izvršena jer je došlo do reorganizacije Državne uprave i Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja je organizaciono smješten u Ministarstvo za kapitalne investicije.

Dato je 5 preporuka u Ministarstvu ekonomije i 1 preporuka u Upravi za ugljovodonike. Sve preporuke su prihvaćene i napravljen je Akcinski plan za njihovo sprovođenje

**IZVJEŠTAJ O RADU
UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE
ZA 2020. GODINU**

Februar, 2021.

Nadležnosti

Uprava za ugljovodonike je samostalni organ državne uprave koji vrši uprave i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika. Nadležnosti Uprave za ugljovodonike, shodno Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13), su:

1. priprema stručnih osnova za donošenje propisa za primjenu ovog zakona;
2. priprema stručnih predloga za određivanje blokova za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika;
3. priprema javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji i sprovođenje postupaka za dodjelu ugovora o koncesiji;
4. priprema nacрта ugovora o koncesiji;
5. davanje saglasnosti na radni program istraživanja i program bušenja, odnosno planove bušotina;
6. davanje saglasnosti na program razvoja i proizvodnje, verifikacije ležišta, plan prestanka aktivnosti proizvodnje i deinstalacije postrojenja;
7. vođenje evidencije zaključenih ugovora o koncesijama;
8. prikupljanje i upravljanje podacima i dokumentacijom u vezi sa istraživanjem i proizvodnjom ugljovodonika;
9. obračunavanje naknade za koncesiju za istraživanje;
10. obračunavanje naknade za koncesiju za proizvedenu naftu i gas;
11. obračunavanje godišnjeg iznosa sredstava koji se uplaćuje na račun za deinstalaciju postrojenja;
12. utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje radova u skladu sa obaveznim radnim programom, programom razvoja i proizvodnje i planom deinstalacije;
13. utvrđivanje ispunjenosti uslova postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika i odobravanje njihove upotrebe;
14. registracija i klasifikacija bušotina;
15. davanje odobrenja za testiranje i proizvodnju ugljovodonika;
16. odobravanje bušotine ili promjene pravaca bušotine;
17. vršenje kontrole izvršavanja obaveza preuzetih ugovorom o koncesiji i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Pored navedenog, nadležnosti Uprave za ugljovodonike proizilaze i iz ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika.

Koncesije za proizvodnju ugljovodonika

Crna Gora je do sada zaključila dva ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, na osnovu Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika, i to:

1. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, ukupne površine 1.228 km², koji je 14. septembra 2016. godine zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija.
2. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, ukupne površine 338 km², koji je 15. marta 2017. godine zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar.

Tokom 2020. godine, Uprava za ugljovodonike je, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima i obavezama koje proizilaze iz ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, vršila nadzor nad izvršenjem ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika od strane koncesionara Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV, odnosno koncesionara Energean Montenegro LTD. Uprava za ugljovodonike je prisustvovala svim sastancima odbora za upravljanje Ugovora o koncesiji za proizvodnju sa koncesionarima Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV u svojstvu posmatrača, u skladu sa odredbama ugovora. Pored toga Uprava za ugljovodonike redovno prati sprovođenje obaveza koncesionara po osnovu ugovora o koncesiji za proizvodnju, uključujući sprovođenje programa obuke.

❖ Vršenje seizmičkih istraživanja na blokovima 4219-26; 4218-30;

Koncesionar Energean Montenegro LTD je u februaru 2019. godine izvršio 3D geofizička istraživanja na blokovima 4219-26 i 4218-30 u skladu sa zaključenim ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika. Uprava za ugljovodonike je kontrolisala pripremne aktivnosti za vršenje geofizičkih istraživanja i to kroz uvrđivanje usaglašenosti projekta 3D geofizičkih istraživanja sa radnim

programom iz Ugovora o koncesiji za proizvodnju. Nadzor nad 3D geofizičkim istraživanjima sastojao se iz više segmenata. Jedan dio odnosio se na izvedene geofizičke radove, odnosno na to da li su radovi izvedeni u skladu sa seizmičkim projektom, koji je vršila Uprava za ugljovodonike. Tokom izvedenih geofizičkih istraživanja nisu registrovane bilo kakve nepravilnosti. Nakon završenih geofizičkih istraživanja koncesionar je u 2020. godini radio na procesuiranju podataka dobijenih tokom akvizicije i interpretaciji istih kako bi ustanovili ugljovodonične potencijale u okviru svojih blokova.

❖ **Vršenje batimetrijskih i geotehničkih istraživanja na blokovima 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10**

U cilju pripremnih aktivnosti za bušenje bušotina, koncesionari Eni i Novatek su tokom 2019. godine izvršili batimetrijska snimanja i geotehnička istraživanja budućih lokacija. Geotehnička istraživanja izvedena su potrebe utvrđivanja geotehničkih svojstava morskog dna, njegove stabilnosti, odnosno dubine penetracije budućeg postrojenja za bušenje. Početak bušenja je planiran u 2020. godini al zbog pandemije COVID 19, otežanog transporta kako platforme tako i ljudstva, nužno je odložen za 2021. godinu.

❖ **Obračun naknade za površinu**

U skladu sa Uredbom o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa ("Službeni list Crne Gore", br. 13/14), Uprava za ugljovodonike je u novembru 2020. godine izvršila obračun koncesione naknade za površinu dodijeljenu ugovorom o koncesiji za proizvodnju, za koncesionare Eni i Novatek i Energean za 2021. godinu. Iznos koncesione naknade za površinu po km² je usklađen sa indeksom potrošačkih cijena, tako da je naknada za 2021. godinu iznosila 320.23 eura/km².

Pregled obračunate koncesione naknade za površinu je dat u tabeli koja slijedi:

Konc.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021	Ukupno u €
ENI	54.503,00	184.200,00	186.404,26	190.874,18	195.838,53	196,621.22	1,008,444.10
Novatek	54.503,00	184.200,00	186.404,26	190.874,18	195.838,53	196,621.22	1,008,444.10
Energean	-	80.842,00	102.613,42	105.074,06	107.806,48	108,237.74	504,575.70
Ukupno	109.006,00	449.240,00	475.421,94	486.822,44	499.491,36	501,480.18	2,521,463.90

Sva tri koncesionara su izvršila uplatu naknade za površinu za 2021. godinu do kraja 2020. godine.

❖ **Produženje prvog Perioda istraživanja i Faze istraživanja za Energean**

Vlada Crne Gore je, u skladu sa Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Službeni list Crne Gore", br. 1/10, 40/11, 62/13) i Ugovorom o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, na sjednici održanoj 30.07.2020. godine, odobrila produženje prvog Perioda istraživanja i Faze istraživanja iz Ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, za period od godinu dana, do 15. marta 2022 godine.

Druge aktivnosti

❖ **Učešće Uprave za ugljovodonike u radu EUOAG – Radne grupe Evropske unije za sigurnost operacija sa ugljovodnicima u podmorju (European Union Offshore Oil and Gas Authorities Group) i implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju**

Uprava za ugljovodonike je tokom 2020. godine učestvovala u aktivnostima Radne grupe Evropske unije za sigurnost operacija sa ugljovodnicima u podmorju, koju čine zemlje članice EU u kojima postoji industrija istraživanja i proizvodnje ugljovodonika. Radna grupa na nivou Evropske unije prati implementaciju Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju.

❖ **Normativna aktivnost – implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u**

podmorju

Uprava za ugljovodonike je učestvovala u pripremi Nacrta zakona o mjerama sigurnosti pri istraživanju i proizvodnji ugljovodonika u podmorju, kojim treba da se izvrši implementacija Direktive 2013/30/EU o sigurnosti operacija u podmorju.

❖ Upravni predmeti za 2020. godinu

Uprava za ugljovodonike vrši uprave i stručne poslove iz oblasti istraživanja i proizvodnje ugljovodonika, na osnovu Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Službeni list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13) i podzakonskih akata donijetih na osnovu ovog zakona. Stranke u upravnim predmetima, u prvom stepenu, shodno ovom zakonu su koncesionari sa kojima je Država Crna Gora zaključila ugovore o koncesiji. Takođe, upravni predmeti su se odnosili i na zahtjeve za slobodan pristup informacijama.

Broj upravnih predmeta: 3

Broj izjavljenih žalbi: 0

❖ Međuresorna i međunarodna saradnja

U cilju praćenja realizacije ugovora o koncesiji od strane koncesionara, Uprava za ugljovodonike je tokom 2020. godine intezivno saradivala sa Ministarstvom ekonomije, Poreskom upravom, Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, Upravom pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Upravom za inspeksijske poslove (Ekološka inspekcija) i Ministarstvom finansija.

U dijelu koji se odnosi na međunarodnu saradnju, a u cilju transfera znanja, vještina i iskustva, Uprava za ugljovodonike je nastavila saradnju sa Direktoratom za naftu i gas i Upravom za sigurnost naftnih operacija Kraljevine Norveške. Tokom 2020.godine organizovana su dva učešća predstavnika državne uprave programima obuke koje organizuje Direktorat za naftu i gas.

Izveštaj o radu Zavoda za metrologiju
u periodu od 01.01. do 31.12.2020. godine

decembar 2020.

MISIJA

Misija Zavoda za metrologiju je ostvarenje visokog kvaliteta pruženih usluga u oblasti zakonske i industrijske metrologije, sticanje povjerenja u sistem mjerenja, razvoj naučne metrologije i uspostavljanje efikasnog metrološkog sistema u Crnoj Gori.

Zavod ostvaruje svoju misiju stručnim radom i istraživanjima, inoviranjem usluga, kao i stalnim usavršavanjem metoda i postupaka u procesima rada i poslovanja.

VIZIJA

Nacionalni metrološki institut međunarodno prepoznat kao centar efikasnog metrološkog sistema u Crnoj Gori. Zavod će profesionalno, objektivno i nepristrasno realizovati metrološke usluge, obezbjeđujući pouzdana mjerenja na teritoriji Crne Gore.

RADNI TIM

Prof. dr. Vanja Asanović, direktorica Zavoda za metrologiju

Goran Vukoslavović, pomoćnik direktorice

Zoran Četković, pomoćnik direktorice

Naina Čturić-Knežević, načelnica Odjeljenja za međunarodnu saradnju

Zdenka Popović, načelnica Službe za opšte poslove i finansije

Cmiljana Četković, samostalna savjetnica I

Tamara Bošković Begenišić, samostalna savjetnica I

Gordana Bajić, samostalna savjetnica I

Tanja Vukičević, samostalna savjetnica I

Aleksandar Vulić, samostalni savjetnik I

Jasna Mudreša, samostalna savjetnica I

Mirjana Mihailović, samostalna savjetnica I

Mladen Bešić, samostalni savjetnik I

Dejan Sokić, samostalni savjetnik II

Aleksandar Jovanović, samostalni savjetnik II

Ana Stanišić, samostalna savjetnica II

Alina Musić, samostalna savjetnica III

Dea Radević, viša savjetnica III

Nina Andrijašević, viša savjetnica III

Andrea Popović, samostalna referentkinja

SKRAĆENICE

ATCG	- Akreditaciono tijelo Crne Gore
BIPM	- Međunarodni biro za tegove i mjere
CAF	- Common Assessment Framework
CALIMS	- Agencija za lijekove i medicinska sredstva
CCM	- Common Control Mark
CGPM	- Generalna konferencija za tegove i mjere
CIPM	- Međunarodni komitet za tegove i mjere
CIPM MRA	- CIPM aranžman o međusobnom priznavanju
CMC	- Mjerne i kalibracione mogućnosti
ČMI	- Češki metrološki institut
DP	- Dewpoint metar za relativnu vlažnost
EA MLA	- Ugovor o međusobnom priznavanju u okviru EA
EEA	- Evropski ekonomski prostor
EFTA	- Evropska asocijacija za slobodnu trgovinu
EMPIR	- Evropski istraživački i inovativni program u oblasti metrologije
EMRP	- Evropski metrološki istraživački program
ETF	- Elektrotehnički fakultet
EU	- Evropska unija
EURAMET	- Evropsko udruženje nacionalnih metroloških institucija
FDES	- Fakultet za državne i evropske studije
GPS	- Globalni sistem za pozicioniranje
HAA	- Hrvatska akreditacijska agencija
HUK	- Hrvatsko udruženje kristalografa
IAAO	- Međunarodno udruženje službi za analizu
IAEA	- Međunarodna agencija za atomsku energiju
IMT	- Institut za kovinske materijale i tehnologije
IPA	- Program pretprijetne pomoći
KCDB	- Baza ključnih poređenja

KDZ	- Centar za istraživanja u oblasti javne uprave Austrije
LNE	- Francuski nacionalni metrološki institut
MID	- EU direktiva za mjerne instrumente
NAWI	- EU direktiva za vage sa neautomatskim funkcionisanjem
NMI	- Nacionalni metrološki institut
NPL	- Britanski nacionalni metrološki institut
NVO	- Nevladine organizacije
OIML	- Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju
PEER REVIEW	- Međusobna provjera osposobljenosti na ravnopravnoj osnovi
PPCG	- Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji
PT	- Programi za ispitivanje osposobljenosti
PTB	- Njemački nacionalni metrološki institut
QMS	- Sistem menadžmenta kvalitetom
RESPA	- Regionalna škola za javnu upravu
SI	- Međunarodni sistem jedinica
SIQ	- Slovenski institut za kakovost in meroslovje
SPRT	- Standardni platinski otpornički termometar
STO	- Svjetska trgovinska organizacija
SWOT	- Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji
TC	- Termoelement
TC-EM	- Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam
TC-F	- Tehnički komitet za protok
TC-IM	- Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju
TC-L	- Tehnički komitet za dužinu
TC-M	- Tehnički komitet za masu i srodne veličine
TC-Q	- Tehnički komitet za kvalitet
TC-T	- Tehnički komitet za termometriju
TC-TF	- Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju
UFEU	- Ugovor o funkcionisanju Evropske unije

- UIP** - Uprava za inspekcijske poslove
- UTC** - Univerzalno koordinisano vrijeme
- WELMEC** - Evropska kooperacija u zakonskoj metrologiji
- ZUP** - Zakon o upravnom postupku

Napomena: Svi izrazi koji se u Izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu, podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

SADRŽAJ

RADNI TIM	118
SKRAĆENICE	119
SADRŽAJ	122
1. Uvod	125
2. Metrologija – nauka o mjerenjima	126
3. Razvoj metrologije u Crnoj Gori	127
4. Djelatnost Zavoda za metrologiju	131
5. Organizaciona struktura Zavoda za metrologiju	133
5.1 Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone	136
5.1.1 Laboratorija za masu	137
5.1.2 Laboratorija za dužinu	139
5.1.3 Laboratorija za temperaturu i vlažnost	141
5.1.4 Laboratorija za pritisak	143
5.1.5 Laboratorija za električne veličine	145
5.1.6 Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	147
5.1.7 Laboratorija za male zapremine	149
5.1.8 Laboratorija za velike zapremine	151
5.1.9 Laboratorija za velike mase	153
5.1.10 Laboratorija za jonizujuća zračenja	154
5.1.11 Laboratorija za električnu snagu	156
5.2 Sektor za ovjeravanje mjerila	158
5.2.1 Laboratorija za ovjeravanje mjerila brzine vozila	159
5.2.2 Laboratorija za ovjeravanje etilometara	160
5.2.3 Laboratorija za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda	161
5.2.4 Laboratorija za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji	161
5.2.5 Laboratorija za ovjeravanje fonometara	164
5.3 Odjeljenje za dragocjene metale	165
5.4 Odjeljenje za međunarodnu saradnju	166
5.5 Služba za opšte poslove i finansije	167
6. Članstvo u međunarodnim i regionalnim organizacijama	168
7. Poslovne prostorije Zavoda za metrologiju	168
8. Prikaz realizovanih aktivnosti u oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala	170
8.1 Aktivnosti koje su preduzete za izvršavanje postavljenih ciljeva u oblasti metrologije	171
8.1.1 Donošenje i primjena propisa iz oblasti metrologije	172
8.1.2 Odobrenje tipa mjerila	172

- 8.1.3 Ovjeravanje mjerila 174
- 8.1.4 Akreditovanje laboratorija od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma 176
- 8.1.5 Učestvovanje u programima međulaboratorijskih poređenja i PT šema 176
- 8.1.6 Objavljivanje mjernih i kalibracionih mogućnosti u BIPM bazi podataka (KCDB Key Comparison Database) 176
- 8.1.7 Proširenje metrološke sljedivosti 185
- 8.1.8 Proširenje obima akreditacije 185
- 8.1.9 Ovlašćivanje lica za pripremu zakonskih mjerila za ovjeravanje 185
- 8.1.10 Pružanje stručne pomoći iz oblasti metrologije 186
- 8.1.11 Stručna podrška u postupku metrološkog nadzora 186
- 8.1.12 Učešće u regionalnim i međunarodnim projektima iz oblasti metrologije 186
- 8.1.13 Iniciranje bilateralne naučne saradnje sa zemljama iz okruženja i EU 187
- 8.1.14 Postdiplomske i doktorske studije za metrološki kadar 187
- 8.1.15 Kalibracija mjerila 188
- 8.1.16 Povećanje tačnosti državnih etalona, odnosno smanjenje mjerne nesigurnosti etalona 196
- 8.1.17 Uspostavljanje mjernih metoda za prenos jedinica SI sistema 196
- 8.1.18 Crnogorska sekunda 196
- 8.1.19 Obezbeđivanje i adaptacija prostora za potrebe laboratorija Zavoda za metrologiju 197
- 8.1.20 Nabavka i kalibracija opreme 198
- 8.1.21 Poboljšanje transparentnosti postupaka ocjene usaglašenosti 199
- 8.1.22 Učešće ovlašćenih lica za pripremu mjerila za ovjeravanje u programima PT – šema, u organizaciji Zavoda za metrologiju 199
- 8.1.23 Poboljšavanje postupka vanrednog pregleda zakonskih mjerila u upotrebi 199
- 8.1.24 Unapređenje implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom 200
- 8.1.25 Saradnja sa institucijama u oblasti infrastrukture kvaliteta 200
- 8.1.26 PEER REVIEW/eksterna provjera 200
- 8.2 Ažuriranje i unapređenje baza podataka 200
- 8.3 Razvoj e-learning platforme 202
- 8.4 Kontrola predmeta od dragocjenih metala 203
- 8.5 Aktivnosti preduzete u okviru obavljanja opštih poslova i promotivne aktivnosti 207

8.5.1	Zapošljavanje novog osoblja, kontinuirano usavršavanje i stručno osposobljavanje	207
8.5.2	Dostavljanje podataka u skladu sa propisima u oblasti slobodnog pristupa informacijama	218
8.5.3	Saradnja sa Univerzitetom Crne Gore i postalim naučno obrazovnim ustanovama	218
8.5.4	Implementacija Common Assesment Framework (CAF) modela upravljanja	219
8.5.5	Integritet	219
8.5.6	Marketing i odnosi sa javnošću	219
8.6	Uticaj pandemije Covid-19 na poslovanje Zavoda za metrologiju	223
8.7	Međunarodna saradnja	227
8.7.1	EURAMET	227
8.7.2	BIPM	228
8.7.3	WELMEC	229
8.7.4	OIML	230
8.7.5	Konvencija o kontroli i žigosanju predmeta od dragocjenih metala (Hallmarking Convention)	230
8.7.6	Regionalni i međunarodni projekti	231
8.7.7	Učešće u radnim grupama za pripremu pregovora sa EU	232
9.	TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH AKTIVNOSTI SA INDIKATORIMA USPJEŠNOSTI, ROKOVIMA REALIZACIJE, IDENTIFIKOVANIM PARTNERIMA ZA SARADNJU I LICIMA ODGOVORNIM ZA REALIZACIJU	234
10.	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ	295
11.	PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE METROLOGIJE I KONTROLE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA	309
12.	PRILOG	310

1. UVOD

Pouzdana mjerenja su veoma značajna za naš svakodnevni život, bilo da govorimo o ekonomskim transakcijama, transportu i bezbjednosti, novim dijagnostičkim metodama, istraživanju klimatskih promjena, zaštiti životne sredine ili o funkcionisanju elektroenergetskih i telekomunikacionih sistema. Digitalno doba donosi i nove izazove, tako da očekujemo i poboljšanje kvaliteta života primjenom vještačke inteligencije za razvoj pametnih gradova i pametnih fabrika. Metrologija kao osnova naučnih istraživanja, neophodna je i za razvoj novih tehnologija za dobijanje naprednih materijala, razvoj mikroelektronike i nanoelektronike, nanotehnologije, industrijske biotehnologije i fotonike.

U Crnoj Gori se razvija metrološki sistem u skladu sa potrebama socijalnog i ekonomskog razvoja. Osnivanjem Zavoda za metrologiju 14. septembra 2006. godine, započeta je reforma zakonodavstva, uspostavljanje baze državnih etalona, utemeljenje nacionalnih kalibracionih laboratorija i izgradnja pozicije naše zemlje na međunarodnom planu u oblasti metrologije, kao segmenta slobodnog protoka roba.

U laboratorijama Zavoda za metrologiju je instalirana etalonska oprema obezbijeđena u okviru programa IPA 2007 i IPA 2011, uspostavljene su procedure za rad, potvrđena je kompetentnost za sprovođenje kalibracija mjerila/etalona, usklađeni su propisi sa zakonodavstvom Evropske unije. Usmjerenost na unapređenje postupaka rada, kvaliteta usluga, kontinuiranu obuku zaposlenih u zemlji i inostranstvu, definisana je kao važan aspekt razvoja nacionalne metrološke institucije, koja predstavlja jedan od osnovnih temelja nacionalne infrastrukture kvaliteta.

Pandemija bolesti COVID-19, koja je nenadano promijenila život ljudi na čitavoj planeti, negativno je uticala i na privredni razvoj Crne Gore. Neke planirane aktivnosti u oblasti zakonske metrologije nije bilo moguće realizovati u inostranstvu, obuke u organizaciji međunarodnih organizacija su odložene, zahtjevi stranaka za pregled i žigosanje predmeta od dragocjenih metala su značajno smanjeni zbog manje potražnje na tržištu. Nedovoljan broj zaposlenih, komplikovana epidemiološka situacija i smanjenje budžeta pratili su realizaciju programa rada Zavoda za metrologiju, ali se mora istaći spremnost metrologa da zahtjeve klijenata rješavaju stručno, etički, pouzdano i predviđenim rokovima.

Zavod za metrologiju je podržao kampanju „Ostani doma“ organizovanjem dva kreativna konkursa: „Mjerioci u kuhinji“ i „Maskota po mjeri“. Podstakli smo djecu da u svojim domovima, poštujući mjere i preporuke nadležnih institucija za očuvanje zdravlja i sprečavanje širenja epidemije, vrijeme ispune zabavnim sadržajem i ujedno nauče više o mjerenjima.

U ovom dokumentu prikazane su osnovne informacije o istorijskom razvoju sistema mjerenja u Crnoj Gori, djelatnosti i zaposlenim u Zavodu za metrologiju, kao i rezultati našeg rada za period 01.01.2020. do 31.12.2020. godine.

Podgorica, 31.12. 2020. godine

Direktorica
Zavoda za metrologiju
Prof. dr Vanja Asanović

2. Metrologija – nauka o mjerenjima

Mjerenja su vjekovima zastupljena u ljudskom društvu. Iako su u različitim područjima ljudi upotrebljavali različite mjere ili vremenom mijenjali mjere koje su koristili, cilj mjerenja je uvijek bio isti: izvršiti što tačnije mjerenje. Danas se bez mjerenja ne mogu zamisliti hirurgija, dijagnostika, liječenje, procjena bezbjednosti ljudi, trgovina, monitoring životne sredine, praćenje promjene temperature vazduha, praćenje klimatskih promjena, registrovanje seizmičkih aktivnosti, upravljanje proizvodnjom, razvoj industrije, razvoj računara, funkcionisanje elektroenergetskih i telekomunikacionih sistema, astronomija, naučna istraživanja, itd.

Metrologija je nauka o mjerenjima i može se posmatrati u okviru tri kategorije različitog nivoa složenosti i tačnosti: **naučna metrologija**, **industrijska metrologija** i **zakonska metrologija**.

Naučna metrologija obuhvata opšte teorijske i praktične probleme koji se odnose na mjerne jedinice, uključujući njihovo ostvarivanje i prenošenje naučnim metodama, kao i greške mjerenja, mjernu nesigurnost i metrološke karakteristike mjerila.

Specijalistička područja metrologije su:

- metrologija mase (mjerenje mase),
- metrologija dužine (mjerenje dužine i ugla),
- metrologija temperature (mjerenje temperature),
- metrologija električnih veličina (električna mjerenja),
- metrologija u hemiji (mjerenja u hemiji).

Industrijska metrologija se odnosi na mjerenja u proizvodnji i kontrolu kvaliteta i treba da obezbijedi adekvatno funkcionisanje mjerila koja se upotrebljavaju u industriji, kao i proizvodnim procesima i postupcima ispitivanja.

Zakonska metrologija se odnosi na tačnost mjerenja u oblastima u kojim mjerenja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost.

Najviše nivoe tačnosti u okviru pojedinih oblasti označava **fundamentalna metrologija**, za koju ne postoji međunarodna definicija. Fundamentalna metrologija se može opisati kao grana naučne metrologije vrhunskog nivoa.

Ljudi koji svakodnevno koriste rezultate mjerenja iz oblasti zakonske metrologije ne moraju da budu metrološki stručnjaci, jer država preuzima odgovornost za vjerodostojnost mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost ljudi. Zakonski kontrolisana mjerila treba da garantuju korektne rezultate mjerenja:

- u radnim uslovima,

- u toku upotrebe mjerila,
- u okviru zadatih dopuštenih grešaka.

U zakonodavstvu se postavljaju zahtjevi koje moraju da zadovolje mjerila i njihova upotreba. U tom cilju se primenjuju:

- zaštitne odnosno preventivne mjere
- represivne mjere.

Zaštitne mjere se preduzimaju prije stavljanja mjerila na tržište, odnosno mjerilo se stavlja na tržište ako je na propisan način žigosano, odnosno ako je za njega izdato uvjerenje o odobrenju tipa mjerila, odnosno uvjerenje o ovjeravanju mjerila.

Nadzor tržišta je represivna mjera kojom se otkriva svaka nezakonita upotreba mjerila. Za mjerila u upotrebi, propisuju se pregledi ili periodi ponovnog ovjeravanja u cilju garantovanja usaglašenosti mjerila sa zakonskim zahtjevima.

3. razvoj metrologije u Crnoj Gori

Razvoj metrologije prati razvoj ljudskog društva. Slovenska plemena su naseljavanjem Balkana stigla u krajeve u kojima je rimsko-vizantijska uprava prethodno uspostavila temelje sistema mjera. Prema istorijski dostupnim podacima, u Crnoj Gori je još u srednjem vijeku postojao sistem mjera. U povelji Balše III manastiru Moračniku na Skadarskom jezeru, pominje se tako *gumno soli i kabao soli* koji su prilagani ovom manastiru.

U povelji Ivana Crnojevića iz 1485. godine se navodi obaveza da svaka kuća donosi u manastir na Cetinje po 80 *bremena* drva. Prema dostupnim dokumentima, u Crnoj Gori se pominju i ove mjere: lakat, pedalj, hvat, palac, aršin, tovar (100 kg), korak, stopa, vagan, krbija, kosa (livade), oka, ralo (njive), motika (kopanja), kablič (mlijeka), žban (vode), vlaka (sijena), vreća (žita). U krajevima Crne Gore pod okupacijom uglavnom su korišćene mjere tih zemalja, kao što su col, metar i sl. O tome svjedoči opsežna literatura koja se odnosi na mjere još od vremena Rimljana.

Protogorina misao da je „čovjek mjera svih stvari“, jasno se ogleda u antropološkom porijeklu mjera za dužinu, koje je svojstveno drevnim civilizacijama, ali i Engleskoj u doba kralja Henrija I kada je definisan jard. Evropski mjerni sistem u srednjem vijeku se zasnivao na grčkim i rimskim mjernim sistemima u kojima je dužina bila definisana preko antropoloških jedinica (prst, šaka, pedalj, itd.), što je prouzrokovalo neujednačenost mjerenja i samim tim komplikovalo i trgovinu. Sedamnaesti i osamnaesti vijek karakterisale su brojne mjerne jedinice jer je svaka država imala svoje mjerne jedinice koje su se mijenjale sa promjenom vladara.

Jednu od tekovina francuske revolucije predstavlja i zamisao o stvaranju jedinstvenog mjernog sistema za sva vremena i sve narode, koji neće zavisiti od kraljeva, krajeva i vremena. Izvođenjem osnovnih jedinica iz prirodnih pramjera Francuska akademija nauka je realizovala tu zamisao. Tako je definisan metar, a potom i težina. Godine 1799., izrađene su materijalne pramjere – etaloni jedinica, nazvani arhivski metar i arhivski kilogram.

Prednost upotrebe francuskih mjera postala je očigledna u Evropi, bez obzira na ratove koji su vođeni. Konačno 20. maja 1875. godine potpisana je Metarska konvencija. Usvojena je jedinica dužine – metar i jedinica mase – kilogram, osnovan je Međunarodni biro za tegove i mjere sa sjedištem u Sevru kraj Pariza.

U Crnoj Gori je primjena metričkog sistema uvedena *Ukazom* od 1. januara 1888. godine, ali se na osnovu dostupne arhivske građe, može vidjeti da su se „nove (francuske) meterske mjere“ primjenjivale i u prvoj polovini XIX vijeka. Pojam *metar* se pominje u pismu Petra Petrovića Njegoša iz 1835. godine, kojim on obavještava okružnog kapetana iz Kotora o pogodbi nekih Crnogoraca za isporuku „80 komada mrežah i dvije stotine *metara* konopa“. Iz druge polovine XIX vijeka mogu se izdvojiti još neki primjeri upotrebe kilograma i metra u tadašnjoj Crnoj Gori: komandant crnogorske vojske u Metohiji, prema dokumentu iz 1879. godine naredio je da se „brašno za vojsku ne prima više na sasvijem lak *kantar crnogorski*“ (vjerovatno zato što je mjerio na *oke*), „no ćemo primati na kantar od *kila*“. Godine 1881., sastavljen je i odštampan *Spisak planina, brda i drugih važnih mjesta u Crnoj Gori*, u kome su nadmorske visine označene u *metrima*, a *Uputstvo za mjerenje površina* je 1894. godine izdalo Ministarstvo finansija na Cetinju.

Razvoj trgovine sa okolnim zemljama u kojima su se upotrebljavale metarske mjere je znatno uticao na zakonsko regulisanje primjene metarskih mjera u Crnoj Gori. Nakon zakonskog uvođenja metričkog sistema u Crnoj Gori, u nekim gradovima je odmah počelo određivanje cijena robe za količinu izraženu metarskim mjerama, a one su uvedene i u udžbenike za osnovnu školu. Međutim, prema *Uputstvu za mjerenje površina*, bila je dozvoljena primjena nekih jedinica koje ne pripadaju metričkom sistemu. Tako su se za izražavanje površine koristile jedinice: *ralo* i *kosa*, a za dužinu: *lakat*.

U cilju kontrole primjene metričkih mjera u Crnoj Gori, Ministarstvo unutrašnjih djela je 11. novembra 1903. godine donijelo *Pravilnik o mjerama i mjeračini* prema kojem su „*prodavci koji se služe sopstvenim mjerama, dužni podvrći svoje mjere godišnjem pregledu....., kad odredi opštinska uprava*“. Predviđeni pregled mjera vršila je „*naročita komisija sastavljena od jednog povjerenika opštinske uprave, jednog pisara i jednog vještaka koga opštinska uprava imenuje*“. Ministarstvo unutrašnjih djela izdalo je i *Raspis* od 25. maja 1906. godine da su prema Zakonu o uređenju varoških opština, te vlasti „*dužne voditi nadzor da li su mjere pravilne i podvrgavati ih pregledu..., iz čega izlazi da su one dužne i žig na mjerama udariti*“. Na „*upotrebu krivijeh mjera*“ po selima, na osnovu *Naredbe o nadležnosti upravnijeh vlasti*“ bili su „*dužni paziti seoski kmetovi i plemenski kapetani*“. Za nepoštovanje predviđenih propisa, bile su predviđene kazne: novčane kazne, oduzimanje robe, trajna ili privremena zabrana obavljanja djelatnosti, kazna zatvora.

Primjena sistema mjera na ovim prostorima reguliše se propisima još od Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, preko bivše Jugoslovenske federacije nakon II svjetskog rata do današnje savremene Crne Gore.

U Kraljevini SHS, 1919. godine formiran je *Odsek za mere i merila* sa sjedištem u Beogradu, čiji je zadatak bio da „*izvršuje zakon o mjerama i druge odnosne zakone i pravilnike*“. *Odsek za mere i merila* je predstavljao temelj budućih različitih oblika centralizovane metrološke institucije.

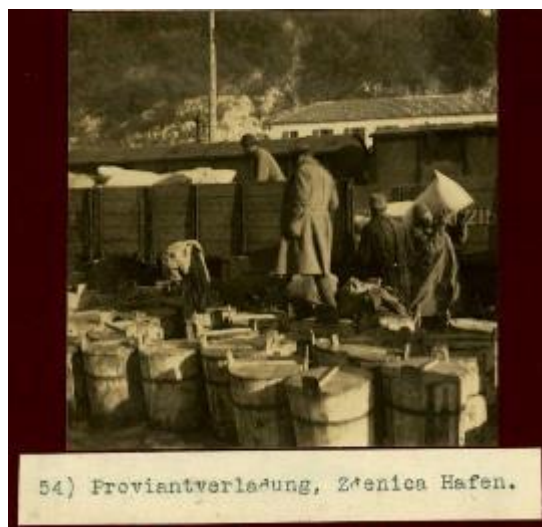
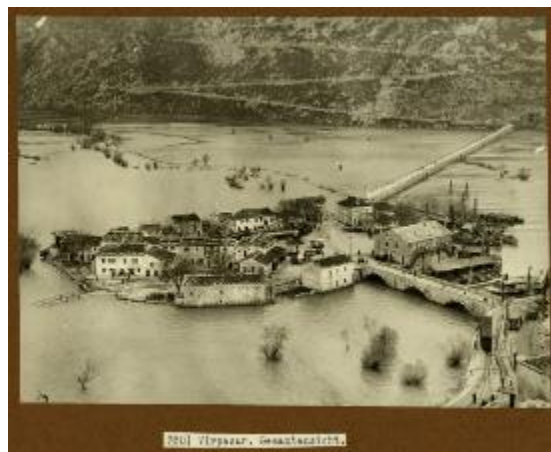
U Državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, državne funkcije u oblasti metrologije izvršavao je Zavod za mere i dragocene metale sa sjedištem u Beogradu, a u Podgorici je postojala jedna od osam područnih jedinica Zavoda – Kontrola mjera i dragocjenih metala (formirana početkom šezdesetih godina). Osnovni poslovi Kontrole mjera i dragocjenih metala Podgorica su bili: ispitivanje radnih etalona i mjerila, pregled i žigosanje mjerila, utvrđivanje ispunjenosti uslova za pregled mjerila kod podnosioca zahtjeva, pružanje stručne pomoći, izdavanje uvjerenja o ispravnosti mjerila, pregled i žigosanje predmeta od dragocjenih metala, utvrđivanje uslova za donošenje rješenja o znaku proizvođača, kao i metrološki nadzor.

Vlada Republike Crne Gore je na sjednici održanoj 30. juna 2005. godine, zadužila Ministarstvo ekonomije i Odbor Programa Vlade Republike Crne Gore za kvalitet da, u saradnji sa nadležnim institucijama državne zajednice, pripreme elaborat o osnivanju Centra za metrologiju u Crnoj Gori. Radna grupa sastavljena od predstavnika Ministarstava za unutrašnje ekonomske odnose Srbije i Crne Gore, Ministarstva ekonomije, Zavoda za mere i dragocene metale i Direkcije

za razvoj malih i srednjih preduzeća u oktobru 2005. godine je uradila Elaborat o osnivanju Centra za metrologiju. Elaborat koji je razmotrio i usvojio Odbor Programa Vlade Republike Crne Gore za kvalitet na sjednici održanoj 22. decembra 2005. godine, Vlada Republike Crne Gore usvojila je tokom 2006. godine.

Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore, 3. juna 2006. godine, Kontrola mjera i dragocjenih metala je realizovala neophodne metrološke aktivnosti do osnivanja Centra za metrologiju Crne Gore, 17. jula 2006. godine, koji je bio u nadležnosti Ministarstva ekonomije. Centar za metrologiju je sprovodio uređenje oblasti metrologije u Crnoj Gori do osnivanja Zavoda za metrologiju 14. septembra 2006. godine.

Zavod za metrologiju kontinuirano razvija jedinstveni nacionalni metrološki sistem u Crnoj Gori, obezbjeđuje sljedivost rezultata mjerenja i doprinosi stvaranju tehničkih preduslova za pristup na međunarodno tržište roba i usluga.

4. DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Izgradnja metrološkog sistema neke države je izazov u tehničkom, naučnom i ekonomskom smislu. Mnogi će reći da su mjerenja skupa. Međutim, ne smije se nikada zaboraviti da su loša ili pogrešna mjerenja još skuplja. Ekvivalentnost etalona, kao i demonstriranje prihvatljivog nivoa usaglašenosti sa odgovarajućim standardima omogućavaju upoređivanje sprovedenih mjerenja u različitim državama. Budući da je potreba za tačnim mjerenjima evidentna ne samo u svakodnevnim mjerenjima koja se vrše na benzinskim pumpama i u samoposlugama, već i u laboratorijama i istraživačkim centrima, aktivnosti Zavoda za metrologiju su veoma raznolike.

U našoj zemlji su uspostavljene nacionalne kalibracione laboratorije u kojima se ostvaruju, čuvaju, održavaju i usavršavaju državni etaloni mase, dužine, temperature, vlažnosti, pritiska, zapremine, vremena i frekvencije, kao i električnih veličina. Četrnaest godina se unapređuju aktivnosti u oblasti naučne, zakonske i industrijske metrologije, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala.

U cilju poboljšanja metroloških usluga u Crnoj Gori koje utiču na svakodnevni život građana, razvoj privrede i naučna istraživanja, Zavod za metrologiju kroz segment međunarodne saradnje sprovodi aktivnosti namijenjene za lakšu razmjenu informacija u pogledu kreiranja inovacija. Bitno je napomenuti i da je Zavod za metrologiju upisan u registar inovativnih organizacija, od oktobra 2018. godine. Od momenta sticanja statusa naučnoistraživačke institucije (2016. godina), Zavod za metrologiju je intenzivirao aktivnosti vezane za jačanje svojih naučnoistraživačkih kapaciteta i učešća u naučnoistraživačkim projektima.

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 87/18, 02/19, 38/19 i 18/20) definisano je da Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na:

- obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica;
- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore;
- obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje, kao i za ispitne i kontrolne laboratorije;
- organizovanje djelatnosti etaloniranja;
- ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima;
- davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila;
- predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije;
- kontrolu predmeta od dragocjenih metala, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

U skladu sa **Zakonom o metrologiji** („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11), Zavod za metrologiju obavlja sljedeće poslove:

- stara se o sistemu zakonskih mjernih jedinica u Crnoj Gori;
- ostvaruje, čuva, održava i usavršava državne etalone;
- organizuje djelatnost kalibracije;
- vrši ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima: odobrenje tipa mjerila i ovjeravanje mjerila;
- sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- daje stručno mišljenje za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije;
- predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti metrologije;

- sarađuje sa nadležnim inspekcijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti metrologije;
- odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti metrologije;
- priprema stručne osnove za izradu nacrt propisa iz oblasti metrologije;
- obezbeđuje metrološke informacije i izdaje službeno glasilo;
- obavlja i druge poslove iz oblasti metrologije.

Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 40/10 i 40/11) uređuje se obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala koji se proizvode, uvoze i stavljaju u promet u Crnoj Gori. U skladu sa istim Zakonom, stručne i sa njima povezane upravne poslove u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala obavlja Zavod za metrologiju, koji:

- određuje znak proizvođača/uvoznika;
- vrši ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala;
- sarađuje sa drugim nadležnim inspekcijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- priprema stručne osnove za izradu nacrt propisa iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- vodi evidenciju znakova proizvođača/uvoznika;
- obavlja i druge poslove iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala u skladu sa zakonom.

5. ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju br. 01-1076/19 od 03.06.2019. godine, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici održanoj 23.05.2019. godine, Zaključkom br. 07-1831, od 30.05.2019. godine, sistematizovana su radna mjesta za ukupno 49 izvršilaca, uključujući i starješinu Zavoda. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za metrologiju, na dan 31.12.2020. godine je 44. Obrazovanje i rodna struktura zaposlenih u Zavodu prikazani su u tabeli 1. Starosna struktura je takođe ilustrovana na slici ispod.

Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone;
- Sektor za ovjeravanje mjerila;
- Odjeljenje za dragocjene metale;
- Odjeljenje za međunarodnu saradnju;
- Služba za opšte poslove i finansije.

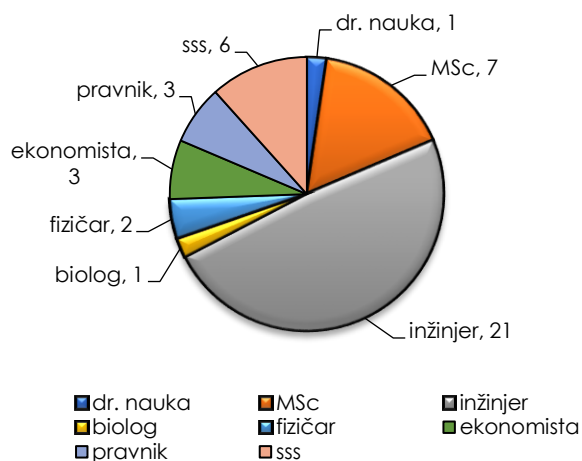

Tabela 1. Obrazovanje i rodna struktura zaposlenih u Zavodu za metrologiju

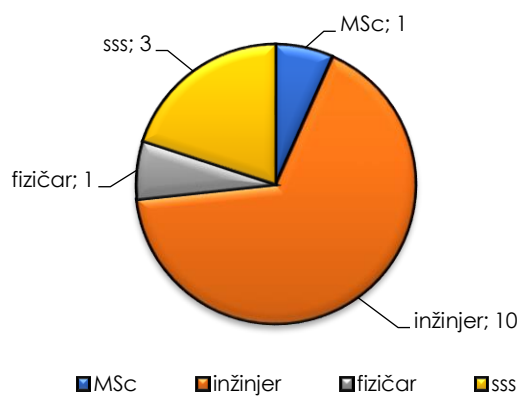
Žene		Muškarci	
Obrazovanje	Broj	Obrazovanje	Broj
Doktor nauka	1	Magistar	1
Magistar	6	Inženjer	10
Inženjer	11	Fizičar	1
Biolog	1	Srednja stručna sprema	3
Fizičar	1		

Ekonomista	3		
Pravnik	3		
Srednja stručna sprema	3		
Ukupan broj	29	Ukupan broj	15

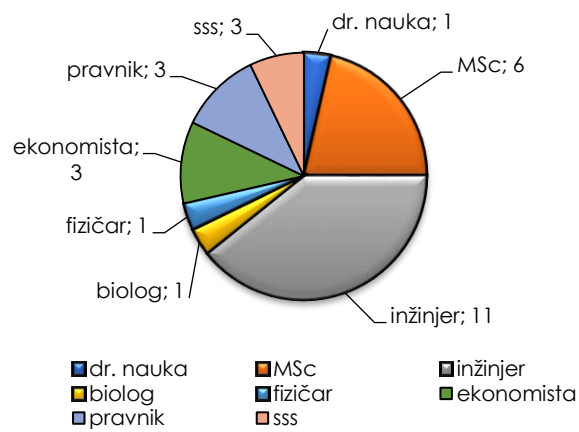
Obrazovanje zaposlenih u Zavodu za metrologiju

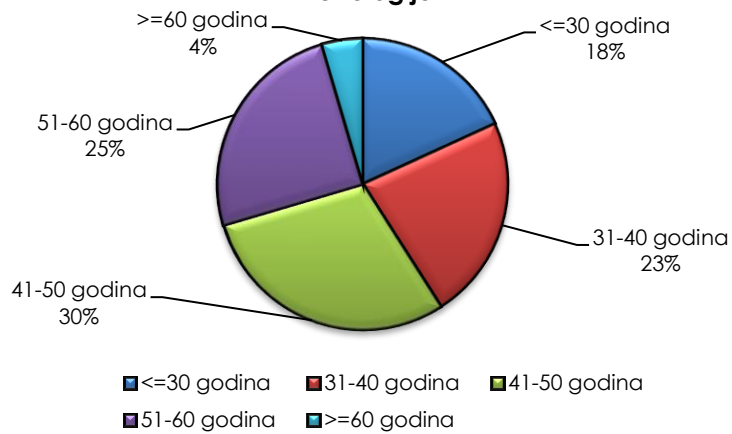
Obrazovanje zaposlenih u Zavodu za metrologiju (muškarci)

Obrazovanje zaposlenih u Zavodu za metrologiju (žene)

Starosna struktura zaposlenih u Zavodu za metrologiju

5.1 Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone

U Sektoru za metrološku sljedivost i državne etalone vrše se poslovi Zavoda koji se odnose na: ostvarivanje, čuvanje i održavanje državnih etalona; usavršavanje i poboljšavanje metroloških osobina državnih etalona i obezbjeđivanje njihovog učešća u međunarodnim aktivnostima; obezbjeđivanje metrološke sljedivosti; uspostavljanje nacionalnog sistema mjernih jedinica propisanih Zakonom o metrologiji i pratećim podzakonskim propisima; kalibraciju etalona; pregled radnih etalona i druge mjerne opreme; ostvarivanje nacionalne vremenske skale, distribuciju i kontrolu distribucije vremena; sprovođenje metrološke ekspertize; ispitivanje tipa mjerila; ispitivanje referentnih materijala koji se koriste za ostvarivanje sljedivosti u oblasti metrologije u hemiji i drugim oblastima mjerenja; davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije; učešće u ključnim međulaboratorijskim poređenjima na međunarodnom nivou; organizovanje i sprovođenje međulaboratorijskih poređenja u oblasti metrologije; učešće u naučnoistraživačkim projektima; pripremu stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije; izradu studija, elaborata, analiza i istraživačko razvojnih projekata iz oblasti metrologije; uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta; unapređivanje i razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija u Zavodu; kreiranje i implementaciju procedura rada sa informaciono-komunikacionim tehnologijama; administraciju lokalne mreže, spoljnih komunikacija i interneta; razvoj i ažuriranje web sajta Zavoda; primarno održavanje LAN-a, komunikacija i aplikativnih softvera; uvođenje, instalaciju i reinstalaciju sistemskog i mrežnog softvera, programskih sistema i baza podataka; davanje stručnog mišljenja iz oblasti metrologije.

U okviru Sektora su uspostavljene sledeće laboratorije:

- Laboratorija za masu;
- Laboratorija za dužinu;
- Laboratorija za temperaturu i vlažnost;
- Laboratorija za pritisak;
- Laboratorija za električne veličine;
- Laboratorija za vrijeme i frekvenciju;
- Laboratorija za male zapremine;
- Laboratorija za velike zapremine;
- Laboratorija za velike mase;
- Laboratorija za jonizujuća zračenja;
- Laboratorija za električnu snagu.

5.1.1 Laboratorija za masu

Djelatnost

U Laboratoriji za masu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona mase u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori, prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice mase;
- kalibraciju tegova klase tačnosti E_2 , F_1 , F_2 , M_1 i M_2 ;
- kalibraciju tegova slobodnih nazivnih masa koji nijesu u skladu sa preporukom OIML R 111:2004;
- kalibraciju vaga sa neautomatskim funkcionisanjem;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila mase;
- ovjeravanje tegova klase tačnosti F_1 , F_2 , M_1 i M_2 .

Državni etalon

Državni etalon predstavljaju garniture tegova klase tačnosti E_1 od 1 mg do 20 kg.

Sljedivost

Laboratorija za masu ostvaruje metrološku sljedivost kalibracijom garniture tegova klase tačnosti E_1 , u laboratorijama evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM KCDB ili su akreditovani od

strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Kalibracija garniture tegova klase tačnosti E_1 se sprovodi svake dvije godine naizmjenično. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za masu, pri čemu se jedinica mase metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica mase prenosi s međunarodnog na niže hijerarhijske nivoe, prema laboratorijama nižeg nivoa do krajnjih korisnika u Crnoj Gori.

Opseg akreditacije

Laboratorija za masu je akreditovana za kalibraciju:

- tegova klase tačnosti E_2 , F_1 , F_2 , M_1 i M_2 u opsegu od 1 mg do 10 kg;
- tegova slobodnih nazivnih masa, čiji oblik i nazivna masa, nijesu u skladu sa preporukom OIML R 111:2004 u opsegu od 1 g do 50 kg;
- vaga sa neautomatskim funkcionisanjem do 2 000 kg, na mjestu upotrebe, u skladu sa EURAMET cg-18: Guidelines on the Calibration of Non-Automatic Weighing Instruments v.4.0 (11/2015).

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za masu se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila mase da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja sljedećih mjerila mase:

- tegovi klase tačnosti F_1 , F_2 , M_1 i M_2 , koji su u skladu sa preporukom OIML R 111:2004 u opsegu od 1 mg do 20 kg;
- tegovi klase tačnosti M_1 od 500kg.

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za masu sprovodi postupak ispitivanja tipa sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja mase u skladu s Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl.list CG”, br. 81/09 i 13/17):

- tegovi klase tačnosti F_1 , F_2 , M_1 i M_2 ;
- vage s neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (I), (II), (III) i (IV);
- vage s automatskim funkcionisanjem;
- elektromehanički mjerni pretvarači za vage;
- elektronski pokazn

5.1.2 Laboratorija za dužinu

Djelatnost

U Laboratoriji za dužinu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usvršavanje državnog etalona dužine u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti dužine u Crnoj Gori prenosom jedinice dužine s državnog etalona na sekundarne i radne etalone dužine;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice dužine;
- kalibraciju planparalelnih graničnih mjera, pomičnih mjerila, mikrometara, mjernih satova, mjernih lenjira i mjernih traka;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila dužine;
- ovjeravanje mjerila dužine opšte namjene i mjerila visine.

Državni etalon

Državni etalon jedinice za dužinu uspostavljen je na sekundarnom nivou, a etaloni koji imaju najbolje mjerne karakteristike i koji služe za uspostavljanje sljedivosti su:

- planparalelne granične mjere klase K (0,5 mm – 100 mm);
- specijalne granične mjere za kontrolu komparatora klase K (0,5 mm – 100 mm);
- planparalelne granične mjere klase K (100 mm – 500 mm);
- etalon prstenovi \varnothing 20 mm i \varnothing 50 mm.

Sljedivost

Mjerni uređaji koji služe za uspostavljanje metrološke sljedivosti su:

- komparator za planparalelne granične mjere (0,5 mm – 100 mm);
- jednodimenzionalni mjerni uređaj (0 mm – 600 mm);
- helijum-neonski (He-Ne) laserski interferometar talasne dužine 633 nm;
- uređaj za kalibraciju mjernih traka i lenjira (0 mm – 3000 mm);
- uređaj za kalibraciju mjernih satova (0 mm – 25 mm).

Opseg akreditacije

Laboratorija za dužinu je akreditovana za kalibraciju:

- planparalelnih graničnih mjera u opsegu od 0,5 mm do 100 mm;
- pomičnih mjerila (analogna i digitalna) u opsegu od 0 mm do 300 mm;
- mikrometara za spoljašnja mjerenja (analogni i digitalni) u opsegu od 0 mm do 150 mm;
- mjernih satova (analogni i digitalni) u opsegu od 0 mm do 100 mm;
- mjernih lenjira u opsegu od 0 m do 3 m;
- mjernih traka u opsegu od 0 m do 200 m;
- unutrašnjih prečnika od 8 mm do 150 mm;
- spoljašnjih prečnika od 0,1 mm do 100 mm.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za dužinu se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila dužine da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila dužine:

- mjerila dužine opšte namjene;
- mjerila visine.

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za dužinu sprovodi postupak ispitivanja tipa sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja dužine u skladu s Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl.list CG”, br. 81/09 i 13/17):

- mjerila dužine opšte namjene;
- automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima;
- taksimetri;
- uređaji za mjerenje dužine žice i kabla.

5.1.3 Laboratorija za temperaturu i vlažnost

Djelatnost

U Laboratoriji za temperaturu i vlažnost realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona za temperaturu u Crnoj Gori;
- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona za relativnu vlažnost u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti temperature u Crnoj Gori u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+1200\text{ }^{\circ}\text{C}$, odnosno prenošenje jedinice temperature sa sekundarnih etalona na radne etalone i prenošenje jedinice temperature prema laboratorijama nižeg nivoa – krajnjim korisnicima;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti relativne vlažnosti u Crnoj Gori u opsegu od $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i $10\text{ } \% \text{ rh}$ do $90\text{ } \% \text{ rh}$;
- kalibracije mjerila temperature i mjerila relativne vlažnosti;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima.

Državni etalon

Državni etaloni za termodinamičku temperaturu su dva standardna platinska otpornička termometra (SPRT) za temperature od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $650\text{ }^{\circ}\text{C}$ i dva termoelementa (TC) za temperature od $650\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $1200\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Državni etalon za relativnu vlažnost je dewpoint metar (DP) za temperaturni opseg od $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i relativnu vlažnost od $10\text{ } \% \text{ rh}$ do $90\text{ } \% \text{ rh}$.

Sljedivost

U Laboratoriji za temperaturu, sljedivost metroloških rezultata kalibracija za oblast kontaktne termometrije, u temperaturnom opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$, se ostvaruje preko dva $25\ \Omega$ standardna platinska otporniĉka termometra (SPRT), a za temperaturni opseg od $650\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+1200\text{ }^{\circ}\text{C}$ se ostvaruje preko dva termoelementa (TC) tipa R i tipa S. Sljedivost metroloških rezultata mjerenja u Laboratoriji za temperaturu u oblasti relativne vlaŹnosti, za temperaturni opseg od $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i opseg relativne vlaŹnosti od $10\text{ }\%$ rh do $90\text{ }\%$ rh, se ostvaruje preko dewpoint metra.

Opseg akreditacije

Laboratorija za temperaturu i vlaŹnost je akreditovana za kalibraciju:

- staklenih termometara punjenih teĉnošću u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+278\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- indikatorskih termometara koji imaju sondu i odgovarajući indikatorski dio (digitalan ili analogan) u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- platinskih otporniĉkih termometara u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- termoelemenata u opsegu od $-80\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+650\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- zraĉnih senzora u opsegu od $-75\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+150\text{ }^{\circ}\text{C}$;
- mjerila relativne vlaŹnosti u opsegu od $+10\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+70\text{ }^{\circ}\text{C}$ i $10\text{ }\%$ rh do $90\text{ }\%$ rh;
- termostatiranih medijuma na mjestu upotrebe (friŹideri, zamrzivaĉi, sušnice, peći, inkubatori, kupatila, klima komore i sl.).

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehniĉkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za temperaturu sprovodi postupak ispitivanja tipa mjerila toplotne energije u skladu s Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl.list CG”, br. 81/09 i 13/17).

5.1.4 Laboratorija za pritisak

Djelatnost

U Laboratoriji za pritisak realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona pritiska u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti pritiska u Crnoj Gori prenosom jedinice pritiska sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone pritiska;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice pritiska;
- kalibraciju mjerila pritiska:
 - elektromehaničkih manometara u opsegu od -0,95 bar do 1200 bar;
 - elektromehaničkih manometara za mjerenje apsolutnog pritiska u opsegu od 10 mbar do 2 bar;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila pritiska;
- ovjeravanje mjerila pritiska:
 - manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima;
 - manometri za mjerenje krvnog pritiska;
 - manometri za mjerenje pritiska koji se koriste u funkcije zaštite imovine, životne sredine, prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda.

Državni etalon

U Laboratoriji za pritisak čuvaju se i održavaju državni etaloni pritiska u Crnoj Gori, i to:

- gasna vaga pritiska 0 bar – 25 bar;
- uljna vaga pritiska 6 bar – 1200 bar;
- elektromehanički manometar – 0,95 bar – 1 bar, relativni pritisak;
- elektromehaničko mjerilo apsolutnog pritiska - barometar 750 hPa – 1150 hPa.

Sljedivost

U Laboratoriji za pritisak vrše se poslovi koji se odnose na obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti pritiska u Crnoj Gori prenosom jedinice pritiska sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone pritiska. Laboratorija za pritisak posjeduje etalonsku opremu koja se kalibriše u laboratorijama evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma

Opseg akreditacije

Laboratorija za pritisak je akreditovana za kalibraciju:

- elektromehaničkih manometara u opsegu od -0,95 bar do 1200 bar (relativni pritisak);
- elektromehaničkih manometara za mjerenje apsolutnog pritiska u opsegu od 100 mbar do 2 bar.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za pritisak se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila pritiska da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila pritiska:

- manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima;
- manometri za mjerenje krvnog pritiska;
- manometri koji se koriste u oblasti zaštite imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda.

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za pritisak sprovodi postupak ispitivanja tipa sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja pritiska, u skladu sa Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl. list CG”, br. 81/09 i 13/17):

- manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima;
- manometri za mjerenje krvnog pritiska.

5.1.5 Laboratorija za električne veličine

Djelatnost

U Laboratoriji za električne veličine realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona električnih veličina u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti električnih veličina u Crnoj Gori, prenosom jedinice električnih veličina sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinica električnih veličina;
- kalibraciju mjerila/etalona električnih veličina;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila električnih veličina;
- ovjeravanje mjerila električnih veličina.

Državni etalon

Državni etalon u Laboratoriji za električne veličine predstavlja digitalni multimeter visoke preciznosti, tipa 8508A, proizvođača FLUKE.

Sljedivost

Laboratorija za električne veličine ostvaruje sljedivost preko digitalnog multimetra, tipa 8508A, proizvođača FLUKE. Eksterne kalibracije referentnih etalona i opreme iz Laboratorije za električne veličine sprovode se u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Opseg akreditacije

Laboratorija za električne veličine je akreditovana za kalibraciju:

- kalibratora (izvora napona, struje ili otpornosti) u opsegu:
 - jednosmjerni napon od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjenični napon od 10 mV do 200 mV (50 Hz – 100 kHz), od 200 mV do 2 V (50 Hz – 1 MHz), od 2 V do 20 V (50 Hz – 500 kHz), od 20 V do 200 V (50 Hz do 100kHz) i od 200 V do 700 V (50 Hz – 1 kHz);
 - jednosmjerna struja od 0,1 mA do 10 A;
 - naizmjenična struja od 0,1 mA do 0,2 mA (50 Hz – 1 kHz), od 0,2 mA do 2 mA (45 Hz – 10 kHz), 2 mA do 20 mA (45 Hz – 10 kHz), 20 mA do 200 mA (45 Hz – 10 kHz), od 200 mA do 2 A (45 Hz – 10 kHz) i od 2 A do 10 A (45 Hz – 10 kHz);
 - otpornost od 1Ω do 100 MΩ.
- multimetara (analognih i digitalnih) u opsegu:
 - jednosmjerni napon od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjenični napon od 100 mV do 3,3 V (50 Hz – 100 kHz), od 3,3 V do 33 V (50 Hz – 100 kHz), od 33 V do 330 V (50 Hz – 100 kHz) i od 330 V do 700 V (50 Hz – 1 kHz);
 - jednosmjerna struja od 0,1 mA do 10 A;
 - naizmjenična struja od 0,1 mA do 0,2 mA (45 Hz – 1 kHz), od 0,2 mA do 3 A (45 Hz – 10 kHz) i od 3 A do 10 A (45 Hz – 5 kHz);
 - otpornost od 1Ω do 100 MΩ.
- mjernih kliješta u opsegu:
 - jednosmjernog napona od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjeničnog napona od 100 mV do 600 V (45 Hz do 65 Hz);
 - jednosmjerne struje od 0,1 A do 500 A;
 - naizmjenične struje od 0,1 A do 500 A (45 Hz do 65 Hz);
 - otpornosti od 1Ω do 40 MΩ.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za električne veličine se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila električnih veličina da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici.

5.1.6 Laboratorija za vrijeme i frekvenciju

Djelatnost

U Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona vremena (frekvencije);
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti vremena i frekvencije u Crnoj Gori prenosom jedinice vremena (frekvencije) s državnog etalona na sekundarne i radne etalone vremena (frekvencije);
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice vremena;
- kalibraciju etalona/mjerila vremena (frekvencije);
- ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju;
- učešće u izračunavanju TAI (Temps Atomique International) i UTC (Universal Time Coordinated) vremenske skale;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila vremena (frekvencije);
- ovjeravanje mjerila vremena (frekvencije).

Državni etalon

Državni etalon za vrijeme i frekvenciju je cezijumski časovnik proizvođača Microsemi Corporation, tipa 5071A. Tačnost državnog etalona za vrijeme i frekvenciju je $\pm 1 \times 10^{-12}$.

Sljedivost

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju realizuje jedinice vremena (s) i frekvencije (Hz) upotrebljavajući cezijumski časovnik proizvođača Microsemi Corporation, tipa 5071A.

Opseg akreditacije

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju je akreditovana za kalibraciju:

- mjerenja frekvencije u opsegu od 1 mHz do 350 MHz;
- mjerenja vremenskog intervala u opsegu od 1 ns do 100 000 s;
- frekvenmetara;
- štoperica;
- etalona vremena.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila vremena i frekvencije da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila vremena i frekvencije:

- osnovni časovnici u sklopu telefonskih centrala;
- mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu.

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za vrijeme i frekvenciju sprovodi postupak ispitivanja tipa sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja vremena i frekvencije u skladu sa Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl. list CG”, br. 81/09 i 13/17):

- osnovni časovnici u sklopu telefonskih centrala;
- mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu.

5.1.7 Laboratorija za male zapremine

Djelatnost

U Laboratoriji za male zapremine realizuju se poslovi koji se odnose na:

- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja zapremine u Crnoj Gori;
- razvijanje mjerne metode za prenošenje jedinice zapremine;
- pružanje usluge kalibracije laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 1 ml do 5000 ml;
- pružanje usluge kalibracije mjerila zapremine sa klipom u opsegu od 1 μ l do 150 ml;
- pružanje usluge kalibracije piknometara u opsegu od 1 ml do 100 ml;
- učestvovanje u međulaboratorijskim poređenjima.

Sljedivost

Sljedivost u Laboratoriji za male zapremine obezbjeđuje se interno kroz sljedivost Laboratorije za masu preko 2 garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 20 kg. Kalibracija garnitura tegova klase tačnosti E_1 , obavlja se u laboratorijama evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Opseg akreditacije

Laboratorija za male zapremine je akreditovana za kalibraciju:

- laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 1 ml do 5000 ml, i to:
 - volumetrijskih pipeta u opsegu od 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih pipeta u opsegu od 10 ml do 25 ml;
 - bireta u opsegu 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih cilindara u opsegu od 5 ml do 1000 ml;
 - mjernih tikvica sa jednom mjernom crtom u opsegu od 1 ml do 5000 ml.
- laboratorijskih mjerila zapremine sa klipom - pipeta sa klipom u opsegu od 1 μ l do 10 ml;
- piknometara u opsegu od 1 ml do 100 ml.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za male zapremine se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila zapremine da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila zapremine:

- mjerne posude za tečnosti;
- ugostiteljske posude.

5.1.8 Laboratorija za velike zapremine

Djelatnost

U Laboratoriji za velike zapremine realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnih etalona velikih zapremina u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti velikih zapremina u Crnoj Gori prenosom jedinice zapremine sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone zapremine;
- razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice zapremine;
- kalibraciju mjerila/etalona zapremine od metala i stakla;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila zapremine;
- ovjeravanje mjerila zapremine.

Državni etalon

Državni etalon u Laboratoriji za velike zapremine, za volumetrijsku metodu kalibracije, predstavljaju etalon prelivne pipete od metala nazivnih zapremina 5 l, 10 l, 50 l i 100 l.

U Laboratoriji su instalirani i komparatori mase Sartorius AGCCE60K2, Mettler Toledo AG

Sljedivost

Sljedivost u Laboratoriji za velike zapremine se ostvaruje:

- za gravimetrijsku metodu kalibracije, interno, kroz sljedivost Laboratorije za masu preko dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 20 kg;
- za volumetrijsku metodu kalibracije – državnim etalonima zapremine, etalon prelivnim pipetama od metala nazivnih zapremina 5 l, 10 l, 50 l i 100 l čija se kalibracija obavlja u Laboratoriji za velike zapremine, Zavoda za metrologiju gravimetrijskom metodom, pri čemu se sljedivost ostvaruje kroz sljedivost Laboratorije za masu preko dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 20 kg.

Opseg akreditacije

Laboratorija za velike zapremine je akreditovana za kalibraciju:

- etalona prelivnih pipeta od metala gravimetrijskom metodom u opsegu od 5 l do 100 l;
- mjernih posuda od metala gravimetrijskom metodom u opsegu od 2 l do 500 l;
- mjernih posuda od stakla gravimetrijskom metodom u opsegu od 1 l do 10 l;
- mjernih posuda od metala volumetrijskom metodom u opsegu od 5 l do 1 000 l.

Usluge ovjeravanja

U Laboratoriji za velike zapremine se sprovodi postupak pregleda sljedećih mjerila zapremine da bi se utvrdila ispunjenost propisanih metroloških zahtjeva u cilju ovjeravanja mjerila zapremine:

- mjerne posude za tečnosti;
- mlijekomjeri.

Odobrenje tipa mjerila

U cilju provjere ispunjenosti propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila, Laboratorija za velike zapremine sprovodi postupak ispitivanja tipa sljedećih mjerila iz oblasti mjerenja zapremine u skladu sa Uredbom o zakonskim mjerilima za koje je obavezno ovjeravanje odnosno odobrenje tipa mjerila („Sl. list CG”, br. 81/09 i 13/17):

- vodomjeri;
- gasomjeri;
- korektori zapremine gasa;
- mlijekomjeri;
- mjerila protekle zapremine i mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda.

5.1.9 Laboratorija za velike mase

Djelatnost

U Laboratoriji za velike mase vrše se poslovi koji se odnose na:

- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti velikih masa u Crnoj Gori prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- kalibraciju tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 ;
- kalibraciju vaga sa neautomatskim funkcionisanjem;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ovjeravanje tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 .

Državni etalon

Državni etalon predstavljaju garniture tegova klase tačnosti E_1 od 1 mg do 20 kg, odnosno etaloni najboljih metroloških svojstava u Crnoj Gori, koji služe kao osnova za određivanje vrijednosti svih drugih etalona mjerne jedinice za masu. Tegovi nazivne mase od 1 mg do 500 mg su u obliku žice, tegovi nazivne mase od 1 g i većih nazivnih masa su cilindričnog oblika, sa drškom za prihvat. Svi

tegovi su izrađeni u jednom komadu-monoblok konstrukcija, od nerđajućeg čelika visokog kvaliteta. Karakteristike tegova u pogledu mjerne nesigurnosti, maksimalno dozvoljene greške, magnetne susceptibilnosti i permeabilnosti su u granicama za klasu tegova E₁ u skladu sa preporukom OIML R111: 2004.

Sljedivost

Laboratorija za velike mase realizuje aktivnosti u cilju osiguranja sljedivosti mjerenja u oblasti mase u Crnoj Gori u opsegu od 50 kg do 500 kg. Kalibracija tegova nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za masu, pri čemu se jedinica mase metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica mase prenosi do korisnika u Crnoj Gori.

Opseg akreditacije

Laboratorija za velike mase realizuje usluge kalibracije:

- tegova klase tačnosti F₂, M₁ i M₂ nazivnih masa od 50 kg, 100 kg, 200 kg i 500 kg;
- vaga sa neautomatskim funkcionisanjem do 100 000 kg na mjestu upotrebe, u skladu sa EURAMET cg-18.

5.1.10 Laboratorija za jonizujuća zračenja

Djelatnost

U Laboratoriji za jonizujuće zračenje realizuju se poslovi koji se odnose na:

- kalibraciju uređaja za mjerenje koncentracije radona u vazduhu za crnogorske i inostrane laboratorije koje se bave jonizujućim zračenjem;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti koncentracije radona u vazduhu u Crnoj Gori prenosom jedinice koncentracije radona u vazduhu sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone koncentracije radona u vazduhu;
- učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- učešće u domaćim i inostranim naučnim istraživanjima u svrhu poboljšanja kvaliteta kalibracije i unapređenja mogućnosti Laboratorije za jonizujuće zračenje (širi opseg mjerenja i veća preciznost).

Državni etalon

Državni etalon predstavlja uređaj AlphaGuard DF2000, proizvođača Bertin Instruments iz Savezne Republike Njemačke.

Sljedivost

Laboratorija za jonizujuće zračenje realizuje aktivnosti u cilju obezbjeđenja sljedivosti mjerenja u oblasti koncentracije radona u vazduhu u Crnoj Gori u opsegu od 2 Bq/m³ do 2000000 Bq/m³.

Kalibracija uređaja nižih klasa tačnosti obavlja se opremom Laboratorije za jonizujuće zračenje, pri čemu se jedinica koncentracije radona u vazduhu metodom direktnog poređenja prenosi na etalone nižih klasa tačnosti, preko kojih se jedinica koncentracije radona u vazduhu prenosi do korisnika u Crnoj Gori.

Opseg akreditacije

Laboratorija za jonizujuće zračenje je akreditovana za kalibraciju mjernih uređaja za mjerenje koncentracije radona u vazduhu u opsegu od 2 Bq/m³ do 20 000 Bq/m³.

5.1.11 Laboratorija za električnu snagu

U Laboratoriji za električnu snagu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona u Crnoj Gori;
- obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti električne snage u Crnoj Gori prenosom jedinice električne snage sa državnog etalona na mjerila (brojila električne energije);
- ovjeravanje (pregled i žigosanje) jednofaznih i trofaznih brojila električne energije (klasa tačnosti 0,2S; 0,5S; 0,5; 1 i 2, aktivne električne energije i klasa tačnosti 1, 2 i 3 reaktivne električne energije).

Državni etalon

Državni etalon je etalonski uređaj za ispitivanje brojila električne energije proizvođača MTE, tipa PTS 400.3. Klasa tačnosti uređaja je 0,02, a služi za mjerenje aktivne, reaktivne i prividne električne energije u trožičnom ili četvorožičnom kolu sa integrisanom greškom mjerenja.

Prenosivi referentni standard PTS 400.3 ima integrisane sljedeće funkcije:

- simultano testiranje do tri mjerila ili testiranje multi-funkcionalnog mjerila;
- internu memoriju za mjerene rezultate;
- vektorski dijagram;
- mjerenje aktivne, reaktivne i prividne energije u trožičnom i četvorožičnom kolu sa integrisanim mjerenjem greške;
- mjerenje napona, kao i mjerenje električne struje, direktno ili preko strujnog transformatora;
- mjerenje aktivne, reaktivne i prividne snage;
- fazni ugao, faktor snage i mjerenje frekvencije.

Očekuje se da će se u okviru programa „Tehnička podrška za usklađivanje i implementaciju EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta - IPA 2014“, isporučiti novi mjerni sistem za ovjeravanje svih vrsta brojala do kraja 2020. godine što će omogućiti značajno unapređenje usluga u ovoj oblasti.

Sljedivost

Laboratorija za električnu snagu odgovorna je za obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja električne snage u Crnoj Gori, odnosno za prenos mjernih jedinica električne snage prema krajnjim korisnicima.

Metrološka sljedivost se ostvaruje preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojala električne energije, čija se kalibracija vrši u laboratorijama Nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB, ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

5.2 Sektor za ovjeravanje mjerila

U Sektoru za ovjeravanje mjerila vrše se poslovi koji se odnose na: ocjenjivanje usaglašenosti mjerila koja se koriste u funkciji prometa roba i usluga, zaštite zdravlja ljudi i životinja, opšte bezbjednosti, imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu, saobraćaja i zaštite od nezgoda sa metrološkim zahtjevima, kao i provjere prethodno upakovanih proizvoda i boca kao mjernih posuda; utvrđivanje ispunjenosti uslova za davanje ovlaštenja za vršenje poslova za pripremu mjerila za ovjeravanje; razvijanje, uspostavljanje i primjenu metoda ispitivanja količine prethodno upakovanih proizvoda; uspostavljanje i razvijanje metoda ispitivanja mjerila koja su definisana Zakonom o metrologiji i pratećim podzakonskim propisima; učešće u naučnoistraživačkim projektima; davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije; izradu studija, elaborata i analiza iz oblasti metrologije; pripremu stručne osnove za izradu nacrt propisa iz oblasti metrologije; vođenje baze podataka o ovjerenim mjerilima; vođenje baze podataka o vlasnicima/korisnicima mjerila; ažuriranje potrebnih podataka u cilju obezbjeđenja produkcije sistema za elektronsko upravljanje dokumentacijom koja se odnosi na ovjerena mjerila – eDMS; bezbjednost i zaštitu informacionog sistema Zavoda; obradu i dostavu statističkih podataka; izvršavanje poslova vezanih za uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta.

U okviru Sektora za ovjeravanje mjerila su uspostavljene sljedeće laboratorije:

- Laboratorija za ovjeravanje mjerila brzine vozila u pokretu;
- Laboratorija za ovjeravanje etilometara;
- Laboratorija za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- Laboratorija za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji;
- Laboratorija za ovjeravanje fonometara.

5.2.1 Laboratorija za ovjeravanje mjerila brzine vozila

U oblasti bezbjednosti saobraćaja, veoma je važno ovjeravanje zakonskih mjerila - mjerila za kontrolu brzine vozila (mjerila brzine), čiji je vlasnik, odnosno korisnik Uprava policije. Shodno posebnim metrološkim propisima, mora postojati odobrenje tipa, a rok redovnog ovjeravanja mjerila brzine iznosi jedna godina.

U okviru Zavoda za metrologiju uspostavljena je Laboratorija za ovjeravanje sljedećih mjerila brzine vozila:

- radarskih mjerila brzine K i Ka opsega frekvencija;
- laserskih mjerila brzine;
- mjerila brzine ugrađenih u vozilo;
- stacionarnih mjerila brzine vozila.

Metrološka oprema

U Laboratoriji za ovjeravanje mjerila brzine upotrebljavaju se sljedeći referentni uređaji:

- generator signala za mjerila brzine na principu Doplerovog efekta K opsega;

- etalon laserskog mjerila brzine LTI TRU Cam za ovjeravanje mjerila brzine na principu Doplerovog efekta Ka opsega;
- referentno mjerilo brzine i pređenog puta - Peti točak za ovjeravanje mjerila brzine iz vozila u pokretu i stacionarnih mjerila brzine;
- lasersko mjerilo dužine (0 m – 200 m) za ovjeravanje laserskih mjerila brzine i mjerila brzine iz vozila u pokretu;
- laserski simulator brzine za ovjeravanje laserskih mjerila brzine;
- štoperica.

Sljedivost

Referentni etaloni Laboratorije za ovjeravanje mjerila brzine, sljedivi su prema etalonima nacionalnih metroloških instituta ili nacionalnih metroloških laboratorija. Kalibrisani su u akreditovanim kalibracionim laboratorijama u inostranstvu koje su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Neki su kalibrisani i u akreditovanim laboratorijama Zavoda za metrologiju.

5.2.2 Laboratorija za ovjeravanje etilometara

Etilometri se kao zakonska mjerila koriste u oblasti bezbjednosti saobraćaja, u funkciji zaštite imovine, životne sredine, prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda. Shodno metrološkim propisima etilometri u upotrebi, uz odobreni tip, moraju biti ovjereni. Rok redovnog ovjeravanja ovih mjerila je jedna godina, odnosno šest mjeseci u slučaju kada je proizvođač etilometara deklarirao stabilnost metroloških karakteristika na šest mjeseci.

U Laboratoriji za ovjeravanje etilometara, kao referentni materijal pri pregledu etilometara koristi se rastvor etanola u vodi u četiri različite koncentracije iz opsega od 0 mg/l do 2 mg/l. Zavod za metrologiju obezbeđuje pomenute rastvore iz Direkcija za mere i dragocene metale Republike Srbije, koja ima objavljen CMC u bazi podaka BIPM, čime je ostvarena metrološka sljedivost i u ovoj oblasti u Crnoj Gori.

Oprema za pregled etilometara sastoji se od: simulatora etalonskih para poznatih koncentracija sa tri redno vezane posude, generatora vazduha sa regulatorom, mjerača protoka, referentnih materijala, usnika. U Laboratoriji za ovjeravanje etilometara temperatura se održava pomoću klima uređaja na temperaturi $23\text{ °C} \pm 5\text{ °C}$.

5.2.3 Laboratorija za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda

Prethodno upakovani proizvodi su proizvodi koji su upakovani bez prisustva kupca, a količina tih proizvoda se ne može promijeniti bez otvaranja, pri čemu nastaje vidno oštećenje ili bez promjene pakovanja. Kontrola prethodno upakovanih proizvoda je u nadležnosti Uprave za inspekcijske poslove, a Zavod u skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11) sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda. U cilju unapređenja tehničkih kapaciteta za sprovođenje postupaka ispitivanja, u okviru programa „Tehnička podrška za usklađivanje i implementaciju EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta - IPA 2014“, do karaja 2020. godine očekuje se nabavka sljedeće opreme:

- neautomatska vaga nazivnog opsega 8,1 kg, klase tačnosti II, čiji je podjeljak $d=0,01$ g i $e=0,004$ g, sa printerom;
- neautomatska vaga nazivnog opsega 16,1 kg, klase tačnosti II, čiji je podjeljak $d=0,1$ g i $e=0,08$ g, sa printerom i odgovarajućim koferom;
- softver za neautomatsku vagu za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- prenosivi denzitometar, mjernog opsega 0 g/cm^3 do 2 g/cm^3 , rezolucije $0,0001 \text{ g/cm}^3$, sa kompenzatorom temperature;
- Piknometar nazivne zapremine $100 \text{ mL} \pm 3 \text{ mL}$;
- Piknometar nazivne zapremine $50 \text{ mL} \pm 3 \text{ mL}$;
- Piknometar nazivne zapremine $100 \text{ mL} \pm 5 \text{ mL}$;
- Piknometar nazivne zapremine $50 \text{ mL} \pm \text{mL}$;
- Piknometar, od inoksa, nazivne zapremine 50 mL i 100 mL .

5.2.4 Laboratorija za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji

U toku 2018. godine obezbijeđena je oprema za mjerenja u oblasti geodezije. U prethodnom laboratorijskom prostoru, početkom 2019. godine bila je postavljena konfiguracija i raspored kompletne neophodne opreme. Sprovedene su i obuke osoblja za rad u Laboratoriji. Usljed preseljenja u novi prostor, cjelokupni postupak se morao ponoviti. Krajem 2019. godine, u novom prostoru urađena je nova konfiguracija i raspored mjerne opreme, čime su stvoreni uslovi da se nakon još jedne dodatne obuke u novembru 2020. godine, pripreme procedure za početak rada. Pored ovjeravanja/kalibracija u laboratorijskim uslovima ovjeravanje/kalibracije mjerila će se izvoditi u terenskim uslovima.

Djelatnost

U okviru Laboratorije za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji moguće je sprovesti ovjeravanje sljedećih mjerila:

- totalne stanice;
- teodoliti;
- GNSS (Global Navigation Satellite System) geodetski sistemi;
- GPS (Global Positioning System) – Globalni Pozicioni Sistem;
- digitalni Leica niveliri;
- ručni laserski daljinomjeri;
- rotacioni laseri;
- EDM Daljinomjeri – elektronski.

Metrološka oprema

U Laboratoriji za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji upotrebljavaju se sljedeći referentni i pomoćni uređaji:

- Za pregled totalnih stanica, EDM daljinomjera:
 - μ -BASE;
 - prizma LEICA GPR111 BASIC, sa nosačem i ciljnom markicom;
 - zidni držači za prizmu;
 - frekventna mjerna glava;
 - HP frekvencometar;
 - set od 5 kolimatora.
- Za pregled GNSS GPS:
 - traka subtenzije za GNSS laboratorijsku metodu;
 - aluminijski stativ sa elevacijom (podizanjem);
- Za pregled nivelira:
 - teleskopska nivelmanska letva 4m, 4 sekcije;
 - dvostrana teleskopska nivelmanska letva, 5m, 4 sekcije.
- Za pregled ručnih laserskih daljinomjera:
 - zidni držač za prizmu;
 - ciljna markica.
- Za pregled rotacionih lasera:
 - CalMaster Basic Calibration Package uključujući CalMaster;
 - adapter za postavljanje stativa navoja 1/4 na navoj 5/8";
 - čitač laserskih zraka: ROD-EYE Digital, senzor sa nosačem.

Sljedivost

Referentni etaloni Laboratorije za ovjeravanje mjerila koja se koriste u geodeziji, sljedivi su prema etalonima nacionalnih metroloških instituta ili nacionalnih metroloških laboratorija. Kalibrisani su u akreditovanim kalibracionim laboratorijama u inostranstvu koje su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

5.2.5 Laboratorija za ovjeravanje fonometara

U postupcima utvrđivanja nivoa buke u Crnoj Gori koriste se zakonska mjerila - fonometri. U novootvorenoj Laboratoriji za ovjeravanje fonometara, obezbijeđeni su uslovi za ovjeravanje mjerila zvuka – fonometara. Metrološka sljedivost u Crnoj Gori je ostvarena kalibracijom etalonske opreme u Direkciji za mere i dragocene metale Republike Srbije, u laboratoriji koja ima objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a.

Zavod za metrologiju je 2019. godine iz vlastitog budžeta nabavio opremu neophodnu za postupak ovjeravanja mjerila zvuka (fonometara), koje najviše koriste komunalne policije lokalnih samouprava.

Nabavljena oprema obuhvata:

- 1) **akustičnog kalibratora**, proizvođača BRUEL & KJAER, tipa 4231, osnovnih karakteristika:
 - nominalni nivo zvučnog pritiska 94 dBSPL,
 - tačnost $\pm 0,2$ dB,
 - nominalna frekvencija 1000 Hz,
 - distorzija (THD) $<1\%$.
- 2) **Pistofona**, proizvođača BRUEL & KJAER, tipa 4228, osnovnih karakteristika:
 - nominalni nivo zvučnog pritiska 124 dB,
 - nominalna frekvencija 250 kHz,
 - tačnost $\pm 0,09$ dB (u referentnim uslovima) i $\pm 0,12$ dB (u radnim uslovima),
 - koeficijent harmonijskih izobličenja THD $<3\%$.

Nakon nabavke opreme angažovan je ekspert iz ove oblasti koji je uspješno sproveo obuku stručnog kadra Zavoda, krajem septembra 2019. godine, zatim je održana i radionica za predstavnike komunalnih policija lokalnih samouprava, nakon čega je započeto ovjeravanje fonometara po zahtjevu. Imajući u vidu situaciju zbog epidemije Covid-19, krajem oktobra 2020. godine, krajem oktobra 2020. godine isti ekspert održao je dodatno i online obuku za stručni kadar Zavoda.

Budući da se radi o novoj laboratoriji, neophodno je u narednom periodu ponovo organizovati radionice u cilju upoznavanja potencijalnih korisnika fonometara sa zakonskom obavezom ovjeravanja i mogućnošću da se ovjeravanje izvrši u našoj državi. Prethodno iskustvo pokazuje da naši klijenti nemaju dovoljno informacija o zakonskom okviru kojim je regulisana oblast ovjeravanja mjerila zvuka, postupku ispitivanja mjerila, rokovima ovjeravanja, postupku podnošenja zahtjeva, kao i visini troškova za ovjeravanje fonometara.

5.3 Odjeljenje za dragocjene metale

U **Odjeljenju za dragocjene metale** vrše se poslovi koji se odnose na oblast dragocjenih metala: ispitivanje sastava i finoće predmeta od dragocjenih metala i vršenje analiza legura od kojih se izrađuju predmeti od dragocjenih metala; ispitivanje sastava i finoće probnih igala od dragocjenih metala; žigosanje predmeta od dragocjenih metala; utvrđivanje ispunjenosti uslova za donošenje rješenja o određivanju znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala; utvrđivanje ispunjenosti uslova za donošenje rješenja o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala; vođenje evidencije znakova proizvođača/uvoznika predmeta od dragocjenih metala; vođenje evidencija o pregledu predmeta od dragocjenih metala; učešće u međunarodnim projektima kružnih analiza; razvoj metoda za ispitivanje dragocjenih metala; ispitivanje referentnih materijala koji se koriste u ovoj oblasti; učešće u naučnoistraživačkim projektima; pripremu stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala; izvršavanje poslova vezanih za uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta.

U okviru Odjeljenja za dragocjene metale se razvija **Laboratorija za dragocjene metale**. Ispitivanje predmeta od dragocjenih metala vrši se u cilju utvrđivanja vrste dragocjenih metala i njihovih legura i određivanja stepena finoće predmeta od dragocjenih metala. U Laboratoriji za dragocjene metale, trenutno su u upotrebi dvije metode: metoda proba na kamenu i rendgensko fluorescentna spektrometrijska analiza (XRF). Metode određivanja stepena čistoće predmeta od dragocjenih metala primjenjuju se samostalno ili u kombinaciji, ako sa jednom metodom nije moguće sa sigurnošću odrediti finoću predmeta od dragocjenih metala.

Metoda proba na kamenu omogućuje ispitivanje bez većeg oštećenja predmeta. Metoda je jednostavna, ali zahtijeva veliko iskustvo kako bi se izbjegli subjektivni sudovi i procjene. Pogodna je i stoga što se ispitivanje vrši najjednostavnijim sredstvima, traje vrlo kratko i služi za određivanje približne finoće neke legure ili samog predmeta.

Za metodu rendgensko fluorescentne spektrometrijske analize (XRF), pouzdani rezultati zavise od upotrebe referentnih materijala (RM) i sertifikovanih referentnih materijala (CRM). Korišćenjem sertifikovanih referentnih materijala rezultat merenja se dovodi u vezu sa osnovnim jedinicama SI sistema, odnosno obezbjeđuje se sljedivost mjerenja. Pomoću referentnih materijala Laboratorija može da izvrši procjenu validnosti metode, preciznosti i tačnosti rezultata kao i kalibraciju instrumenta. Unapređenje tehničkih kapaciteta će se realizovati instaliranjem opreme koja treba da bude isporučena Zavodu za metrologiju do kraja 2020. godine u okviru projekta „Tehnička podrška za usklađivanje i implementaciju EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta - IPA 2014“.

5.4 Odjeljenje za međunarodnu saradnju

U **Odjeljenju za međunarodnu saradnju** vrše se poslovi koji se odnose na: izvršavanje poslova vezanih za predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama – Evropsko udruženje nacionalnih metroloških instituta (EURAMET), Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju (OIML), Evropska kooperacija u zakonskoj metrologiji (WELMEC), Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM), kao i učešće u njihovom

radu; poslovi bilateralne i regionalne saradnje sa međunarodnim institucijama u Crnoj Gori; učešće u radu međunarodnih institucija u Crnoj Gori u oblasti metrologije i dragocjenih metala; pripreme i učešća na međunarodnim konferencijama, seminarima, komitetima iz oblasti metrologije i dragocjenih metala; pripremu i izradu svih vrsta dokumenata za potrebe uspostavljanja i održavanja saradnje Zavoda sa međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama; aktivnosti prevođenja svih relevantnih dokumenata; promocija i korišćenje međunarodnih programa i fondova u cilju jačanja kapaciteta iz oblasti metrologije i dragocjenih metala, ali i Zavoda kao organa uprave; praćenje standarda u sprovođenju nacionalnih politika i njihovo usklađivanje sa međunarodnim standardima u oblasti metrologije; pripremanje i dostavljanje informacija za druge državne i međunarodne institucije; aktivnosti koje se realizuju u okviru međunarodnih i regionalnih projekata u oblasti metrologije i dragocjenih metala, kao i poslovima u vezi sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji; praćenja realizacije projekata finansiranih sredstvima međunarodnih, regionalnih, bilateralnih donatorskih organizacija; vođenje evidencija o učešću i realizaciji međunarodnih i regionalnih projekata; pripremu i izradu svih vrsta planova, analiza, elaborata i strategija u dijelu saradnje sa državnim i naučnim institucijama u cilju razvoja metrologije; planiranje i sprovođenje interne edukacije službenika i namještenika u oblasti metrologije, sistema kvaliteta i projektnog menadžmenta u cilju obezbjeđenja kontinuiranog stručnog usavršavanja; pripremu i izradu svih vrsta informaciono dokumentacionih materijala, publikacija, brošura, marketinških materijala, stručne i priručne literature i drugih materijala.

5.5 Služba za opšte poslove i finansije

U **Službi za opšte poslove i finansije** vrše se poslovi koji se odnose na: pripremu pojedinačnih akata o ostvarenju prava iz radnih odnosa zaposlenih; sprovođenje postupaka raspoređivanja službenika i namještenika; vođenje evidencije o ocjenjivanju i napredovanju službenika i namještenika; vođenje evidencije o sprovedenim disciplinskim postupcima; sprovođenje postupaka naknade štete i vođenje evidencije o tim aktivnostima; sprovođenje postupaka po zahtjevima službenika i namještenika po osnovu prava iz radnog odnosa; sprovođenje postupaka prijavljivanja i odjavljivanja službenika i namještenika kod nadležnih ustanova povodom zasnivanja i prestanka radnog odnosa; pripremanje i dostavljanje statističkih i drugih podataka na zahtjev nadležnih organa; izdavanje potvrda i drugih isprava iz radnog odnosa službenika i namještenika; vođenje personalne evidencije; vođenje i ažuriranje kadrovske informacionog sistema (KIS); pripremanje odgovora na tužbe, žalbe i druge podneske u sudskim sporovima iz oblasti radnih odnosa; saradnja sa Upravom za kadrove u cilju pripreme stručnog usavršavanja službenika i namještenika; izradu pravnih akata Zavoda; pripremu i sprovođenje plana integriteta i mjera za sprečavanje i otklanjanje mogućnosti za nastanak i razvoj korupcije; vođenje upravnog postupka po zahtjevima za slobodan pristup informacijama; postupanje u skladu sa propisima o zaštiti na radu; saradnju sa nevladinim organizacijama; realizaciju aktivnosti po pitanjima rodne ravnopravnosti; pripremu akata za obračun zarada, naknada i drugih primanja službenika i namještenika; učešće u utvrđivanju visina naknada za usluge iz nadležnosti Zavoda; pripremu izvršenja predračuna sredstava; izradu finansijskog plana; namjensko korišćenje sredstava predviđenih budžetom i finansijskom planom; vođenje poslovnih finansijskih knjiga i evidencija; pripremu i obradu zahtjeva za plaćanje preko SAP-a; izradu periodičnih obračuna i završnih računa; blagajničko poslovanje; nabavku kancelarijske i druge opreme; pripremu plana javnih nabavki i njegovo dostavljanje nadležnim organima; pripremu izvještaja o javnim nabavkama, sprovođenje postupka javnih nabavki i vođenje evidencija o o javnim nabavkama; usaglašavanje knjigovodstvenog i stvarnog stanja imovine i obaveza; internu reviziju; planiranje i pripremu budžeta, uspostavljanje i održavanje sistema evidencija u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima; saradnju sa nadležnim državnim i međunarodnim organizacijama; integrisanje sa jedinstvenim portalom e-Uprave (i svim drugim potplatformama); implementaciju propisa o elektronskoj upravi; održavanje i unapređenje dobrih odnosa s javnošću i podizanje ukupnih poslovnih efekata; prijem pošte; prijem i evidenciju zahtjeva za postupanje u organizacionim jedinicama Zavoda, koji se odnose na odobrenje tipa mjerila, kalibraciju mjerila i etalona, ovjeravanje mjerila, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala, prijem i evidenciju zahtjeva za određivanje znaka uvoznika/proizvođača predmeta od dragocjenih metala; prijem i evidenciju zahtjeva za davanje

stručnog mišljenja; dostavljanje u rad potrebne dokumentacije za odobrenje tipa mjerila, kalibraciju mjerila i etalona, ovjeravanje mjerila, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala; evidentiranje predmeta u jedinstvenu elektronsku bazu podataka; zavođenje akata neupravnog karaktera u djelovodnik; dostavu akata preko internih dostavnih knjiga; otpremu pošte; vođenje kontrolnika poštarine; razvođenje akata u djelovodniku; arhiviranje predmeta; čuvanje arhiviranih predmeta; vođenje arhivske knjige; izlučivanje arhivske građe; rukovanje pečatima i štambiljima i njihovo čuvanje; fotokopiranje materijala; skeniranje materijala u cilju unošenja u elektronsku bazu podataka; štampanje, umnožavanje i distribucija materijala; dostavljanje u rad materijala i pismena; vođenje evidencije i bibliotečke dokumentacije; obrada bibliotečke građe; čuvanje i zaštitu bibliotečke građe; reviziju bibliotečkog fonda; obezbjeđenje dostupnosti i korišćenja bibliotečke građe i druge materijalno-finansijske i organizaciono-pravne poslove.

6. Članstvo u međunarodnim i regionalnim organizacijama

U okviru svoje nadležnosti, Zavod za metrologiju sprovodi aktivnosti u cilju ispunjavanja člana 77 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih članica sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane, kojim su definisane obaveze Crne Gore da će preduzeti neophodne mjere kako bi postepeno postigla usaglašenost s tehničkim propisima Zajednice i evropskom standardizacijom, metrologijom, akreditacijom i procedurama za ocjenu usaglašenosti.

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala. Zavod je punopravni član Evropskog udruženja nacionalnih metroloških instituta (EURAMET) od juna 2011. godine, čemu je prethodilo pridruženo članstvo od 2007. godine. Zavod je dopisni član Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju (OIML) od novembra 2007. godine, a prošle godine je pokrenuta i procedura za sticanje statusa punopravnog člana. Od januara 2009. godine Zavod je bio pridruženi član Evropske kooperacije za zakonsku metrologiju (WELMEC). Promjena organizacione strukture WELMEC-a sprovedena krajem 2019. godine, omogućila je i punopravno članstvo Zavoda u toj međunarodnoj organizaciji.

Crna Gora je 1. avgusta 2011. godine postala pridružena članica Generalne Konferencije za tegove i mjere (CGPM), što je omogućilo da Zavod za metrologiju 19. oktobra 2011. godine, potpiše CIPM Aranžman o međusobnom priznavanju (CIPM MRA). Potpisivanjem CIPM Aranžmana o međusobnom priznavanju obezbjeđeni su uslovi za međusobno priznavanje sertifikata o kalibraciji i mjerenjima koje izdaju nacionalni metrološki instituti država članica i tako se potpomaže postupak uklanjanja tehničkih barijera trgovini. Početkom 2018. godine, Crna Gora je kao 59. članica primljena u Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM), u kojem je predstavlja Zavod za metrologiju.

7. POSLOVNE PROSTORIJE ZAVODA ZA METROLOGIJU

Poslovne prostorije u kojima je 2006. godine počeo da se razvija Zavod za metrologiju, nalaze se u ul. Vasa Raičkovića br.18, u Podgorici. Prostor u prizemlju višespratnice, površine od svega 126 m², nije adekvatan za razvoj nacionalnih kalibracionih laboratorija. Iako smo relevantnim institucijama često slali dopise i materijale u kojim su detaljno opisane prostorije potrebne za uspostavljanje laboratorija i smještaj zaposlenih, kao i precizirani faktori koji utiču na rezultate mjerenja, nismo uspjeli da dobijemo namjenski izgrađenu zgradu. Laboratorijske kapacitete

morali smo da projektujemo u iznajmljenom poslovnom prostoru jer uspostavljanje jedinstvenog sistema mjerenja nije dozvoljavalo pasivno čekanje rješenja situacije.

U skladu sa zaključkom Vlade RCG br. 03 - 5535 od 12. 07. 2007. godine, sproveden je zakup poslovnog prostora, koji je u međuvremenu postao nedovoljan. S obzirom na to da nije bilo poznato kada će početi izgradnja odgovarajuće zgrade za Zavod za metrologiju, posredstvom Uprave za imovinu, početkom 2010. godine, zakupljen je poslovni prostor površine: 1P 288 m², P 357 m², P2 375 m² i 52 m² termotehničkog prostora, koji se nalazio u ul. Kralja Nikole br. 2, u Podgorici. Navedeni poslovni prostor je ponovo zakupljen u julu 2013. godine, nakon sprovođenja otvorenog postupka javne nabavke (Ugovor 01-589-8/13 od 08. 07. 2014. godine). Na osnovu okvirnog sporazuma br. 01-589-7-1/13 od 08. 07. 2013. godine, zaključenog na period od 4 godine, zaključen je aneks ugovora 01-1245-4/16 od 08. 07. 2016. godine. Istekom navedenog roka u 2017. godini, sproveden je otvoreni postupak javne nabavke za zakup poslovnog prostora uz primjenu okvirnog sporazuma na dvije godine. Nakon sprovođenja postupka javne nabavke zaključen je Ugovor o zakupu poslovnog prostora br. 01-430- 8/17. od 07. 07. 2017. godine. U 2018. godini, zaključen je Ugovor br. 01-1075-4/18 od 06. 07. 2018. godine. U pomenutom prostoru su uspostavljene laboratorije Zavoda u kojim je smještena oprema vrijednosti oko 950,000.00 €, koju je Evropska Delegacija isporučila Zavodu u okviru programa IPA 2007: *Razvoj infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori*, oprema obezbijedena iz sredstava budžeta, kao i dio opreme iz programa IPA 2011: *Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije u Crnoj Gori*, ukupne vrijednosti oko 600.000,00 €. Nakon isteka zakupa tog prostora, poslovne prostorije su utemeljene na novoj adresi.

Trenutno su za potrebe Zavoda zakupljeni poslovni prostor u ul. Arsenija Boljevića bb, kao i poslovni prostor u Donjoj Gorici bb. Naime, izvršen je zakup poslovnog prostora, na osnovu sprovedenog otvorenog postupka javne nabavke, odnosno tendera br. 01-343-05/19-1 od 26. 03. 2019. godine, površine: 818,44 m² sa šest parking mjesta, a koji se nalazi u ul. Arsenija Boljevića bb u Podgorici, od ponuđača „Desetka” d.o.o. Berane, sa sjedištem u Beranama, u ul. Rudeš bb. Navedeni poslovni prostor je zakupljen na osnovu Okvirnog sporazuma o zakupu poslovnog prostora br. 01-1308/19 od dana 08. 07. 2019. godine. Članom 2 Okvirnog sporazuma predviđeno je trajanje Okvirnog sporazuma od 4 (četiri) godine, od dana zaključivanja istog te da će se međusobna prava i obaveze regulisati posebnim ugovorom zaključenim na period od 1 (jedne) godine i to počev od 08. 07. 2019. godine, pojedinačno za svaku godinu trajanja Okvirnog sporazuma. S tim u vezi, zaključen je Ugovor o zakupu poslovnog prostora br. 01-1309/19 od dana 08. 07. 2019. godine na period od godinu dana, a u julu ove godine, zaključen je Ugovor o zakupu poslovnog prostora br. 07-426-882-04/20 od dana 08. 07. 2020. godine takođe na period od godinu dana. Cijena zakupa za 12 mjeseci je 118.248,36 €, a za 4 godine je 472.993,44 €.

Poslovne prostorije u ul. Vasa Raičkovića br. 18, Podgorica

Poslovne prostorije u ul. Arsenija Boljevića bb, Podgorica

Laboratorija za velike mase, Laboratorija za velike zapremine
(Donja Gorica bb, Podgorica)

Za potrebe razvoja Laboratorije za velike mase i Laboratorije za velike zapremine izvršen je zakup poslovnog prostora, postupkom javne nabavke male vrijednosti, površine: 108 m² sa obezbijeđenim kolskim pristupom a koji se nalazi u Donjoj Gorici bb, u Podgorici od ponuđača „LUXOR PLASMAN” d.o.o. Podgorica, sa sjedištem u Podgorici, u ul. Miloja Pavlovića 39/5. Poslovni prostor u Donjoj Gorici bb, zakupljen je od juna 2019. godine, na osnovu Ugovora o zakupu poslovnog prostora br. 01-1118/19 od 10. 06. 2019. godine na period od godinu dana, pa je i u junu ove godine zaključen Ugovor o zakupu poslovnog prostora br. 07-426-835-01/20 od 10. 06. 2020. godine, takođe na period od godinu dana. Cijena zakupa za 12 mjeseci je 7.056,72 €. U ovom poslovnom prostoru vrši se kalibracija i ovjeravanje etalona u oblasti velike mase i velike zapremine u Crnoj Gori.

U poslovnom prostoru u ul. Vasa Raičkovića br. 18, razvijaju se Laboratorija za dragocjene metale, Laboratorija za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda, Laboratorija za ovjeravanje etilometara, Laboratorija za ovjeravanje analizatora izduvnih gasova, kao i Laboratorija za ovjeravanje fonometara.

8. PRIKAZ REALIZOVANIH AKTIVNOSTI U OBLASTI METROLOGIJE I KONTROLE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Budući da je uspostavljanje i održavanje metrološkog sistema u skladu sa potrebama naše države osnovni zadatak Zavoda za metrologiju, Programom rada za 2020. godinu planirano je inoviranje dokumentacije sistema kvaliteta, unapređenje usluga iz oblasti zakonske, naučne i

industrijske metrologije, jačanje pozicije Zavoda i Crne Gore u regionalnim i međunarodnim metrološkim organizacijama, kao i podizanje nivoa svijesti o značaju tačnih i pouzdanih mjerenja u našoj državi. Niz aktivnosti i indikatora na osnovu kojih se pratio stepen realizacije tih aktivnosti je definisan za utvrđene strateške ciljeve:

- **SC 1:** Efikasan metrološki sistem u Crnoj Gori;
- **SC 2:** Usklađivanje sa EU zakonodavstvom;
- **SC 3:** Obezbjedivanje metrološke sljedivosti;
- **SC 4:** Unapređenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila;
- **SC 5:** Unapređenje postupaka kalibracija mjerila/etalona koja se primjenjuju u industriji kao i procesima proizvodnje;
- **SC 6:** Jačanje metrološkog nadzora;
- **SC 7:** Promocija uloge i značaja metrologije u Crnoj Gori;
- **SC 8:** Međunarodna prepoznatljivost crnogorskog metrološkog sistema.

Kontrola predmeta od dragocjenih metala omogućava obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala koji se proizvode, uvoze i stavljaju u promet u Crnoj Gori. Aktivnosti Zavoda u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala i u toku 2020. godine, su planirane u skladu sa sljedećim utvrđenim strateškim ciljevima:

- **SC 1:** Usklađivanje sa EU zakonodavstvom;
- **SC 2:** Unapređenje sistema kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- **SC 3:** Promocija uloge i značaja ocjene usaglašenosti predmeta od dragocjenih metala;
- **SC 4:** Obezbjedjenje povjerenja u rezultat ispitivanja.

Strateški i operativni ciljevi u oblasti promotivnih aktivnosti su definisani Komunikacionom strategijom Zavoda za metrologiju za period 2019-2021. godina.

Analizom postignutih rezultata rada u 2019. godini, u cilju unapređenja stanja u oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala predložene su i sljedeće mjere:

- Jačanje segmenta industrijske metrologije;
- Unapređenje postupaka rada u oblasti zakonske metrologije;
- Unapređenje zaštite zdravlja ljudi i životinja i opšte bezbjednosti;
- Unapređenje zaštite imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda;
- Uspostavljanje sistema za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- Ostvarivanje nacionalne vremenske skale;
- Uspostavljanje sistema za distribuciju vremena;
- Intenziviranje saradnje sa naučnom zajednicom;
- Jačanje kadrovskih kapaciteta;
- Unapređenje sistema menadžmenta kvalitetom – integrisani menadžment sistem;
- Razvoj inovativne platforme;
- Razvoj e-learning platforme;
- Digitalna transformacija;
- Transfer znanja;
- Unapređenje postupka žigosanja predmeta od dragocjenih metala;
- Unapređenje metoda za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- Podizanje nivoa svijesti o značaju tačnog i pouzdanog mjerenja, kao i žigosanja predmeta od dragocjenih metala.

8.1 Aktivnosti koje su preduzete za izvršavanje postavljenih ciljeva u oblasti metrologije

8.1.1 Donošenje i primjena propisa iz oblasti metrologije

U oblasti metrologije primjenjuju se propisi kojima je transponovana legislativa Evropske unije u crnogorsko zakonodavstvo.

U izvještajnom periodu na osnovu Zakona o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08) predstavnici Zavoda su pripremili stručnu osnovu za izradu nacrtu sljedećih podzakonskih akata:

- Uredba o zakonskim mjernim jedinicama („Sl. list CG“, br. 22/09, 72/15 i 67/20);
- Pravilnik o načinu utvrđivanja ispunjenosti metroloških zahtjeva za zakonska mjerila („Sl. list CG“, br. 04/10, 09/13 i 75/20).

8.1.2 Odobrenje tipa mjerila

Ispunjavanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila utvrđuje Zavod za metrologiju. Postupak ispitivanja i odobravanja tipa mjerila propisan je Pravilnikom o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila („Sl. list CG“, br. 10/10, 61/17 i 79/18).

Nakon sprovedenog postupka ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila. Realizovane aktivnosti u cilju izdavanja Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine prikazane su u tabeli 2.

Tabela 2. Realizovane aktivnosti u cilju izdavanja Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
1.	Mjerila mase	Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-054
2.	Mjerila električnih veličina	Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-046
3.		Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-047
4.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-048
5.		Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-049
6.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-045 D
7.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-050

8.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-041 D
9.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-051
10.		Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-052
11.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-053
12.		Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-054
13.		Naponski mjerni transformator	MNE-T-04-016
14.	Mjerila dužine	Jednodjelno mjerilo dužine do 1m	MNE -D-00-003
15.		Automatsko mjerilo tečnosti u nepokretnim rezervoarima	MNE-DZ-08-008
16.		Mjerna letva	MNE -D-00-003 D
17.	Mjerila zapremine	Vodomjer	MNE-Z-14-066
18.		Vodomjer	MNE-Z-14-067
19.		Vodomjer	MNE-Z-14-068
20.		Vodomjer	MNE-Z-14-069
21.		Vodomjer	MNE-Z-14-070
22.		Vodomjeri	MNE-Z-14-071
23.		Vodomjeri	MNE-Z-14-072
24.		Vodomjeri	MNE-Z-14-055 D
25.		Mjerni sistemi	MNE-Z-15-011
26.		Mjerni sistemi	MNE-Z-15-012
27.		Sprava za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-013D
28.		Sprava za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-022

29.	Sprava za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-023
30.	Sprava za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-024
31.	Magnetno induktivno mjerilo protoka	MNE-Z-16-004

8.1.3 Ovjeravanje mjerila

Ovjeravanje mjerila je postupak koji spada u domen zakonske metrologije, a obuhvata pregled i žigosanje mjerila, odnosno utvrđivanje da li mjerilo ispunjava zahtjeve utvrđene metrološkim propisima, kojim se obezbjeđuje pouzdanost mjerenja koja se koriste u funkciji prometa roba i usluga, zaštite zdravlja ljudi i životinja i opšte bezbjednosti, zaštite imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda, kao i u oblasti bezbjednosti saobraćaja, i kao takav predstavlja izuzetno važan segment privrednih i društvenih aktivnosti.

Aktivnosti Zavoda za metrologiju u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01. 01. 2020. do 31. 12. 2020. godine, ilustrovane su tabelom 3. U tabeli 4. predstavljeni su podaci o realizovanim zahtjevima za navedeni period.

Tabela 3. Zbirni podaci o ovjerenim mjerilima za period 01.01 – 31.12.2020. godine

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Neautomatske vage klase tačnosti I	1	1	0
Neautomatske vage klase tačnosti II	66	66	0
Vage za dojenčad	1	1	0
Neaut. vage klase tačnosti III do 9000 kg	1890	1890	0
Neaut. vage klase tačnosti III preko 9000 kg („Kamionske vage“)	87	87	0
Vage sa automatskim funkcionisanjem	7	7	0
Vage na transportnoj traci	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M1	278	278	0
Magnetno induktivni mjerači protoka	6	5	1
Vodomjeri	19844	19826	18
Sprave za tečna goriva (TG)	2173	2173	0
Sprave za tečni naftni gas (TNG)	191	191	0

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda	48	48	0
Rezervoari (horizontalni cilindrični)	89	89	0
Automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima	96	96	0
Brojila električne energije	4063	4063	0
Mjerni transformatori	117	117	0
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	6	6	0
Mjerila za ispitivanje zaštitnih mjera u elektrotehnici	18	17	1
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	237	237	0
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	358	358	0
Manometri (industrija, laboratorije, itd)	321	314	7
Mjerila dužine opšte namjene	18	18	0
Mjerne letve	45	44	1
Etilometri	369	369	0
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	38	38	0
Taksimetri	1795	1795	0
Mjerila zaštite od zračenja	6	6	0
Mjerila zvuka	12	12	0
Mjerila koncentracije radona u vazduhu	2	2	0

Tabela 4. Podaci o količini realizovanih zahtjeva za period 01.01 – 31.12.2020. godine

Zahtjevi	Period 01.01 – 31.12.2020. godine
Realizovani	1178
U obradi na dan 31.12.2020.	48

8.1.4 Akreditovanje laboratorija od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma

Nakon preseljenja u nove poslovne prostorije u julu 2019. godine, nacionalne kalibracione laboratorije su ponovo uspostavljene na novoj lokaciji i nakon ocjenjivačke posjete predstavnika Hrvatske akreditacijske agencije i Akreditacionog tijela Crne Gore, a na osnovu demonstriranih i dokumentovanih mjernih sposobnosti, potvrđena je kompetentnost Zavoda za obavljanje poslova kalibracije specificiranih u obimu akreditacije u decembru 2019. godine. Hrvatska akreditacijska agencija i Akreditaciono tijelo Crne Gore su u januaru 2020. godine obavijestili Zavod o vraćenom statusu akreditacije i mogućnosti postavljanja znaka akreditacije na svim uvjerenjima o kalibraciji koje izdaje Zavod za metrologiju.

Ocjenjivačka posjeta glavnih i tehničkih ocjenjivača ATCG i HAA koja je bila predviđena za mart 2020. godine je nekoliko puta odgađana, tako da je planirano da se održi u februaru 2021. godine u zavisnosti od epidemiološke situacije.

8.1.5 Učestvovanje u programima međulaboratorijskih poređenja i PT šema

Obezbjedenje povjerenja u kvalitet rezultata kalibracija u Zavodu za metrologiju vrši se sistematski i planski u funkciji obezbjeđenja kvaliteta obučenosti osoblja, kvaliteta mjerne opreme, uslova okoline, pomoćne opreme, kvaliteta procesa kalibracija i preispitivanja kvaliteta rezultata kalibracija. Najvažniji element preispitivanja rezultata kalibracija i obezbjeđenja povjerenja u kvalitet kalibracija je učešće laboratorija u međulaboratorijskim poređenjima zbog mogućnosti da se na objektivan način ocijeni i prikaže pouzdanost podataka do kojih dolaze.

U tabeli 5. su prikazana međulaboratorijska poređenja u kojima su učestvovala kalibraciona laboratorija Zavoda za metrologiju u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine.

Tabela 5. Učešće u međulaboratorijskim poređenjima u periodu od 01.01. do 31.12.2020. godine

Laboratorija	Projekat	Naziv	Područje	Period realizacije	Učesnici
Laboratorija za masu	EURAMET 1300	Comparison of 500 kg mass standard EURAMET.M.M-S7	kalibracija etalonskog tega od 500 kg	16.12.2019. do 04.02.2020.	21 NMI/DI iz Evrope
Laboratorija za temperaturu	EURAMET 1459	Atmospheric Air Temperature Metrology - A-ATM	Oblast temperature vazduha	28.08.2020. do 05.10.2020.	29 NMI/DI iz Evrope
Laboratorija za velike zapremine	EURAMET 1479	Inter-comparison of 1000L proving tank	Zapremina	23.11.2020.- 28.12.2020.	18NMI/DI iz Evrope

8.1.6 Objavljivanje mjernih i kalibracionih mogućnosti u BIPM bazi podataka (KCDB Key Comparison Database)

Mjerne i kalibracione mogućnosti (CMC) su najbolje mjerne sposobnosti koje jedan nacionalni metrološki institut može da manifestuje u svakodnevnom radu, pri pružanju usluga korisnicima u normalnim uslovima rada. Sve mjerne i kalibracione mogućnosti moraju biti podržane u opsegu i iskazanoj mjernoj nesigurnosti potpunom implementacijom sistema menadžmenta kvalitetom koji je odobren od strane EURAMET-ovog Tehničkog komiteta za kvalitet (EURAMET TC-Quality). Kalibracioni sertifikati izdati sa logom CIPM MRA potvrđuju kompetentnost laboratorija kroz iskazani CMC, i kao takvi su priznati u cijelom svijetu.

Preseljenje poslovnih prostorija, odnosno izmještanje nacionalnih kalibracionih laboratorija proukovalo je privremeno „suspendovanje“ objavljenih CMC u bazi podataka BIPM-a. Nakon preseljenja, sprovedene su ocjenjivačke posjete, koje su protekle bez utvrđenih neusaglašenosti, a Zavodu za metrologiju je data saglasnost akreditacionih tijela HAA i ATCG za ponovno uspostavljanje akreditacionog statusa. Potom su ponovo uspostavljena 23 CMC u bazi podataka BIPM-a, 18 u oblasti temperature, četiri u oblasti

zapremine i jedan u oblasti dužine. Laboratorija za velike zapremine Zavoda za metrologiju je objavila je još jedan CMC, dakle peti u oblasti zapremine, tako da sada Zavod za metrologiju ima 24 objavljena CMC u bazi podataka BIPM (tabele od 6. do 8.).

Tabela 6. Najbolje mjerne kalibracione mogućnosti iz oblasti temperature

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Comments	Approval date	NMI Service Identification
ME	BMM	Temperature	IPRT	Comparison	Stirred liquid bath : Ethanol	-80.0	5.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.03
ME	BMM	Temperature	IPRT	Comparison	Dry-well calibrator : Air	278.0	425.0	°C	0.2	0.2	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.03
ME	BMM	Temperature	IPRT	Comparison	Dry-well calibrator : Air	425.0	650.0	°C	0.35	0.35	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.03
ME	BMM	Temperature	Liquid in glass therm	Comparison	Stirred liquid bath : Water	5.0	80.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November	2015-11-10	QP.L T.01

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Comments	Approval date	NMI Service Identifier
			ometer												mber 2015		
ME	BMM	Temperature	Liquid in glass thermometer	Comparison	Stirred liquid bath : Oil	210.0	278.0	°C	0.05	0.05	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.01
ME	BMM	Temperature	Sensors with display unit (only IPRT)	Comparison	Stirred liquid bath : Ethanol	-80.0	5.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.02
ME	BMM	Temperature	Sensors with display unit (only IPRT)	Comparison	Stirred liquid bath : Water	5.0	80.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.02
ME	BMM	Temperature	Sensors with display unit (only IPRT)	Comparison	Dry-well calibrator : Air	278.0	425.0	°C	0.2	0.2	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.02

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Comments	Approval date	NMI Service Identifier
ME	BMM	Temperature	Sensors with display unit (only IPRT)	Comparison	Dry-well calibrator : Air	425.0	650.0	°C	0.35	0.35	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.02
ME	BMM	Temperature	Base metal thermocouples Type K, N, T, J	Comparison	Dry-well calibrator : Air	278.0	425.0	°C	0.3	0.3	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 8 June 2016	2016-06-08	QP.L T.04
ME	BMM	Temperature	IPRT	Comparison	Stirred liquid bath : Water	5.0	80.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.03
ME	BMM	Temperature	IPRT	Comparison	Stirred liquid bath : Silicon oil	80.0	278.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.03

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Comments	Approval date	NMI Service Identifier
ME	BMM	Temperature	Liquid in glass thermometer	Comparison	Stirred liquid bath : Ethanol	-80.0	-58.0	°C	0.2	0.2	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.01
ME	BMM	Temperature	Liquid in glass thermometer	Comparison	Stirred liquid bath : Ethanol	-58.0	5.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.01
ME	BMM	Temperature	Liquid in glass thermometer	Comparison	Stirred liquid bath : Oil	80.0	210.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.01
ME	BMM	Temperature	Sensors with display unit (only IPRT)	Comparison	Stirred liquid bath : Silicon oil	80.0	278.0	°C	0.02	0.02	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 10 November 2015	2015-11-10	QP.L T.02
ME	BMM	Temperature	Base metal thermocou	Comparison	Stirred liquid baths : Water,	-80.0	278.0	°C	0.2	0.2	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 8	2016-06-08	QP.L T.04

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measurement Minimum	Measurement Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Comments	Approval date	NMI Service Identification
			Types K, N, T, J		ethanol, oil										June 2016		
ME	BMM	Temperature	Base metal thermocouples Type K, N, T, J	Comparison	Dry-well calibrator : Air	425.0	650.0	°C	0.4	0.4	°C	2.0	95.0	Absolute	Approved on 8 June 2016	2016-06-08	QP.L T.04

Tabela 7. Najbolje mjerne kalibracione mogućnosti iz oblasti malih zapremina

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measurement Minimum	Measurement Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Approval date	NMI Service Identification
ME	BMM	Volume of liquid	Standard Capacity Measures, proving tanks	Gravimetric	Liquid : water Reference Temperature : 15 °C	2.0	500.0	L	0.02	0.02	%	2.0	95.0	Relative	2019-09-11	QP.
ME	BMM	Volume of liquid	Micropipettes or piston pipettes	Gravimetric	Liquid : water Reference	10.0	10000.0	mL	0.24	0.4	%	2.0	95.0	Relative	2019-09-11	QP.5 L

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Parameters	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Approval date	NMI Service
					Temperature : 20 °C											
ME	BMM	Volume of liquid	Glassware equipment: Pipettes, flasks, burettes, cylinders	Gravimetric	Liquid : water Reference Temperature : 20 °C	10.0	10000.0	mL	0.022	0.2	%	2.0	95.0	Relative	2019-09-11	QP.5 L
ME	BMM	Volume of liquid	Pycnometers	Gravimetric	Liquid : water Reference Temperature : 20 °C	10.0	100.0	mL	0.02	0.04	%	2.0	95.0	Relative	2019-09-11	QP.5 L
ME	BMM	Volume of liquid	Overflow pipettes	Gravimetric	Liquid : water Reference Temperature : 20 °C	2.0	100.0	L	0.02	0.04	%	2.0	95.0	Relative	2019-09-11	QP.5 L

Tabela 8. Najbolje mjerne kalibracione mogućnosti iz oblasti dužine

Country code	Institute	Quantity	Instrument or Artifact	Measurement method	Measured Minimum	Measured Maximum	Unit	Expanded uncertainty	Expanded uncertainty	Unit	Coverage factor	Level of Confidence in %	Type of uncertainty	Uncertainty Equation	Approval date	NMI Service Identifier
--------------	-----------	----------	------------------------	--------------------	------------------	------------------	------	----------------------	----------------------	------	-----------------	--------------------------	---------------------	----------------------	---------------	------------------------

ME	BMM	End standards	Gauge block: central length <i>L</i>	Mechanical comparison	0.5	100.0	mm	55.0	180.0	nm	2.0	95.0	Absolute	54 nm + 1.2E-06 <i>L</i>	2017-10-10	QP.LL .01
----	-----	---------------	--	-----------------------	-----	-------	----	------	-------	----	-----	------	----------	--------------------------------	------------	--------------

8.1.7 Proširenje metrološke sljedivosti

Zavod za metrologiju kao punopravan član EURAMET-a ima obavezu da kalibracije sopstvenih etalona vrši u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Izbor etalona i etalonske baze se zasniva na iskazanim potrebama države Crne Gore, odnosno utvrđenoj politici razvoja, zahtjevima korisnika usluga, analizi tržišta, međunarodnim projektima tehničke pomoći i mogućnostima nabavke opreme u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima.

Cjelokupni postupak uspostavljanja Laboratorije za mjerenja u geodeziji je ponovljen nakon preseljenja u novi poslovni prostor. Realizacija planiranih obuka je odlagana zbog epidemije bolesti Covid-19. Sprovedenjem obuke krajem oktobra 2020. godine, stvoreni su uslovi da i Laboratorija za mjerenja u geodeziji počne sa radom, a time i da se uspostavi metrološka sljedivost i u oblasti mjerenja u geodeziji.

8.1.8 Proširenje obima akreditacije

Odlaganje redovne ocjenjivačke posjete glavnih i tehničkih ocjenjivača ATCG i HAA uslijed epidemije izazvane novim korona virusom, proširenje obima akreditacije se nije sprovело u izveštajnom periodu. Ocjenjivačka posjeta planirana za februar 2021. godine obuhvatiće provjeru implementacije nove verzije standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018, kao i uslova za proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju u oblasti mase (tegovi klase E₂ od 20 kg i tegovi klase M₁ od 500 kg) i dužine (duge planparalelne mjerke od 100 mm do 500 mm).

8.1.9 Ovlašćivanje lica za pripremu zakonskih mjerila za ovjeravanje

Na zahtjev Ministarstva ekonomije, u periodu od 01.01. do 31.12.2020. godine, izdata su stručna mišljenja o ispunjavanju uslova za pripremu određenih vrsta mjerila za ovjeravanje, u postupku ovlašćivanja sljedećih lica, koja su rezultirala izdavanjem Rješenja o ovlašćivanju:

- „AMO“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 009-328/20-282/4 od 31.01.2020. godine, o ovlašćivanju za pripremu taksimetara za ovjeravanje.
- „PETROL SERVIS“ d.o.o, Kotor, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-328/20-543/4 od 25.02.2020. godine, o ovlašćivanju za pripremu sljedećih vrsta mjerila za ovjeravanje:
 - sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, najvećeg protoka do 50 L/min, na mjestu upotrebe.
- „NEDELJKOVIĆ“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 009-328/20-1056/3 od 04.03.2020. godine, o ovlašćivanju za pripremu sljedećih vrsta mjerila za ovjeravanje:
 - sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, na mjestu upotrebe.
- „TEHNOPETROL CG“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 009-328/20-1299/4 od 18.03.2020. godine, o ovlašćivanju za pripremu sljedećih vrsta mjerila za ovjeravanje:
 - sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, na mjestu upotrebe.
- „LIBELA“ d.o.o, Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 009-328/20-1481/4 od 07.05.2020. godine, o ovlašćivanju za pripremu sljedećih vrsta mjerila za ovjeravanje:

- vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (VIII) maksimalnog mjerenja do 2000 kg, u radnim prostorijama „LIBELA“ d.o.o, Podgorica, Bulevar Save Kovačevića br.149;
- vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (VIII) maksimalnog mjerenja do 100 000 kg, na mjestu ugradnje;
- poluautomatskih i automatskih vaga na mjestu ugradnje;
- vaga na transportnoj traci na mjestu ugradnje.

Navedena ovlašćena lica su i ranije posjedovala ovlašćenje za pripremu određene vrste mjerila za ovjeravanje. S obzirom da rok važenja rješenja o ovlašćivanju za pripremu mjerila za ovjeravanje iznosi 3 godine, zahtjeve su podnosili zbog isticanja tog roka.

U toku je postupak kod Ministarstva ekonomskog razvoja za izdavanje rješenja za ovlašćivanje za pripremu vodomjera za ovjeravanje, po zahtjevu „Vodovod i kanalizacija d.o.o. Budva“ i „Vodovod i kanalizacija d.o.o Herceg Novi“, za koji je Zavod za metrologiju dostavio stručno mišljenje Komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova, Ministarstvu ekonomskog razvoja.

8.1.10 Pružanje stručne pomoći iz oblasti metrologije

Zavod za metrologiju je nadležan i za pružanje stručne pomoći iz oblasti metrologije. Zaključno sa 31.12.2020. godine privredna društva i druga pravna lica su uputila Zavodu 13 zahtjeva za pružanje stručne pomoći, Ministarstvo ekonomije 6 zahtjeva za stručno mišljenje u postupku ovlašćivanja lica za pripremu mjerila za ovjeravanje, metrološka inspekcija je prosljedila 5 zahtjeva, a sudski organi 3 zahtjeva.

Građanima, klijentima i svim zainteresovanim stranama se svakodnevno pružaju neophodne informacije iz nadležnosti rada Zavoda putem organizovanja sastanaka, telefonom, mejlom. Tumačenje propisa iz oblasti metrologije, odnosno prava i obaveza, se sprovodi u pisanoj formi (dopisi), kao i u okviru *online* radionica za određene ciljne grupe, u skadu sa prioritetima i razvojem kapaciteta Zavoda.

8.1.11 Stručna podrška u postupku metrološkog nadzora

U skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11), metrološko-inspekcijski nadzor je nadzor nad prometom, ugradnjom, upotrebom, održavanjem i popravkom mjerila, obavljen da bi se provjerilo da li se ona upotrebljavaju u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima iz oblasti metrologije, kao i provjera tačnosti količina naznačenih i sadržanih u prethodno upakovanim proizvodima, kao i preduzimanje upravnih i drugih mjera i radnji u cilju da se utvrđene nepravilnosti usklade sa propisima. Metrološki nadzor sprovodi Uprava za inspekcijske poslove preko metrološke inspekcije. Saradnja Zavoda za metrologiju i Uprave za inspekcijske poslove obuhvata i informisanje o aktivnostima sprovedenim u oblasti zakonske metrologije. Zavod na osnovu sopstvene baze podataka kontinuirano priprema neophodne informacije o ovjerenim mjerilima, odobrenim tipovima mjerila, uvoznocima mjerila, podnosiocima zahtjeva, postavljenim žigovima itd. koje se dostavljaju na zahtjev metrološke inspekcije. U izvještajnom periodu, Uprava za inspekcijske poslove, Odsjek za metrološku inspekciju je uputila 5 zahtjeva, na osnovu kojih je Zavod u roku od jednog do dva radna dana dostavio informacije o ovjeravanju zakonskih mjerila, roku važenja žiga na mjerilu itd.

8.1.12 Učešće u regionalnim i međunarodnim projektima iz oblasti metrologije

U sklopu projektnih aktivnosti Zavod za metrologiju trenutno je uključen u program IPA 2014: *Supply of equipment for the Alignment with the EU Internal Market Acquis to Specialized Institutions of Montenegro*, IPA 2014: Alignment and Implementation of the EU Internal Market Acquis Service Contract No. CFCU/MNE/060, EMPIR projekat Precision Time for Industry (17IND14), SEE QI Project 4: Capacity building ISO 17043, SEE QI Project 5: Metrology Medical Devices, kao i projekat Smart Com II SRT-i25 (omogućavanje usvajanja digitalnih kalibracionih sertifikata u metrologiji i industriji) u okviru EMPIR Industry Call 2020. Takođe, u toku je i projekat: *Traceable measurement capabilities for monitoring thermocouple performance* - 18RPT03 MetForTC, a koji sprovodi Laboratorija za temperaturu Zavoda za metrologiju.

U toku prvog i četvrtog kvartala 2020. godine trebalo je da se realizuju dva granta za mobilnost istraživača (RMG) odobrena u okviru projekta Precision Time for Industry (17IND1). Razvoj novih tehnologija za distribuciju vremena u industrijske svrhe tema je projekta koji se finansira u sklopu Evropskog istraživačkog i inovativnog programa u oblasti metrologije (EMPIR). Dvije metrološkinje će predstavljati Zavod i uključiti se u istraživanja u oblasti primjene White Rabbit (WR) tehnologija za distribuciju vremena, koje sprovode nacionalni metrološki instituti Italije (INRIM), Francuske (LNE-SYRTE), Velike Britanije (NPL), Švedske (RISE) i Holandije (VSL). Nažalost, pojava bolesti Covid-19 u Italiji, prekinula je započeta istraživanja i boravak jedne crnogorske predstavnice u martu ove godine, a za drugu je realizacija granta odložena.

8.1.13 Iniciranje bilateralne naučne saradnje sa zemljama iz okruženja i EU

Pandemija bolesti Covid-19 uticala je i na uspostavljanje bilateralne saradnje Zavoda za metrologiju sa nacionalnim metrološkim institutima i drugim naučnim ustanovama iz zemalja okruženja i EU. Nove inicijative za bilateralnu naučnu saradnju odložene su za 2021. godinu.

8.1.14 Postdiplomske i doktorske studije za metrološki kadar

Istraživanja u oblasti medicine, proizvodnje energije, digitalizacije, klimatskih promjena, značajno zavise od razvoja sistema mjerenja. Posvećeni smo praćenju aktuelnih dostignuća i trendova, tako da se zaposlene iz Zavoda za metrologiju organizuju obuke, kursevi i seminari, a obezbijedena su i sredstva za postdiplomske studije u Crnoj Gori. Od oktobra 2020. godine Zavod ima još jednog postdiplomca na Mašinskom fakultetu u Podgorici.

8.1.15 Kalibracija mjerila

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. Ukupan broj izdatih uvjerenja o kalibraciji koje izdaje Zavod za metrologiju na godišnjem nivou u velikoj mjeri zavisi od broja i veličine privrednih subjekata u Crnoj Gori kao i njihove implementacije sistema kvaliteta, informisanosti o značaju tačnih mjerenja, prepoznavanja značaja kalibracije mjerila, nelojalne konkurencije kalibracionih laboratorija iz inostranstva, aktivnosti sertifikacionih tijela koja sertifikuju implementacije sistema kvaliteta i perioda rekalkibracije mjerila koji propisuje korisnik mjerila. U tabeli 6. navedeni su podaci o realizaciji zahtjeva za kalibraciju mjerila u periodu od 01.01. do 31.12.2020. godine.

Tabela 6. Podaci o realizaciji zahtjeva za kalibraciju mjerila u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020.

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
Laboratorija za masu	Eksterne	59	Vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	135	1	Vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	2	0	240	18
			Tegovi	160		Tegovi	6			
			Tegovi slobodne nazivne mase	0		-	-			

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerjenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
	Interne	9	Vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	7	0	Vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	-	0	28	42
			Tegovi	140		-	-			
			Tegovi slobodne nazivne mase	0		-	-			
Laboratorija za dužinu	Eksterne	26	Planparalelne granične mjere 0,5 mm do 100,00 mm	114	0	Planparalelne granične mjere 0,5 mm do 100,00 mm	0	2	80	4
			Mjerna traka	5		Mjerna traka	0			
			Mjerni lenjir	14		Mjerni lenjir	0			
			Pomično mjerilo	23		Pomično mjerilo	0			
			Mjerni sat	35		Mjerni sat	0			
			Mikrometri	3		Mikrometri	0			

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
	Interne	6	Ostalo	15	0	Ostalo	0	0	6	0
			Pomično mjerilo	1		-	0			
			1 D mjeni uređaj	3		-	0			
			Mjerni lenjir	1		-	0			
			Mjerni sat	1		-	0			
Laboratorija za temperaturu	Eksterne	63	Indikatorski digitalni termometar	121	0	Indikatorski digitalni termometar	0	63	145	0
			Indikatorski mehanički termometar	8		Digitalna mjerila relativne vlažnosti	0			
			Stakleni termometar punjen tečnošću	39		Stakleni termometar punjen tečnošću	0			
			Mehaničko mjerilo relativne vlažnosti	1		Termostatirani medijum-sušnica	-			
			Digitalna mjerila relativne vlažnosti	24		-	-			

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerjenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
			Termostatirani medijum-sušnica	5		-	-			
			Termostatirani medijum-peć	1		-	-			
			Termostatirani medijum- sterilizator	2		-	-			
			Termostatirani medijum-inkubator	3		-	-			
			Rashladna komora	1						
			Termostatirani medijum-kupatilo	1		-	-			
	Interne	16	Indikatorski digitalni termometar	69	5	Indikatorski digitalni termometar	0	27	77	0
			Digitalna mjerila relativne vlažnosti	28		Digitalna mjerila relativne vlažnosti	0			
			Platinski otpornički termometar	6		Platinski otpornički termometar	0			

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerjenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
Laboratorija za pritisak	Eksterne	18	Elektromehanički manometar	44	0	Elektromehanički manometar	0	0	45	0
			Barometar	3		Barometar	0			
			Vakuummetar	2		Vakuummetar	0			
			Manovakuummetar	0		Manovakuummetar	0			
			Kalibrator	0		Kalibrator	0			
	Interne	8	Elektromehanički manometar	1	0	Elektromehanički manometar	0	0	0	0
			Barometar	6		Barometar	0			
			Vakuummetar	0		Vakuummetar	0			
			Manovakuummetar	0		Manovakuummetar	0			
			Kalibrator	3		Kalibrator	0			
Eksterne	8	Etalon otpornosti	1	0	Digitalni multimetar	0	0	10	0	
		Digitalni multimetar	5		LOOP Kalibrator	0				

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
Laboratorija za električne veličine			Mjerna kliješta	4						
			LOOP Kalibrator	1						
	Interne	7	Etalon otpornosti	9	-	-	-	0	15	0
			Digitalni multimetar	2	-	-	-			
			Izvor jednosmjernog napona	1	-	-	-			
			Mjerna kliješta	1	-	-	-			
			Dekada otpornosti	2	-	-	-			
Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	Eksterno	12	Štoperica	16	-	-	-	0	16	0
	Interno	2	Štoperica	2	-	-	-	0	2	0
Laboratorija za male zapremine	Eksterno	8	Pipeta sa klipom	108	-	Pipeta sa klipom	-	119	8	0

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
			Laboratorijska mjerila zapremine tečnosti od stakla	14		Laboratorijska mjerila zapremine tečnosti od stakla	-			
			Piknometri	5		Piknometri	-			
	Interno	1	Pipeta sa klipom	1	-	-	-	1	0	0
Laboratorija za velike zapremine	Eksterno	9	Mjerne posude	27	-	-	-	0	27	9
			Rotametri	9		-	-			
	Interno	1	Etalon prelivne pipete	5	-	-	-	0	5	0
Laboratorija za jonizujuća zračenja	Eksterno	2	Instrumenti za mjerenje koncentracije radona	4	-	-	-	-	4	0
	Interno	1	Instrumenti za mjerenje koncentracije radona	1				-	1	-
		205						184	575	31

Laboratorija	Eksterno/ Interno	Završeno			U realizaciji			Uvjerenja		
		Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	Broj zahtjeva	Tip mjerila/etalona	[kom]	HAA+ ATCG+ CIPM MRA	HAA+ATCG	bez HAA+ATCG
UKUPNO		51						28	134	42

Ukupno je izdato 790 Uvjerenja o kalibraciji za eksterne korisnike, što je najveći broj do sada, kao i 204 interna Uvjerenja o kalibraciji.

8.1.16 Povećanje tačnosti državnih etalona, odnosno smanjenje mjerne nesigurnosti etalona

Zavod za metrologiju je i na novoj lokaciji uspostavio neophodne uslove za čuvanje, održavanje i usavršavanje državnih etalona. U skladu sa implementiranim i akreditovanim sistemom menadžmenta kvalitetom primjenjuje se Program kalibracije etalona, mjerne i pomoćne opreme Zavoda za metrologiju, koji obuhvata sistem izbora, korišćenja, kalibracije, provjeravanja, kontrolisanja i održavanja etalona i mjerne opreme koja se upotrebljava pri realizaciji usluga kalibracija mjerila/etalona.

Najvažniji element održavanja sljedivosti rezultata mjerenja, kao i povećanja tačnosti državnih etalona predstavlja njihova redovna kalibracija u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a. U oktobru 2020. godine je pokrenuta tenderska procedura javnih nabavki za uslugu kalibracije opreme iz oblasti metrologije mase, temperature, dužine, električnih veličina, električne snage, pritiska, kao i vremena i frekvencije.

Državni etaloni se čuvaju u odgovarajućim laboratorijskim uslovima i upotrebljavaju se isključivo u okviru laboratorija. Prenosjenje sljedivosti unutar laboratorija sa referentnih etalona koji su kalibrisani u prethodno pomenutim laboratorijama, obavlja se u okviru kalibracija za potrebe laboratorija Zavoda za metrologiju, odnosno internih kalibracija unutar laboratorije koje se obavljaju u skladu sa usvojenim Planom kalibracija etalona, mjerila i pomoćne opreme.

8.1.17 Uspostavljanje mjernih metoda za prenos jedinica SI sistema

Zavod za metrologiju koristi standardne metode kalibracija, definisane međunarodnim ili nacionalnim standardima ili pogodne metode koje je objavila ugledna tehnička institucija ili su objavljene u relevantnim naučnim radovima ili časopisima, ili ih je specificirao proizvođač opreme, a koje zadovoljavaju zahtjeve korisnika. U izuzetnim slučajevima, u nekoj laboratoriji Zavoda za metrologiju se može primijeniti i metoda koja nije standardizovana, ali se tada obezbjeđuje da je ta metoda u potpunosti dokumentovana i validirana.

Uspostavljeni sistem menadžmenta kvalitetom koji od 2014. godine redovno provjeravaju ATCG i HAA, predmet je stalnog usavršavanja i unapređenja, što se prije svega odnosi na sadržaj tehničkih procedura.

8.1.18 Crnogorska sekunda

Otvaranjem Laboratorijskog centra Zavoda za metrologiju 2011. godine otvorena je i Laboratorija za vrijeme i frekvenciju. Hrvatska akreditacijska agencija i Akreditaciono tijelo Crne Gore potvrdili su 2015. godine da Zavod za metrologiju zadovoljava zahtjeve standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2011 i da je kompetentan za obavljanje kalibracija mjerila vremena i frekvencije.

Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM) je odgovoran za organizaciju, funkcionisanje i objavljivanje CCTF-K001.UTC rezultata. Konsultativni komitet za vrijeme i frekvenciju, CCTF (*Consultative Committee for Time and Frequency*), u okviru BIPM-a, uvrstio je CCTF-K001.UTC kao jedinstveno poređenje u oblasti metrologije vremena.

Cilj poređenja CCTF-K001.UTC je obezbjeđivanje:

- sljedivosti do UTC vremena kroz lokalnu realizaciju UTC(k) izvedenu u nacionalnim laboratorijama;
- široke distribucije UTC vremena učešćem laboratorija širom svijeta.

Upravo Laboratorija za vrijeme i frekvenciju Zavoda za metrologiju zadužena je za ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju kao i učešće u izračunavanju TAI (*Temps Atomique International*) i UTC (*Universal Time Coordinated*) vremenske skale.

Da bi Laboratorija učestvovala u izračunavanju UTC vremenske skale mora da ispuni određene uslove:

- predstavlja dio institucije iz zemlje koja je član BIPM-a ili pridruženi član CGPM-a;
- posjeduje nacionalni etalon;
- posjeduje opremu neophodnu za vremenski transfer, obezbjeđujući podatke u standardnom formatu zahtjevanom od strane CCTF-a i BIPM-a;
- ima mogućnosti za slanje i prijem podataka BIPM-u na neprekidnoj osnovi.

Zavod za metrologiju je postao pridruženi član Generalne konferencije za tegove i mjere, CGPM (Conférence Générale des Poids et Mesures) 1. avgusta 2011. godine, a od 2010. godine u Laboratoriji je instaliran nacionalni etalon za vrijeme i frekvenciju proizvođača Gillam-Fei tipa 3230. Zavod je posjedovao opremu za vremenski transfer (TTS-5 prijemnik) i mogućnost slanja podataka na BIPM server, što znači da su bili ispunjeni svi pomenuti uslovi za učestvovanje u realizaciji UTC vremena.

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju 2015. godine počela je sa slanjem CGGTTS fajlova na BIPM FTP server s ciljem uključivanja u CCTF-K001.UTC ključnom poređenju. Rezultati mjerenja Laboratorije za vrijeme i frekvenciju prvi put su objavljeni u mjesečnom biltenu *Circular T* broj 332, u kojem su prikazani rezultati mjerenja iz avgusta 2015. godine. Međutim, u avgustu 2018. godine došlo je do kvara na tadašnjem cezijumskom časovniku i Laboratorija je prestala da učestvuje u realizaciji UTC vremena. Nabavka novog cezijumskog etalona frekvencije (proizvođača Microsemi Corporation, tipa 5071A) iz budžetskih sredstava Zavoda za metrologiju sprovedena je u decembru 2019. godine.

Nacionalni etalon vremena i frekvencije predstavlja komercijalni cezijumski oscilator, čija je frekvencija tako podijeljena da na svom izlazu generiše 1 impuls/sekundi - 1 PPS (*Pulse Per Second*). Period izlaznih impulsa predstavlja realizaciju vremenskog intervala od 1 s. Oscilator na svom izlazu generiše i frekvenciju čija je vrijednost 5/10 MHz, tačnost iznosi $\pm 1 \times 10^{-12}$, a dugoročna stabilnost za petodnevni period $\leq 5 \times 10^{-14}$.

Nakon instalacije ovog etalona, u decembru 2019. godine, uočen je problem sa sistemom za vremenski transfer TTS-5, što je onemogućilo da se odmah nastavi sa učestvovanjem u realizaciji UTC-a. Osoblje Laboratorije u komunikaciji sa proizvođačem sistema radilo je na rješavanju pomenutog problema, nakon nadogradnje softvera i fabričke kalibracije problem je otklonjen u toku jula mjeseca.

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju pomoću novog državnog etalona za vrijeme (frekvenciju) u avgustu 2020. počela automatski da šalje podatke na server BIPM-a. Time su stvoreni uslovi za objavljivanje rezultata mjerenja u sljedećem broju mjesečnog biltena Cirkular T, odnosno realizovanja crnogorske sekunde i učestvovanja u realizaciji UTC vremena.

Rezultati nacionalne realizacije UTC(MBM) vremenske skale ponovo su počeli sa objavljivanjem u biltenu Circular T i to počevši od broja 392, za avgust 2020. godine.

8.1.19 Obezbeđivanje i adaptacija prostora za potrebe laboratorija Zavoda za metrologiju

U dijelu 7. ovog Izvještaja objašnjen je postupak zakupa poslovnih prostorija, navedeni odabrani ponuđači i razlozi za razvoj laboratorija u zakupljenom prostoru. Programom rada Zavoda za metrologiju za 2020. godinu bilo je predviđeno unapređenje kapaciteta Laboratorije za kontrolu prethodno upakovanih proizvoda, Laboratorije za ovjeravanje fonometara i Laboratorije za ovjeravanje etilometara (alkotestera), zbog čega je bilo neophodno zakupiti poslovni prostor

površine oko 130 m². Međutim, kašnjenje realizacije programa IPA 2014 i pandemija bolesti Covid – 19 onemogućili su sprovođenje neophodnih aktivnosti unapređenja laboratorijskih kapaciteta zbog čega smo plan za zakup dodatnog poslovnog prostora odložili za 2021., eventualno 2022. godinu.

U izvještajnom periodu su uređeni kancelarijski kapaciteti i unapređen je sistem video nadzora i zaštitni alarmni sistem.

8.1.20 Nabavka i kalibracija opreme

U januaru 2020. godine je obavljena evaluacija pristiglih ponuda za nabavku opreme u okviru programa IPA 2014. U radu komisije za evaluaciju koju je formiralo Ministarstvo finansija učestvovao je i predstavnik Zavoda za metrologiju. Izabrana je najpovoljnija ponuda. Isporučka opreme Zavodu za metrologiju je obavljena u 3 dijela. Prvi dio je isporučen 24. novembra, drugi dio 4. decembra a treći dio, 14. decembra.

Instalacija opreme obavljena je iz dva dijela od 7. do 11. decembra 2020. godine i 28. i 29. decembra 2020. godine za oblast električnih veličina i vremena i frekvencije.

Kod pojedinih stavki su uočeni nedostaci i problemi a radi se o sljedećem:

- Digestor u Laboratoriji za dragocjene metale ne odgovara specifikaciji;
- Uređaj za praćenje uslova okoline u Laboratoriji za temperaturu je dopremljen bez mjernih sondi tako da je neupotrebljiv.

Za obje stavke je upućena reklamacija dobavljaču a obaviješteno je i Ministarstvo finansija.

Oprema koja je obuhvaćena ovim programom se odnosi na isporuku kompjuterske i softverske opreme, kao i opreme za jačanje kapaciteta sljedećih laboratorija:

- Laboratorije za električnu snagu;
- Laboratorije za vrijeme i frekvenciju;
- Laboratorije za temperaturu;
- Laboratorije za kontrolu prethodno upakovanih proizvoda;
- Laboratorije za dragocjene metale.

Pored nabavke opreme u okviru programa IPA, značajna budžetska sredstva su takođe opredijeljena za poboljšanje tehničkih kapaciteta Zavoda. Tenderska procedura za nabavku laboratorijske opreme je ove godine pokrenuta nešto kasnije, prvo zbog tromjesečnog prekida sprovođenja procedura nabavki uslovljenog epidemiološkom situacijom u Crnoj Gori, a potom i zbog odlaska u penziju službenika zaduženog za javne nabavke. Nakon angažovanja novog službenika za javne nabavke, Zavod za metrologiju je 27. 10. 2020. godine pokrenuo otvoreni postupak javne nabavke br. 07-426-1627/20 u cilju nabavke opreme za sljedeće laboratorije:

- Laboratorije za masu;
- Laboratorije za temperaturu;
- Laboratorije za dužinu;
- Laboratorije za male zapremine;
- Laboratorije za velike zapremine.

Komisija za sprovođenje postupka javne nabavke je prilikom pregleda, ocjene i vrednovanja ponuda, utvrdila da zbog propusta u načinu sačivanja ponude, dvije ponude nisu bile ispravne, dok su dvije ponude prihvaćene.

Zavod za metrologiju je uspostavio Program kalibracije etalona, mjerne i pomoćne opreme, koji omogućava održavanje sljedivosti sopstvenih etalona i mjerne opreme do Međunarodnog sistema mjernih jedinica (SI sistem). Etaloni i mjerna oprema Zavoda za metrologiju koja se koristi za kalibraciju, uključujući i opemu za pomoćna mjerenja (npr. za uslove okoline), a koja bitno utiče na tačnost ili validnost rezultata kalibracije, mora biti predmet kalibracija u skladu sa usvojenim Planom kalibracija etalona, mjerne i pomoćne opreme. Kalibracija referentnih etalona i mjerne opreme vrši se u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta, koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Zavod za metrologiju je 28. oktobra 2020. godine pokrenuo otvoreni postupak javne nabavke za usluge kalibracije opreme. Komisija za sprovođenje postupka javne nabavke je prilikom pregleda, utvrdila da nijedna od podnijetih ponuda nije bila ispravna.

8.1.21 Poboljšanje transparentnosti postupaka ocjene usaglašenosti

Ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima je aktivnost kojom se posredno ili neposredno utvrđuje da li mjerilo ispunjava propisane metrološke zahtjeve za mjerila, a osnovne aktivnosti u tom smislu su odobrenje tipa mjerila i ovjeravanje mjerila. Budući da se realizacijom postupaka ocjene usaglašenosti odlučuje da li određeno mjerilo ispunjava propisane zahtjeve, transparentnost tih postupaka se stalno poboljšava.

Zakonom o upravnom postupku („Sl. list CG“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), između ostalog utvrđeno je i postupanje u postupcima ocjene usaglašenosti koje vodi Zavod za metrologiju. Shodno tom Zakonu strankama je omogućeno da znaju u kojoj je fazi njihov zahtjev, a shodno načelima upravnog postupka prije same odluke stranka se obavještava o rezultatima sprovedenih mjerenja, odnosno da li će se njihov zahtjev usvojiti ili odbiti. U pojedinim postupcima stranci je omogućeno i da prisustvuje samom procesu mjerenja.

Pored transparentnosti u okvirima upravnog postupanja, utvrđenog Zakonom o upravnom postupku, shodno posebnim propisima iz oblasti slobodnog pristupa informacijama, Zavod je svim zainteresovanim licima omogućio da u kratkom roku dobiju informacije iz domena njihova interesovanja.

Stalno unapređenje i ažurnost internet stranice Zavoda za metrologiju pozitivno utiče i na transparentnost postupaka ocjene usaglašenosti, na način što se zainteresovanim licima na brz i racionalan način omogućava pristup određenim informacijama, obrascima, dokumentima i sl.

Imajući u vidu vrstu posla, u smislu ocjena usaglašenosti, službenici Zavoda koji vode postupke, kao i menadžment su u svakodnevnoj komunikaciji sa strankama na način direktnog kontakta, komunikacije telefonom, elektronskom poštom itd., čime se pruža pomoć i informacije, kojima se u značajnoj mjeri doprinosi transparentnosti postupaka i podiže kvalitet usluge.

8.1.22 Učešće ovlašćenih lica za pripremu mjerila za ovjeravanje u programima PT – šema, u organizaciji Zavoda za metrologiju

U Crnoj Gori postoji 17 ovlašćenih lica za pripremu određenih vrsta mjerila za ovjeravanje, koja su ovlašćenje dobila od Ministarstva ekonomije, na osnovu stručnog mišljenja Zavoda za metrologiju. Podzakonskim propisima kojima su utvrđeni uslovi i postupak ovlašćivanja za određenu vrstu mjerila, definisano je da ovlašćena lica učestvuju u uporednim ispitivanjima koje organizuje Zavod za metrologiju. Međutim, epidemiološka situacija u izvještajnom periodu je onemogućila organizovanje planirane PT šeme za ovlašćena lica za pripremu mjerila mase za ovjeravanje.

8.1.23 Poboljšavanje postupka vanrednog pregleda zakonskih mjerila u upotrebi

Vanredni pregled zakonskih mjerila u upotrebi se pokreće na osnovu lične inicijative zainteresovanih lica u slučaju sumnje u ispravnost zakonskog mjerila. Poboljšanje postupka

vanrednog pregleda zakonskih mjerila u upotrebi se zasniva na sprovedenim obukama metrološkog kadra i razvoju novih laboratorijskih kapaciteta Zavod za metrologiju.

8.1.24 Unapređenje implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom

Rad Zavoda za metrologiju, usmjeren je na efikasno i nepristrasno realizovanje usluga, izgradnju povjerenja u rezultate mjerenja, poštovanje etičkih normi, kao i uspješno učešće u projektima međunarodnih i regionalnih organizacija. Zavod za metrologiju, odnosno sve nacionalne kalibracione laboratorije, obnovile su status akreditacije 30. decembra 2019., kada su Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) izdale nove akreditacione sertifikate kojim su potvrdile kompetentnost kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju.

U izvještajnom periodu izmijenjene sve tehničke procedure koje se primjenjuju u nacionalnim kalibracionim laboratorijama i njihov sadržaj je usklađen sa novim standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018.

U decembru 2019. godine pokrenuta je revizija postojećih i kreiranje novih internih procedura rada u cilju kreiranja intergisanog sistema menadžmenta a koji će ispunjavati zahtjeve Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama (i ostalim podzakonskim aktima), Zakona o sprječavanju korupcije (i ostalim podzakonskim aktima), standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018, standarda MEST EN ISO 9001:2016, standarda MEST ISO 31000:2018, standarda MEST ISO 45001:2018, standarda MEST EN ISO/IEC 27001:2019 i standarda MEST EN ISO/IEC 17043:2017, uz podršku stručnog konsultanta. U toku je priprema i usvajanje internih procedura rada koje će krajem godine proći eksternu provjeru u cilju sertifikacije Zavoda za metrologiju u skladu sa ISO 9001:2016.

Krajem 2020. godine se očekuje i posjeta ocjenjivača iz Akreditacionog tijela Crne Gore i Hrvatske akreditacijske agencije u cilju provjere ispunjavanja zahtjeva u skladu sa novim izdanjem standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018.

8.1.25 Saradnja sa institucijama u oblasti infrastrukture kvaliteta

Zavod za metrologiju, kontinuirano saraduje sa Akreditacionim tijelom Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore. Komunikacija sa Akreditacionim tijelom Crne Gore u toku 2020. godine bila je usmjerena na planiranje ocjenjivačkih posjeta Zavodu u cilju provjere ispunjenosti zahtjeva standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018, te potvrđivanja kompetentnosti Zavoda za metrologiju za kalibraciju mjerila/etalona.

Zavod za metrologiju je u izvještajnom periodu postao član Instituta za standardizaciju Crne Gore što između ostalog omogućava učešće u radu sjednica Skupštine Instituta, donošenju odluka u vezi sa nacionalnom standardizacijom, radu tehničkih radnih tijela Instituta, kao i poseban popust u odnosu na propisanu visinu naknada za standarde, srodne dokumente i druge publikacije.

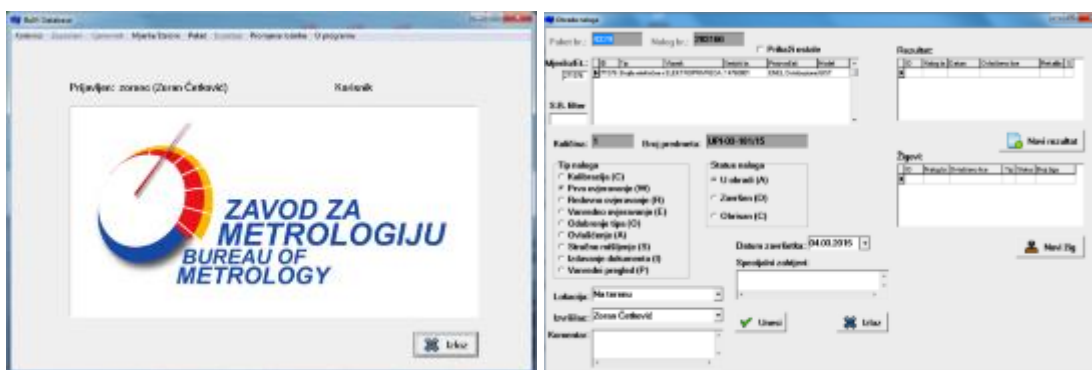
Kupovina standarda koji su neophodni u svakodnevnom radu Zavoda bila je praćena i pripremom predloga standarda za usvajanje na nacionalnom nivou.

8.1.26 PEER REVIEW/eksterna provjera

U toku 2020. godine nije bilo potrebe da se organizuje PEER REVIEW.

8.2 Ažuriranje i unapređenje baza podataka

U Zavodu za metrologiju je implementiran savremeni informacijski sistem koji se oslanja na nove informacione tehnologije koje uključuju računare i računarske sisteme, koji su efikasno umreženi sa perifernim i telekomunikacionim uređajima, kao i operativne i aplikativne softvere - programe dizajnirane za obavljanje specijalizovanih zadataka. MySQL baza se koristi u Zavodu za metrologiju od početka 2012. godine, kao softver, sa autorizovanim brojem i strukturom tabela i polja. Aplikacija „Baza“ omogućava brzo skladištenje, čuvanje, pretraživanje, učitavanje, sortiranje i iščitavanje podataka koji nastaju tokom postupanja po zahtjevu korisnika usluga Zavoda za metrologiju. U toku 2019. godine nastavljeno je sa usavršavanjem i nadograđivanjem Baze i njenih komponenti, kako bi se obezbijedili pouzdaniji podaci i efikasniji rad, a ujedno olakšao rad službenika.

Pored glavne Baze, u Zavodu za metrologiju razvijaju se i druge aplikacije:

- **Arhiva - Predmeti** - aplikacija koja predstavlja elektronsku formu prvostepenog upravnog postupka, u koju se unose svi podaci vezani za predmete koje vode službenici Zavoda za metrologiju;
- **Biblioteka** - aplikacija koja se koristi za upis podataka o knjižnom fondu Zavoda za metrologiju, sortirana po naslovima, autorima, izdavačima, kao i datumima iznajmljivanja i vraćanja;
- **Dragocjeni metali** - aplikacija koja se koristi za upis podataka koji se prikupljaju u toku vođenja predmeta po kojem postupaju službenici Odjeljenja za dragocjene metale;
- **Evidencija dogovora (Radni kalendar)** - aplikacija koju koriste službenici Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone, u cilju organizacije poslova kalibracije, tj. uvida u mogućnost laboratorije za izvođenje kalibracije u određenom vremenskom periodu;
- **Kalibracioni status (Odštampane naljepnice)** - aplikacija koju koriste službenici Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone prilikom štampe kalibracione naljepnice koja se postavlja na kalibrisani uređaj;
- **Obuka** - aplikacija koju koriste svi službenici Zavoda za metrologiju kao način evidentiranja i praćenja obuka kojima su prisustvovali. Tu se upisuju podaci o nazivu obuke, mjestu i organizatoru, trajanju, uspjehnosti.

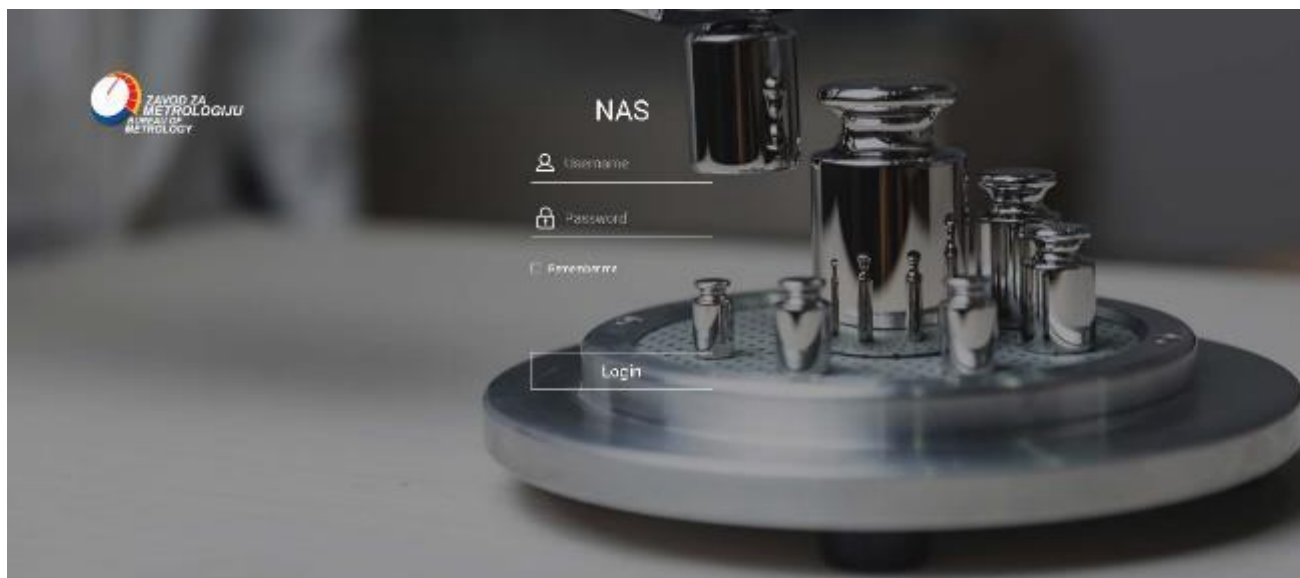

U toku 2020. godine u Zavodu je implementiran novi server za skladištenje i bekapovanje kompletne dokumentacije. Pristup serveru je omogućen kroz LAN mrežu Zavoda, a takođe mu je moguće pristupiti i preko interneta. Time je omogućen lakši rad službenika u toku vanredne situacije izazvane virusom korona, pristup svim fajlovima je dostupan i od kuće.

Definisana su jasna korisnička prava za pristup određenim folderima, tako da službenici imaju pristup samo svojim i podacima koji su im potrebni u toku svakodnevnog rada.

Svi fajlovi su smješteni na hard diskovima velikog kapaciteta u RAID1 modu, a bekapuju se na mašini i eksternom hard disku koji se nalazi na drugoj lokaciji, u prostorijama Zavoda u ulici Vasa Raičkovića, čime je osigurana bezbjednost podataka.

Adresa za pristup serveru je server.metrologija.me.

8.3 Razvoj e-learning platforme

Kao jedna od ključnih inovacija kada se radi o procesu usavršavanja i unapređenja rada službenika Zavoda za metrologiju, u IV kvartalu 2019. godine otpočeo je proces kreiranja e-learning platforme. Formiran je radni tim sačinjen od predstavnika svih organizacionih jedinica, sa zadatkom pripreme predloga platforme sa početnim informacijama.

Pripremljen je Akcioni plan uspostavljanja e-learning platforme, sa jasno definisanim vremenskim intervalima, odgovornostima i indikatorima učinka. S obzirom na to da je definisano da se u prvoj fazi realizacije platforma „otvori“ za službenike Zavoda, definisana je i početna oblast koja će biti predstavljena na platformi – oblast kontrole predmeta od dragocjenih metala.

E-learning platforma je zamišljena kao platforma internog prenosa znanja u svim oblastima, a u cilju efikasnije racionalizacije radnog vremena, gdje će zaposleni tokom obavljanja dnevnih obaveza, jednostavnim logovanjem na platformu moći da testira i unaprijedi svoje znanje iz srodne oblasti. Testno „puštanje u rad“ e-learning platforme je u toku.

Druga faza razvoja e-learning platforme podrazumijeva njeno otvaranje prema korisnicima usluga i zainteresovanoj javnosti, dok se treća faza razvoja odnosi na njeno prilagođavanje učenicima osnovnih i srednjih škola u cilju jačanja njihove buduće profesionalne orijentacije ka nauci.

8.4 Kontrola predmeta od dragocjenih metala

U periodu od 01. 01 do 31.12. 2020. godine realizovan je **101** zahtjev za ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala sa potrebom sprovođenja aktivnosti ispitivanja i žigosanja nad **39643,04g /6720** komada predmeta od zlata i predmeta od srebra **105707,56/ 16029** komada. Takođe su realizovani zahtjevi za ispitivanje i žigosanje predmeta od platine u količini **569,52 g/2** komada.

Umjesto žigosanja državnim žigom, Zavod je u 2020. godini izdao 109 sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala, od čega je za predmete od zlata izdato 107 sertifikata, a za predmete od platine 2 sertifikata.

Monitoring sprovedenih postupaka u sistemu proizvođača i uvoznika predmeta od dragocjenih metala u 2020. godini utvrđena je registracija 6 uvoznika predmeta od dragocjenih metala (tabela 7.) i 1 proizvođač predmeta od dragocjenih metala (tabela 8.).

Postupci oduzimanja znaka proizvođača, odnosno uvoznika po prestanku obavljanja djelatnosti proizvodnje odnosno uvoza predmeta od dragocjenog metala sprovode se po službenoj dužnosti. Odjeljenje za dragocjene je u 2020. godini evidentiralo je promjene u pogledu oduzimanja za jednog znaka proizvođača (tabela 9.).

Zavod za metrologiju je u periodu od 01.01. do 31.12.2020. godine, izvršio izdavanje slike državnih žigova korisnicima navedenim u tabeli 10.

Tabela 7. Rješenja o određivanju znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala koja su donijeta u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine

Redni broj	Podnosilac zahtjeva	Broj i datum rješenja	Red. br. proizvođača u evidenciji Zavoda	Oznaka na stablu žiga i stablu matrice
1.	DOO "VITEX" PODGORICA	UPI-04-1733-04/20 15.01.2020.	P00404	▲ VT, VII, P0044

Tabela 8. Rješenja o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala koja su donijeta u periodu od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine

Redni broj	Podnosilac zahtjeva	Broj i datum rješenja	Red. br. uvoznika u evidenciji Zavoda	Oznaka na stablu žiga i stablu matrice
1.	DOO „DULW D TRADE“ PODGORICA	UPI-04-352-31-02/20 24.01.2020.	0172	▲ 10, VI, 0172
2.	DOO „UNITY JEWELS WORLD“	UPI-04-352-565-02/20 27.05.2020	0173	▲ 11, VI, 0173
3.	DOO „TOPAZ CO “- PLAV	UPI-04-352-763-02/20 02.07.2020	0174	▲ 12, VI, 0174
4.	„ASIA ATLANTIC “D.O.O-BUDVA	UPI-04-352-1304-02/20 05.11.2020	0175	▲ 13, VI, 0175
5.	D.O.O „IGUANA INTERNATIONAL“ BAR	UPI-04-352-1462-02/20 07.12.2020.	0176	▲ 14, VI, 0176
6.	„LUKA GOLD“ DOO NIKŠIĆ	UPI-04-352-1484-02/20 16.12.2020	0177	▲ 15, VI, 0177

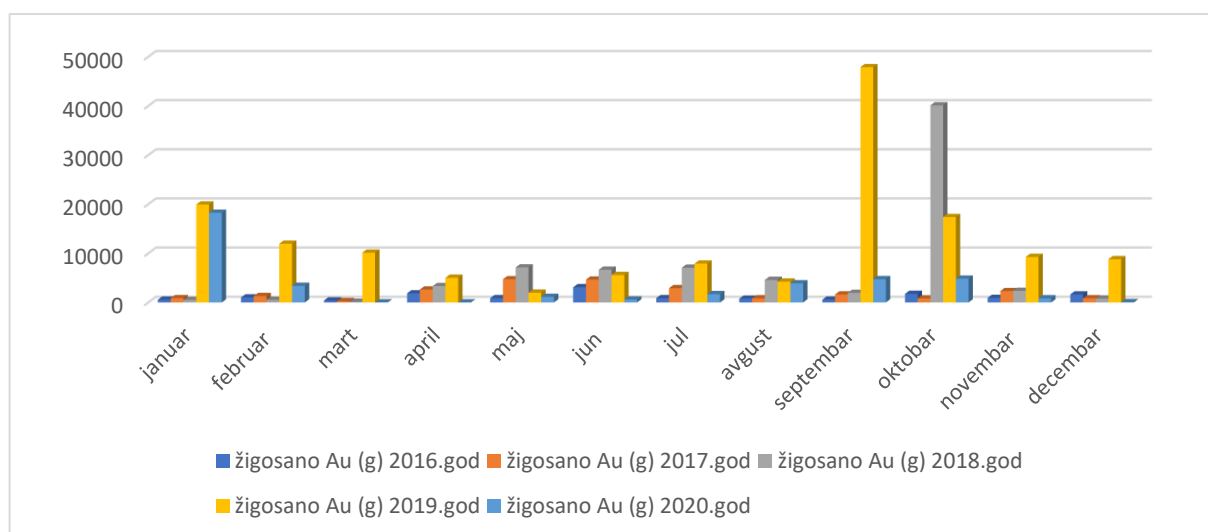
Tabela 9. Oduzimanje znaka proizvođača predmeta od dragocjenih metala

Redni broj	Broj predmeta i datum	Vrsta postupka	Stranka u Postupku	Br. i datum Rješenja	Oznaka na stablu žiga i stablu matrice
1.	UPI-04-01/20 10.02.2020.	Oduzimanje znaka proizvođača	S.Z.R. „Brilijant“ Plav	UPI-04-352-01/20 19.02.2020.	▲ MV, XXII, 052

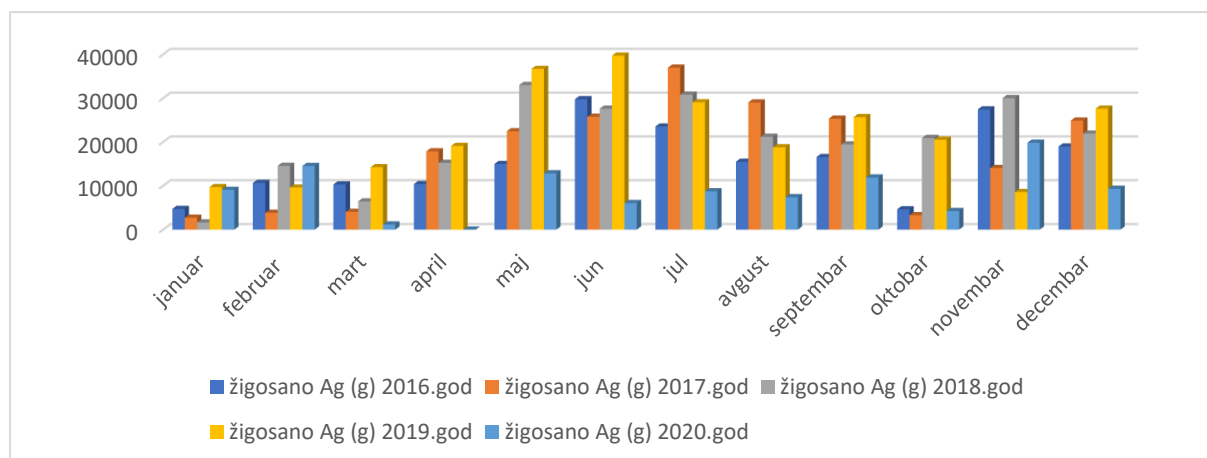
Tabela 10. Podaci o izdavanju slike oblika državnih žigova za označavanje predmeta od dragocjenih metala u od 01.01. do 31.12.2020. godine

Red.br.	Zahtjev	Korisnik	Status	Broj slika
	Broj/Datum			(kom)
1.	04-352-703/20 11.05.2020.	D.O.O. "Mučić company" -PODGORICA	U	1
2.	04-352-888/20 11.06.2020.	D.O.O. "DP COMPANY" -KOTOR	U	1
3.	04-352-1698/20	„ASIA ATLANTIC “D.O.O-BUDVA	U	1

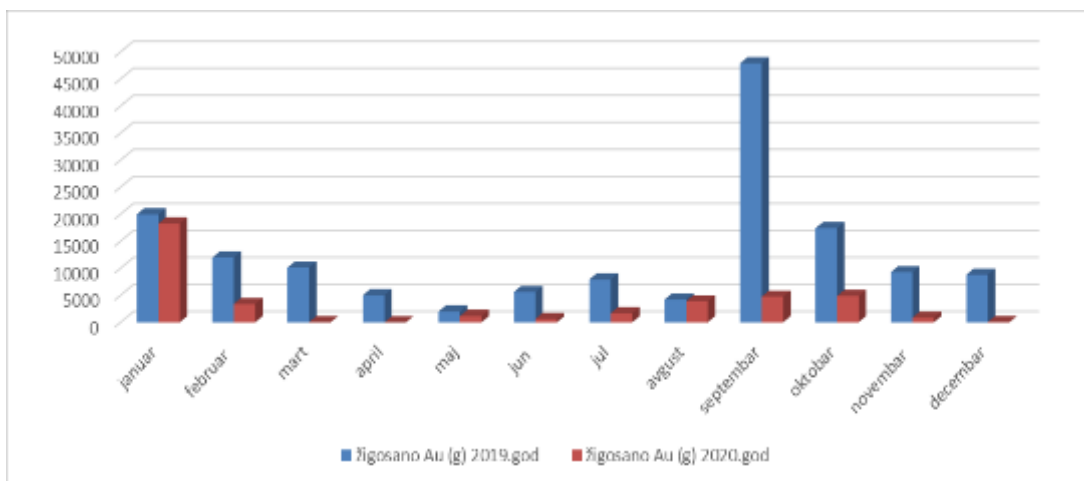
Red.br.	Zahtjev	Korisnik	Status	Broj slika
	Broj/Datum			(kom)
	04.11.2020			
4.	04-352-1825/20 23.11.2020	D.O.O. "STUDIO PROSPORT VIDEO" - PODGORICA	U	1

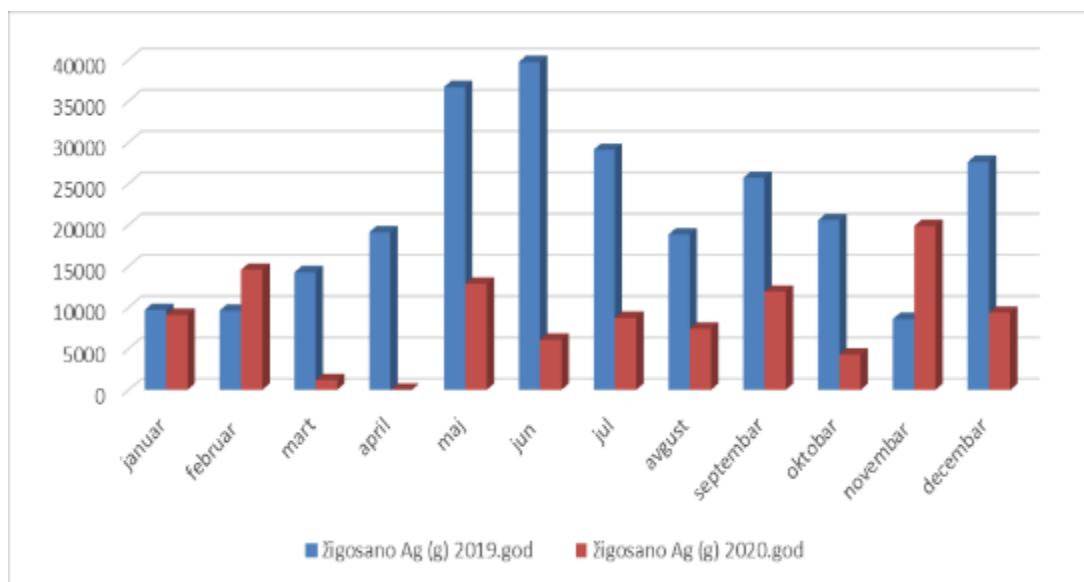
Ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala – analizirani period za zlato za pojedinačne godine 2016 – 2020.

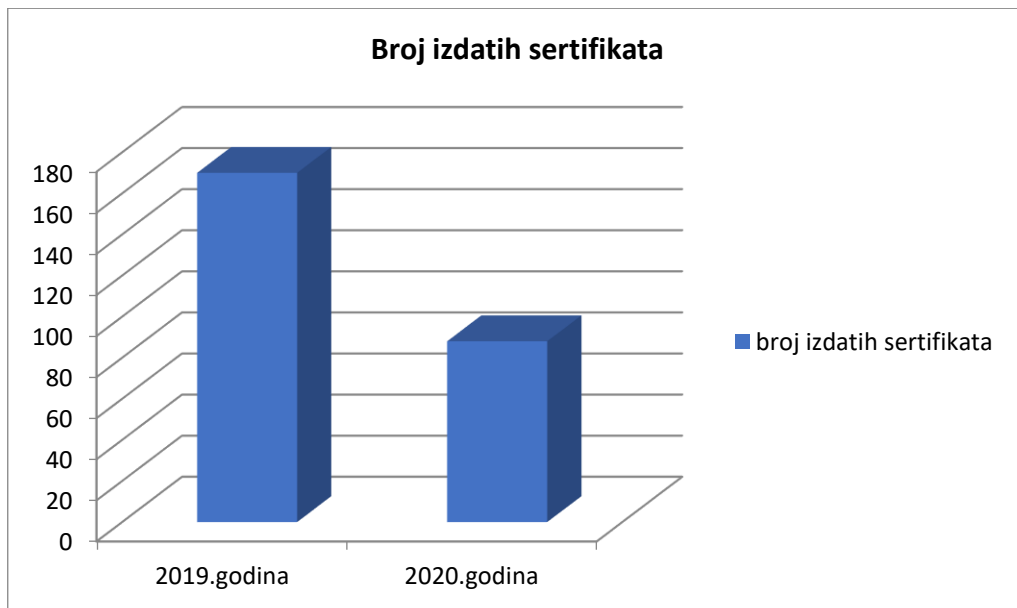
Ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala – analizirani period za srebro za pojedinačne godine 2016 – 2020

Komparativna analiza žigosanih predmeta od zlata u za poslednje dvije godine

Komparativna analiza žigosanih predmeta od srebra za poslednje dvije godine

Komparativna analiza izdatih sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala za posljednje dvije godine

8.5 Aktivnosti preduzete u okviru obavljanja opštih poslova i promotivne aktivnosti

8.5.1 Zapošljavanje novog osoblja, kontinuirano usavršavanje i stručno osposobljavanje

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju je sistematizovano 49 službeničkih mjesta, uključujući i starješinu organa uprave. U toku 2020. godine, pravo na penziju su ostvarila dva službenika i to samostalni savjetnik I u Sektoru za ovjeravanje mjerila i samostalni savjetnik I u Službi za opšte poslove i finansije. Osim toga, samostalna savjetnica II - prevodilac iz Odjeljenja za međunarodnu saradnju, putem internog oglasa koji je sprovela Uprava za kadrove, zasnovala je radni odnos u Ministarstvu javne uprave. Pravnice zaposlene u Odjeljenju za međunarodnu saradnju zbog penzionisanja pravnik iz Službe za opšte poslove i finansije, obavljaju poslove koji se odnose na pripremu akata o ostvarenju prava iz radnog odnosa, pripremu i sprovođenje plana integriteta, vođenje personalne evidencije, vođenje upravnog postupka po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, itd. Neophodno je naglasiti da je jedan od pratećih ograničenja razvoja Zavoda za metrologiju i nedovoljan broj zaposlenih počev od njegovog osnivanja.

U skladu sa važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju i Kadrovskim planom organa državne uprave, Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore i Kabineta predsjednika Vlade Crne Gore za 2020. godinu, a na osnovu Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, br. 02/18 i 34/19), Uprava za kadrove je sprovela javni oglas za potrebe Zavoda za metrologiju u julu ove godine. S tim u vezi, izvršena je popuna dva radna mjesta u Zavodu za metrologiju, pa su tako dvije službenice zasnovala radni odnos na neodređeno vrijeme i to viša savjetnica III u Odjeljenju za međunarodnu saradnju i referentkinja u Odjeljenju za dragocene metale.

U skladu sa članom 52 stav 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, br. 02/18 i 34/19), direktorica Zavoda je bez javnog oglašavanja donijela rješenje o zasnivanju radnog odnosa lica koje se nalazi na Listi kandidata sa evidencije o podacima kandidata koji nijesu izabrani po javnom oglasu, a nalaze se na listi za izbor kandidata, na period od 6 mjeseci, uz prethodno pribavljenu potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima od Ministarstva

finansija. Naime riječ je o licu koje je zasnovalo radni odnos na određeno vrijeme, a odnosi se na radno mjesto samostalni/a savjetnik/ca II u Sektoru za ovjeravanje mjerila, a koje je privremeno upražnjeno zbog privremene spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju - bolovanje.

U septembru su putem javnog oglasa angažovane i dvije pripravnice i to u Sektoru za ovjeravanje mjerila i Službi za opšte poslove i finansije, na period od 12 mjeseci.

Na osnovu saglasnosti Ministarstva ekonomije, Ministarstva finansija, odnosno Užeg kabineta Vlade Crne Gore, u Zavodu za metrologiju su u toku 2020. godine angažovana četiri izvršioca po ugovoru o djelu.

Zaposleni u Zavodu za metrologiju imaju mogućnost kontinuiranog usavršavanja posredstvom postdiplomskih magistarskih i doktorskih studija, učešćem na tehničkim komitetima EURAMET-a, međulaboratorijskim poređenjima, kongresima, konferencijama, seminarima, radionicama, kao i putem saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim institutima. Službenici se usavršavaju i kroz program koji organizuje Uprava za kadrove Crne Gore. Mnogobrojne obuke i radionice organizuju se u zemlji i inostranstvu, kako na temu metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, tako i na temu sistema kvaliteta, organizacionih i upravljačkih vještina, kao i usavršavanja znanja u funkcionisanju javnog sektora (finansije, javne nabavke, integritet, spriječavanje korupcije, slobodan pristup informacijama, izrada pravnih akata, upravni postupak, kancelarijsko poslovanje itd.). Sve obuke koje su službenici pohađali u izvještajnom periodu sa detaljnim informacijama su prikazane u tabeli 11.

Tabela 11. Obuke zaposlenih iz Zavoda za metrologiju u izvještajnom periodu

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/ konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdani sertifikati o pohađanju obuke
Metrologija	Obuka iz oblasti dimenzionalne metrologije, tačnije na razvoj optičkih mjernih sistema i softvera za detekciju mjernih funkcija, a predstavljene su i metode unapređenja uređaja za kalibraciju	Zavod za metrologiju	Rukovodilac Laboratorije za precizna mjerenja dužine dr sc. Marko Katić sa zagrebačkog Fakulteta strojarstva i brodogradnje	4- 6. februar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	3	NE

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
	mjernih traka i lenjira.						
Finansije	Stručni seminar na kojem su predstavljene novi zakoni o radu i javnim nabavkama	Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore	dr Vesna Simonović – Zvicer sa Fakulteta političih nauka Farisa Kurpejović - Ministarstvo finansija	5. februar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	DA
Finansije	Stručni seminar Zakon o radu Zakon o javnim nabavkama	Institut računovođa I revizora CG	Više izlagača	10. februar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	NE
Metrologija/Projektne aktivnosti	Radionica na temu „Procjena radnog učinka“, u okviru twinning projekta pod nazivom „Podrška upravljanju ljudskim resursima u javnom	Uprava za kadrove	Ekspert za javnu upravu Darija Gradski iz Ministarstva uprave Republike Hrvatske	11. februar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
	sektoru Crne Gore”						
Metrologija/Projektne aktivnosti	Nova metodologija u procesu pristupanja EU: prednosti i nedostaci	U okviru projekta EU4ME, Generalni sekretar Vlade Crne Gore.	Aleksandar Drljević, Slaven Radunović, prof. dr Gordana Đurović i Daliborka Uljarević	28. februar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Odnosi s javnošću/marketing/metrologija	Seminar „Prezentacione vještine“	Privredna komora Crne Gore	Slavica Striković	4. mart 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	4	NE
Integritet	Online obuka na temu plana integriteta za lica koja obavljaju funkciju menadžera integriteta	Agencija za sprječavanje korupcije (ASK) u saradnji sa Upravom za kadrove	Marko Škerović Gordana Đurašković iz Agencije sprječavanje korupcije	13-14. april 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Finansije	Obuka za programski budžet	Ministarstvo finansija	Više izlagača	25. jun 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	NE
Metrologija	Obuka upravljanje rizicima	Zavod za metrologiju	Danka Knežević	30. jun 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	12	NE

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
Pravo	Radionica na temu Kancelarijsko poslovanje	FDES	Prof.dr Đorđije Blažić MSc Jovana Nišavić	29. septembar 2020 godine	Podgorica, Crna Gora	10	NE
Rodna ravnopravnost	Radionica na temu orodnjavanja	Institut alternativa	Višnja Bacanovic	29. septembar i 1. oktobar 2020 godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija	On-line radionica na temu Metrologija za digitalnu transformaciju	PTB	Više izlagača	5.-8. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Informacioni sistem	Obuka za korišćenje novog HRMIS-a	Uprava za kadrove	Više izlagača	12-13. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija/Projektne aktivnosti	On-line radionica o primjeni automatski vođenih automobila	Centar za zajednička istraživanja	Monica Grosso	16. oktobar 2020. Godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Retorika	Škola retorike	NVO Argument	Dr Ivan Radević	Škola započeta 20. februara 2020. godine, realizacija je u toku	Podgorica, Crna Gora	1	Polaznici po završetku Škole dobijaju diplomu

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
Metrologija	Obuka iz oblasti pregleda mjerila zvuka fonometara	Zavod za metrologiju	Stanislava Korneva-Petrovska	22.- 23. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	9	NE
Metrologija/pravo	Obuka Upravljanje rizicima	Uprava za kadrove	Nina Blečić, Valentina Bojović	29. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	3	DA
Metrologija	Obuka iz oblasti vremena i frekvencije	Zavod za metrologiju	Borut Pinter	3.-4. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	DA
Metrologija	Obuka iz oblasti geodezije	Zavod za metrologiju	Ankica Milinković	2. -4. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	5	NE
Metrologija	Obuka o analizatorima izduvnih gasova	Zavod za metrologiju	Vladan Škerović	5. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	9	NE
Javne nabavke	Obuka o javnim nabavkama	Uprava za kadrove	Jelena Jovetić Farisa Kurpejović Gorana Mrvaljević	10. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	DA
Pravo	Obuka o postupku ocjenjivanj	Uprava za kadrove	Biljana Petrović Nenadović	11. novembar	Podgorica, Crna Gora	2	DA

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
	a državnih službenika i namještenika		Đuro Nikač Danka Četković	2020. godine			
Metrologija	Savremene tendencije u sistemu razvoja kvalitetaa	Privredna komora	Više izlagača	12. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	NE
Metrologija/pravo	Samoprocjena unutrašnjih kontrola	Uprava za kadrove	Nina Blečić, Valentina Bojović	13. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	DA
Pravo	Zaštita ličnih podataka	Uprava za kadrove	Aleksa Ivanović	17. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	DA
Metrologija	Kick-off workshop-SEE QI project 7 ISO 17043 capacity building	PTB, Regionalni konsultantski fond za infrastrukturu kvaliteta za Jugoistočnu Evropu	Više izlagača	17. - 19. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	DA
Pravo	Slobodan pristup informacijama	Uprava za kadrove	Biljana Božić	24. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	DA

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
Metrologija/pravo	Otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnost	Uprava za kadrove	Nina Blečić, Svetlana Karadžić	26. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	6	DA
Metrologija	Obuka službenika za rad na novom sistemu za pregled brojila električne snage, proizvođača ZERA, tip MTS320.	Zavod za metrologiju	Ivana Živanović Bojan Arsić Martin Lenghardt	8., 9. i 11. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	3	DA
Finansije	Stručni seminar na kojem se predstavljaju brza i efikasna rješenja za fiskalizaciju	Institut sertifikovanih računovođa	Više izlagača	10. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Pravo	Rodna ravnopravnost	Uprava za kadrove	Vera Damjanović, Mirka Tahirović, Željko Vukčević	10. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	DA

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
Finansije/pravo	Upravljačka odgovornost	Uprava za kadrove	Nina Blečić Tijana Vakirević	14. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	DA
Odnosi s javnošću	Konferencija "Otvorenost kao preduslov kontrole i odgovornosti vlasti"	CDT	Više izlagača	22. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija/sistem kvaliteta	Uvodni trening ISO 9001	RESPA	Više izlagača	23. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija/sistem kvaliteta	Alati i tehnike za mapiranje procesa	Zavod za metrologiju	Maja Glogovac	24. - 25. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	16	DA
Metrologija	Obuka organizovana u cilju pripreme za instalaciju nove opreme, odnosno digitalnog multimetra TRANSMILLE 8104 i kalibratora TRANSMILLE 9041A, u Laboratoriji	AIGO	Ivan Jovanović	28. i 29. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	NE

OBUKE							
Oblast	Naziv obuke /seminara/konferencije	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
	za električne veličine.						

TEHNIČKI KOMITETI EURAMETA							
Oblast	Naziv TC	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
Metrologija/projektne aktivnosti	Razvoj digitalnih uvjerenja o kalibraciji u okviru projekta TC-IM 1448	EURAMET	Federico Grasso Toro	21. januara 2020.godine	METAS – nacionalni metrološki institut	2	NE
Metrologija	Tehnički komitet za interdisciplinarnu u metrologiju	EURAMET	Više izlagača	3-6. mart 2020. godine	Litvanija, Vilnius	2	NE
Metrologija	Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju – on-line	EURAMET	Više izlagača	01. jul i 08. jul 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija	On-line Tehnički komitet za dužinu	EURAMET	Više izlagača	12-13. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1	NE
Metrologija	Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam	EURAMET	Više izlagača	21.-22. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2	NE

TEHNIČKI KOMITETI EURAMETA

Oblast	Naziv TC	Organizator	Predavač/konsultant	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika	Izdati sertifikati o pohađanju obuke
	(EURAMET TC-EM Meeting)						

RADNI SASTANCI

Oblast	Naziv sastanka	Organizator	Predavači	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika
Projektne aktivnosti	Konkurs za podsticanje učešća u programima Horizon 2020 i COST	Ministarstvo nauke	Milena Milonjić	17. januar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2
Metrologija	Peti Sastanak WELMEC WG 13 radne grupe za komunalna mjerila, odnosno vodomjere i toplotna mjerila	Češki nacionalni metrološki institute (CMI)	Više izlagača	4-5. februar 2020. godine	Češka, Prag	1
Metrologija	On-line 14. EURAMET Generalna Skupština	EURAMET	Više izlagača	25-26. maj 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1
Metrologija	On-line sastanak za bord direktore	EURAMET	Više izlagača	6. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1
Metrologija	On-line 5. sastanak EURAMET BoD WG for CB	EURAMET	Više izlagača	06-08. oktobar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	2
Metrologija	EURAMET Green Deal Call 2021	EURAMET	Više izlagača	24- 27. novembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1

RADNI SASTANCI						
Oblast	Naziv sastanka	Organizator	Predavač/i	Termin održavanja	Mjesto održavanja	Broj službenika
Metrologija	Research Potential related to the Green Deal (2021)	EURAMET	Dagmar Auerbach, Fiona Redgrave	8. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1
Odnosi sa javnošću	2020 EURAMET Communications Session	EURAMET	Više izlagača	16. decembar 2020. godine	Podgorica, Crna Gora	1

8.5.2 Dostavljanje podataka u skladu sa propisima u oblasti slobodnog pristupa informacijama

U Zavodu za metrologiju se po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, postupa u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, br. 44/12 i 30/17). S tim u vezi, kontinuirano se objavljuju sve informacije o podnijetim zahtjevima za slobodan pristup informacijama preko elektronske aplikacije Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, a nakon rješavanja istih, odluke se objavljuju i na našem veb sajtu.

U prvom kvartalu 2020. godine, ažuriran je postojeći Vodič za slobodan pristup informacijama, nakon čega je isti objavljen na veb sajtu Zavoda, kako bi sva zainteresovana lica mogla ostvariti uvid u način ostvarivanja prava na slobodan pristup informaciji.

U cilju ispunjavanja obaveza proaktivnog objavljivanja informacija koje proističu iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, br. 44/12 i 30/17), Zavod kontinuirano ažurira postojeće podatke i priprema nove za objavu na Portal otvorenih podataka, pa je u toku priprema podataka u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala za objavu na navedenom portalu. Napominjemo da se na veb sajtu Zavoda www.metrologija.me kontinuirano objavljuju svi podaci od značaja za rad institucije a koje su neophodne za tačno i blagovremeno informisanje javnosti o našim aktivnostima.

Zaključno sa 31. decembrom 2020. godine u Zavodu je riješeno deset zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

8.5.3 Saradnja sa Univerzitetom Crne Gore i pstalim naučno obrazovnim ustanovama

U toku 2020. godine ostvarena je saradnja sa profesoricom sa Univerziteta Crne Gore u pogledu konsultantskih usluga pri pripremi i realizaciji konkursa „Ljepota kristala“.

Veoma značajnu saradnju već godinama, Zavod ostvaruje sa Fakultetom za državne i evropske studije (FDES). U skladu sa memorandumom o saradnji Zavoda i FDES jačaju se kadrovski kapaciteti Zavoda. Profesori sa FDES-a kontinuirano obučavaju službenike Zavoda na temu upravnog postupanja, kancelarijskog poslovanja, upravljanja i unutrašnjih kontrola,

transponovanja EU zakonodavstva, a studenti FDES-a svake godine obavljaju praksu u Zavodu.

8.5.4 Implementacija Common Assessment Framework (CAF) modela upravljanja

Zajednički okvir procjene (Common Assessment Framework, CAF) prepoznat je kao pogodan sistem interne procjene (samoprocjene) za javnu upravu kako na nivou Evropske unije, tako i na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Zavod za metrologiju, prvi je organ državne uprave koji je otpočeo proces implementacije CAF modela upravljanja, a u saradnji sa Regionalnom školom za javnu upravu (RESPA) i Centrom za istraživanja u oblasti javne uprave (KDZ) iz Austrije. U prethodnom periodu sprovedene su brojne aktivnosti u vezi sa implementacijom ovog modela, koji predstavlja pokretač za proces poboljšanja unutar organizacionog sistema organa i alat za upravljanje ukupnim sistemom kvaliteta.

Usvojen je Akcioni plan za sprovođenje CAF (Common Assessment Framework - Zajednički okvir procjene) aktivnosti Zavoda za metrologiju za period 2020-2022. kojim je planirano da se definisane akcije primjenjuju u cilju unapređenja poslovanja Zavoda za metrologiju.

8.5.5 Integritet

Zavod za metrologiju kontinuirano sprovodi aktivnosti u cilju jačanja i unapređenja integriteta i sprečavanja korupcije. Početkom 2020. godine je izvršena priprema Izvještaja o sprovođenju Plana integriteta Zavoda za metrologiju za 2019. godinu.

Zavod za metrologiju je usvojio novi Plan integriteta u prvom kvartalu 2020. godine. Plan integriteta se donosi na osnovu procjene rizika određenih radnih mjesta i radnih procesa za nastanak i razvoj korupcije i drugih oblika pristrasnog postupanja zaposlenih. Na osnovu prethodno navedene procjene, utvrdile su se mjere za podizanje nivoa integriteta Zavoda za metrologiju.

Aktivnosti u cilju ispunjavanja zahtjeva Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama (i pratećih podzakonskih akata) se takođe kontinuirano sprovode u Zavodu. Ovlašćeno je lice za upravljanje rizicima, a trenutno se radi i na uspostavljanju Registra rizika na nivou institucije kojim se tačno utvrđuju mjere za potpuno eliminisanje ili svođenje na prihvatljivi nivo identifikovanih rizika.

Katalog procesa na osnovu kojeg se i sprovode dalje analize u oblasti rizika se takođe izrađuje. S obzirom na to da je u toku proces integracije internih procedura rada u Zavodu za ispunjenje zahtjeva Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama (i pratećih podzakonskih akata), Zakona o sprečavanju korupcije (i pratećih podzakonskih akata), standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018, standarda MEST EN ISO 9001:2016, standarda MEST ISO 31000:2018, standarda MEST ISO 45001:2018, standarda MEST EN ISO/IEC 27001:2019 i standarda MEST EN ISO/IEC 17043:2017 u toku je ažuriranje postojećih i kreiranje novih internih procedura rada koje će obezbjediti jedinstven pristup institucije u prevenciji rizika, sprečavanju korupcije, kao i potencijalnom sukobu interesa.

Zaposleni u Zavodu se kontinuirano obučavaju u oblasti integriteta i sprečavanja korupcije, pa je službenica zadužena za obavljanje poslova menadžera integriteta pohađala on-line obuku za izradu Planova integriteta. Takođe, nad svim novozaposlenim u Zavodu se sprovodi simulacija integriteta, alat kojim se vrši procjena nivoa integriteta za određeno radno mjesto.

8.5.6 Marketing i odnosi sa javnošću

Komunikaciona strategija Zavoda za metrologiju za period 2019–2021. godine usvojena je u I kvartalu 2019. godine. Definisane su ciljne grupe, principi komunikacije, strateški i operativni ciljevi, ton i jezik komunikacije, ključne poruke, kao i komunikacioni kanali, metode i tehnike. U toku 2020. godine sprovode se aktivnosti u cilju unapređenja stepena poznavanja aktivnosti Zavoda i uloge metrologije u svakodnevnom životu, razvoju privrede, nauke i tehnike.

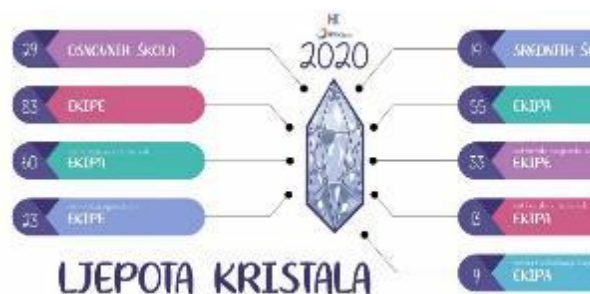
Promotivne aktivnosti Zavoda za metrologiju u toku 2020. godine su usmjerene na unapređenje imidža, jačanje prepoznatljivosti kod svih ciljnih grupa definisanih Komunikacionom strategijom, pravovremeno informisanje javnosti o djelovanju Zavoda i određivanju konkretnih aktivnosti i komunikacionih kampanja, ali su sve usporene uslijed pandemije Covid-19.

Manifestacija pod nazivom „Otvoreni dani“, a kojom se obilježava godišnjica potpisivanja Metarske konvencije 1875. godine, tradicionalno planirana za maj 2020. godine, nije realizovana uslijed pandemije Covid-19.

Zavod za metrologiju, tokom 2020. godine nastavio je sa redovnim ažuriranjem i unapređenjem zvanične web sajtu, kreiranjem saopštenja i ostalog sadržaja, ali i sa promocijom na društvenim mrežama Facebook, Instagram, LinkedIn, Twiteru i YouTube. Aktivnosti su dodatno intenzivirane uslijed situacije sa Covid-19, jer smo veliki dio promotivnih aktivnosti prilagodili za on-line prikaz.

Zavod za metrologiju je u toku 2020. godine izdao „METROLOŠKI GLASNIK“, službeno glasilo Zavoda za metrologiju, koji pruža potrebne informacije o nacionalnim propisima iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, izdatim uvjerenjima o odobrenju tipa mjerila, donešenim rješenjima o znaku proizvođača, rješenjima o određivanju znaka uvoznika predmeta od dragocjenih metala, itd.

Uslijed pandemije bolesti izazvane novim korona virusom, za sledeću godinu odložena je i promocija redefinicije Međunarodnog sistema jedinica (SI), a koja je usmjerena prema obrazovnim institucijama, učeničkoj i studentskoj populaciji, ali i donosiocima odluka iz prosvjetne djelatnosti. Iniciraće se održavanje sastanaka i radionica sa predstavnicima relevantnih institucija u cilju obavještanja i objašnjenja promjena Međunarodnog sistema jedinica.

Zavod za metrologiju je organizovao konkurs „Ljepota kristala“, odnosno takmičenje u rastu kristala namijenjeno učenicima VII, VIII i IX razreda osnovnih škola, kao i učenicima svih razreda srednjih škola. Cilj takmičenja bio je da učenici prošire teorijska i praktična znanja iz hemije, upoznaju se sa osnovnim tehnikama laboratorijskog rada i metodologijom naučnog istraživanja. Takmičenje se organizovalo u dvije osnovne kategorije: rast kristala neorganske i organske soli, kao i u posebnoj kategoriji za srednje škole – sinteza i kristalizacija dvojne soli.

Kao podršku kampanji „Ostani doma“, usljed novonastale situacije uzrokovane korona virusom, Zavod za metrologiju je realizovao dva kreativna konkursa – „Mjerioci u kuhinji“ i „Maskota po mjeri“, sa ciljem da doprinese sprečavanju širenja korona virusa, odnosno da podstakne djecu i njihove roditelje da poštuju mjere i preporuke zvaničnih nadležnih institucija i tako čuvaju zdravlje. Učešćem na konkursima djeca su mogla vrijeme koje provode kod kuće da ispune zabavnim sadržajem i ujedno da nauče više o mjerenjima i Međunarodnom sistemu jedinica (SI).

Konkurs „Mjerioci u kuhinji”, bio je namijenjen djeci uzrasta do 15 godina. U okviru konkursa djeca ili njihovi roditelji mogli su da od kuće prave video zapise u kojima, na primjer, djeca mjere masu i/ili zapreminu namirnica ili pomažu u pravljenju kolača, palačinki, mafina i sl. Uz zabavu, istovremeno su djeca učila o, na primjer, mjernim jedinicama kilogram, litar, kao i manjim mjernim jedinicama gram, mililitar i njihovoj upotrebi u kuhinji.

U okviru konkursa „Maskota po mjeri“, namijenjenog djeci uzrasta do 12 godina, bilo je potrebno da djeca po uzoru na dizajnirane modele maskota za metar, kilogram, sekundu, amper, kelvin, kandelu i mol, izrade svoju izabranu verziju maskote. Pri tom su mogli da koriste razne likovne tehnike: crtačke (olovka, tuš, pastel), slikarske (akvarel, tempera, kolaž), kao i vajarske (glina, papir, plastelin, kombinovana tehnika).

U toku je priprema i izrada edukativnog materijala koji se odnosi na mjerne jedinice, a koji je namjenjen za distribuciju srednjoškolicima i studentima tokom 2021. godine. Takođe, u toku 2020. godine je pripremljena i Zabavna sveska za male mjerioce broj 3.

Tokom 2020. godine se radilo i na pripremi biltena Zavoda za metrologiju, koji će se za početak izdavati isključivo elektronski, a namjenjen je korisnicima usluga Zavoda.

8.6 Uticaj pandemije Covid-19 na poslovanje Zavoda za metrologiju

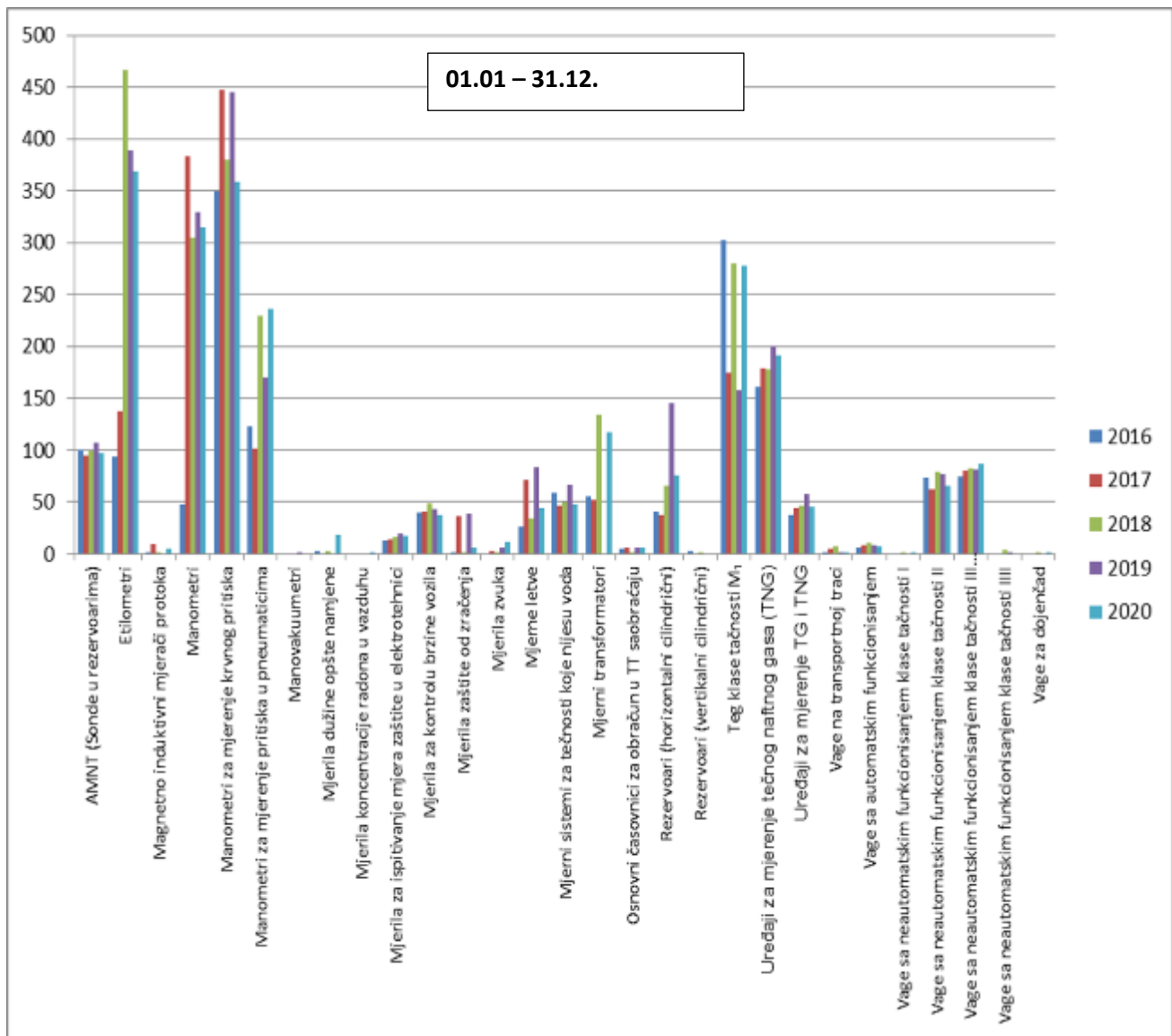
Pandemija bolesti Covid-19 usloвила je i promjenu dinamike aktivnosti Zavoda za metrologiju. Nakon otkrića prvih slučajeva infekcije korona virusom u Crnoj Gori, u Zavodu su uvedene mjere prevencije prenosa zarazne bolesti u skladu sa odlukama Vlade Crne Gore, Ministarstva zdravlja, Instituta za javno zdravlje i Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti. Kontinuirano su donošene Odluke o primjeni mjera za sprječavanje prenosa zarazne bolesti izazvane novim korona virusom (Covid-19) u cilju smanjenja rizika od prenosa virusa među zaposlenima, zaštite osoba koje su u većem riziku od razvoja komplikacija kao i održavanja poslovanja i minimiziranja negativnih efekata na druge subjekte u njihovom poslovanju. Donešeno je i Uputstvo zaposlenim u Zavodu o postupanju tokom primjene mjera sprječavanja prenošenja novog korona virusa (Covid 19) u cilju bližeg uređenja načina poslovanja Zavoda, odnosno rada zaposlenih za vrijeme trajanja pomenutih mjera.

U cilju smanjenja rizika od prenosa virusa među zaposlenim, kao i zaštite osoba koje su u većem riziku od razvoja komplikacija, zahtjevi klijenata su realizovani u smanjenom obimu do druge polovine maja 2020. godine. Poboljšanje epidemiološke situacije u Crnoj Gori, praćeno definisanjem pristupa koji podrazumijeva da privreda i društvo u cjelini, moraju funkcionisati u novim okolnostima, reflektovalo se i na djelatnost Zavoda. Obnovljen je normalan režim rada u pogledu sprovođenja postupaka ovjeravanja zakonskih mjerila u službenim prostorijama Zavoda i na teritoriji Crne Gore, kalibracije mjerila/etalona, kao i pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala. Posebna pažnja je posvećena primjeni mjera za sprječavanje prenosa novog korona virusa, tako da se kontinuirano obezbjeđuju zaštitne maske i viziri, uvedeno je mjerenje tjelesne temperature prilikom ulaska u službene prostorije Zavoda, poštovanje fizičke distance od najmanje dva metra, kao i ograničavanje broja klijenata koji mogu boraviti ispred šalterskog dijela.

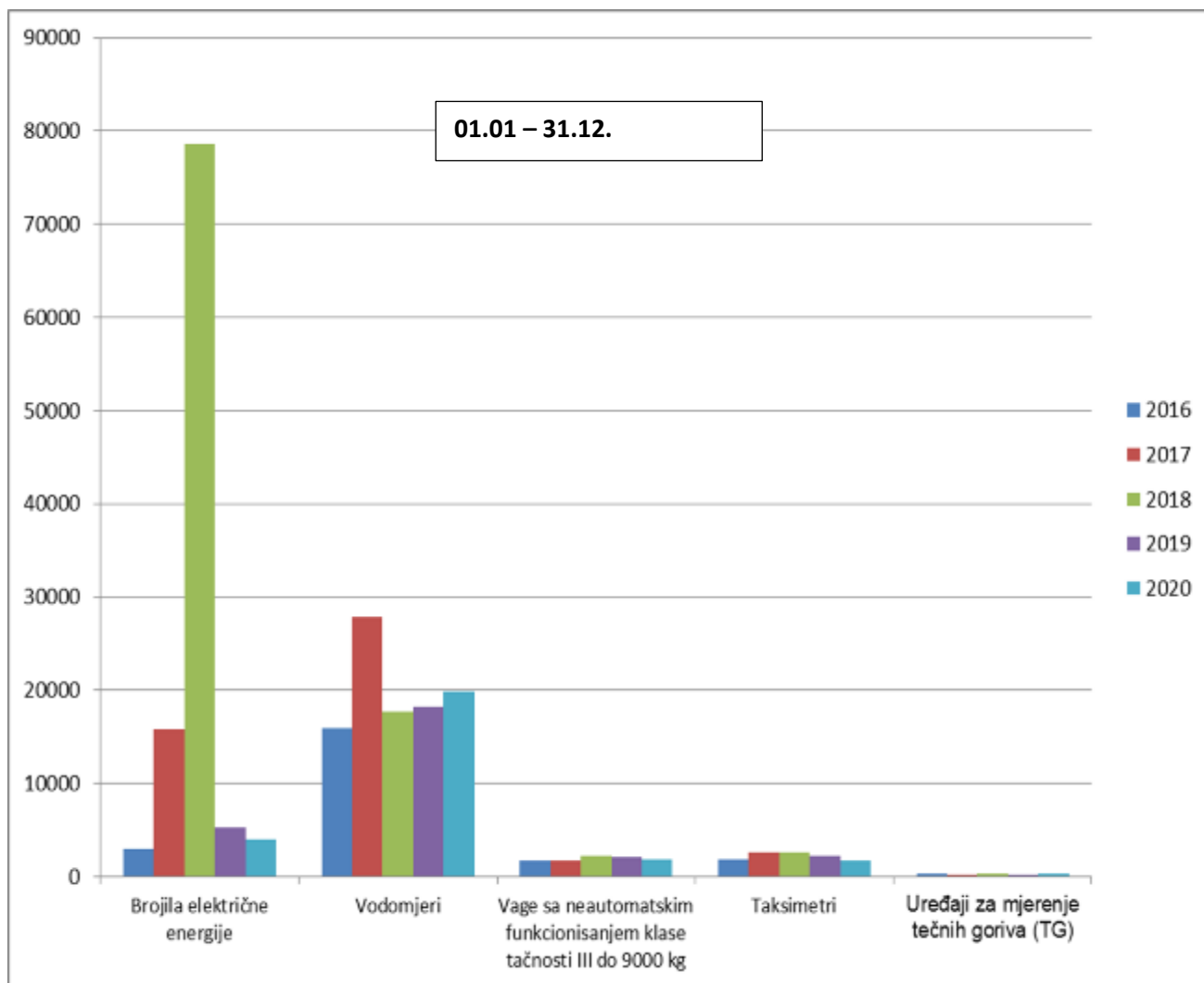
U tabeli 12. prikazani su podaci o broju zahtjeva na nivou jedne godine. Možemo zaključiti da je broj zahtjeva klijenata manji za oko 20 %, što je uticalo i na smanjenje naplaćenih naknada iz oblasti metrologije i dragocjenih metala za oko 25 %. Imajući u vidu uticaj pandemije Covid-19 na privredne grane, ne iznenađuje manji broj zahtjeva za ovjeravanje taksimetara, kao i pregled i žigosanje predmeta od dragocjenih metala.

Tabela 12. Podaci o realizovanim zahtjevima na nivou 2020. godine

Zahtjevi	2020.
Kalibracija mjerila	210
Ovjeravanje mjerila	1210
Dragocjeni metali	113
Odobrenje tipa	39
Slobodan pristup	10
Ukupno	1582

a)

b)

Ovjeravanje zakonskih mjerila – analizirani period za pojedinačne godine 2016 – 2020.

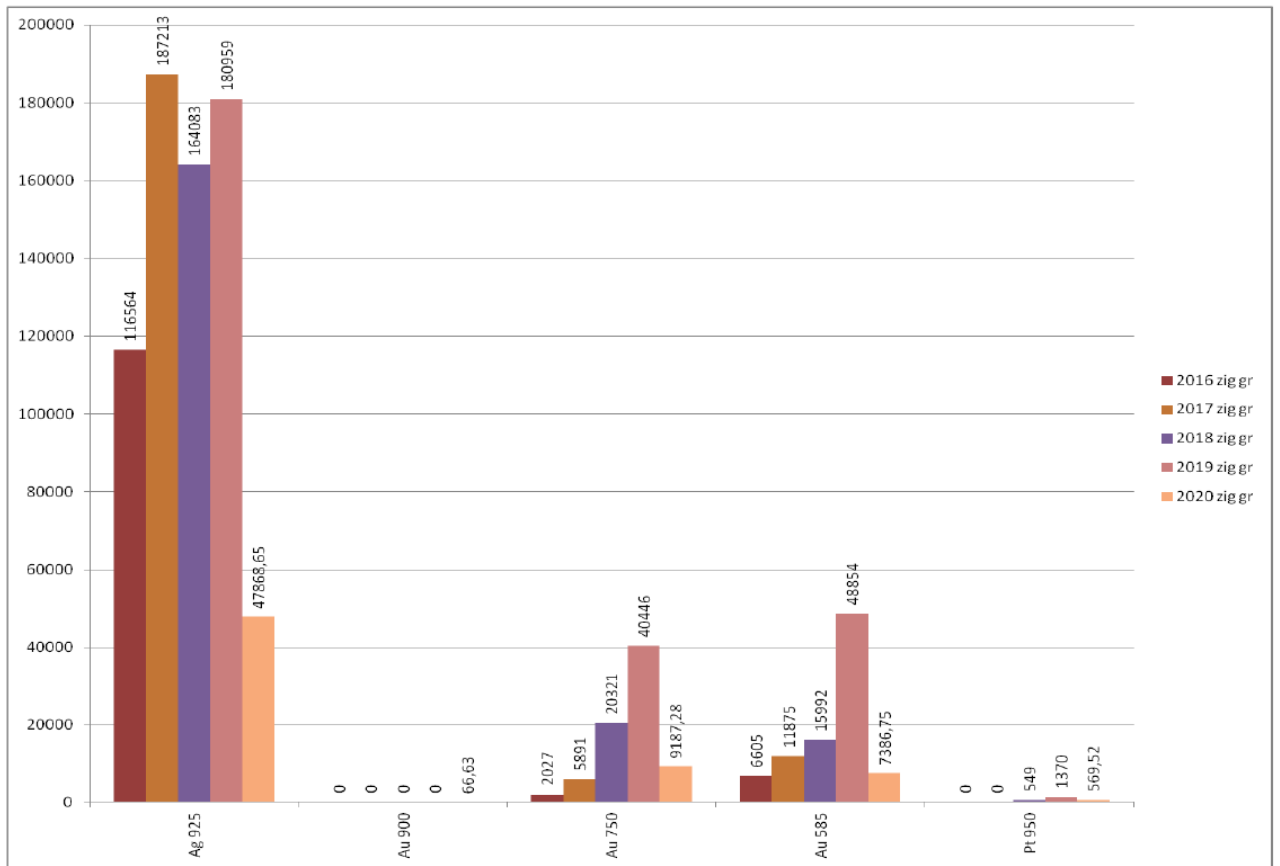
Ovjeravanje zakonskih mjerila u inostranim laboratorijama je bilo otežano, a u nekim slučajevima i nemoguće zbog nepovoljnih epidemioloških okolnosti ne samo u Crnoj Gori, već i u Evropi. Ipak, u saradnji sa našim klijentima pronašli smo najbolja rješenja za komplikovane zahtjeve, kako se ne bi usporili važni razvojni projekti u Crnoj Gori.

Rad kalibracionih laboratorija u toku 2020. godine bio je otežan zbog pandemije bolesti Covid-19. Direktni kontakt sa strankama je bio ograničen, a jedan dio korisnika je poslovao u otežanim uslovima. U toku 2020. godine do 30.10.2020. godine izdato je ukupno 445 Uvjerena o kalibraciji za eksterne korisnike.

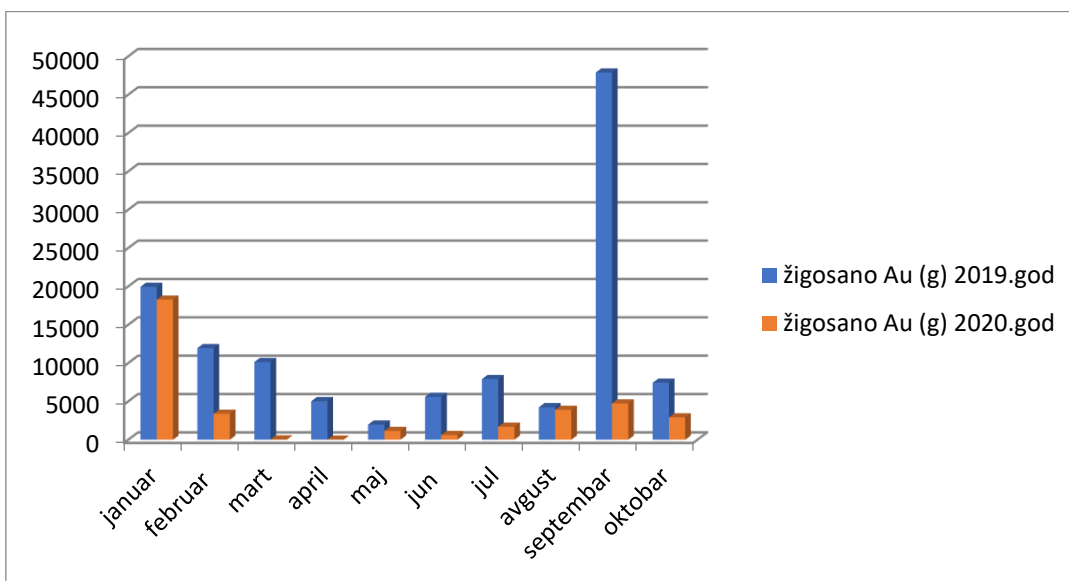
Ukupno 22 Uvjerena o odobrenju tipa mjerila, odnosno Rješenja o dopuni odobrenju tipa mjerila je izdato do 30.10.2020. godine, što predstavlja manji broj od planiranog. Zavod za metrologiju ne može da utiče na broj podnešenih zahtjeva za odobrenje tipa mjerila. Evidentno je da je pandemija bolesti Covid-19 usporila privredne i tržišne aktivnosti u Crnoj Gori što je sigurno doprinijelo i manjem broju izdatih Uvjerena o odobrenju tipa mjerila.

Radionice posvećene promovisanju najboljih mjernih i kalibracionih mogućnosti Zavoda za metrologiju, kao i prikazivanju zakonskog okvira kojim je regulisana oblast ovjeravanja različitih mjerila u Crnoj Gori odložene su zbog primjene mjera za sprečavanje prenosa bolesti izazvane

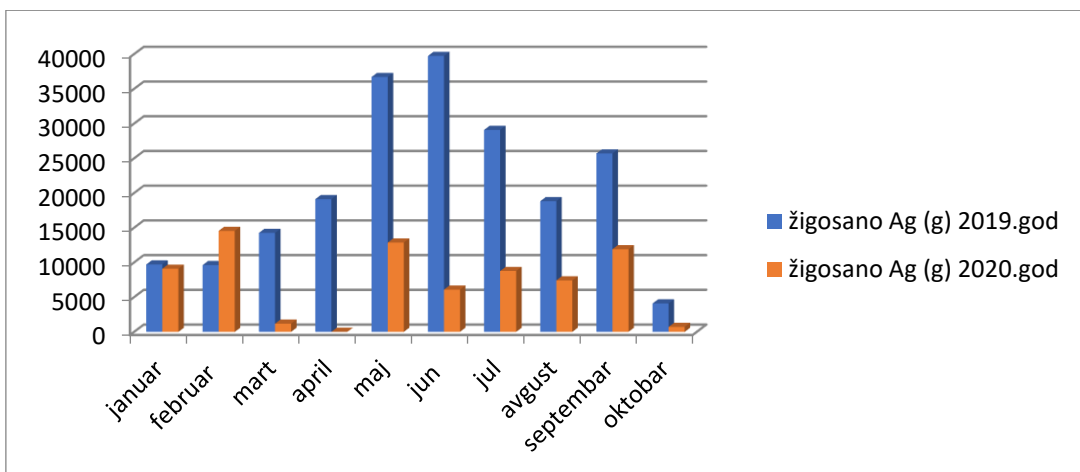
novim korona virusom. Novi uslovi poslovanja za vrijeme pandemije Covid-19, nameću potrebu online predstavljanja edukativnih i promotivnih sadržaja.

Ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala – analizirani period za pojedinačne godine 2016 – 2020.

Komparativna analiza žigosanih predmeta od zlata u za poslednje dvije godine

Komparativna analiza žigosanih predmeta od srebra za poslednje dvije godine

Komparativna analiza izdatih sertifikata o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala za poslednje dvije godine

8.7 Međunarodna saradnja

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama (EURAMET, BIPM, OIML, WELMEC). U toku 2020. godine, predstavnici Zavoda za metrologiju učestvovali su većinom na *online* sastancima koje su organizovale navedene organizacije.

8.7.1 EURAMET

Evropsko udruženje Nacionalnih metroloških instituta (EURAMET) je osnovano u januaru 2007. godine kao regionalna metrološka organizacija na nivou Evrope i predstavlja Evropu u međunarodnom metrološkom forumu CGPM. Osnovni cilj ove organizacije je koordinacija saradnje

nacionalnih metroloških instituta u Evropi u oblastima istraživanja u metrologiji, obezbjeđenja sljedivosti mjerenja do jedinica SI, međunarodnih priznavanja nacionalnih etalona i mogućnosti kalibracija i mjerenja (CMC) svojih članica.

Jedan od osnovnih ciljeva EURAMET-a je koordinirano evropsko istraživanje u oblasti metrologije, odnosno analiza zajedničkih budućih potreba u oblasti metrologije, definisanje zajedničkih ciljeva i programa, planiranje i izvršavanje zajedničkih istraživačkih projekata.

Zavod za metrologiju je 2011. godine postao punopravni član EURAMET-a i time dobio pravo da preko svog predstavnika učestvuje u donošenju svih odluka koje se donose na nivou evropske metrologije. Glavni organ EURAMET-a je Generalna skupština, a predstavnik Zavoda za metrologiju učestvovala je online zasjedanju koje je održano u periodu od 25. do 26. maja 2020. godine. Glavne teme sastanka bile su posvećene razvoju EMN-Evropskih metroloških mreža, izboru novoga predsjedavajućeg EURAMET-a, izboru 3 nova člana Borda direktora Eurameta, kao i novom Evropskom istraživačkom i razvojnom Programu u oblasti metrologije koji će startovati 2021. godine.

Predstavnici Zavoda za metrologiju, u toku 2020. godine, učestvovali su u radu sljedećih tehničkih komiteta EURAMET-a:

- Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju;
- Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam;
- Tehnički komitet za dužinu;
- Tehnički komitet za kvalitet.

Svi ovi sastanci su organizovani putem telekonferencije, dok su ostali predviđeni sastanci otkazani ili odloženi za sljedeću godinu.

Predstavnici Zavoda su uzeli učešća na sljedećim sastancima i u radionicama u organizaciji EURAMET-a:

- TC-IM 1448 (DCC) Workshop „Development of digital calibration certificates 21.01.2020.
- MetForTC M9 meeting and workshop, u okviru EMPIR projekta 18RPT03 MetForTC: Traceable measurement capabilities for monitoring thermocouple performance
- Prvi partnerski on-line sastanak za kreiranje predloga projekta Smart Com II SRT-i25 “Omogućavanje usvajanja digitalnih kalibracionih sertifikata u metrologiji i industriji” u okviru EMPIR Industry Call 2020
- TC-IM 1449 on-line sastanak u sklopu EURAMET 1449 projekta
- Pripremni sastanak u sklopu EURAMET Green Deal Call-a 2021

8.7.2 BIPM

U cilju obezbjeđenja jedinstvenog sistema mjernih jedinica u svijetu predstavnici 17 država su potpisali Metarsku konvenciju 20. maja 1875. godine u Parizu. Konvencijom je ustanovljen Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM) čiji je zadatak obezbjeđenje svjetskog jedinstva mjera, uspostavljanje i čuvanje međunarodnih etalona, osiguravanje koordinacije u metodama mjerenja, poređenje nacionalnih i međunarodnih etalona i istraživanja u vezi sa fizičkim konstantama koje imaju udjela u ostvarivanju etalona.

Predstavnici država članica sastaju se svake četvrte godine na Generalnoj konferenciji za tegove i mjere (CGPM), na kojoj razmatraju aktivnosti koje vrše nacionalni metrološki instituti i BIPM, donose preporuke koje se odnose na nove fundamentalne metrološke odrednice, a analiziraju i ostala pitanja koja su važna za funkcionisanje BIPM-a. Na osnovu uspješnog učešća u međulaboratorijskim poređenjima, Zavod za metrologiju objavljuje najbolje mjerne i kalibracione mogućnosti (CMC) u bazi podataka BIPM-a (KCDB) od 2015. godine.

Crna Gora je 24. januara 2018. godine postala punopravni član BIPM-a i time stekla pravo da ravnopravno glasa sa ostalim članicama (trenutno ukupno 61), kao i da odlučuje o svim bitnim pitanjima iz oblasti metrologije na svjetskom nivou.

Predstavnici Zavoda nisu učestvovali na sastanku direktora Nacionalnih metroloških instituta i predstavnika država članica Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM) u oktobru 2020.

8.7.3 WELMEC

Zapadno evropska saradnja u zakonskoj metrologiji (WELMEC) je uspostavljena 1990. godine, kada su predstavnici 15 država članica Evropske unije i 3 države članice EFTA, potpisali Memorandum o razumijevanju u vezi sa pripremom i sprovođenjem direktiva „novog pristupa“. Organizacija je 1995. godine dobila novi naziv Evropska saradnja u zakonskoj metrologiji, ali je skraćenica WELMEC zadržana. Osnovni cilj organizacije WELMEC je uspostavljanje usklađenog i dosljednog pristupa evropskoj zakonskoj metrologiji. WELMEC sa svojim radnim grupama, učestvuje u donošenju direktiva i uputstava u oblasti zakonske metrologije. WELMEC savjetuje Evropsku komisiju i Savjet u vezi sa primjenom i daljim razvojem relevantnih metroloških direktiva.

Crna Gora je 2009. godine postala pridruženi član WELMEC-a i time dobila mogućnost za efikasno prenošenje direktiva u nacionalno zakonodavstvo i preuzimanje istih obaveza koje već imaju države članice. Usljed promjene organizacione strukture WELMEC-a, od članova organizacije zatraženo je ponovno potpisivanje deklaracije o pristupanju. Krajem 2019. godine, Crna Gora, odnosno Zavod za metrologiju su pristupili novoformiranoj međunarodnoj organizaciji WELMEC.

8.7.3.1 Učešće u radnim grupama WELMEC-a

U okviru WELMEC-a su uspostavljene radne grupe (WG) u cilju detaljne razmjene informacija i diskusija u vezi sa temama koje su od interesa za WELMEC članice i pridružene članice. Sastancima radnih grupa prisustvuju predstavnici država članica, pridruženih članica, ali se pozivaju i sve strane od interesa za rad radne grupe.

Formirane su sljedeće radne grupe:

- WG2 - radna grupa za implementaciju evropskih direktiva;
- WG5 - radna grupa za metrološki nadzor;
- WG6 - radna grupa za prethodnoupakovane proizvode
- WG7 - radna grupa za softvere;
- WG8 - radna grupa za mjerne instrumente;
- WG10 - radna grupa za mjerne sisteme koji nisu voda;
- WG12 - radna grupa za taksimetre;
- WG13 - radna grupa za vodomjere.

Rad radnih grupa se usmjerava na donošenje odluka i pripremanje priručnika i vodiča koji su neophodni za pravilno funkcionisanje u oblasti zakonske metrologije. Sastancima radnih grupa prisustvuju eksperti iz date oblasti na nacionalnom nivou pri čemu njihov rad omogućava razmjenu informacija, usavršavanje i dogradnju stručnosti i znanja u ovoj oblasti. Takođe, ove radne grupe omogućuju i dijalog sa predstavnicima potrošača, industrije, trgovine i Evropske komisije.

Zbog pandemije izazvane Covid-19 onemogućeno je direktno učešće, a elektronskim putem učestvovanje i praćenje rada WELMEC radne grupe 11 (WG11 – *Utility Meters*).

Predstavnici Zavoda su imenovani za sve radne grupe WELMEC-a.

8.7.4 OIML

Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju (OIML) je međuvladina organizacija osnovana 1955. godine u Parizu sa ciljem razvoja saradnje u zakonskoj metrologiji. Čine je države članice koje su ratifikovale Konvenciju kojom se osniva Međunarodna organizacija za zakonsku metrologiju kao i dopisni članovi, a blisko saraduje i sa međunarodnim organizacijama kao što su Metarska konvencija i Međunarodna organizacija za akreditaciju laboratorija (ILAC). Publikacije koje izdaje OIML predstavljaju model za pripremu i primjenu tehničkih propisa u skladu sa obavezama koje proističu iz Sporazuma o tehničkim preprekama trgovini Svjetske trgovinske organizacije (STO). OIML svojim članicama obezbjeđuje uputstva za definisanje nacionalnih i regionalnih zahtjeva koji se odnose na proizvodnju i upotrebu mjerila koja se upotrebljavaju u zakonskoj metrologiji.

OIML broji 123 države članice, od čega 62 punopravne, a 61 u svojstvu dopisnog člana. Zavod za metrologiju, kao dopisni član, predstavlja Crnu Goru i učestvuje u radu Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju (OIML) od novembra 2007. godine.

Brojni su benefiti koji proizilaze iz punopravnog članstva u ovoj organizaciji, a neki od njih su:

- mogućnost učešća u definisanju prioriteta za tehnički rad OIML-a, gdje se u prvom redu ističu potrebe sopstvene zemlje;
- redovno informisanje u vezi sa novim tehnologijama, načinima za ocjenjivanje usaglašenosti, vrstama mjerila, komparativnim rješenjima u drugim zemljama za specifične izazove u radu, dobre prakse u organizaciji metroloških aktivnosti;
- učešće u definisanju politika i ciljeva OIML strategije, kao i rada same organizacije;
- učešće u OIML-CS-u, sistemu sertifikacije koji omogućava izdavanje sertifikata o odobrenju tipa mjerila od strane OIML-a, a koji su prihvaćeni od strane ostalih članica;
- glasačka prava za odlučivanje na komitetima i konferencijama;
- države članice mogu imati sekretarijate tehničkih odbora (TC), pododbore (SC) i kongresne radne grupe za potrebe TC i SC.

Imajući u vidu ostvarene rezultate i značajna unapređenja u oblasti zakonske metrologije, krajem 2019. godine, menadžment Zavoda za metrologiju odlučio je da započne proces stupanja u punopravno članstvo u OIML-u. U skladu sa tim, Zavod se obratio Ministarstvu ekonomije sa ovim zahtjevom, informacijom o obavezama i benefitima koji proizilaze iz punopravnog članstva u OIML-u kao i pratećom dokumentacijom. Zakon o potvrđivanju OIML konvencije je trenutno u skupštinskoj proceduri.

Predstavnici Zavoda nisu učestvovali na CIML sastanku (Međunarodni komitet za zakonsku metrologiju) u oktobru 2020.

8.7.5 Konvencija o kontroli i žigovanju predmeta od dragocjenih metala (Hallmarking Convention)

Konvencija o kontroli i žigovanju predmeta od dragocjenih metala (Hallmarking Convention) je međunarodni ugovor o prekograničnoj trgovini predmetima od dragocjenih metala, kojim se na teritoriji država potpisnica Konvencije, postiže slobodno kretanje predmeta od dragocjenih metala označenih zajedničkim kontrolnim žigom (Common Control Mark - CCM).

Potpisivanjem ovog međunarodnog ugovora o prekograničnoj trgovini predmetima od dragocjenih metala postiže se slobodno kretanje predmeta od dragocjenih metala označenih zajedničkim kontrolnim žigom (Common Control Mark – CCM). CCM potvrđuje vrstu dragocjenog metala od koje je predmet izrađen i njegovu finoću i samo ovlašćene službe za analizu predmeta od dragocjenih metala mogu nakon sprovedenih dogovorenih metoda ispitivanja postaviti CCM na predmete izrađene od zlata, srebra i platine. Zemlje potpisnice Konvencije dozvoljavaju uvoz predmeta od dragocjenih metala žigosanih CCM žigom bez

ponovnog ispitivanja. Danas se u mnogim zemljama koje nijesu članice Konvencije, CCM zajednički kontrolni žig prepoznaje kao pouzdana oznaka kvaliteta proizvoda odnosno predmeta od dragocjenih metala. Zavod za metrologiju je u 2020. godini dobio status posmatrača u ovoj organizaciji.

8.7.6 Regionalni i međunarodni projekti

8.7.6.1 IPA projekti

Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2020. (PPCG), u okviru mjera za privremeno zatvaranje pregovaračkog poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, definisano je da Zavod za metrologiju u narednom periodu mora ojačati administrativne kapacitete, a jedan od načina za postizanje tog cilja jeste i pomoć EU, u vidu nabavke opreme, odnosno obezbjeđenju tehničke pomoći (obuka, radionica, promotivnog materijala), kroz realizaciju IPA projekata. Radna grupa u okviru Sektora za konkurentnost i inovacije, na čelu sa Direktoratom za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima, odnosno Direkcijom za upravljanje projektima finansiranim iz EU pretpristupnih fondova Ministarstva ekonomije, koordinira potrebe korisničkih institucija, između ostalog i potreba Zavoda za metrologiju.

Projektom „Nabavka opreme za specijalizovane institucije u Crnoj Gori za ostvarenje ciljeva usklađivanja i implementacije EU akija za unutrašnje tržište” IPA 2020 u Zavodu za metrologiju je tokom novembra i decembra 2020. godine, isporučena vrijedna oprema za unapređenje rada Laboratorije za električne veličine, Laboratorije za vrijeme i frekvenciju, Laboratorije za temperaturu, Laboratorije za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda i Laboratorije za dragocene metale. U okviru projekta „Tehnička podrška za usklađivanje i implementaciju EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta – IPA 2014“, obezbijedila se obuka za instalaciju i korišćenje nabavljene opreme koja je sprovedena tokom decembra 2020. godine, a jedan dio je preostao da se realizuje u 2021. godini.

Bitno je napomenuti da van organizacionih jedinica Zavoda, funkcioniše projektni tim, sastavljen od predstavnika svih organizacionih jedinica Zavoda za metrologiju, koji kontinuirano prikuplja informacije i analizira potrebe Zavoda koje bi se mogle unaprijediti kroz učešće u svim vrstama projekata (uključujući i bilateralu, trilateralu, multilateralu). O pravcima učešća u identifikovanim projektima odlučuje menadžment.

8.7.6.2 EMPIR

U okviru evropske metrološke zajednice, najznačajniji program u oblasti istraživanja i inovacija predstavlja EMPIR (Evropski metrološki projekat inovacija i razvoja). Ovaj projekat je realizovan u periodu od 2014. do 2020. godine, a već za 2021. godinu je predviđen početak novog evropskog istraživačkog metrološkog projekta.

Crna Gora nije EMPIR država ali je svoja učešća u projektima ostvarivala kao eksterni partner. Laboratorija za temperaturu Zavoda za metrologiju kao eksterni partner učestvuje u EMPIR projektu: 18RPT03 MetForTC: Traceable measurement capabilities for monitoring thermocouple performance. Ovaj projekat je započeo sa realizacijom u 2019. godini i trajaće 3 godine. Ovo je za ovu laboratoriju drugi EMPIR projekat, nakon uspješnog učešća u projektu JRP r02 HUMEA: „Expansion of European research capabilities in humidity measurement“ koji je završen 2019. godine.

Zavod za metrologiju je u toku 2020. godine uzeo učešće da kao eksterni partner participira u pripremi projekta Smart Com II SRT-i25 (Omogućavanje usvajanja digitalnih kalibracionih sertifikata u metrologiji i industriji) u okviru EMPIR Industry Call 2020. Cilj predloženog projekta

je potreba razvoja postupaka za razmjenu metroloških podataka u okviru nove globalne infrastrukture kvaliteta. Takođe, potrebno je razviti softversku infrastrukturu koja omogućava rad digitalnih kalibracionih sertifikata na siguran i pouzdan način.

Nakon nekoliko ostvarenih učešća u RMG projektima koji se realizuju kao prateći dio EMPIR projekata, bilo je planirano da Zavod u toku 2020. godine uzme učešće u realizaciji dva RMG, čiji je domaćin INRIM-Italija iz oblasti vremena i frekvencije. Oba RMG-a su vezana za obezbjeđenje tačnog vremena u industriji a realizuju se u okviru prihvaćenog projekta EMPIR JRP „17 IND Precision time for industry“.

Prvi RMG: 17IND14WRITE-RMG2 PRECISION TIME FOR INDUSTRY se odnosi na White Rabbit Precision Time Protocol (PTP-WR) koji je jedan od najboljih modela za transfer tačnog vremena do krajnjih korisnika. Realizacija ovoga granta je započeta u februaru 2020. godine i nakon mjesec dana je prekinuta zbog epidemije COVID 19. S obzirom na razvoj epidemiološke situacije u Italiji i Crnoj Gori, vjerovatno će se realizacija cijelog projekta odložiti za 2021. godinu, najkasnije do kraja maja.

U okviru istog EURAMET projekta "Precizno vrijeme za industriju" (WRITE, 17IND14) odobren je još jedan grant za mobilnost ostraživača (17IND14-RMG3). Ovaj grant je trebalo da započne u septembru 2020. godine ali je zbog epidemije odložen za dalje, a krajnji rok za njegovu realizaciju je takođe maj 2021. godine.

Jedan zaposleni iz Laboratorije za dužinu je prijavljen i uključen da u toku 2021. godine učestvuje u RMG projektu 18RPT01-RMG01 koji je dio projekta JRP: Traceability for contact probe and stylus instrument measurements, a period trajanja je 6 mjeseci. Realizacija RMG je predviđena u Fakultetu za strojarstvo i brodogradnju u Zagrebu, Hrvatska.

Rukovodiocu Laboratorije za temperaturu je odobreno učešće da od 01.09.2021. do 30.11.2021. godine učestvuje u 18NRM03-RMG3 istraživanju: „Researcher in metrology for rain gauges 2“.

8.7.6.3 Projekti obuka u organizaciji EURAMET-a

Zavod za metrologiju je punopravni član Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a od 7. juna 2011. godine. Imenovani su predstavnici Zavoda za sljedeće tehničke komitete EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (Electricity and Magnetism), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (Interdisciplinary Metrology), TC – F: Tehnički komitet za protok (Flow), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (Mass and related Quantities) i TC- Q: Tehnički komitet za kvalitet (Quality), TC – T: Tehnički komitet za termometriju (Thermometry), TC – TF: Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju (Time and Frequency) i TC – L: Tehnički komitet za dužinu (Length). Jedan od osnovnih ciljeva EURAMET-a je i koordinirano evropsko istraživanje u oblasti metrologije, odnosno analiza zajedničkih budućih potreba u oblasti metrologije, definisanje zajedničkih ciljeva i programa, planiranje i izvršavanje zajedničkih istraživačkih projekata. Posebno je značajan Evropski istraživački i inovativni program u oblasti metrologije (EMPIR), u kojem su službenici Zavoda učestvovali kroz grantove za mobilnost istraživača (RMG).

Jedan od elemenata EMPIR-a je HI-CB – izgradnja kapaciteta nacionalnih metroloških instituta. U prethodnom poglavlju je opisano učešće predstavnika Zavoda u EMPIR programu.

Zbog epidemije koronavirusa, u 2020. godini, predstavnici Zavoda za metrologiju nisu prisustvovali treninzima u organizaciji EURAMET WG CB. Svi treninzi su odloženi i planirano je da većina od njih bude organizovana putem telekonferencije.

8.7.7 Učešće u radnim grupama za pripremu pregovora sa EU

Zavod za metrologiju od početka proceca pridruženja Crne Gore punopravnom članstvu u Evropskoj uniji, daje puni doprinos u aktivnostima prema ostavrenju tog cilja. Uloga Zavoda se naročito ističe u okviru Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 (PP1) - Sloboda kretanja robe (RG1), o čemu između ostalog svjedoče i svi donešeni propisi u skladu sa akcionim

planom za donošenje propisa iz ove oblasti. Nova RG1, u čijem sastavu je kontinuirano i predstavnik Zavoda za metrologiju, donešena je na sjednici Vlade Crne Gore od 26.07.2018. godine, i objavljena je u Službenom listu Crne Gore broj 65/2018.

U izvještajnom periodu, pored učešća na sastancima RG1, najznačajnije aktivnosti u okviru RG1 bile su sljedeće:

- Razmatranje preporuka iz Izvještaja EK o CG za PP1;
- Realizacija obaveza iz PP1 u skladu sa PPCG 2019-2020;
- Izrada izvještaja za EK o napretku CG za izvještajni period;
- Praćenje obaveza iz pregovaračke pozicije za PP1.

Imajući u vidu da je EU u julu 2019. godine donijela direktivu 2019/1258/EU (CELEX 32019L1258), o izmjeni Priloga Direktive Savjeta 80/181/EEZ u pogledu novih definicija osnovnih SI jedinica radi prilagođavanja tehničkom napretku, Zavod je blagovremeno pripremio i dostavio Ministarstvu ekonomije (ME) stručne osnove (nacrt) podzakonskog propisa kojim je transponovana navedena EU direktiva, a koji je Vlada CG donijela kao Uredbu o izmjeni Uredbe o zakonskim mjernim jedinicama ("Službeni list Crne Gore", br. 067/20 od 07.07.2020).

Početkom novembra 2020. godine, Zavod je, za oblast metrologije, izradio prilog za X sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će biti održan online, dana 4. decembra 2020. godine.

Pored učešća u RG1, kao primarnoj radnoj grupi u kojoj je između ostalih oblasti i metrologija, Zavod ima predstavnika i u Radnoj grupi za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja.

9. TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH AKTIVNOSTI SA INDIKATORIMA USPJEŠNOSTI, ROKOVIMA REALIZACIJE, IDENTIFIKOVANIM PARTNERIMA ZA SARADNJU I LICIMA ODGOVORNIM ZA REALIZACIJU

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
Planirane aktivnosti za izvršavanje postavljenih ciljeva u oblasti metrologije										
1.	Efikasan metrološki sistem u Crnoj Gori	Unapređenje rada Laboratorije za ovjeravanje fonometara	Obezbjeđenje adekvatnog prostora	Količina ovjerenih (pregledanih i žigosanih) mjerila zvuka (fonometara), broj realizovanih obuka, broj obučenog osoblja, procenat nabavljene opreme od ukupne količine koja je neophodna za funkcionisanje laboratorije	III-IV	Gordana Pješčić Dragana Vidaković Alina Musić Zoran Četković	Komunalne policije lokalnih samouprava Uprava za inspeksijske poslove Uprava za imovinu		Obezbjeđena prostorija u prostoru Zavoda, u ulici Vasa Raičkovića 18, Podgorica	/
			Nabavka potrebne dodatne opreme		III-IV				Za sada nije potrebno, postojeća zadovoljava potrebe, imajući u vidu vrste i količine ovjerenih fonometara, kao i optimizaciju budžetske potrošnje	/
			Normativni osnov		III				Pravilnik o metrološkim uslovima donešen u 2018. godini, u toku je finalna izrada tehničke procedure o ovjeravanju fonometara	/
			Saradnja sa drugim nadležnim organima		III-IV				Pripremljen dopis svim komunalnim policijama lokalnih samouprava, kao i komunikacija i pružanje stručne pomoći	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Obuka stručnog kadra		III-IV				Zbog epidemije COVID19, planirana je „On-line“ obuka za 22 i 23. oktobar 2020.	/
		Formiranje Laboratorije za ovjeravanje analizatora izduvnih gasova	Obezbjedenje adekvatnog prostora	Količina ovjerenih (pregledanih i žigosanih) analizatora izduvnih gasova, broj realizovanih obuka, broj obučenog osoblja, procenat nabavljene opreme od ukupne količine koja je neophodna za funkcionisanje laboratorije	III-IV	Budimir Vidaković	Ministarstvo unutrašnjih poslova		Oprema je privremeno smještena u laboratoriju za pritisak (cilindrični spremnici-boce sa gasnim smješama), s obzirom da se ovjeravanje vrši na licu mjesta	/
	Nabavka potrebne opreme		III-IV		Miloš Mujević	Uprava Policije			Nabavljene gasne smješe, kao i priključna instalacija sa ventilima	/
	Normativni osnov		III-IV		Srđan Aligrudić	Uprava za inspeksijske poslove	Donešen MID pravilnik shodno EU direktivi		/	
	Saradnja sa drugim nadležnim organima		III-IV		Goran Raičević		Uprava za imovinu		Ostvarena komunikacija sa MUP-Upravom policije, kao organom nadležnim za stanice za tehnički pregled vozila	/
	Obuka stručnog kadra		III-IV		Zoran Četković				Zbog situacije sa COVID 19, planirana je „On-line“ obuka u prvoj sedmici novembra 2020.	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
		Primjena opštih metroloških propisa i pojedinačnih za svako zakonsko mjerilo	Primjena, preispitivanje i identifikovanje problema u primjeni i elemenata za unapređenje	Uspješnost primjene metroloških propisa	Kontinuirano	Svi službenici	Uprava za inspekcijske poslove Vlasnici i korisnici mjerila Uvoznici mjerila Ovlašćena lica za pripremu mjerila za ovjeravanje	Svi metrološki propisi su donešeni po planovima prethodnih godina	Propisi donešeni i u primjeni u postupcima ovjeravanja mjerila	/
		Ovjeravanje zakonskih mjerila	Unapređenje tehničkih kapaciteta	Količina ovjerenih zakonskih mjerila, analiza statističkih podataka,	Kontinuirano	Svi službenici	Uprava za inspekcijske poslove		Nije planirana nabavka opreme, očekuje se isporuka opreme iz IPA 2014 EU fonda	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Povećanje broja zaposlenih	broj realizovanih obuka, broj obučenog osoblja, broj promotivnih aktivnosti, broj novozaposlenih			Vlasnici i korisnici mjerila Uvoznici mjerila Ovlašćena lica za pripremu mjerila za ovjeravanje		1 zaposleni na 6 mjeseci, u skladu sa procedurom Uprave za kadrove a u cilju privremene zamjene službenice koja je na porodijskom bolovanju. Obavlja poslove koji su predviđeni aktom o sistematizaciji za radno mjesto samostalna(i) savjetnik/ca II – metrolog za oblast mjerila u zdravstvu, veterinarstvu i opštoj bezbjednosti. Takođe u Sektoru za ovjeravanje mjerila je angažovan i pripravnik na period od 12 mjeseci.	/
			Unapređenje vođenja upravnog postupka						Kontinuirano	/
			Obuka kadra						U skladu sa situacijom sa epidemijom COVID 19	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Promocija značaja metrologije						Kontinuirano, mediji, izjave, komunikacija sa strankama	/
			Saradnja sa institucijama javnog i privatnog sektora						Kontinuirano	/
		Vanredni pregled zakonskih mjerila u upotrebi	Unapređenje postupka vanrednog pregleda zakonskih mjerila u upotrebi	Pružena stručna pomoć u prezentovanju mogućnosti Zavoda, Broj vanrednih pregleda zakonskih mjerila u upotrebi	Kontinuirano	Svi službenici	Sva zainteresovana lica	Vanredni pregled zakonskih mjerila u upotrebi nije obaveza, nego je zasnovano na interesovanju zainteresovanih lica	Radi se o dobrovoljnoj kategoriji i inicijativi zainteresovanih lica, unapređenjem kapaciteta za pregled mjerila unapređuju se i uslovi za ovu uslugu	/
	Promocija mogućnosti Zavoda za metrologiju								Kontinuirano, u komunikaciji sa zainteresovanim strankama	/
	Pružanje stručne pomoći strankama								Kontinuirano, na interesovanje stranaka, s obzirom da se radi o dobrovoljnoj osnovi	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
								esovani h lica		
		Obezbjeđenje dodatnog poslovnog prostora za funkcionisanje Zavoda za metrologiju	Sprovođenje postupka javnih nabavki za zakup dodatnog prostora	Uspješno sproveden postupak javnih nabavki za zakup dodatnog prostora	III-IV	Milomir Filipović Naina Čuturić-Knežević Goran Vukoslavić	Ministarstvo finansija		Neće se realizovati uslijed mjera NKT-a, te obaveze smanjenja i već postojećeg zakupa za 30%.	Izmjena Plana javnih nabavki, preusmjerenje sredstava ako bude moguće zbog već predviđenog smanjenja definisanog mjerama NKT-a.

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
2.	Unapređene ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila	Ovlašćivanje lica za pripremu mjerila za ovjeravanje	Pružanje stručnih mišljenja u postupku ovlašćivanja lica za pripremu mjerila za ovjeravanje	Broj pruženih stručnih mišljenja, odnosno ovlašćenih lica za pripremu mjerila za ovjeravanje	Kontinuirano	Komisije Zavoda za metrologiju – direktorica određuje rješenje m zavisno od predmetne oblasti	Ministarstvo ekonomije Privredna društva i druga pravna lica zainteresovana za ovlašćenja za pripremu mjerila za ovjeravanje	Ovlašćivanje se zasniva na interesu lica u tržišnom smislu i ne predstavlja obavezu, ali jeste obavezna ispunjavanja uslova ukoliko se ovlasti	Planiranom dinamikom, u skladu sa rokovima važenja rješenja o ovlašćenju, čiji je rok važenja tri godine	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Pružanje stručne pomoći iz oblasti metrologije	Pružanje pomoći u vidu dopisa, e-mailova, direktne komunikacije (telefonom, sastanci)	Broj realizovanih zahtjeva pružene stručne pomoći	Kontinuirano	Svi službenici	Sve zainteresovane stranke		Kontinuirano, putem emaila, dopisa, direktne komunikacije telefonom ili sastancima, društvenim mrežama i sl.	/
		Bilateralna saradnja i obuke iz oblasti metrologije	Različite obuke iz oblasti metrologije u cilju unapređenja postupaka rada	Realizovane obuke i saradnja sa inostranim metrološkim institucijama i ekspertima	IV	Svi službenici	Metrološke institucije regiona i EU, Metrološki eksperti		U prethodnim godinama realizovana je bilateralna saradnja sa R.Slovenijom, MIRS-om, ali je nisu produžili za naredni period	/
		Unapređenje Laboratorije za pregled etilometara	Unapređenje postupaka rada, nabavka potrebnih sredstava za rad	Količina ovjerenih (pregledanih i žigosanih) etilometara, nivo unapređenja znanja stručnog kadra	IV	Tomo Božović Ana Stanišić Gordana Pješčić	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije,		Blagovremena nabavka etanol rastvora, u skladu sa rokovima redovnih ovjeravanja	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Unapređenje znanja stručnog kadra			Zoran Četković	Korisnici etilometara u cilju zaštite na radu i zaštite od nezgode Uprava za inspeksijske poslove		Kontinuirano, u toku postupka ovjeravanja identifikuju se elementi za unapređenje, poteškoće i sl.	/
		Unapređenje tehničkih kapaciteta Laboratorije za pregled mjerila za kontrolu brzine vozila	Nabavka dodatne opreme	Količina ovjerenih (pregledanih i žigosanih) mjerila za kontrolu brzine vozila, nabavljena dodatna oprema, nivo unapređenja znanja stručnog kadra	IV	Gordana Pješčić	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije		Postojeća oprema je za sada dovoljna, imajući u vidu vrste mjerila za kontrolu brzine vozila	/
			Unapređenje znanja stručnog kadra			Gordana Bajić				

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Odobrenje tipa mjerila	Izdavanje Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila	Broj izdatih uvjerenja o odobrenju tipa mjerila $n \geq 50$	Kontinuirano	Goran Vukoslavović	Uvoznici mjerila, zastupnici stranih proizvođača		Na dan 30. 10. 2020. godine broj izdatih Uvjerenja o odobrenju tipa i Rješenja o dopuni odobrenja tipa je 22. Situacija sa COVID 19 je uticala da broj ovih uvjerenja bude manji od očekivanog	$n \geq 30$

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
3.	Usklađivanje sa EU zakonodavstvom	Transponovanje evropskog zakonodavstva	Učešće u radu i obavezama Radne grupe 1 za pripremu pregovora CG sa EU za pogavlje 1 – Sloboda kretanja robe	Održani sastanci, izvještaji, revizije	Kontinuirano	Zoran Četković, pomoćnik direktorice (zvanični član RG1)	Ministarstvo ekonomije, Kancelarija za evropske integracije	Sve EU direktive iz oblasti metrologije su već transponovane kao i propisi iz akcionog plana obaveza iz člana 34-36 UFEU.	Sve EU direktive transponovane, kao i propisi iz neharmonizovane oblasti (član 34-36 UFEU)	/
4.	Obezbjedi vanje metrološke sljedivosti	Sprovođenje postupka akreditacije laboratorija	Izdavanje novog sertifikata o akreditaciji od strane ATCG i HAA	Izdati novi sertifikati o akreditaciji od strane ATCG i HAA	III-IV	Goran Vukoslavović	ATCG, HAA		Posjeta ocjenjivača iz ATCG i HAA je zbog problema sa epidemijom odlagana nekoliko puta . Trenutni dogovor je da posjeta bude realizovana početkom decembra 2020. godine.Zato	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
				Realizovana ocjenjivačka posjeta ATCG i HAA					nisu ni izdati novi sertifikati do sada	
			Realizacija nove ocjenjivačke posjete ATCG i HAA		IV				Posjeta ocjenjivača iz ATCG i HAA je zbog problema sa epidemijom odlagana nekoliko puta . Trenutni dogovor je da posjeta bude realizovana početkom decembra 2020. godine	/
			Učešće u novim međulaboratorijskim poređenjima	Broj učešća u međulaboratorijskim poređenjima $n \geq 2$	IV		EURAMET		n=2 Laboratorija za masu Laboratorija za temperaturu	/
		Učešće u međulaboratorijskim poređenjima	Objavljivanje konačnih rezultata međulaboratorijskih poređenja	Broj objavljenih konačnih rezultata $n \geq 3$	IV				n=2 Laboratorija za masu Laboratorija za pritisak	n=2

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Objavljivanje mjernih i kalibracionih mogućnosti (CMC)	Održavanje akreditovanog statusa kalibracionih laboratorija	Objavljeni novi sertifikati o akreditaciji laboratorija,	I		ATCG, HAA, EURAMET Tehnički komiteti		Nakon preseljenja u nove prostorije izdati su novi sertifikati o akreditaciji kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju na dan 30.12.2019. godine.	/
	Objavljivanje konačnih rezultata međulaboratorijskih poređenja		Objavljeni konačni rezultati međulaboratorijskih poređenja,	IV	Objavljeni su konačni rezultati dva poređenja u oblasti mase i pritiska i na osnovu njih će se do kraja novembra uputiti aplikacija za objavljivanje CMC				n=2	/
	Aplikacija za objavljivanje novih CMC		Upućene aplikacije za objavljivanje novih CMC	IV	0				2	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Proširenje metrološke sljedivosti	Uspostavljanje postupka kalibracije autoklava	Akreditovan postupak kalibracije autoklava, Unaprijeđen rad Laboratorije za ovjeravanje mjerila zvuka, Unaprijeđen rad Laboratorije za mjerenja u geodeziji	IV	Goran Vukoslavović	ATCG, HAA, Uprava za imovinu		Postupak nije obavljen zbog nemogućnosti dolaska tehničkih ocjenjivača ali i zbog problema sa COVID 19	/
	Unapređenje Laboratorije za ovjeravanje mjerila zvuka		III-IV		Goran Vukoslavović Zoran Četković	Krajem oktobra 2020 planirana je „On-line“ obuka od strane eksperta iz ove oblasti. Krajem 2019. održana je radionica za Komunalne policije lokalnih samouprava, pripremljen je i dopis Komunalnim policijama kojim se pozivaju na ispunjavanje obaveze ovjeravanja			/	
	Unapređenje Laboratorije za mjerenja u geodeziji		III-IV		Goran Vukoslavović Zoran Četković	Tokom IV kvartala će se sprovesti dvije obuke u oblasti geodezije.			/	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Proširenje obima akreditacije	Implementacija sistema kvaliteta u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018	Implementiran sistem kvaliteta u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018, Proširen obim akreditacije Laboratorije za dužinu, Proširen obim akreditacije Laboratorije za temperaturu	III-IV	Goran Vukoslavović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša Danilo Klikovac	ATCG, HAA, Uprava za imovinu		U toku februara 2020. godine implementiran je sistem menadžmenta kvalitetom u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018. Usvojene su sve nove procedure podrške, izdata nova verzija Poslovnika o kvalitetu. U aprilu 2020. godine su i tehničke procedure usklađene sa novim standardom Međutim, zbog nemogućnosti dolaska glavnih i tehničkih ocjenjivača, postupak provjere je odgađan tako da je dogovor da se to sprovede u decembru 2020. godine	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
						Mirjana Mihailović				
			Proširenje obima akreditacije laboratorije za dužinu		IV	Goran Vukoslavović Gordana Bajić			Planirano je da se sprovede tokom sljedeće ocjenjivačke posjete u decembru 2020.	/
			Proširenje obima akreditacije Laboratorije za temperaturu		IV	Goran Vukoslavović Tanja Vukićević			Postupak se odlaže za narednu godinu	IV kvartal 2021

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspjehnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Unapređenje implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom u cilju ispunjenja zahtjeva standarda MEST EN ISO/ IEC 17025:2018	Godišnji izvještaj o sistemu kvaliteta prihvaćen od strane EURAMET TC-Q	Prihvaćen godišnji izvještaj o sistemu kvaliteta od strane EURAMET TC-Q	III-IV	Goran Vukoslavović	ATCG, HAA		Izvještaj prihvaćen na On-line sastanku EURAMET-TC Q u maju 2020.	/
			Sprovedene sve korektivne mjere u okviru ocjenjivačkih posjeta ATCG i HAA	Objavljeni novi sertifikati o akreditaciji od strane ATCG i HAA Implementiran sistem kvaliteta u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018	III-IV	Goran Vukoslavović			Tokom posljednje ocjenjivačke posjete glavnih i tehničkih ocjenjivača iz HAA i ATCG nisu utvrđene neusaglašenosti, tako da nije bilo potrebe za sprovođenjem korektivnih mjera	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Implementirati sistem kvaliteta u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018		III-IV	Goran Vukoslavović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša Danilo Klikovac			U toku februara 2020. godine implementiran je sistem menadžmenta kvalitetom u skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018. Objavljene su sve procedure podrške, izdata nova verzija Poslovnika o kvalitetu. U aprilu 2020. godine su i tehničke procedure usklađene sa novim standardom. Međutim, zbog nemogućnosti dolaska glavnih i tehničkih ocjenjivača, postupak provjere je odgođen tako da je sa dogovorom da se to sprovede u decembru 2020. godine	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
						Mirjana Mihailović				
		Peer review/eksterna provjera	Učešće u PEER REVIEW	Broj ostvarenih učešća u PEER REVIEW $n \geq 1$	IV	Goran Vukoslović	EURAMET, BIM, DMDM		Nije realizovan nijedan PEER REVIEW zbog problema sa COVID 19	/
5.	Jačanje metrološkog nadzora	Stručna podrška u postupku	Dostavljanje informacija po zahtjevima metrološke inspekcije o	Broj dostavljenih informacija $n \geq 10$	I-IV	Goran Vukoslović	Uprava za inspeksijske poslove		Po zvaničnim zahtjevima i komunikacijom sa UIP, naročito metrološkom inspekcijom vrši se dostava podataka,	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		metrološkog nadzora	ovjerenim mjerilima, odobrenim tipovima mjerila, uvoznicima mjerila, podnosiocima zahtjeva, postavljenim žigovima	Broj pregleda mjerila $n \geq 1$		Zoran Četković Svi službenici i metrolozi			informacija, pružanje stručne pomoći	
			Stručna pomoć u pogledu pregleda mjerila po žalbama građana koje su uputili metrološkoj inspekciji		IV				Kontinuirano, u zavisnosti od postupaka koje pokrene UIP na inicijativu građana i/ili drugih subjekata	/
6.	Unapređenje postupaka kalibracija	Kalibracija etalona/mjerila	Izdavanje uvjerenja o kalibraciji	Broj kalibriranih mjerila $n \geq 670$	I-IV	Goran Vukoslavić	Vlasnici/korisnici mjerila		Zbog situacije sa COVID 19 broj izdatih Uvjerenja o kalibraciji je manji od očekivanog	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
	mjerila/etalona koja se primjenjuju u industriji kao i u procesima proizvodnje i ispitivanja			Broj izdatih uvjerenja $n \geq 650$		Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša Danilo Klikovac Mirjana Mihailović				

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspešnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
		Sprovođenje postupka kalibracije etalona i učešće u međulaboratorijskim poređenjima	Provjera izdatih kalibracionih uvjerenja za etalonsku opremu nakon kalibracije u Sloveniji	<p>Svi primljeni sertifikati u skladu sa traženom specifikacijom</p> <p>Broj učešća u međulaboratorijskim poređenjima $n \geq 2$</p> <p>Broj objavljenih konačnih rezultata međulaboratorijskih poređenjima sa ostavrenim dobrim rezultatom $n \geq 3$</p> <p>Sproveden otvoreni postupak javnih nabavki</p>	I - IV	<p>Goran Vukoslavović</p> <p>Tamara Bošković Begenišić</p> <p>Gordana Bajić</p> <p>Aleksandar Vulić</p> <p>Tanja Vukićević</p> <p>Dejan Sokić</p> <p>Jasna Mudreša</p> <p>Danilo Klikovac</p>	Nacionalne metrološke institucije Republike Slovenije, EURAMET, Ministarstvo finansija		Nakon sprovedene kalibracije etalonske opreme koja je obavljena u Sloveniji i Češkoj, obavljena je provjera svih prispjelih kalibracionih sertifikata i utvrđeno je da su svi ispunjavaju implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
				kalibraciju etalonske opreme		Mirjana Mihailović				
			Objavljivanje konačnih rezultata međulaboratorijskih poređenja		IV	Goran Vukoslović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša			Objavljena su dva konačna rezultata međulaboratorijskih poređenja iz oblasti pritiska i mase: 1. 1350 EURAMET: Comparison of submultiples of the kilogram 2. EURAMET.M.P-S13 (EURAMET 1252) SUPPLEMENTARY COMPARISON in HYDRAULIC MEDIA in the RANGE from 10 MPA to 100 MPA at GAUGE MODE Oba rezultata su sa $IE_n \leq 1$ pa su time stvoreni uslovi za aplikaciju za objavljivanje CMC u KCDB BIPM-a	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
						Danilo Klikovac Mirjana Mihailović				
			Sproveden otvoreni postupak javne nabavke za kalibraciju etalonske opreme		IV	Milomir Filipović Naina Čturić-Knežević Goran Vukoslavović			Sprovođenje postupka javne nabavke za kalibraciju opreme planirano je u IV kvartalu 2020. godine.	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Uspostavljanje mjernih metoda za prenos jedinica SI sistema	Izmjena tehničkih procedura	Broj izmijenjenih tehničkih procedura $n \geq 5$ Broj novih tehničkih procedura $n \geq 3$	IV	Goran Vukoslavović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša Danilo Klikovac	ATCG i HAA		Izmijenjene su sve tehničke procedure u svim kalibracionim laboratorijama i njihov sadržaj usklađen sa novim standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 n = 47	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
						Mirjana Mihailović				
			Usvajanje novih tehničkih procedura		IV	Goran Vukoslavić Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Aleksandar Vulić			Nije bilo novih tehničkih procedura	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
						Tanja Vukićević Dejan Sokić Jasna Mudreša Danilo Klikovac Mirjana Mihailović				
		Nabavka i kalibracija opreme	Sprovođenje postupka javnih nabavki za nabavku opreme	Uspješno sproveden postupak javne nabavke opreme Uspješno sproveden postupak javne	III	Milomir Filipović Naina Čuturić-Knežević Goran Vukoslavović	Ministarstvo finansija		Sprovođenje postupka javne nabavke za nabavku opreme planirano je u IV kvartalu 2020. godine	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Sprovođenje postupka javnih nabavki za kalibraciju opreme	nabavke za kalibraciju opreme	IV	Milomir Filipović Naina Čuturić-Knežević			Sprovođenje postupka javne nabavke za kalibraciju opreme planirano je u IV kvartalu 2020. godine	/
			Instalacija opreme dobijene u okviru IPA 2014 programa	Instalirana oprema dobijena iz IPA 2014 progarma	IV	Goran Vukoslavović Zoran Četković Svi službenici laboratorija kojima je namijenjena oprema			Očekuje se polovinom novembra 2020. godine	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Učešće ovlašćenih lica za pripremu mjerila za ovjeravanje u programima PT – šema, u organizaciji Zavoda za metrologiju	Sprovođenja postupka provjere osposobljenosti	Uspješno sproveden postupak provjere osposobljenosti $n \geq 1$	IV	Zoran Četković Goran Vukoslavić	Lica sa ovlašćenjem za pripremu mjerila za ovjeravanje		Odloženo zbog situacije sa epidemijom COVID 19	/
Planirane aktivnosti za izvršavanje postavljenih ciljeva u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala										
7.	Zaštita potrošača u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala	Usklađivanje sa EU zakonodavstvom	Utvrdjivanje obaveza koje proizilaze iz čl. 34-36 UFEU	Realizacija TA IPA 2014	II-IV	Milena Raonić			Čeka se stav DEU u CG da li će doći do produžetka projekta, pa ukoliko se to desi imamo da realizujemo još jednu studijsku posjetu i još jednu posjetu eksperata Zavodu. Pored toga radi se na pripremi promo materijala za štampu koji bi trebalo da se štampa tokom IV kvartala ove godine	/
			Učešće u radnim grupama za	Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona	I-IV	Milena Raonić			Poslata informacija Ministarstvu ekonomije uslijed potrebe za izmjenom	Sledeći korak se odnosi

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			pripremu predloga	o kontroli predmeta od dragocjenih metala					Zakona o kontroli predmeta od dragocjenih metala, a uzrokovana novom direktivom 2019/515 koja zamjenjuje direktivu 764/2008	na formiranje radne grupe od strane Ministarstva ekonomije za izmjenu Zakona a u vezi sa odredbama o zajedničkom priznavanju.
			Međunarodne aktivnosti	Učešće u radu grupa za primjenu Hallmark konvencije	I	Naina Čturić-Knežević Tamara Pavićević			Tokom Zavod za metrologiju je dobio status posmatrača u Bečkoj konvenciji. Realizovano je jedno RR poređenje, a u januaru 2021. godine očekuje se još jedno RR poređenje	Pokrenut je i projekat „Mutual Recognition Alliances“, čekamo

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
										još povratnu informaciju o našem statusu.
		Unapređenje sistema kontrole predmeta od dragocjenih metala	Unapređenje postupaka ocjene usaglašenosti predmeta od dragocjenih metala	Dokumentovane procedure za ispitivanje i žigosanje i određivanje znaka uvoznika/proizvođača	I-IV	Milena Raonić Ana Stanišić Nina Andrijašević			Realizacija u toku	Do kraja 2020.godine očekuje se usvajanje procedura .
			Ispunjavanje zahtjeva korisnika i primijenjenih zakona i propisa	Broj ispitanih predmeta od dragocjenih metala (g/komad)	I-IV	Ana Stanišić Nina Andrijašević			Žigosano 72388,68 g srebra odnosno 11322 predmeta od srebra Žigoosano 36201,11 g srebra odnosno 6211 predmeta od zlata	Usled pandemije korona virusom došlo je do smanjenja broja žigosanih predmeta od

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
										srebra odnosno zlata.
			Stručno osposobljavanje osoblja	Ažuriran softver za XRF	I-III	Eksterni saradnici Milena Raonić Ana Stanišić Nina Andrijašević			Usled pandemije korona virusom došlo je do kašnjenja isporuke softvera XSPECT Pro za XRF	/
			Pružanje stručne pomoći u vezi sa primjenom propisa	Broj pruženih stručnih mišljenja	I-IV	Milena Raonić Ana Stanišić			Nije bilo pružanja stručnih mišljenja	/
		Promocija uloge i značaja ocjene usaglašenosti predmeta od	Ažuriranje i unapređenje web sajta www.metrologija.me i postavljanje podataka na	Broj i vrsta objavljenih informacija Broj pregleda	I-IV	Milena Raonić Aleksandar Jovanović			Kontinuirano se postavljaju podaci o broju realizovanih zahtjeva, kao i relevantne informacije iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala	Pripremiti nove i ažurirati postojeće podatke na portalu

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspjehnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		dragocjenih metala	www.data.gov.me			Anđelika Durutović				otvorenih podataka
			Pružanje stručnih i tehničkih informacija široj javnosti	Broj održanih sastanaka/radionica sa zainteresovanim građanima Broj traženih informacija	I-IV	Milena Raonić Ana Stanišić Nina Andrijašević			Kontinuirano se realizuje	/
			Aktivno učešće na društvenim mrežama	Broj pregleda posjetilaca Broj objava iz predmetne oblasti	I-IV	Anđelika Durutović Naina Čuturić-Knežević			Kontinuirano se realizuje	/
		Obezbjedenje povjerenja u rezultat ispitivanja	Unapređenje nivoa obučenosti osoblja u cilju obezbjeđenja kvalifikovanog osoblja za	Broj realizovanih obuka Broj osoblja koje je pohađalo obuku	I-IV	Milena Raonić Ana Stanišić			Nije realizovano usled pandemije korona virusom	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			realizaciju PT šema			Nina Andrijašević				
			Sprovođenje validacije metode ispitivanja	Broj validiranih metoda	I-IV	Milena Raonić Ana Stanišić Nina Andrijašević			Metode su validirane softverskim rješenjem, a za validaciju metoda referentnim materijalima potreban je značajan broj referentnih materijala	/
Planirane aktivnosti u okviru obavljanja opštih poslova i promotivne aktivnosti										
8.	Jačanje povjerenja u etičnost i integritet Zavoda za metrologiju	Podizanje nivoa informisanost i službenika Zavoda o vrijednostima etike i integriteta	Upućivanje službenika na seminare/radionice iz predmetne oblasti, organizovanje internih radionica koje imaju za cilj jačanje etičnih vrijednosti	Broj seminara/radionica iz predmetnih oblasti koje su službenici pohađali Broj službenika koji je unaprijedio znanja iz oblasti integriteta	II-IV	Naina Čuturić-Knežević	Agencija za sprječavanje korupcije		Ove godine je jedna službenica pohađala obuku u vezi sa etikom/integritetom. Pripremljen je Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta. Počelo se sa analizom – samoprocjenom koja prethodi izradi novog Plana integriteta. Izrađen je i novi Plan integriteta za period od dvije godine	Izrada nove simulacije integriteta, intezivirati aktivnosti u vezi sa procjenom rizika,

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Obezbjedenje implementacije opštih i internih akata u Zavod za metrologiju iz oblasti integriteta i sprječavanja korupcije	Stepen realizacije mjera iz Plana integriteta Kreiran Plan integriteta	Kontinuirano					tokom IV kvartala pripremiti zoom prezentaciju za predstavljanje novog Plana integriteta te mjera koje će proizilaziti iz njega kao i iz Registra rizika.
			Kreiranje Plana Integriteta		II-III					
9.	Obezbjedenje slobodnog pristupa	Jačanje internih kapaciteta Zavoda za metrologiju	Ažuriranje Vodiča za slobodan pristup informacijama	Ažuriran Vodič za slobodan pristup informacijama za 2020. godinu	II	Naina Čturić-Knežević	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan		Do 30.10.2020 realizovano 9 zahtjeva za SPI. Sve informacije redovno ažurirane i transparentno objavljene na sajtu. Takođe, predmetne	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
	informacija	za efikasnije odgovore na zahtjeve za slobodan pristup informacijama	Efikasno i racionalno odgovaranje na zahtjeve za slobodan pristup informacijama	Ažurno odgovaranje na zahtjeve građana	Kontinuirano	Milomir Filipović Naina Čturić-Knežević	pristup informacijama		informacije se redovno dostavljaju Agenciji za zaštitu ličnih podataka.	
			Transparentnost u postupcima slobodnog pristupa informacijama	Redovno i ažurno objavljivanje informacija na sajtu Zavoda	Kontinuirano	Naina Čturić-Knežević Aleksandar Jovanović				
10.	Jačanje kapaciteta u cilju kreiranja modernih	Unapređenje postojećih elektronskih alata i upotreba novih u cilju pružanja	Unapređenje performansi postojećih aplikacija	Ažuriranje i unaprijeđene performanse postojećih aplikacija	I-IV	Aleksandar Jovanović Mladen Bešić	Ministarstvo javne uprave		Kontinuirano se sprovodi	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
	elektronskih platformi	efikasnije usluge	Kreiranje novih aplikacija i alata za efikasnije pružanje usluga korisnicima	Broj i vrsta kreiranih aplikacija i alata	I-IV	Aleksandar Jovanović Mladen Bešić			Kontinuirano se sprovodi	
			SMS servis prijema zahtjeva	Kreiran SMS servis prijema zahtjeva	IV	Aleksandar Jovanović Mladen Bešić			Očekuje se uspostavljanje tokom IV kvartala.	
			Unapređenje sadržaja Zavoda na platformi eUprava i portalu otvorenih podataka	Broj i vrsta postavljenih sadržaja na platformama eUprave i portalu otvorenih podataka	I-IV	Aleksandar Jovanović Mladen Bešić			Na Portalu se postavljaju i podaci otvorenog tipa iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
			Kreiranje dokumentovanih procedura za funkcionisanje informacionog sistema	<p>procedura za funkcionisanje informacionog sistema</p> <p>Unaprijeđen skladišni prostor službenog mail-a</p> <p>Broj pregleda sajtova Zavoda</p> <p>Broj i vrsta novih sadržaja na sajtovima Zavoda</p>	I-IV	<p>Aleksandar Jovanović</p> <p>Mladen Bešić</p> <p>Mirjana Radević</p>			<p>Do danas je usvojeno 5 IT procedura, a do kraja 2020. godine se očekuje usvajanje ostatka planiranih procedura. Preostale procedure su trenutno u izradi u cilju integracije zahtjeva zakonske regulative, ali i zahtjeva standarda 17025 i 9001</p>	Planira se usklađivanje navedenih procedura sa zahtjevima standarda MEST EN ISO/IEC 27001:2019
			Unapređenje opcija službenog mail-a		I-IV	<p>Aleksandar Jovanović</p> <p>Mladen Bešić</p>			Službeni mail je u nadležnosti Ministarstva javne uprave	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Redovno ažuriranje sajtova Zavoda		I-IV	Aleksandar Jovanović Mladen Bešić Naina Čturić-Knežević Anđelika Durutović			Sajt www. metrologija.me se na dnevnom nivou ažurira i dopunjuje. Takođe, kontinuirano se radi prevod materijala. Trenutno se radi na izmjenama zahtjeva i njihovom prevodu	Neophodno je što prije početi sa punjenjem zvaničnog sajta www.zzm.gov.me , koji je trenutno prazan.
11.	Unapređenje sistema upravljanja	Implementacija CAF modela u rad Zavoda za metrologiju	Kreirati i implementirati akcioni plan za sprovođenje preporuka CAF modela	Kreiran akcioni plan za CAF metodologiju	II-IV	Naina Čturić-Knežević	RESPA KDZ		Uslijed povećanog obima posla tokom 2020. godine nije se ništa uradilo po pitanju implementacije CAF modela u Zavodu za metrologiju	Tokom IV kvartala 2020. godine očekuje se puna implementacija CAF modela u Zavodu, ali i

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
										prelazak na CAF model 2020.
12.	Saradnja sa NVO sektorom	Jačanje saradnje sa NVO sektorom u cilju ostvarivanja zajedničkih projekata	Kreiranje baze NVO sa kojima bi Zavod za metrologiju mogao da ostvari saradnju	Broj i vrsta ostvarenih kontakata i sklopljenih memoranduma o saradnji	I-IV	Naina Čuturić-Knežević Milomir Filipović	Zainteresovane NVO		Ove godine nisu sklopljeni novi memorandumi o saradnji sa NVO, ali je ostvarena saradnja u vidu organizacije humanitarne pomoći – NVO „Pčelica“. Takođe, kontinuirana je saradnja sa udruženjem „Roditelji.me“ kao i „Culture Corner“	Kreiranje baze NVO sa kojima bi Zavod za metrologiju mogao da ostvari saradnju – realizacija tokom IV kvartala.
			Komunikacija sa NVO u cilju ostvarivanja partnerskog odnosa	Kreirana baza NVO sa kojima bi Zavod za metrologiju mogao da ostvari saradnju						
			Saradnja u cilju realizacije aktivnosti u „Danima nauke“	Realizovana aktivnost, broj učenika koji je prisustvovao radionicama, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova	III-IV	Tamara Pavićević Anđelika Durutović	Hrvatska udruga kristalografija, Laboratorija za matematiku i	Ova aktivnost se neće realizovati uslijed pandemije korona virusa	/	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
				na društvenim mrežama		Milena Popović	računarstvo, Roditelji.me, Culture Corner, Banka hrane, ostale NVO koje iskažu interesovanje za saradnju			
			U saradnji sa NVO i predškolskim ustanovama organizacija radionice edukativnog karaktera za djecu predškolskog uzrasta	Realizovana aktivnost, broj djece koji je prisustvovao radionicama, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama	II-III	Nela Čađenović Anđelika Durutović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić			Ova aktivnost se neće realizovati uslijed pandemije korona virusa	/
13.	Finansijsko poslovanje Zavoda u skladu sa	Puna implementacija zahtjeva Zakona o upravljanju i	Kreiranje opštih akata za dokumentovanje procesa rada u oblasti	Broj i vrsta kreiranih opštih akata	I-IV	Zdenka Popović	Ministarstvo finansija		Do danas je usvojeno skoro 30 internih procedura, a za ostatak od oko 50 procedura izrada je u toku. U prvom kvartalu je poslat Izvještaj o	Donijeta je Odluka o reviziji svih

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
	modernim tržišnim principima	unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru	upravljanja, finansija, računovodstva i opštih poslova	Izrađena dokumentacija koja proizilazi iz obaveza o finansijskom poslovanju		Naina Čuturić-Knežević Cmiljana Četković			spvođenju propisa iz ove oblasti Ministarstvu finansija	procedur a na nivou Zavoda, te impleme ntaciji integrisa nog menadž ment sistema (17025. 9001, 27001, 17020) te se tokom III i IV kvartala očekuje kontinuir an rad u vezi sa izmjeno m postojeći h i

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
										<p>donošenjem novih procedura, te sertifikacija po 9001, i akreditacija po novoj verziji 17025 i možda akreditacija za 17020. Početkom 2021. godine, ako sve bude po planu, možda razmišljati o sertifikaciji</p>

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
										ji po 27001.
14.	Promocija uloge i značaja metrologije u Crnoj Gori	Saradnja u cilju realizacije zajedničkih aktivnosti u oblasti hemije i kristalografije	Nagradni konkurs „Ljepota kristala“	Realizacija konkursa „Ljepota kristala“ Broj prijavljenih škola, broj ekipa, broj škola/ekipa koje su uspješno završile zadatak, broj medijskih objava	I	Prof. dr Vanja Asanović Anđelika Durutović Naina Čuturić-Knežević	Hrvatska udruga kristalografa		Takmičenje „Ljepota kristala“ uspješno završeno krajem jula 2020. godine. Rok produžen uslijed pandemije korona virusa	/
		Saradnja sa medijima	Objavlivanjem novinskih članaka povećava se vidljivost Zavoda u javnosti	Broj medijskih objava	I - IV	Anđelika Durutović	Mediji u Crnoj Gori		Kontinuirana saradnja sa većinom medijima. Priprema priča za „Portal analitika“ – plaćena promocija	/
		Direktno upoznavanje učenika i studenata sa	Predavanja za učenike i studente	Broj učenika/studenata koji su	I - IV	Goran Vukoslavić	SSŠ „Spasoje Raspopović“	Ukoliko bude interesovanja i	Do sada ništa od ovoga nije realizovano uslijed pandemije korona virusa.	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
		novim definicijama Međunarodnog sistema jedinica (SI) i predstavljanje njegovog historijskog razvoja		prisustvovali predavanjima		Milena Raonić Anđelika Durutović	Elektrotehnički fakultet	drugih obrazovnih institucija biće održana predavanja i prezentacije	Novi rok za realizaciju ove aktivnosti period III-IV kvartal 2020	
			SI karavan – promocija novih SI jedinica u osnovnim i srednjim školama širom Crne Gore	Realizovana aktivnost, broj djece kojima su prezentovane nove SI jedinice, broj distribuiranih brošura i postera, broj saopštenja, broj medijskih objava	III	Anđelika Durutović Alina Musić Ana Stanišić Jovana Vukoslavić Budimir Vidaković	Osnovne i srednje škole			

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Direktno upoznavanje učenika osnovnih i srednjih škola sa djelatnostima Zavoda, nacionalnim kalibracionim laboratorijama i izmjenama u Međunarodnom sistemu jedinica (SI)	„Otvoreni danl“	Broj učenika/škola koje su tokom „Otvorenih dana“ posjetili Zavod za metrologiju	II-III	Andelika Durutović Goran Vukoslavić	Osnovne i srednje škole		Neće se realizovati uslijed pandemije korona virusa	/
		Uvođenje novih definicija Međunarodnog sistema jedinica (SI) u udžbenike za osnovne i srednje škole, kao i fakultete	Saradnja sa Ministarstvom prosvjete, Zavodom za školstvo i Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva	Realizacija saradnje	IV	Andelika Durutović Prof. dr Vanja Asanović	Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva		Aktivnost odložena za sledeću godinu uslijed pandemije COVID 19	/
			Izrada mini promo filmova	Broj pregleda na youtube kanalu/	IV	Aleksandar				

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
			o izmijenjenim SI jedinicama	društvenim mrežama snimljenih promo filmova, broj emitovanja na drugoj vrsti medija		Jovanović Anđelika Durutović Milena Popović				
		Konkretno predstavljane i objašnjenje šta nove laboratorije omogućavaju klijentima i kako usluge koje Zavod pruža utiču na poboljšanje, na primjer ekonomskih transakcija ili na zaštitu potrošača	Promocija novih laboratorija	Broj i vrsta medijskih objava	IV	Anđelika Durutović	Postojeći i potencijalni klijenti Zavoda	Planirana je promocija svih novih laboratorija koje će biti otvorene tokom 2020.	Kontinuirano se sprovodi	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Upoznavanje klijenata sa uslugama kalibracije mjerila i etalona kao jedne od osnovnih djelatnosti Zavoda i predstavljanje novih i postojećih laboratorija	Radionice za postojeće i potencijalne klijente	Realizacija aktivnosti Broj učesnika na radionicama	IV	<p>Anđelika Durutović</p> <p>Tamara Pavićević</p> <p>Milena Raonić</p> <p>Goran Vukoslavić</p> <p>Naina Čuturić-Knežević</p>		<p>Fokus na implementaciji zahtjeva MID, NAWI i direktiva iz oblasti PUP, kao i 34.-36. UFEU – šta to znači za krajnjeg korisnika...</p>	<p>Aktivnosti su odložene za sledeću godinu uslijed pandemije COVID 19</p>	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
		Saradnja sa osnovnim i srednjim školama i univerzitetskom zajednicom Crne Gore	Konkurs za studente u cilju izrade kratkog promo filma	Realizovana aktivnost, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama	II-IV	Naina Čuturić-Knežević Anđelika Durutović Tamara Pavićević Nela Čađenović	Fakultet vizuelnih umjetnosti, Fakultet likovnih umjetnosti i fakulteti koji imaju smjer za informacione tehnologije		Neće se realizovati, sredstva za ovaj konkurs preusmjerena za aktivnosti podrške akciji „Ostani doma“ – organizovani konkursi „Mjerioci u kuhinji“ i „Maskota po mjeri“	/
			Saradnja sa Fakultetom za državne i evropske studije – posjeta studenata Zavodu za metrologiju, omogućavanje prakse, organizacija radionica i	Realizovana aktivnost, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama, broj studenata na praksi, broj studenata koji je posjetio Zavod	I-IV	Dea Radević Nela Čađenović Naina Čuturić-Knežević Tamara Pavićević	Fakultet za državne i evropske studije		Kontinuirano se realizuje - omogućena praksa za studente - uzajamno poštovanje odredbi Memoranduma o saradnji. Sprovedena obuka za zaposlene Zavoda na temu kancelarijskog poslovanja	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			okruglih stolova, organizacija obuka, programa							
			Saradnja sa Elektrotehničkim fakultetom - posjeta studenata Zavodu za metrologiju, kao i omogućavanje studentima da u Zavodu obavljaju dio istraživanja koja su im potrebna za specijalističke, magistarske ili doktorske radove kroz praksu/volontiranje	Realizovana aktivnost, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama, broj studenata na praksi, broj studenata koji je posjetio Zavod	I-IV	Jovana Vukoslavović Mirjana Radević Anđelika Durutović Aleksandar Jovanović Alina Musić	Elektrotehnički fakultet		Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa, a međusobno se poštuju odredbe potpisanog Memoranduma o saradnji	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Saradnja sa SSŠ "Spasoje Raspopović" – edukativne aktivnosti – omogućavanje učenicima da obavljaju stručnu praksu u Zavodu za metrologiju (Odjeljenju za dragocjene metale)	Realizovana aktivnost, broj učenika koji je obavio praksu, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama	I-IV	Ana Stanišić Nina Andrijašević Anđelika Durutović			Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa, a međusobno se poštuju odredbe potpisanog Memoranduma o saradnji	/
			Saradnja sa osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori u cilju organizacija radionica za učenike – posjeta naših predstavnika školama –	Realizovana aktivnost, broj učenika koji je prisustvovao radionicama, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama	I-IV	Anđelika Durutović Tamara Bošković Begenišić Gordana Bajić Tanja Raičević			Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			“Metrološki čas”							
		Približavanje aktivnosti Zavoda i neposredna komunikacija sa svim stakeholderima	Aktivno učešće na društvenim mrežama	Broj pratilaca	I-IV	<p>Anđelika Durutović</p> <p>Naina Čuturić-Knežević</p> <p>Tamara Pavićević</p>			<p>Kontinuirano se sprovodi, svi online alati se koriste, aktivna je i plaćena promocija za pojedine postove</p>	<p>Unaprijeđenje vidljivosti na društvenim mrežama, pojačana plaćena promocija, kratki video klipovi, više promomaterijala sa opisom usluga</p>

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
										koje pružamo,
		„Metrologija u zdravstvu“ - promocija važnosti posjedovanja i upotrebe ispravnih instrumenata za mjerenje u zdravstvu	Radionica za predstavnike medicinskih institucija	Realizovana aktivnost, broj predstavnika na radionici, broj distribuiranog promo materijala, broj saopštenja, broj medijskih objava	III	<p>Anđelika Durutović</p> <p>Zoran Četković</p> <p>Tamara Bošković Begenišić</p> <p>Gordana Bajić</p>			Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa	/
			Postavljanje digitalnog info pulta u medicinskim ustanovama	Realizovana aktivnost, broj postavljenih digitalnih info pultova, broj pregleda sadržaja na info pultovima	IV	<p>Tamara Pavićević</p> <p>Naina Čuturić-Knežević</p> <p>Nela Čađenović</p>			Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Učešće na sajmovima zdravlja sa postavljenim info pultom Zavoda za metrologiju	Realizovana aktivnost, broj distribuiranog promo materijala, broj saopštenja, broj medijskih objava, broj pregleda postova i linkova na društvenim mrežama	Zavisno od organizatora	Tamara Pavićević Jovana Vukoslović Budimir Vidaković Vladan Jestrović Dragana Vidaković Gordana Pješčić			Nije realizovano uslijed pandemije korona virusa	/
Međunarodna saradnja										
15.	Međunarodna prepoznatljivost	Saradnja sa EURAMET-om	Učešće u radu Generalne skupštine EURAMET-a	Ostvareno učešće u radu Generalne skupštine EURAMET-a	II	Goran Vukoslović	EURAMET		Ostvareno učešće na EURAMET-ovoj generalnoj Skupštini u maju 2020. godne putem videokonferencije.	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
	crnogorski og metrološki sistema		Učešće u radu EURAMET-ovih Tehničkih komiteta	Ostvareno Učešće u radu EURAMET-ovih Tehničkih komiteta n≥3	IV	Naina Čuturić-Knežević			Većina tehničkih komiteta EURAMET-a su odloženi zbog pandemije. Učestvovali smo na TC-TF (septembar 2020) i TC-L (oktobar 2020) koji su organizovani on-line.	
		Saradnja sa BIPM	Izmjena Uredbe o zakonskim mjernim jedinicama	Izmijenjena uredba	III-IV	Zoran Četković Naina Čuturić-Knežević	BIPM, Ministarstvo ekonomije		Izmijenjena Uredba o zakonskim mjernim jedinicama (redefinicija mjernih jedinica)	Štampanje i distribucija postera BIPM-a i OIML-a se očekuje tokom IV kvartala kroz program TA IPA 2014
			Štampanje i distribucija postera BIPM-a i OIML-a	Odštampani distribuirani poster BIPM-a i OIML-a	III-IV	Tamara Pavićević				
	Saradnja sa WELMEC-om	Učestvovanje u radu 36. WELMEC-ovog Komiteta	Ostvareno učešće u radu 36. WELMEC-ovog Komiteta	III-IV	Zoran Četković, svi imenova	WELMEC		WELMEC je prerastao u WELMEC e.V i Crna Gora, odnosno Zavod za metrologiju je postao punopravni član. Sastanak	/	

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
						ni predstavnici Zavoda za učešće u radu WELMEC grupa			komiteta WELMEC e.V je održan preko online platforme krajem oktobra 2020. godine. Predstavnic Zavoda na komitetu je bila načelnica Odjeljenja za međunarodnu saradnju – Naina Čuturić-Knežević.	
		Učešće u radnim grupama WELMEC-a	Učestvovanje u radnim grupama WELMEC-a	Ostvareno učešće u radnim grupama WELMEC-a, n ≥2	III-IV	Zoran Četković, svi imenovani predstavnici Zavoda za učešće u radu WELMEC grupa	WELMEC		Usljed pandemije COVID 19, aktivnosti u WELMEC grupama se odvijaju elektronski	Štampanje i distribucija postera BIPM-a i OIML-a se očekuje tokom IV kvartala kroz program TA IPA 2014
		Saradnja sa OIML	Učešće u radu 54. CIML-a	Ostvareno učešće u radu 54. CIML-a	IV	Zoran Četković	OIML			Štampanje i

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Štampanje i distribucija postera BIPM-a i OIML-a	Odštampani i distribuirani posteri BIPM-a i OIML-a	II	Tamara Pavićević	EMPIR		Nemogućnost učešća, zbog pandemije Koronavirusom COVID 19	distribucija postera BIPM-a i OIML-a se očekuje tokom IV kvartala kroz program TA IPA 2014
		Saradnja sa EMPIR	Učešće u EMPIR projektima	Ostvareno učešće u EMPIR projektima n≥2	I-III	Goran Vukoslavić Tanja Vukićević Alina Musić Jovana Vukoslavić			Ostavreno učešće u sljedećim EMPIR Projektima: 1. RMG project 17IND14-RMG2 i 17IND14-RMG3 "Precision Time for Industry"- White Rabbit Precision Time Protocol (PTP-WR) 1 2 učesnika 2. Project Number: 15RPT03 HUMEA	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenjenu aktivnosti
									<p>„Expansion of European research capabilities in humidity measurement“</p> <p>3.Učešće u novom projektu Number: 18RPT03 MetForTC</p> <p>„Traceable measurement capabilities for monitoring thermocouple performance“</p> <p>4.Učešće u novom projektu Smart Com II SRT-i25 "Enabling the adoption of digital calibration certificates in metrology and industry" u okviru EMPIR Industry Call 2020</p> <p>s).</p>	
		Učešće u EURAMET projektima	Učešće u EURAMET projektima međulaboratorijskih poređenja	Broj učešća u EURAMET projektima međulaboratorijskih poređenja $n \geq 2$	IV	Goran Vukoslavić	EURAMET, EURAMET BoD		n=2	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
			Učešće u EMPIR projektima	<p>Broj učešća u EMPIR projektima $n \geq 2$</p> <p>Broj učešća na treninzima u okviru EURAMET BoD WORKING GROUP $n \geq 4$</p>	IV	<p>Tanja Vukićević</p> <p>Naina Čuturić-Knežević</p>	WORKING GROUP		<p>Ostvareno učešće u sljedećim EMPIR Projektima:</p> <p>1. RMG project 17IND14-RMG2 i 17IND14-RMG3 "Precision Time for Industry"- White Rabbit Precision Time Protocol (PTP-WR) 1 2 učesnika</p> <p>2. Project Number: 15RPT03 HUMEA</p> <p>„Expansion of European research capabilities in humidity measurement“</p> <p>3. Učešće u novom projektu Number: 18RPT03 MetForTC</p> <p>„Traceable measurement capabilities for monitoring thermocouple performance“</p> <p>4. Učešće u novom projektu</p>	/

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
									Smart Com II SRT-i25 "Enabling the adoption of digital calibration certificates in metrology and industry" u okviru EMPIR Industry Call 2020 s).	
			Učešće na treninzima u okviru EURAMET BoD WORKING GROUP		IV				Treninzi su svi otkazani zbog situacije sa COVID -19	/
		Ispunjavanje uslova za slobodno kretanje predmeta od dragocjenih metala označenih zajedničkim kontrolnim žigom (CCM)	Pristupanje Bečkoj konvenciji	Akt o pristupanju Bečkoj konvenciji	IV	Naina Čturić-Knežević	Hallmarking konvencija		Zavod za metrologiju je dobio status posmatrača u Bečkoj konvenciji. Realizovano je jedno RR poređenje, a u januaru 2021. godine očekuje se još jedno RR poređenje.	Pokrenut je i projekat „Mutual Recognition Alliances“, čekamo još povratnu informaciju

RB	Strateški cilj	Operativni cilj	Aktivnosti	Indikator uspješnosti	Rok realizacije (kvartali)	Odgovorno lice	Partnerstvo/ saradnja	Napomena	Status realizacije	Predlozi za izmjenu aktivnosti
										ju o našem statusu.

10. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Zavodu za metrologiju za 2020. godinu je dodijeljen budžet vrijednosti 1.201.040,36 €. Rebalansom je izvršeno smanjenje u iznosu od 58.250,00 € tako da je ostalo za korišćenje 1.142.790,36 €. Posle drugog smanjena od ostvarenih ušteda 10% u iznosu od 69.905,76 €, tekući budžet Zavod za metrologiju iznosi 1.072.884,60 €.

Utrošena finansijska sredstva od tekućeg budžeta u toku 2020. godine su iznosila **908.969,87 €**. a procenat izvršenja budžeta **84,72%**.

PREGLED I IZVRŠENJE

TEKUĆEG BUDŽETA ZA PERIOD 01.01. – 31.12.2020. GODINE

		<i>Tekući budžet za 2020. (€)</i>	<i>Izvršenje tekućeg budžeta za 2020. (€)</i>	<i>Procenat izvršenja %</i>
4	IZDACI	1.072.884,60	908.969,87	84,72
41	TEKUĆI IZDACI	946.204,60	863.711,15	91,28
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	516.685,60	477.677,86	92,45
411-1	Neto zarade	307.202,00	290.215,33	94,47
411-2	Porez na zarade	42.489,84	38.984,33	91,75
411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	110.313,52	103.958,08	94,24
411-4	Doprinosi na teret poslodavca	50.250,95	38.672,37	76,96
411-5	Opštinski prirez	6.429,29	5.847,75	90,95
412	Ostala lična primanja	10.000,00	7.693,20	76,93
412-4		0,00	0,00	0,00
412-5	Otpremnine	3.000,00	2.473,20	82,44
412-7	Ostale naknade	7.000,00	5.220,00	74,57
413	Rashodi za materijal	12.713,00	11.894,32	93,56

		<i>Tekući budžet za 2020. (€)</i>	<i>Izvršenje tekućeg budžeta za 2020. (€)</i>	<i>Procenat izvršenja %</i>
413-1	Administrativni materijal	6.590,00	6.554,18	99,46
413-3	Materijal za posebne namjene	5460,00	5.279,33	96,69
413-4	Rashodi za energiju	100,00	0,00	0,00
413-5	Rashodi za gorivo	563,00	60,81	10,80
414	Rashodi za usluge	94.020,00	90.321,32	96,07
414-1	Službena putovanja	28.000,00	17.496,66	62,49
414-2	Reprezentacija	2.250,00	2.092,66	93,01
414-3	Komunikacione usluge	3.150,00	2.281,25	72,42
414-4	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	3.000,00	2.237,09	74,57
414-5	Usluge prevoza	1.080,00	962,35	89,11
414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	0,00	0,00	0,00
414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	17.560,00	17.229,50	98,12
414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije - donacija	0,00	9.069,97	0,00
414-8	Usluge stručnog usavršavanja	9.200,00	9.199,99	100,00
414-9	Ostale usluge	29.780,00	29.751,85	99,91
415	Rashodi za tekuće održavanje	40.703,00	19.270,24	47,34
415-2	Tekuće održavanje građevinskih objekata	2.500,00	2.490,26	99,61
415-3	Tekuće održavanje opreme	38.202,00	16.779,98	43,92
416-1		1,00	0,00	0,00

		<i>Tekući budžet za 2020. (€)</i>	<i>Izvršenje tekućeg budžeta za 2020. (€)</i>	<i>Procenat izvršenja %</i>
417	Renta	127.500,00	125.683,31	98,58
417-1	Zakup objekata	127.500,00	125.683,31	98,58
419	Ostali izdaci	144.582,00	131.170,90	90,72
419-1	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	40.590,00	40.353,75	99,42
419-2	Izdaci po osnovu sudskih postupaka	1,00	0,00	0,00
419-3	Izrada i održavanje softvera	12.000,00	11.979,000	99,83
419-4	Osiguranje	1,00	0,00	0,00
419-5	Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	69.850,00	64.672,53	92,59
419-6	Komunslne naknade	2.250,00	1.232,17	54,76
419-9	Ostalo	19.890,00	12933,45	65,02
43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	6.680,00	6.660,00	99,70
431-8	Ostali transferi pojedincima	6.680,00	6.660,00	99,70
44	Kapitalni izdaci	120.000,00	38.598,72	32,17
441	Kapitalni izdaci	120.000,00	38.598,72	32,17
441-5	Izdaci za laboratorijsku opremu	115.000,00	33.685,00	29,29
441-5	Izdaci za ostalu opremu	5.000,00	4.913,53	98,27
463-0	Otplata obaveza iz prethodnih perioda	1,00	0,00	0,00

Tabela 12. Preostala sredstva na dan 31.12.2020.godine

PRESJEK NA 31.12.2020.god.		Tekući budžet za 2020. (€)	Preostala sredstva za otpuštanje (€)	Sredstva na rezervaciji (€)
4	IZDACI	1.072.884,60	84.346,16	88.638,25
41	TEKUĆI IZDACI	946.204,60	59.336,16	32.225,97
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	516.685,60	39.006,74	1,00
411-1	Neto zarade	307.202,00	16.986,67	0,00
411-2	Porez na zarade	42.489,84	3.505,51	0,00
411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	110.313,52	6.355,44	0,00
411-4	Doprinosi na teret poslodavca	50.250,95	11.577,58	1,00
411-5	Opštinski prirez	6.429,29	581,54	0,00
412	Ostala lična primanja	10.000,00	1.090,00	1.216,80
412-4	Jubilarne nagrade	0,00	0,00	0,00
412-5	Otpremnine	3.000,00	480,00	46,80
412-7	Ostale naknade	7.000,00	610,00	1.170,00
413	Rashodi za materijal	12.713,00	0,01	818,67
413-1	Administrativni materijal	6.590,00	0,00	35,82
413-3	Materijal za posebne namjene	5460,00	0,01	180,66
413-4	Rashodi za energiju	100,00	0,00	100,00
413-5	Rashodi za gorivo	563,00	0,00	502,19
414	Rashodi za usluge	94.020,00	723,34	12.045,31
414-1	Službena putovanja	28.000,00	83,33	10.420,01
414-2	Reprezentacija	2.250,00	151,67	5,67
414-3	Komunikacione usluge	3.150,00	488,32	380,43

PRESJEK NA 31.12.2020.god.		<i>Tekući budžet za 2020.</i>	<i>Preostala sredstva za otpuštanje</i>	<i>Sredstva na rezervaciji</i>
		(€)	(€)	(€)
414-4	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	3.000,00	0,00	762,91
414-5	Usluge prevoza	1.080,00	0,00	117,65
414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	0,00	0,00	0,00
414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	17.560,00	0,01	330,49
414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije - donacija	0,00	0,00	0,00
414-8	Usluge stručnog usavršavanja	9.200,00	0,01	0,00
414-9	Ostale usluge	29.780,00	0,00	28,15
415	Rashodi za tekuće održavanje	40.703,00	16.202,00	5.229,76
415-2	Tekuće održavanje građevinskih objekata	2.500,00	0,01	9,73
415-3	Tekuće održavanje opreme	38.202,00	16.201,99	5.220,03
416-1	Kmata rezidentima	1,00	0,70	0,15
417	Renta	127.500,00	0,00	1.816,69
417-1	Zakup objekata	127.500,00	0,00	1.816,69
419	Ostali izdaci	144.582,00	2.313,37	11.097,59
419-1	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	40.590,00	6,65	229,60
419-2	Izdaci po osnovu sudskih postupaka	1,00	1,00	0,00
419-3	Izrada i održavanje softvera	12.000,00	0,00	21,00
419-4	Osiguranje	1,00	0,72	0,14

PRESJEK NA 31.12.2020.god.		Tekući budžet za 2020. (€)	Preostala sredstva za otpuštanje (€)	Sredstva na rezervaciji (€)
419-5	Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama	69.850,00	0,00	5.177,47
419-6	Komunslne naknade	2.250,00	0,00	1.017,83
419-9	Ostalo	19.890,00	2.305,00	4.651,55
43	Transferi institucijama, pojedincima,nevladinom i javnom sektoru	6.680,00	9,00	11,00
431-8	Ostali transferi pojedincima	6.680,00	9,00	11,00
44	Kapitalni izdaci	120.000,00	25.000,00	56.401,28
441	Kapitalni izdaci	120.000,00	25.000,00	56.401,28
441-5	Izdaci za opremu	120.000,00	25.000,00	56.401,28
463-0	Otplata obaveza iz prethodnih perioda	1,00	1,00	0,00

OBRAZLOŽENJE BUDŽETSKIH STAVKI

411 - BRUTO ZARADE

PLAN: 516.685,60 €

IZVRŠENJE: 477.677,86 €

92,45%

Za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca zaposlenih na nivou Zavoda za metrologiju u 2020. godini utrošeno je 477.677,86 €.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju planirano je 49 radnih mjesta i 2 mjesta za pripravnike, a zaključno sa 31.12.2020. godine popunjeno je 44 radna mjesta i 3 pripravnika. Od kojih je za jednog pripravnika u skladu sa članom 52 stav 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, br. 02/18 i

34/19), donijeto rješenje o zasnivanju radnog odnosa lica koje se nalazi na Listi kandidata sa evidencije o podacima kandidata koji nijesu izabrani po javnom oglasu, a nalaze se na listi za izbor kandidata, na period od 6 mjeseci, uz prethodno pribavljenu potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima od Ministarstva finansija. Naime riječ je o licu koje je zasnovalo radni odnos na određeno vrijeme, a odnosi se na radno mjesto samostalni/a savjetnik/ca II u Sektoru za ovjeravanje mjerila, a koje je privremeno upražnjeno zbog privremene spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju - bolovanje.

- Navedena sredstva su utrošena u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru .

Struktura zaposlenih na neodređeno vrijeme do 31.12.2020. godine je sljedeća:

Zvanje	Struktura zaposlenih do 31.12.2020.god.
Direktor/ca	1
Pomoćnik/ca direktora/ice	2
Načelnik/ca	3
Samostalni/a savjetnik/ca I	12
Samostalni/a savjetnik/ca II	15
Samostalni/a savjetnik/ca III	3
Viši/a savjetnik/ca III	2
Samostalni/a referent/kinja	4
referent/kinja	2
Ukupno:	44

U toku 2020. godine dva Samostalna savjetnika I su ispunili uslove za odlazak u penziju i otišli u istu, a u toku godine su zasnovali radni odnos jedan Viši savjetnik III, jedan Samostalni/a referent/kinja i jedan Referent/kinja.

412 – OSTALA LIČNA PRIMANJA		
PLAN: 10.000,00 €	IZVRŠENJE: 7.693,29 €	76,93%

Sredstva planirana na ovoj poziciji koristila su se za isplatu ostalih naknada, a odnose se na obavezne naknade primijenom Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Sl. list CG", br. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 39/18 i 34/19) i odluke o otpremnini zaposlenih u javnom sektoru ("Sl. list CG", br. 32/16, i 19/18), kao i Granskog kolektivnog ugovoru za oblast uprave i pravosuđa ("Sl. list CG", 18/15) član 23 i 24. Sredstva na ovoj poziciji koristila su se i za isplatu ostalih naknada zaposlenih u Zavodu u slučaju bolesti i smrti člana zaposlenog ili pomoći porodice u slučaju smrti zaposlenog.

413 - RASHODI ZA MATERIJAL		
PLAN: 12.713,00 €	IZVRŠENJE: 11.894,32 €	93,56%

Sredstva sa navedene pozicije su utrošena za nabavku:

- Administrativnog materijala – 6.554,18 €, što podrazumijeva sitan inventar i sredstva higijene;
- Materijal za posebne namjene – 5.279,33 € (publikacije i časopisi, standardi, rastvori i smješe za laboratoriju;
- rashodi za energiju - 0,00;
- rashodi za utrošak goriva – 60,81 (gorivo za agregat za stalno napajanje električnom energijom, kao i gasa Azota za Laboratoriju za pritisak.)

414 - RASHODI ZA USLUGE		
PLAN: 94.020,00 €	IZVRŠENJE: 90.321,32 €	96,07%
	Donacija 9.069,97 €	

Sredstva sa navedene pozicije su utrošena na:

- Službena putovanja – 17.496,66 € (dnevnice, avio prevoz, hoteli i ostali računi);
- Reprezentacija – 2.092,66 €;
- Komunikacione usluge – 2.281,25 €;
- Bankarske usluge – 2.237,09 €;

- Usluge prevoza – 962,35 €;
- Advokatske i notarske usluge – 0,00 €;
- Konsultantske usluge, projekti i studije – 17.229,50 € - Obrazloženje:
 Budući da je metrologija kompleksna nauka, Zavod za metrologiju još uvijek nema u potpunosti razvijenu bazu eksperata za pojedine segmente. U cilju realizacije planiranih aktivnosti i efikasnog razvoja naučne, industrijske i zakonske metrologije, Zavod je prinuđen da angažuje renomirane eksperte za različite oblasti mjerenja. Aktivnosti koje se sprovode u cilju uređenja oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala podrazumijevaju angažovanje i stručnjaka iz ove oblasti u narednom periodu. Posebno ističemo neophodnost angažovanja eksperata u oblasti ostvarivanja nacionalne vremenske skale, distribucije vremena, razvoja i primjene novih metoda prenošenja jedinica vremena, pregleda fonometara, kalibracije staklenog laboratorijskog posuđa, kalibracije mjerila električne veličine, pregleda analizatora izduvnih gasova, kalibracija uređaja za mjerenje koncentracije radona u vazduhu, pregleda prethodno upakovanih proizvoda, pregleda mjernih instrumenata sistema za tečna goriva i tečni naftni gas, implementacije integrisanog sistema menadžmenta kvaliteta itd. Očuvanje životne sredine, odnosno smanjenja emisije štetnih gasova, postao je jedan od glavnih globalnih i lokalnih strateških ciljeva. Usluge finansijskog savjetovanja su takođe neophodne u cilju unapređenja procedura rada u predmetnoj oblasti.

Od izuzetnog je značaja pouzdano mjerenje i monitoring izduvnih gasova motornih vozila, koje se vrši analizatorima izduvnih gasova, za koje je posebnim propisom utvrđena obaveza ovjeravanja sa rokom redovnog ovjeravanja od jedne godine. S tim u vezi, potrebno je angažovati kompetentnog inostranog eksperta iz ove oblasti, koji bi zajedno sa službenicima Zavoda uradio analizu postojećeg stanja, utvrdio potrebnu mjernu opremu koja nedostaje i sproveo obuku u cilju pregleda analizatora izduvnih gasova.

- Donacija u okviru projekta >> EMPIR JRP 18RPT03 MetForTC<< – 9.063,97 € - Obrazloženje: donacije se ne mogu pojaviti u planiranom budžetu, zato procenat izvršenje budžeta nije izračunat na ukupnu poziciju 4147 već je posebno prikazan iznos donacija. Sva izvršenja budžeta sa pozicije 4147 donacije se mogu ispratiti kroz SAP program u okviru Ministarstva finansija.
- Usluge stručnog usavršavanja – 9.199,99 €;
- Ostale usluge – 29.751,85 € - Obrazloženje: najveći dio sredstava se koristio za izradu različitih vrsta žigova naljepnica koje se koriste pri ovjeravanju mjerila u cilju potvrđivanja ispravnosti mjerila, u skladu sa propisima iz ove oblasti. Sredstva su se koristila i za pokriće troškova usluga štampanja službenog Glasnika u kojem se objavljuju informacije iz metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala, za štampanje brošura, reklamnog i promotivnog materijala, biltena Zavoda za metrologiju koji će se distribuirati u zemlji i inostranstvu kao dio prezentacije naših usluga. Dio sredstava se utrošio na štampanje obrazaca koji se koriste pri ovjeravanju mjerila, kalibraciji mjerila i etalona, ispitivanju i žigosanju predmeta od dragocjenih metala, kao i za kopiranje materijala neophodnih za rad Zavoda.

415 - RASHODI ZA TEKUĆE ODRŽAVANJE

PLAN: 40.703,00 €

IZVRŠENJE: 19.270,24 €

47,34%

- Rashodi za tekuće održavanje građevinskih objekata 2.490,26 € - Obrazloženje: sredstva su se iskoristila za investiciono i tekuće održavanje objekta.
- Rashodi za tekuće održavanje opreme – 16.779,98 € - Obrazloženje: Sredstva su se koristila za investiciono i tekuće održavanje opreme u poslovnim prostorijama Zavoda za metrologiju. Dio sredstava se iskoristio za održavanje vozila, neophodnih za realizaciju aktivnosti iz osnovne djelatnosti Zavoda. Dio troškova se iskoristio i za održavanje kompjuterske opreme i UPS-ova, kao i opreme video nadzora, alarmnog Sistema I evidencije radnog vremena. Zbog novonastale situacije COVID-19 nismo uspjeli izvršiti kalibraciju metrološke opreme, odnosno neophodno usavršavanje i poboljšavanje metroloških karakteristika državnih etalona iz oblasti mase, dužine, temperature, zapremine, pritiska, električnih veličine, vremena i frekvencije, kako bi se održavala metrološka sljedivost u zemlji, odnosno građanima Crne Gore garantovala tačna i pouzdana mjerenja

417 - RENTA

PLAN: 127.500,00 €

IZVRŠENJE: 125.683,31 €

98,58%

Ostvarivanje državnih etalona, obezbjeđenje metrološke sljedivosti i organizacija djelatnosti kalibracije, kao obaveze Zavoda za metrologiju, mogu se realizovati samo ako postoje metrološke laboratorije organizovane na odgovarajući način, pa je obezbjeđenje adekvatnog poslovnog prostora jedan od bitnijih elemenata za obavljanje poslova koji proizilaze iz naše djelatnosti. Na osnovu sprovedenog otvorenog postupka javne nabavke, od ponuđača "Desetka" d.o.o. Berane zakupljen je prostor površine 818,44 m²; ul. Arsenija Boljevića bb u Podgorici, u skladu sa Okvirnim sporazumom o zakupu poslovnog prostora br. 01-1308/19 od dana 08. 07. 2019. godine a koji je obnovljen ugovorom br. 07-426-882-04/20 od 08.07.2020.godine . Predviđeno je trajanje Okvirnog sporazuma od četiri godine. Cijena zakupa za 12 mjeseci je 118.248,36 eura. U prostoru su smještene nacionalne kalibracione laboratorije Zavoda i kancelarije zaposlenih. Za potrebe funkcionisanja Laboratorije za velike mase i Laboratorije za velike zapremine izvršen je zakup poslovnog prostora, postupkom javne nabavke male vrijednosti, površine 108 m²; od ponuđača "LUXOR PLASMAN" d.o.o. Podgorica, sa sjedištem u Podgorici, u ul. Miloja Pavlovića 39/5. Poslovni prostor u Donjoj Gorici bb, zakupljen je od juna 2019. godine. Novi ugovor o zakupu poslovnog prostora zaključen je 10. 06. 2020. godine, takođe na period od godinu dana. Mjesečni iznos zakupa 588,06 eura (za 12 mjeseci je 7.056,72 eura). Međutim zbog ušteta i povraćaja sredstava u budžet napravili smo aneks ugovora 07-426-835-03/20 od 31.07.2020.godine po kojem je smanjen mjesečni iznos na 411,64 eura dok traju mjere usled COVIDa-19. U tekućoj godini je bilo planirano obezbijediti prostorije u državnom vlasništvu ili zakupiti poslovni prostor površine oko 130m² u cilju unapređenja poslovanja i proširenja kapaciteta Laboratorije za kontrolu prethodno upakovanih proizvoda, Laboratorije za ovjeravanje fonometara i Laboratorije za

ovajeravanje etilometara (alkotestera), ali zbog novonastale situacije COVID- 19 i ušteda koje smo trebali ostvariti nije došlo do realizacije .

419 - OSTALI IZDACI		
PLAN: 144.582,00 €	IZVRŠENJE: 131.170,90 €	90,72%

Sredstva sa navedene pozicije su utrošena:

- Izdatke po osnovu ugovora o djelu – 40.353,75 € - Objasnenje: Na računu se evidentiraju troškovi koji se odnose na usluge koje nastaju zaključenjem ugovora i neposredno su u funkciji obavljanja djelatnosti potrošačke jedinice. Zavod se od osnivanja suočava sa nedovoljnim brojem zaposlenih. S obzirom na porast vrsta i obima usluga koje Zavod pruža neopodno je angažovanje lica po ugovoru o djelu. Usled konstantnog povećanja obima posla koji proizilazi iz osnovne djelatnosti Zavoda, potrebno je dodatno angažovanje lica za usluge koje nastaju zaključenjem ugovora.
- Izrada i održavanje softvera – 11.979,00 €
- Objasnenje: Proces harmonizacije zakonodavstva sa legislativom Evropske unije je kontinuiran proces u kojem učestvuju i zaposleni iz Zavoda za metrologiju. U cilju unapređenja nivoa usluga koje Zavod za metrologiju pruža, potrebno je značajno unapređenje postojeće aplikacije "Baza" koja omogućava brzo skladištenje, čuvanje, pretraživanje, učitavanje, sortiranje i iščitavanje relevantnih podataka, sa izradom prateće mobilne aplikacije. Pored navedene aplikacije, neophodno je uspostavljanje, odnosno modernizovanje softvera koji se koriste u svim laboratorijama u Zavodu (ovjeravanje, kalibracije, kontrola predmeta od dragocjenih metala), ali takođe i aplikacija koje podržavaju rad laboratorija, biblioteka, arhiva itd. Takođe, ono za šta je neophodno značajno ulaganje jeste inoviranje, odnosno uspostavljanje softvera za elektronsko upravljanje dokumentacijom, što predstavlja primat u narednom periodu uslijed povećanog obima poslovanja Zavoda. Ovome u prilog govori i činjenica da su pojedine laboratorije na drugim lokacijama (nisu na istom mjestu gdje je arhiva/pisarnica), te je neophodno blagovremeno uspostavljanje ovog sistema kako bi se fluktuacija dokumenata nesmetano obavljala, te na taj način korisnicima obezbijedila pravovremena usluga. U cilju lakše razmjene informacija neophodnih za obavljanje svakodnevnih poslovnih procesa među zaposlenima, kao i bržeg i preciznijeg izvršavanja radnih zadataka, potrebna je izrada interne platforme. Takođe, kako trenutno rješenje nije na zadovoljavajućem nivou, neophodno je unapređenje mreže, odnosno poboljšanje mrežne arhitekture sa akcentom na razdvajanje internih i eksternih mreža upotrebom različitih VPN-ova.
- Kontribucije za članstvo u domaćim i međunarodnim organizacijama – 64.672,53 €

- Obrazloženje: Članstvo Zavoda u EURAMET-u, OIML-u, WELMEC-u i BIPM-u i početnog statusa posmatrača Bečke Hallmarking konvencije, pored ostalih obaveza (stavka 4141) podrazumijeva i plaćanje članarina. Članstvo u navedenim metrološkim organizacijama omogućava učešće u međunarodnim projektima i realizaciju obaveza preuzetih u procesu evropskih integracija. U najskorijem periodu se očekuje sticanje statusa punopravnog člana u OIML-u. Zakon o potvrđivanju Konvencije o osnivanju međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju – članstvu Crne Gore u OIML-u je trenutno u skupštinskoj proceduri. Navedena članstva obavezuju predstavnike Zavoda da učestvuju na generalnim skupštinama, sjednicama, sastancima tehničkih komiteta i radnih grupa u cilju realizacije dogovorenih aktivnosti iz oblasti naučne, odnosno zakonske metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala. Bilateralna saradnja i saradnja sa inostranim metrološkim organizacijama kroz najrazličitije aktivnosti predstavljaju značajan pravac interesovanja Zavoda u cilju jačanja oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori. Bilateralna saradnja i saradnja sa inostranim metrološkim organizacijama u vidu organizacije simpozijuma i kongresa omogućiće razmjenu informacija i predstavljanje naučnih dostignuća;

- Komunalne naknade – 1.232,17 €;
- Ostalo – 12.933,45 € - Obrazloženje: Sredstva su se koristila za druge troškove koji nisu obuhvaćeni u prethodnoj klasifikaciji. Veći dio sredstava je bio planiran da se upotrijebi za potrebe održavanja statusa akreditovanih Laboratorija Zavoda, kao i za proširenje opsega akreditacije. Akreditovanje Laboratorija Zavoda od strane HAA i ATCG predstavlja dokaz kompetentnosti Laboratorija Zavoda za metrologiju za sprovođenje kalibracija mjerila/etalona u skladu sa zahtjevima standarda MEST EN ISO/IEC 17025. Međutim novonastala situacija Covid -19 je osporila realizaciju plana. Osim toga za potrebe Zavoda sredstva su se potrošila za izradu dizajna i pripremu za štampu reklamnih materijala Zavoda, izradu fotografija predmeta od dragocjenih metala u cilju izdavanja sertifikata. Sredstva su utrošena i za kontrolu izvora zračenja i radne sredine oko instrumenata XRF spektrometra, kao i za ličnu dozimetarsku kontrolu lica.

431 - TRANSFERI INSTITUCIJAMA, POJEDINCIMA, NEVLADINOM I JAVNOM SEKTORU

PLAN: 6.680,00 €

IZVRŠENJE: 6.660,00 €

99,70%

- Sredstva planirana na ovoj poziciji koristila su se za isplatu ostalih naknada zaposlenih u Zavodu u slučaju bolesti i smrti člana zaposlenog ili pomoći porodice u slučaju smrti zaposlenog, nabavke ortopedskih, očnih, ušnih i drugih pomagala za zaposlenog ili člana njegove uže porodice, kao i isplate jednokratne pomoći u slučaju duže ili teže bolesti, nabavke lijekova, zdravstvene rehabilitacije zaposlenog ili člana njegove uže porodice. U skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG”, br. 02/18), Granskim kolektivnim ugovorom za oblast uprave i pravosuđa („Sl. list CG”, br. 18/15) i Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list CG”, br. 20/14, 56/14, 70/17 i 04/18,55/18 i 66/19.)

441 - KAPITALNI IZDACI		
PLAN: 120.000,00 €	IZVRŠENJE: 38.598,72 €	32,17%

Navedeni izdaci se odnose na nabavku:

- Laboratorijska oprema – 33.685,00 €;
- Ostala oprema –4.913,53 €

Planom javnih nabavki Zavoda u 2020. godini planirana su sljedeća sredstva za nabavke:

- Robe: 132.390,00 €;
- Usluge: 251.128,50 €;
- Radovi: 2.500,00 €;
- UKUPNO: 386.018,50 €

Sproveden je otvoreni postupak – Tenderi za:

- Laboratorijsku opremu u iznosu od 115.000,00 €; Obrazloženje : Novonastala situacija COVID-19 je usporila postupke oko nabavke opreme pa je izvršenje Budžeta iznosilo 33.685,00 što je u procentima 29,29%.
- Kalibracija u iznosu od 18.200,00 €. Obrazloženje : Zbog novonastale situacije COVID-19 nismo uspjeli sprovesti postupak kalibracije metrološke opreme.
- Zakup poslovnog prostora Okvirnim sporazumom na period 4 godine. godinu na iznos od 118.248,36 €.

Sve ostale nabavke u Zavodu su nabavke male vrijednosti.

Sredstva za sprovođenje objedinjenih javnih nabavki u godišnjem Zakonu o budžetu Crne Gore planiraju se, shodno opredijeljenim sredstvima za naručioce za čije potrebe se vrše javne nabavke, u okviru sredstava Uprave za imovinu. Shodno Uredbi o objedinjavanju javnih nabavki roba i usluga dodijeljena sredstva Upravi za imovinu za sprovođenje postupka javnih nabavki za Zavod za metrologiju iznose 66.500,00 €,

Pregled utroška objedinjenih javnih nabavki Uprave za imovinu, koji se odnose na Zavod za metrologiju

Program: Objedinjene javne nabavke - Zavod za metrologiju

Rashodi za materijal u iznosu od 16.000,00 € obuhvataju:

- 4131 - Administrativni materijal u iznosu od 6.500,00 €, troškovi su se odnosili za nabavku neophodnog kancelarijskog materijala (kompjuterskog papira, papira za umnožavanje, registratora, koverti, olovaka...), računarskog materijala, (kalkulatora, makaza, heft mašina, bušača...) i nabavku tonera;
- 4135 - Rashodi za gorivo u iznosu od 9.500,00 €, odnosili su se za nabavku tečnih goriva za 6 službenih vozila koja se koriste za realizaciju ovjeravanja mjerila, kalibracije mjerila, kao i ostalih aktivnosti iz djelokruga Zavoda na teritoriji Crne Gore i van nje u cilju sprovođenja novih aktivnosti.

- 4143 - Komunikacione usluge u iznosu od 12.000,00 €, troškovi su se odnosili za pokriće troškova korišćenja mobilnih i fiksnih telefona i fax-a, kao i pokriće troškova korišćenja internet mreže,

- 4194 - Ostali izdaci u iznosu od 5.000,00 €, obuhvataju:
 - *Osiguranje u iznosu od 1.200,00 €, troškovi su se odnosili za obavezno osiguranje radnika od posljedica povreda na poslu,*

 - *Osiguranje imovine Zavoda 300,00 €, kao i za osiguranje etalona koji su predmet interlaboratorijskog poređenja ili kalibracije, a koji se transportuju u metrološke institucije u inostranstvu;*

 - *Kasko osiguranje vozila 1.800,00€*

 - *Tehnički preledi I registracija 1.700,00 €*

- 4199 -Ostalo u iznosu od 500,00 €, se odnose na troškove sanitarne inspekcije

- 4415 - Kapitalni izdaci u iznosu od 33.000,00 €, obuhvataju troškove za nabavku kompjuterske opreme, kancelarijske opreme i sredstava transporta Zavoda.Od čega su izdvojena sredstva za:
 - Kompjurersku opremu 17.000,00 €;

 - Kancelarijski namještaj 10.000,00 € i

 - Sredstva za transport-lizing 6.000,00 €

Za sprovođenje postupka ovjeravanja mjerila, odobrenja tipa mjerila, kalibracije mjerila/etalona, ekspertiza, određivanja znaka proizvođača, određivanja znaka uvoznika, pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala, plaćaju se naknade u skladu sa Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti metrologije („Sl. list CG“, br. 73/10) i Uredbe o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 34/11). Ukupan prihod od naknada uplaćenih na žiro račun 832-975-85 u toku 2020. godine iznosi 388.070,47€, a na žiro račun za uplatu administrativnih taksi 832– 3161012-75 uplaćeno je 3.137,00€ (presjek na dan 05. 01. 2021. godine). Očekuje se uplata naknada u iznosu 690,00€.

11. PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE METROLOGIJE I KONTROLE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Pandemija bolesti Covid-19 koja je negativno uticala i na privredni razvoj Crne Gore, uslovlila je i promjenu dinamike aktivnosti Zavoda za metrologiju u toku 2020. godine. Analizom postignutih rezultata rada, u cilju unapređenja stanja u oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala u toku 2021. godine, predlažu se sljedeće mjere:

- Jačanje segmenta industrijske metrologije;
- Unapređenje postupaka rada u oblasti zakonske metrologije;
- Unapređenje sistema mjerenja u funkciji zaštite zdravlja ljudi i životinja i opšte bezbjednosti;
- Unapređenje sistema mjerenja u funkciji zaštite imovine, životne sredine i prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda;
- Uspostavljanje sistema za ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- Ostvarivanje nacionalne vremenske skale;
- Uspostavljanje sistema za distribuciju vremena;
- Intenziviranje saradnje sa naučnom zajednicom;
- Jačanje kadrovskih kapaciteta;
- Unapređenje oblasti upravljanja i unutrašnjih kontrola;
- Razvoj inovativne platforme;
- Razvoj e-learning platforme;
- Digitalna transformacija;
- Transfer znanja;
- Unapređenje postupka žigosanja predmeta od dragocjenih metala;
- Unapređenje metoda za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- Podizanje nivoa svijesti o značaju tačnog i pouzdanog mjerenja, kao i žigosanja predmeta od dragocjenih metala.

12. PRILOG

IZJAVA O POLITICI KVALITETA

Zavod za metrologiju kao centar metrološkog sistema u Crnoj Gori, ima za cilj efikasno i nepristrasno realizovanje usluga, izgradnju povjerenja i korektnih odnosa sa korisnicima usluga, kontinuirano praćenje i poboljšavanje procesa koji doprinose efektivnosti i efikasnosti.

Politika kvaliteta Zavoda za metrologiju usmjerena je na ostvarenje sljedećih ciljeva:

- uspostavljanje i održavanje dobre profesionalne prakse i kvaliteta usluga;
- ispunjavanje zahtjeva korisnika;
- obezbjeđenje nepristrasnosti prilikom pružanja usluga;
- permanentno preispitivanje kvaliteta ostvarenih usluga;
- utvrđivanje i sprovođenje neophodnih aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta usluga;
- obezbjeđenje tajnosti podataka;
- poštovanje etičkih normi;
- motivacija i permanentna obuka zaposlenih, podsticanje kreativnosti i inovacija.

Za sprovođenje politike kvaliteta Zavoda za metrologiju koja je usklađena sa zahtjevima standarda MEST ISO/IEC 17025 i stalno unapređenje efektivnosti sistema menadžmenta odgovorno je rukovodstvo, a u granicama svojih nadležnosti i svi zaposleni u laboratorijama.

Podgorica,
Februar, 2020. godine

Direktorica
Prof. dr Vanja Asanović

Izjava o politici kvaliteta

AKREDITACIONO TIJELO
Crne Gore

ACCREDITATION BODY
of Montenegro

Podgorica

Crna Gora
Montenegro

ATCG – 0072

Na osnovu člana 10. Zakona o akreditaciji dodjeljuje
Pursuant to the Article 10. of the Law on Accreditation issues

SERTIFIKAT O AKREDITACIJI

Accreditation Certificate

kojim se potvrđuje da organizacija
which confirms that

ZAVOD ZA METROLOGIJU
Sektor za metrološku sledljivost i državne etalone
Arsenija Boljevića b.b. Podgorica

Lk 14.02

akreditacioni broj
accreditation number

zadovoljava zahtjeve standarda
meets requirements of

MEST EN ISO / IEC 17025 : 2011

i kompetentna je za obavljanje poslova kalibracije
and is being competent for performing the assessment tasks

koji su specificirani u utvrđenom obimu akreditacije
which are specified in the defined scope of accreditation

Datum dodjeljivanja akreditacije: 04.03.2014.

The date of the accreditation granting:

Datum obnavljanja akreditacije: 02.03.2018.

The date of renewal of accreditation:

Akreditacija važi do: 01.03.2022.

Accreditation valid until:

Direktor

Director

Milivoje Pavićević

Sertifikat o akreditaciji koji je dodijelilo Akreditaciono tijelo Crne Gore

Potvrda o akreditaciji Accreditation Certificate

Ovime se utvrđuje da je
This is to recognize that

Zavod za metrologiju
Ulica Arsenija Boljevića bb, ME-81000 Podgorica
Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone
Ulica Arsenija Boljevića bb, ME-81000 Podgorica
Ulica Donje Gorice bb, ME-81000 Podgorica

osposobljen prema zahtjevima norme
is competent according to
HRN EN ISO/IEC 17025:2007
(ISO/IEC 17025:2005+Cor.1:2006;
EN ISO/IEC 17025:2005+AC:2006)
za/ to carry out

Umjeravanje: utega, utega slobodnih nazivnih masa i
neautomatskih vaga; mjerila zapremine od stakla i mjerila
zapremine sa klipom; etalona prelivnih pipeta i mjernih posuda;
mjerila temperature i relativne vlažnosti; etalona i mjernih uređaja
duljine; etalona i mjerila električnih veličina, frekvencije i
vremenskog intervala; mjerila tlaka, mjerila ionizirajućeg zračenja
Calibration of weights, weights with free nominal masses and non-automatic
weighing instruments; laboratory glassware and piston-operated volumetric
apparatus; etalons of over flow pipettes and standard capacity measures;
temperature and relative humidity gauges; standards and instruments for
measurement of length; standards and instruments for measurement of
electrical quantities, frequency and time interval; pressure gauges and
instruments for measurement of ionizing radiation

u području opisanom u prilogu koji je sastavni dio ove potvrde o
akreditaciji.
for the scope described in the annex which is the constituent part of
this accreditation certificate.

Br./No.: 2451
Klasa/Ref.No.: 383-02/17-80/007
Urbroj/Id.No.: 568-02/4-18-77
Zagreb, 2019-12-30

Akreditacija istječe/Accreditation expiry: 2023-03-13
Prva akreditacija/Initial accreditation: 2014-04-16

HAA je potpisnica multilateralnog sporazuma s Europskom organizacijom za akreditaciju (EA)
HAA is a signatory of the European co-operation for Accreditation (EA) Multilateral Agreement

v.d. Ravnatelja:
Acting Director General:
Tihomir Babić, dipl. ing.

HAA

Hrvatska akreditacijska agencija
Croatian Accreditation Agency

HAA-03-272-14/2019/Strana 8

Potvrda o akreditaciji koju je izdala Hrvatska akreditacijska agencija
(30.12.2019. godine)

14 godina sa vama

ZAVOD ZA METROLOGIJU

TAČNOST | EFIKASNOST | INTEGRITET | KOMPETENTNOST | TRANSPARENTNOST

Arsenija Boljevića bb | tel: +382 20 601 360 | fax: +382 20 634 651 | www.metrologija.me

Bilbord

2020
LJEPOTA KRISTALA
OSNOVNE ŠKOLE

Rast kristala neorganske soli: bakar(II) sulfat pentahidrat

OS "Jugoslavija" Bar
Mentorica: Dragana Mikićević
Anastasija Čubić
Manka Patešević
Uroš Rakićević

OS "Jugoslavija" Bar
Mentorica: Dragana Mikićević
Danilo Janković
Rejhana Žepković
Katalina Velimirović

OS "Dusan Obradović" Žabljak
Mentorica: Miroslava Stjepović
Mara Kraljević
Stefan Tausanović
Jana Čerović

Rast kristala organske soli: trinatrijum citrat dihidrat

OS "Maksim Gorki" Podgorica
Mentorica: Mirjana Malčić
Dana Čekićević
Selena Zardević
Iskra Mandić

OS "Vuk Karadžić" Borane
Mentorica: Branislava Živaljević
Mara Mikićević
Milo Ratić
Irina Čekić

OS "Radomir Milivoić" Borane
Mentorica: Natalija Tomić
Krislina Tjanić
Irina Adrović
Sara Bošnjaković

2020
LJEPOTA KRISTALA
SREDNJE ŠKOLE

Rast kristala neorganske soli: omonijum gvozd(III) sulfat dodekahidrat

OS "V. Vukobratović" Žabljak
Mentorica: Miroslava Stjepović
Natalija Radošević
Radmila Kraljević
Uroš Stjepović

OS "Jovan Jovanović" Podgorica
Mentorica: Biserka Mijatović
Ljiljana Urošević
Tamara Mijatović
Dimitrije Urošević

OS "Svetozar Pribitić" Bihać
Mentorica: Lidija Čuković
Lidija Čuković
Suzana Čuković
Katalina Mijatović

Rast kristala organske soli: kalijum-natrijum tartrat

OS "Jovan Jovanović" Podgorica
Mentorica: Biserka Mijatović
Lidija Urošević
Ana Urošević
Ivana Stjepović

OS "Vuk Karadžić" Borane
Mentorica: Ana Babićević
Ana Urošević
Natalija Čekićević
Lidija Urošević

OS "Svetozar Pribitić" Bihać
Mentorica: Mirjana Malčić
Lidija Čuković
Lidija Čuković
Dana Čekićević
Dragana Čekićević

Izazovna kategorija: kalijum-aluminijum sulfat dodekahidrat

OS "Vuk Karadžić" Borane
Mentorica: Ana Babićević
Mara Mijatović
Mara Mijatović

OS "Vuk Karadžić" Borane
Mentorica: Nataša Tomić
Krislina Tjanić
Irina Adrović
Sara Bošnjaković

OS "Svetozar Pribitić" Bihać
Mentorica: Lidija Čuković
Lidija Čuković
Suzana Čuković
Katalina Mijatović

Ljepota kristala

**IZVJEŠTAJ O RADU
AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE
ZA 2020. GODINU**

Februar, 2021.

1. UVOD

Vlada Crne Gore je osnovala Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) kao nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG-a, godišnji program rada, godišnji izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije dostupne su javnosti. ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 54/09 i 43/2015), Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list CG“, br. 21/07)., Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima akreditacije i procedurama ATCG. Takođe, ATCG svoju djelatnost obavlja poštujući zahtjeve standarda *MEST EN ISO/IEC 17011 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti* i poštujući pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF).

2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI

2.1 Zakonodavni okvir, opšta i interna akta ATCG

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) ostvarena je potpuna usklađenost nacionalnog zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije.

Po donošenju novog izdanja crnogorskog standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018 , ATCG je tokom 2020. godine preduzelo niz aktivnosti u cilju preispitivanja i ažuriranja postojeće dokumentacije sistema menadžmenta kako bi se ona usaglasila sa zahtjevima novog izdanja standarda. Dana 14.09.2020. godine realizovano je konačno odobravanje dokumentacije od strane nadležnih organa ATCG, čime se usvojilo šest pravila *PA.01 Pravila akreditacije (14.09.2020.)*, *PA.02 Pravila za korišćenje logotipa, znaka akreditacije i pozivanje na akreditaciju (14.09.2020.)*, *PA.03 Pravila prekogranične akreditacije (14.09.2020.)*, *PA.04 Pravila o učešću u međulaboratorijskim poređenjima i šemama za ispitivanje osposobljenosti (14.09.2020.)*, *PA.05 Pravila za ostvarivanje prihvatljive sledljivosti mjerenja (14.09.2020.)*, *PA.06 Pravila za procjenu mjerne nesigurnosti (14.09.2020.)*, *ZPR.01.27 Lista dokumenata koja sadrži zahtjeve koje treba da ispuni podnosilac Zahtjeva za akreditaciju i akreditovano TOU (14.09.2020.)*.

S obzirom na činjenicu da je teška epidemiološka situacija usložila realizaciju izvorne aktivnosti ATCG, uz prijetnju da se terminološki ne može predvidjeti njen kraj, ATCG je prateći evropska pravila i smjernice za odvijanje akreditacije u vanrednim okolnostima , a u skladu sa IAF ID 3 Informative Document for Management of Extraordinary Events or Circumstances Affecting ABs, CABs and Certified Organizations , IAF ID 12 Principles on remote Assessment IAF MD 4 IAF Mandatory Document for the Use of ICT for Auditing/Assessment Purposes sačinila sopstvenu proceduru PR 13 Ocjenjivanje u vanrednim okolnostima od 16.12.2020. godine.

U slučaju vanrednih okolnosti, koje su izvan kontrole ATCG, uslijed čega je ATCG privremeno spriječeno u dosljednom sprovođenju i primjeni dokumenata da sprovodi redovnu nadzornu posjetu na propisani način, ATCG se za aktivnosti predviđene fazom ocjenjivanja na licu mjesta odlučuje na razuman opseg aktivnosti ocjenjivanja drugim tehnikama kojima će moći utvrditi kompetentnost TOU i ispunjavanje kriterijuma akreditacije.

Postoje okolnosti kada je potrebno hitno sprovesti ocjenjivanje, npr. značajne promjene akreditovanog TOU, prigovor na rad akreditovanog TOU i sl. Tada Rukovodilac Službe za akreditaciju planira ocjenjivanje uz primjenu drugih načina ocjenjivanja, koji svakako uključuju ocjenjivanje na daljinu, predlažući ocjenjivački tim uz sardnju sa rukovodiocima odgovarajućih odjeljenja.

2.2 Akreditacija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

Krajem 2020.godine, u nacionalnom sistemu akreditacije se nalazi ukupno 42 tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU) akreditovanih od strane ATCG, od kojih su 25 laboratorija za ispitivanje, 2 laboratorije za etaloniranje, 1 medicinska laboratorija, 9 kontrolnih tijela, 2 sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Radi uporedne analize u martu 2019. u nacionalnom sistemu akreditacije nalazilo se ukupno tridesetčetiri (34) tijela za ocjenjivanje usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih su: dvadeset jedna (21) laboratorija za ispitivanje, dvije (2) laboratorije za etaloniranje, sedam (7) kontrolnih tijela, jedno (1) sertifikaciono tijelo za sertifikaciju proizvoda i tri (3) sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

U cilju praćenja kompetentnosti tijela za ocjenjivanje usaglašenosti koja se već nalaze u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2020. godine sprovodilo aktivnosti ocjenjivanja, uprkos teškoj epidemiološkoj situaciji vezanoj za COVID SARS -2.

U tom smislu, shodno *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija*, ATCG je u toku 2020. godine realizovalo pet redovnih ocjenjivanja nad akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti (od kojih su neke uključivale i ocjenjivanje za potrebe proširenja dodijeljenog obima akreditacije i/ili prelazak na novo izdanje relevantnog standarda), jedno ocjenjivanje za potrebe proširenja dodijeljenog obima akreditacije. Shodno

pravilima akreditacije, neposredno prije isteka važenja dodijeljenog sertifikata o akreditaciji (period važenja je 4 godine) ATCG sprovodi ponovno ocjenjivanje (reakreditaciju) tijela za ocjenjivanje usaglašenosti u cilju obnavljanja akreditacije (tj. produžetka važenja sertifikata o akreditaciji za period od 4 godine). U toku 2020. godine, shodno *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija*, ATCG je sprovelo šest (6) ponovnih ocjenjivanja u cilju obnavljanja akreditacije odnosno produženja trajanja sertifikata o akreditaciji tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti.

U toku 2020. godine, na osnovu podnešenog *Zahtjeva za akreditaciju*, a u skladu sa dokumentom Q2.01 – *Pravila akreditacije i ažuriranim PA.01 Pravila akreditacije (14.09.2020.)*, ATCG je pokrenulo postupak početne akreditacije za tri nova tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i to (3) laboratorije za ispitivanje.

Nakon uspješno okončanog postupka akreditacije, u registar akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenost je tokom 2020 . godine upisano četiri (4) nova tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, i to:

- **Univerzitet Crne Gore Pomorski fakultet Kotor Laboratorija za ispitivanje nafte i naftnih derivata** – Laboratorija (obim akreditacije: Fizičko-hemijska ispitivanja tečnih goriva naftnog porijekla);
- **Fakultet za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Laboratorija za bezbjednost i kvalitet hrane Donja Gorica bb, Podgorica** (obim akreditacije: Fizičko hemijska ispitivanja meda);
- **Privredno društvo za tehničko ispitivanje i analizu Jugoinspekt Control d.o.o. Bar Poslovna jedinica Kontrolno tijelo ul Jovana Tomaševića bb, Bar** (obim akreditacije: Uzorkovanje naftnih derivata, Kvantitativna kontrola naftnih derivata, Kontrolisanje prilagođenosti transportnih sredstava za odgovarajuću robu, Kontrolisanje utovara, pretovara i istovara naftnih derivata);
- **KTS d.o.o. Nikšić Kontrolno tijelo Straševina bb Nikšić** (obim akreditacije: Kontrolisanje postrojenja za tečni naftni gas, posuda pod pritiskom, ventila sigurnosti, gorionika, hidroizolacije, podzemnih rezervoara i cjevovoda i kontrola debljine metalnih i nemetalnih materijala, instalacija za razvod i distribuciju vode i vazduha (sistemi grijanja, hlađenja i klimatizacije))

Registar akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti sa dodijeljenim obimima akreditacije javno je dostupan na web portalu ATCG (www.akreditacija.me).

Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) je u martu 2018. godine donio novi crnogorski standard MEST EN ISO IEC 17025:2018 Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje koji je identičan sa međunarodnim standardom ISO/IEC 17025:2017. (Službeni list CG br. 15/18 od 9.3.2018.).

Rezolucija (ILAC Resolution GA 20.15) je propisala da je prelazni period za primjenu nove verzije standarda tri godine od datuma objavljivanja nove verzije.

Kao rezultat ILAC-ovog glasanja, tranzicioni period za novo izdanje standarda ISO/IEC 17025:2017, koji je usvojen kao dlo Rezolucije Generalne skupštine ILAC-a 20.15 (iz novembra 2016. godine), produžen je sa 30. novembra 2020. godine na 1. jun 2021. godine. Akreditaciono tijelo Crne Gore je blagovremeno obavjestilo svoje akreditovane laboratorije za ispitivanje i

etaloniranje o produženju roka za prelazak na novo izdanje standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018 Opšti zahtjevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje.

Akreditaciono tijelo Crne Gore je tokom 2020. godine nastavilo sa realizacijom preostalih ocjenjivanja za potrebe tranzicije, s tim što je tijelima bilo omogućeno da se ocjenjivanja, nakon detaljne analize rizika kojom su bile obuhvaćene okolnosti vezane za trenutnu epidemiološku situaciju uslijed globalne pandemije, realizuju sa neophodnom vremenskom distancom u odnosu na prvobitne planove. Prema j dinamici i informacijama koje su dostavljale akreditovane laboratorije za ispitivanje i laboratorije za etaloniranje, pomjeren je redosljed aktivnosti čime su obezbjeđeni uslovi za prelazak na novo izdanje standarda (ikupno 21 Laboratorija je realizovala tranziciju), a sa ciljem da 01.06.2021. budu važeće samo akreditacije laboratorija za ispitivanje i etaloniranje prema MEST EN ISO/IEC 17025:2018.

Akreditovanim laboratorijama za ispitivanje i akreditovanim laboratorijama za etaloniranje je omogućeno da dokažu usaglašenost sa novim izdanjem standarda tokom redovnih nadzornih ocjenjivanja ili tokom ponovnog ocjenjivanja. U izuzetnim slučajevima, a na zahtjev laboratorije koja na taj način prihvata dodatne troškove, prelazak na novo izdanje standarda je omogućeno tokom posebnog ocjenjivanja, u terminima koji ne ugrožavaju vremenske rokove određene planom prelaska.

Tranzicija je u 2020. godini realizovana za četiri laboratorije.

2.3. Ispunjavanje obaveza koje proističu iz članstva ATCG u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju

ATCG ima status punopravnog člana Evropske kooperacije za akreditaciju (EA). Ovaj najviši nivo članstva u EA ostvaren je u novembru 2011. godine.

ATCG kao punopravni član EA ima obavezu učešća u radu njenih upravljačkih i stručnih tijela. Tokom 2020. godine predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Generalne Skupštine (EA GA) (**EA General Assembly (online meeting)**, Maj 2020. i **EA General Assembly (online meeting)**, Oktobar 2020.) i Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC) održanih 22-23.04. 2020. (online) i 07-08-10-2020. (online meeting). Takođe, predstavnici ATCG su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Komiteta za kontrolna tijela (EA IC online meeting 10.03.2020. i 01.10.2020.), Komiteta za sertifikaciona tijela (EA CC online meeting 29-30.09.2020.), Komiteta za laboratorije (EA LC online meeting od 23-24.09.2020.) i Komiteta za horizontalnu harmonizaciju (EA HHC online meeting od 03.03.2020. i 15-16.09.2020.).

ATCG je u toku 2020. godine nastavilo da doprinosi radu EA kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila EA putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja s ciljem njihovog usvajanja.

U skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u EA za 2020.godinu.

ATCG ima status pridruženog člana Međunarodne organizacije za akrediaciju laboratorija (ILAC) i u skladu sa preuzetim obavezama predstavnici ATCG su prisustvovali Generalnoj Skupštini ILAC GA (online meeting 22.10. 2020.).

ATCG je u toku 2020. godine nastavilo da doprinosi radu ILAC kroz redovnu razmjenu relevantnih informacija i učešće u razvoju procedura i pravila ILAC putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja s ciljem njihovog usvajanja.

U skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u ILAC za 2020.godinu.

2.4. Potpisivanje EA MLA Sporazuma

Potpisivanje EA MLA Sporazuma je formalno priznanje da je rad nacionalnog akreditacionog tijela i nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih zemalja članica EU.

Iz mnogobrojnih komparativnih primjera u dosadašnjoj praksi i/ili zajedničkih aktivnosti sa drugim nacionalnim akreditacionim tijelima, a koje su potpisnice EA MLA Sporazuma, može se zaključiti da je rad ATCG u najvećoj mjeri harmonizovan sa radom ovih tijela.

U toku 2020. godine, ATCG je sprovelo niz aktivnosti i nastavilo rad na stvaranju preduslova za ispunjenje svih kriterijuma koji vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma.

Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) je u martu 2018. godine prihvatio i publikovao međunarodni standard *EN ISO/IEC 17011:2017 - Conformity assessment - Requirements for accreditation bodies accrediting conformity assessment bodies* kao crnogorski standard.

U skladu sa **Planom prelaska** na novo izdanje standarda, a koji je izradila Rukovodna grupa MAC-a (MAC/MG), sva akreditaciona tijela (uključujući ATCG) prilikom aplikacije za EA MLA dostavljaju **izvještaj o samoocjenjivanju** (ILAC A3) u kojem je pored ostalog, opisano na koji način akreditaciono tijelo ispunjava zahtjeve novog izdanja standarda **ISO/IEC 17011:2017**.

S tim u vezi, a u svrhu usklađivanja dokumentacije ATCG sa zahtjevima novog izdanja standarda, uz podršku EU Action Programme IPA 2014 for Montenegro i senior non-key eksperta, koji ima višegodišnje iskustvo u akreditaciji ATCG je sproveo niz aktivnosti u smislu preispitivanja i ažuriranja pravila akreditacije i druge dokumentacije sistema kvaliteta kako bi se osiguralo da su ona usaglašena zahtjevima navedenog standarda i sa važećim pravilima i smjernicama evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju (EA/ILAC/IAF).

Prema Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EC No. 765/2008), osim ostvarivanja punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), nacionalna akreditaciona tijela su dužna ispuniti dodatne zahtjeve i potpisati multilateralni sporazum sa EA, tzv. EA MLA Sporazum. Nakon niza sprovedenih aktivnosti (kao što je između ostalog i revizija kompletne dokumentacije sistema menadžmenta ATCG i njenog konačnog usaglašavanja sa zahtjevima nove verzije relevantnog standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018), ATCG je dana 19.11.2020.godine podnijelo zvaničnu aplikaciju EA vezanu za potpisivanje EA MLA Sporazuma uz prateću dokumentaciju prevedenu na engleski jezik (*PA.01 Pravila akreditacije*

(14.09.2020.), PA.02 Pravila za korišćenje logotipa, znaka akreditacije i pozivanje na akreditaciju (14.09.2020.), PA.03 Pravila prekogranične akreditacije (14.09.2020.), PA.04 Pravila o učešću u međulaboratorijskim poređenjima i šemama za ispitivanje osposobljenosti (14.09.2020.), PA.05 Pravila za ostvarivanje prihvatljive sledljivosti mjerenja (14.09.2020.), PA.06 Pravila za procjenu mjerne nesigurnosti (14.09.2020.), ZPR.01.27 Lista dokumenata koja sadrži zahtjeve koje treba da ispuni podnosilac Zahtjeva za akreditaciju i akreditovano TOU (14.09.2020.) .

Finalizovan je, takođe, Izvještaj o samoocjenjivanju kao obavezan element aplikacionog fajla. Kroz sačinjeni Izvještaj ATCG dokazuje svoju usaglašenost sa MEST EN ISO 17011:2018 i obavezuje se da će kao potpisnik EA MLA poštovati sljedeća pravila:

- Prihvatati sisteme akreditacije drugih EA MLA/BLA i ILAC MRA potpisnika i smatrati ih jednakim vlastitom sistemu akreditacije
- Prihvatati certifikate/izvještaje koje izdaju tijela akreditovana od strane drugih EA MLA/BLA i ILAC MRA potpisnika i smatrati ih jednako pouzdanim certifikatima/izvještajima koje izdaju tijela akreditovana od strane ATCG (ispitne i kalibracione laboratorije, kontrolna tijela, sertifikaciona tijela za proizvode, sertifikaciona tijela za sisteme menadžmenta, medicinske laboratorije).

Cilj EA MLA/BLA jeste olakšavanje kretanja roba i usluga i ukidanje tehničkih prepreka u trgovini kroz prihvatanje i stvaranje povjerenja u akreditacije državnih akreditacionih tijela i aktivnosti akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Shodno uspostavljenoj proceduri EA, imenovan je ocjenjivački tim koga sačinjavaju Tuija Sinervo (Finsko akreditaciono tijelo-FINAS) u svojstvu vodećeg ocjenjivača i Georgios Kallergis (Grčko akreditaciono tijelo-ESYD) u svojstvu tehničkog eksperta.

Od strane imenovanog ocjenjivačkog tima, u trenutku sačinjavanja ovog Izvještaja o radu, tačnije 23.02.2021. je pristigao Izvještaj o pregledu poslate dokumentacije koji je u potpunosti pozitivan bez komentara I neusaglašenosti I sa preporukom da se postupak nastavi fazom predocjenjivanja.

Očekuje se da u drugoj polovini 2021.godine bude realizovano predocjenjivanje ATCG od strane ocjenjivačkog tima imenovanog od strane EA.

2.5 Jačanje administrativno-tehničkih kapaciteta ATCG

ATCG ima sedam (7) stalno zaposlenih izvršilaca koji obavljaju složene organizacione i stručne poslove vezane za akreditaciju utvrđene Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta. U toku 2020. godine u ATCG nije bilo angažovanja novozaposlenih.

U registru ocjenjivača ATCG, na kraju 2020. godine nalazilo se 9 vodećih ocjenjivača (od kojih su 3 stalno zaposlena u ATCG) i pokrivaju različite šeme akreditacije, 59 tehničkih ocjenjivača (od kojih je 1 stalno zaposlen u ATCG) i 45 tehnička eksperta.

U okviru (regionalnog) projekta tehničke pomoći u organizaciji PTB (German metrology institute - The Physikalisch-Technische Bundesanstalt), a u kojem je ATCG bio jedan od korisnika, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- u periodu 18-19.02.2020.godine u Tirani je održan okrugli sto na temu "Exchange of experience – implementation of risk based approach in line with ISO 17011:2017" na kojem su prisustvovala 2 predstavnika ATCG.
- dana 02.07.2020. godine, održan je online okrugli sto na temu "Remote assessments" kojem su prisustvovala 2 predstavnika ATCG.
- u periodu 30.11.-01.12.2020.godine održana je online obuka na temu "Accreditation of sampling as standalone activity and accreditation of opinions and interpretation" na kojoj je prisustvovalo svo osoblje ATCG.
- u periodu 09.-10.12.2020.godine održana je online obuka na temu "Competence Criteria according to ISO/IEC 17011:2017" na kojoj su prisustvovala 4 predstavnika ATCG
- u periodu 11-13.11.2020.godine održan je online okrugli sto na temu "Aplikacija za potpisivanje sporazuma EA MLA" na kojem je prisustvovalo svo osoblje ATCG. Na okruglom stolu, koji inače predstavlja nastavak aktivnosti projekta iz decembra 2012. godine, finalizovana je i kompletirana dokumentacija aplikacionog fajla koji će se podnijeti Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA) u cilju potpisivanja predmetnog Sporazuma.

2.6 Odnosi sa zainteresovanim stranama

U cilju poboljšanja saradnje i uključivanja zainteresovanih strana u rad ATCG, tokom 2020. godine započeto je sa aktivnostima na formiranju savjetodavnog tijela ATCG pod nazivom Savjet za akreditaciju u čijem bi radu učestvovali predstavnici zainteresovanih strana, a koje bi ATCG-u davalo mišljene i savjete po pitanjima vezanim za akreditaciju i rad nacionalnog akreditacionog tijela. Obrazovanje i početak rada ovog tijela nije realizovan tokom 2020. godine.

Web portal ATCG na adresi www.akreditacija.me je tokom 2020. godine redovno ažuriran tako da zainteresovanim stranama pruža relevantne i blagovremene informacije o radu ATCG i o akreditovanim tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti.

U cilju podizanja svijesti zainteresovanih strana o ulozi i značaju akreditacije, kroz projekat pomoći Regional Consultancy for Quality Infrastructure- South East Europe Technical cooperation project – PTB number 95330-02, video konferencija, decembar 2020.

Certificate of Training Course on
(videokonferencija) decembar 2020.
Accreditation of CABs for sampling as standalone activity
Accreditation of laboratories for opinions and interpretation
Accreditation of CABs for statement of conformity

Radi motivisanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2020. godine iniciralo i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kao primjer navode se sastanci sa predstavnicima Instituta za javno zdravlje (akreditacija medicinskih laboratorija), sa rukovodstvom Codra Hospital (akreditacija medicinskih laboratorija) itd. U većini slučajeva navedene aktivnosti rezultirale su iskazanim interesovanjem predstavnika tijela za ocjenjivanje usaglašenosti za akreditaciju i njihovom najavom za uskoro uključivanje u postupak akreditacije.

U cilju prikupljanja povratnih informacija od zainteresovanih strana, u okviru web portala ATCG (www.akreditacija.me) javno je objavljena trajna anketa koja zainteresovanim stranama u pruža mogućnost da iskažu svoje zadovoljstvo/nezadovoljstvo u vezi sa sistemom akreditacije u Crnoj Gori. U toku 2020. godine ATCG je prikupio i analizirao 20 anketa u kojima su se korisnici veoma povoljno izjasnili o saradnji sa ATCG.

2.7 Saradnja ATCG sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima

U toku 2020. godine saradnja ATCG-a sa organima državne uprave se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije vezano za razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, u doba COVID pandemije .

ATCG je tokom 2020. godine uspješno sarađivalo i sa drugim institucijama i organizacijama, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

2.8 Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država

U toku 2020. godine, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske,). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, kao i ažuriranje zajedničke baze ocjenjivača, posebno u slučajevima ocjenjivanja u toku vanrednih okolnosti izazvanih COVID pandemijom.

3. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Sistem akreditacije u Crnoj Gori je uspostavljen i stalno se unapređuje. Kada je riječ o osnovnoj djelatnosti, a to je svakako akreditacija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i praćenje njihove kompetentnosti, konstatuje se da je 2020. godina uprkos teškoj epidemiološkoj situaciji bila uspješna poslovna godina. U toku 2020. godine ATCG je akreditovalo pet novih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, pa se zaključno sa krajem 2020. godine u nacionalnom sistemu

akreditacije nalazilo ukupno četrdeset dva (42) tijela za ocjenjivanje usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG.

Kao punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i pridruženi član Međunarodne organizacije za akrediaciju laboratorija (ILAC) ATCG sprovodi uspješnu i intenzivnu međunarodnu saradnju shodno obavezama koje proističu iz članstva u ovim organizacijama. Takođe, ATCG vodi uspješnu bilateralnu saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država, a koja uključuje razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača i sl.

Saradnja ATCG sa organima državne uprave se ostvaruje kroz informisanje u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanin tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti. Takođe, ATCG uspješno saraduje i sa drugim institucijama i organizacijama na obostranu korist, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

Jednan od ključnih ciljeva svih nacionalnih akreditacionih tijela zemalja EU i zemalja kandidata je potpisivanje i održavanje multilateralnog sporazuma sa Evropskom kooperacijom za akreditaciju (EA), tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih država članica EU. Tokom 2020. godine ATCG je realizovalo više aktivnosti i preduzelo mjere koje vode ka potpisivanju EA MLA Sporazuma. Kao posledica donošenja novog izdanja standarda koji propisuje rad nacionalnih akreditacionih tijela (MEST EN ISO 17011:2018) realizovalo se usklađivanje dokumentacije sa zahtjevima navedenog standarda.

Od strane ocjenjivačkog tima imenovanog od Evropske kooperacije za akreditaciju , u trenutku sačinjavanja ovog Izvještaja o radu, tačnije 23.02.2021. je pristigao Izvještaj o pregledu poslate dokumentacije koji je u potpunosti pozitivan bez komentara i neusaglašenosti i sa preporukom da se postupak nastavi fazom predocjenjivanja.

Budući da se akreditacija, između ostalog, sprovodi i na osnovu podzakonskih propisa donesenih u skladu sa Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti i drugih sektorskih zakona koji uređuju razne oblasti (npr.oblasti telekomunikacija, građevinarstva , željezničkog saobraćaja, liftova, žičara, sigurnosti hrane, zaštite vazduha , zaštite okoline, zaštite od buke, veterinarske djelatnosti, zbrinjavanja otpada, naftni proizvodi, proizvodi farmaceutske industrije, nejonizirajuće i jonizujuće zračenje, vozila i drugo), za očekivati je da bi donošenje novih podzakonskih akata u oblastima gdje isti nedostaju, uslovilo veći broj akreditovanih tijela i na taj način bilo podrška daljem razvoju sistema akreditacije u Crnoj Gori .

U periodu koji slijedi potrebno je nastaviti sa aktivnostima na jačanju administrativnih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela. Tu se prevashodno misli na dalju permanentnu obuku svih zaposlenih, članova upravljačkih i radnih tijela ATCG, kao i na povećanje broja i jačanje kompetentnosti eksternih ocjenjivača koji se od strane ATCG angažuju za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti. Takođe, potrebno je osmisliti, projektovati i implementirati

adekvatan informacijski sistem koji bi omogućio povećanje efikasnosti rada ATCG i bolju informisanost zainteresovanih strana. Radi dalje afirmacije uloge i značaja akreditacije kao i samog rada ATCG, potrebno je preduzeti mjere na podizanju svijesti (putem održavanja radionica, seminara, distribucijom informativnog materijala i sl.), kao i intenzivirati saradnju sa zainteresovanim stranama kroz njihovo uključivanje u rad savjetodavnih i stručnih tijela ATCG. Očekuje se da jedan broj gore navedenih aktivnosti bude realizovan kroz projekte EU pomoći (IPA, TAIEK) čija je implementacija planirana tokom 2021. godine.

Na osnovu iskazanog interesovanja učesnika sa predhodnog okruglog stola održanog 02.07.2020. godine na temu "Remote assessments", potrebno je realizovati nastavak predmetnog okruglog stola. Potrebno je, takođe realizovati predviđenu obuku pod nazivom "Organising and running effective virtual events" kao i obuku "Training on accreditation for SARS-CoV-2 virus identification". Akreditaciono tijelo je u cilju saradnje sa potencijalnim klijentima donijelo odluku da, zbog složenosti epidemiološke situacije i značaja akreditacije medicinskih laboratorija u kontaktu sa organizatorima obuke predloži da istoj prisustvuju predstavnici laboratorija koje se bave predmetnim ispitivanjima kako bi se više diskutovalo o tehničkim zahtjevima i pitanjima od značaja za povjerenje u rezultate ispitivanja prilikom sprovođenja metode SARS-CoV-2 virus identification (ostvareni su kontakti sa IJZ, Dom zdravlja Podgorica, Moj Lab i BonaLAB) koje su potencijalni kandidati za akreditaciju u oblasti vezanoj za identifikaciju virusa COVID-19.

Izveštaj pripremio:

Direktor Akreditacionog tijela Crne Gore

Milivoje Pavićević

Izveštaj usvojio:

Upravni odbor Akreditacionog tijela Crne Gore

Predsjednik Upravnog odbora

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZA 2020. GODINU**

Predlog

Podgorica, mart 2021.

SADRŽAJ

1	UVODNE NAPOMENE.....	335
2	UOPŠTENO O INSTITUTU.....	336
1.1	ORGANIZACIONA STRUKTURA I KADROVI.....	337
3	STRUČNA TIJELA INSTITUTA.....	341
4	ČLANSTVO U INSTITUTU.....	342
5	AKTIVNOSTI ORGANA INSTITUTA.....	343
1.2	AKTIVNOSTI SKUPŠTINE INSTITUTA.....	343
1.3	AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA.....	343
6	AKTIVNOSTI INSTITUTA TOKOM 2020.....	344
1.4	DONOŠENJE, PREISPITIVANJE I ODRŽAVANJE CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA.....	344
1.4.1	Crnogorska standardizacija u brojevima	344
1.4.2	Pregled ukupnog broja validnih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata donesenih u 2020. godini	345
1.4.3	Pregled harmonizovanih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata	346
1.4.4	Pregled donešenih crnogorskih standarda prema jeziku dokumenta	347
1.4.5	Preispitivanje i održavanje baze crnogorskih standarda i srodnih dokumenata	347
1.4.6	Održavanje i izrada godišnjih Planova i programa donošenja crnogorskih standarda	348
1.4.7	Ocjena rada nacionalnih tehničkih komiteta u 2020. godini	348
1.5	MEĐUNARODNA SARADNJA.....	349
1.5.1	Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)	349
1.5.2	Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)	351
1.5.3	Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)	351
1.5.4	Evropska organizacija za telekomunikacije - ETSI	353
1.5.5	Komisija Codex Alimentarius	354
1.5.6	WTO/TBT	354
1.6	SARADNJA SA NACIONALNIM INSTITUCIJAMA ZA STANDARDIZACIJU DRUGIH DRŽAVA.....	354
1.7	POSLOVI PODRŠKE DRŽAVNOJ UPRAVI.....	355
1.8	INFORMISANJE JAVNOSTI O CRNOGORSKIM STANDARDIMA I STANDARDIZACIJI.....	356
1.8.1	Informisanje putem sajta	356
1.8.2	Informisanje putem Službenog lista Crne Gore	356
1.8.3	Informisanje putem Info centra	357
1.8.4	Promocija standardizacije	357
1.9	PRODAJA STANDARDA.....	361
7	IMOVINA INSTITUTA.....	361
8	OSTALE AKTIVNOSTI.....	362

PRAVNI OSNOV ZA IZRADU DOKUMENTA

Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME), koji je nacionalno tijelo za standardizaciju, osnovan je shodno Odluci o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl.list RCG“, br.21/07) i Zakonu o standardizaciji („Sl.list CG“, br.13/08) kao samostalna neprofitna organizacija čiji je osnivač Vlada Crne Gore.

Članom 33 stav 1 tačka 5 Statuta Instituta za standardizaciju Crne Gore predviđeno je da Upravni odbor Instituta razmatra godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj.

Članom 25 stav 1 tačka 7 Statuta Instituta predviđeno je da Skupština Instituta usvaja godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj, na predlog Upravnog odbora Instituta.

Godišnji izvještaj o radu Instituta za 2020. godinu sadrži podatke i informacije o aktivnostima Instituta u 2020. godini koje se odnose na: poslove standardizacije i donošenja standarda, pružanja informacija zainteresovanim stranama, razvoja Instituta, međunarodne i regionalne saradnje, saradnje sa državnim institucijama i organima, saradnje sa zainteresovanim stranama i drugim institucijama, kao i o aktivnostima u administrativnoj oblasti i logistici.

POPIS SKRAĆENICA

CAC	Komisija <i>Codex Alimentarius</i>
CEN	Evropski komitet za standardizaciju
CENELEC	Evropski komitet za elektrotehničku standardizaciju
CHF	Švajcarski franak
DMS	Dokument menadžment sistem
EN/HD	Evropski standard
ETSI	Evropski institut za telekomunikacione standarde
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu
ICS	Međunarodna klasifikacija standarda
IEC	Međunarodna elektrotehnička komisija
IKCG	Inženjerska komora Crne Gore
IKT	Informaciono-komunikacione tehnologije
IPA	Instrument pretprijetne pomoći
IPS	Interna pravila standardizacije
IS	Informacioni sistem
ISME	Institut za standardizaciju Crne Gore
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
ISO DEVCO	ISO Komitet za zemlje u razvoju
IT	Informacione tehnologije
ITU	Međunarodna unija za telekomunikacije
MEST	Crnogorski standard i srodni dokument
MMSP	Mikro, mala i srednja preduzeća
NSO	Nacionalna organizacija za standardizaciju
NVO	Nevladina organizacija
PKCG	Privredna komora Crne Gore
PPR	Plan i program rada
SC	Potkomitet
STO	Svjetska trgovinska organizacija
TK (TC)	Tehnički komitet
UN/ECE	Ekonomski komitet za Evropu Ujedinjenih nacija
UN/ECE WR.6	UN/ECE Radna grupa za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije
UO	Upravni odbor
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija
WTO/TBT	Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini STO
OJEU	Službeni list EU

1 UVODNE NAPOMENE

Funkcionisanje Instituta tokom 2020. godine bilo je veoma otežano i odvijalo se u kompleksnim poslovnim okolnostima. Već u prvom kvartalu (01.03.2020.) došlo je do promjene na rukovodećoj poziciji, što samo po sebi izaziva drugačiji pristup u odvijanju poslovnih procesa ali i funkcionisanju organizacije.

Odmah nakon toga dolazi do pandemije virusa Covid-19, što u početku parališe kompletan rad na globalnom nivou, pa posledično i samog Instituta. No nakon početnog šoka Institut se brzo organizovao i počeo prilagođavanje novonastaloj situaciji.

Zaposleni u institutu cijelo vrijeme uspijevaju da održe kontinuitet obavljanja poslovnih funkcija na način da se vrši preraspodjela rada od kuće uz korišćenje informacionih tehnologija i infrastrukture interneta, kao i kroz smanjen broj službenika koji svakodnevno dolaze na posao.

I pored veoma nepovoljne ekonomske, epidemiološke pa i zdravstvene situacije zaposleni u Institutu uspijevaju da realizuju planirane obaveze i u dijelu realizacije Ugovora o izvođenju, a i u ostalim aktivnostima i projektima koje smo paralelno realizovali.

Posebno treba naglasiti napredak u aktivnostima vezanim za IPA projekte i pored činjenice da konsultanti angažovani na tim projektima nijesu mogli u svim planiranim terminima biti prisutni u prostorijama Instituta.

Imajući razumijevanje za situaciju povezanu sa Covidom Evropska komisija kao nosilac projekata produžila je predviđeni vremenski okvir projekta do 26.04.2021. Dobar dio projektnih aktivnosti, vezanih za Institut bit će do tada završen. Zabrinjava činjenica da neke aktivnosti (npr. sertifikacija za 9001 i 27001) ne mogu objektivno biti završene do tog roka.

Nastojimo da u komunikaciji sa predstavnicima projektnog tima obezbijedimo dodatno vrijeme, kako bi se sertifikovali za sistem menadžmenta kvalitetom i informacionom bezbjednošću, što je neophodan korak na putu ostvarivanja statusa punopravnog članstva u evropskim organizacijama za standardizaciju.

Jedna od važnih aktivnosti koje smo realizovali, zahvaljujući IPA projektu, jeste implementacija novog informacionog sistema za potrebe standardizera i redizajn sajta na način da je moguće pružiti čitav niz elektronskih usluga zainteresovanim stranama.

Određen broj aktivnosti, koje smo predviđali planom rada za 2020 nije realizovan, a umnogome ograničavajuće utiče na funkcionisanje Instituta.

Ovdje prije svega mislimo na obezbjeđenje kvalitetnih prostorija za rad Instituta i razumijevanje za prihvatanje razvojnih komponenti programa rada od strane Osnivača.

2 UOPŠTENO O INSTITUTU

Pravni osnov za razvoj sistema standardizacije u Crnoj Gori i za funkcionisanje Instituta za standardizaciju Crne Gore kao samostalne neprofitne organizacije i nacionalnog tijela za standardizaciju, utvrđen je Zakonom o standardizaciji ("Sl. list CG", broj 13/08), Odlukom o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore ("Sl. list RCG", broj 21/07) i Statutom Instituta za standardizaciju Crne Gore ("Sl. list CG", broj 29/08, 57/19).

Potreba za uspostavljanjem i stalnim jačanjem sistema standardizacije u Crnoj Gori definisana je kroz sljedeće međunarodne i evropske sporazume:

- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj Uniji (SSP), koji se članom 77. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori;
- Sporazum Svjetske Trgovinske Organizacije o tehničkim preprekama u trgovini (WTO/TBT), koji u Aneksu 3 sadrži Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda;
- Centralnoevropski Sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA), koji se članom 13. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Od 29.4.2012. godine Institut obavlja ulogu nacionalne kontakt tačke za notifikaciju standarda u skladu sa članom X Sporazuma Svjetske Trgovinske Organizacije o tehničkim barijerama u trgovini. Institut u kontinuitetu ispunjava sve obaveze koje se odnose na Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda.

U skladu sa Zakonom¹⁸ i Odlukom¹⁹ Institut obavlja sljedeće poslove:

- priprema programe i godišnje planove donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- uspostavlja infrastrukturu savjetodavnih i tehničkih tijela (tehnički komiteti) za obavljanje poslova crnogorske standardizacije;
- donosi, razvija, preispituje, mijenja, dopunjava i povlači crnogorske standarde i srodne dokumente;
- vodi registar i održava zbirku crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- obezbjeđuje dostupnost javnosti crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, publikacija, kao i standarda i publikacija odgovarajućih evropskih i međunarodnih organizacija i drugih zemalja i vrši njihovu prodaju;
- uspostavlja i održava baze podataka o standardima i srodnim dokumentima;
- promoviše primjenu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- ostvaruje saradnju sa upravom, stručnim, naučnim i privrednim subjektima koja se odnose na obuke, promocije i druge aktivnosti iz oblasti standardizacije;
- daje osnovu za izradu tehničkih propisa;
- predstavlja i zastupa interese Crne Gore u oblasti standardizacije u regionalnim, evropskim i međunarodnim organizacijama i tijelima za standardizaciju;
- obezbjeđuje i koordinira učešće crnogorskih predstavnika u radu međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju;
- saraduje sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država;
- vrši nabavku i održava zbirke standarda i srodnih dokumenata koje donose evropske i međunarodne organizacije za standardizaciju, kao i važnijih nacionalnih i granskih dokumenata iz oblasti standardizacije;
- preuzima kao nacionalne standarde, evropske i međunarodne standarde na jezicima koji se koriste u okviru evropskih i međunarodnih organizacija za standardizaciju;

¹⁸ Zakon o standardizaciji ("Sl. list CG", broj 13/08);

¹⁹ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore ("Sl. list RCG", broj 21/07);

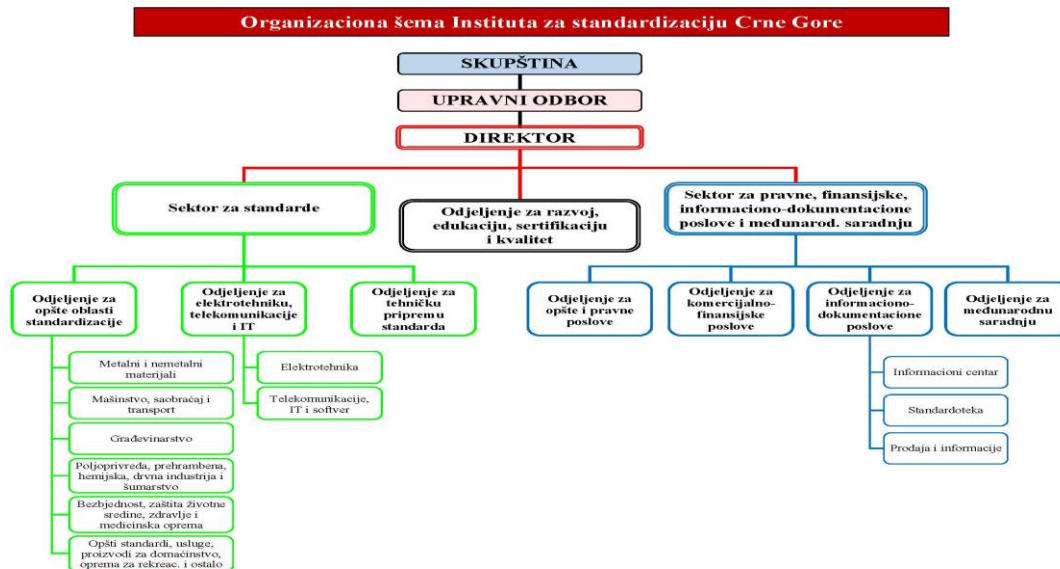
- obezbjeđuje usaglašenost crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa evropskim i međunarodnim standardima i srodnim dokumentima;
- djeluje kao kontaktna tačka (Contact point) u postupcima notifikacije i kao informacioni centar (Enquiry point) za WTO/TBT (Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini Svjetske trgovinske organizacije) u oblasti standarda i sa njima povezanih postupaka ocjene usaglašenosti;
- djeluje kao kontaktna tačka za Codex Alimentarius;
- odobrava upotrebu znaka usaglašenosti sa crnogorskim standardima i srodnim dokumentima u skladu sa svojim pravilima;
- realizuje ugovor koji se zaključuje između Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Osnivač) i Instituta za svaku poslovnu godinu, a kojim se uređuju prava i obaveze Osnivača i Instituta u vezi sa brojem standarda, srodnih dokumenata, kao i finansijskim sredstvima za tu godinu a koja se od strane Osnivača obezbjeđuju za rad Instituta (u daljem tekstu: Ugovor o izvođenju);
- obavlja i druge poslove iz oblasti standardizacije u skladu sa zakonom, ovom odlukom i statutom.

U skladu sa članom 4 stav 1 tačka 19 Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore ("Sl. list RCG", broj 21/07), a u vezi sa članom 20 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2020. godinu ("Sl. list CG", broj 74/2019) Vlada Crne Gore, kao Osnivač i Institut za standardizaciju Crne Gore (Institut), zaključili su Ugovor o izvođenju (ref. br. 009-378/20-731/5 od 01.04.2020.) u vezi sa donošenjem crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Na osnovu tog dokumenta, Institutu su za 2020. godinu bila opredijeljena budžetska sredstva u iznosu od 380.000 € za donošenje 2200 crnogodskih standarda i srodnih dokumenata, plaćanje članarina po osnovu članstva u evropskim i međunarodnim organizacijama za standardizaciju i sprovođenje međunarodne saradnje u ime Crne Gore u oblasti standardizacije.

1.1 ORGANIZACIONA STRUKTURA I KADROVI

Institut za standardizaciju Crne Gore je Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organizovan kroz tri cjeline.

Sl.1. Organizaciona šema Instituta

U Institutu za standardizaciju Crne Gore pored Sektora za standarde i Sektora za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju uspostavljeno je i Odjeljenje za razvoj, edukaciju, sertifikaciju i kvalitet, kao posebna organizaciona jedinica na mezo nivou.

Sektor za standarde obavlja aktivnosti koje se odnose na pripremu, izradu i donošenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Te aktivnosti uključuju planiranje i izradu godišnjih programa rada donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, preispitivanja postojećih standarda, njihovu izmjenu i dopunu, izradu radnih materijala, prijedloga prednacrti, nacrti i definitivnih tekstova standarda i srodnih dokumenata kao i organizovanje i sprovođenje javnih diskusija.

Takođe, obavlja poslove koji se odnose na obezbjeđenje metodološkog jedinstva, ujednačavanja i usklađivanja standarda, tehničkih preporuka, uputstava i drugih dokumenata u pogledu upotrijebljene stručne terminologije, jezičku redakciju standarda kao i grafičko tehničku obradu standarda. Izrađuje analize, razvojne projekte i druge akte sa prijedlozima mjera za razvoj i unapređenje standardizacije.

Sektor za standarde učestvuje i u izradi godišnjih planova i programa donošenja crnogorskih standarda kao osnove za obezbjeđenje finansijskih sredstava za rad Instituta. Učestvuje u izradi i drugih planova i programa od značaja za rad Instituta.

Organizuje rad i učestvuje u radu nacionalnih tehničkih komiteta, podkomiteta i radnih grupa. Učestvuje u radu tehničkih komiteta međunarodnih i evropskih organizacija za standarde: Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC), Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN), Evropskog komiteta za elektrotehničku standardizaciju (CENELEC), Evropske organizacije za telekomunikacije (ETSI), te saraduje sa Ekonomskom komisijom za Evropu Ujedinjenih nacija (UN/ECE) i Radnom grupom za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije (UN/ECE WR.6) i dr.

Kako je u Crnoj Gori aktuelan proces transponovanja evropskog zakonodavstva na nacionalnom nivou, zaposleni u Sektoru za standarde aktivno učestvuju u radnim grupama odgovarajućih institucija Crne Gore pri donošenju propisa.

Značajna je i saradnja sa privrednim subjektima, organima i organizacijama državne uprave, inspekcijom organima, poslovnim i strukovnim udruženjima, Privrednom komorom, visokoškolskim i naučno-istraživačkim institucijama i drugim pravnim licima u vezi sa izradom i primjenom crnogorskih standarda. Sektor učestvuje u sprovođenju saradnje sa drugim institucijama i međunarodnim organizacijama iz oblasti standardizacije.

U skladu sa raspoloživim resursima Sektor učestvuje u procesu edukacije iz oblasti standardizacije u Crnoj Gori. Saraduje sa drugim organizacionim jedinicama Instituta na poslovima obavještanja o crnogorskim standardima i aktivnostima standardizacije u Crnoj Gori i obavlja i druge poslove iz oblasti standardizacije.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Instituta za standardizaciju Crne Gore obavljanje poslova Sektora za standarde organizovano je u okviru tri Odjeljenja i to:

- a) **Odjeljenje za opšte oblasti standardizacije**, koje priprema, donosi i preispituje standarde i srodna dokumenta iz oblasti koje su područje rada ISO/CEN.

Odjeljenje čini šest odsjeka i to:

- Odsjek za metalne i nemetalne materijale; (1 izvršilac VSS)
- Odsjek za mašinstvo, saobraćaj i transport; (1 izvršilac VSS)
- Odsjek za građevinarstvo; (1 izvršilac VSS)
- Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu, hemijsku, drvnu industriju i šumarstvo; (1 izvršilac VSS)
- Odsjek za bezbjednost, zaštitu životne sredine, zdravlje i medicinsku opremu; (1 izvršilac VSS)

- Odsjek za opšte standarde, usluge, proizvode za domaćinstvo, opremu za rekreaciju i ostalo. (1 izvršilac VSS)

b) **Odjeljenje za elektrotehniku, telekomunikacije i informacione tehnologije**, koje priprema, donosi i preispituje standarde i srodna dokumenta iz oblasti koje su područje rada IEC/ITU/CENELEC/ETSI.

Odjeljenje čine dva odsjeka i to:

- Odsjek za elektrotehniku; (1 izvršilac VSS)
- Odsjek za telekomunikacije, informacione tehnologije (IT) i softver. (0 izvršilaca)

Ovu oblast, **od osnivanja Instituta**, pokriva samo **jedno lice** koje vrši usvajanje standarda iz oblasti elektrotehnike, telekomunikacija, informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) i softvera.

U proteklom periodu Sektor za standarde intenzivno je ukazivao na potrebu povećanja broja zaposlenih u Odjeljenju za elektrotehniku, telekomunikacije i IT.

c) **Odjeljenje za tehničku pripremu standarda**, koje je zaduženo, za poslove koji se odnose na: obezbjeđenje metodološkog jedinstva, ujednačavanja i usklađivanja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u pogledu stručne terminologije, jezičke redakcije i lektorisanja u skladu sa službenim jezikom, pripremanje, obradu i grafički dizajn tekstova standarda i srodnih dokumenata, kao i arhiviranje materijala na magnetnim i optičkim nosačima podataka. (0 izvršilaca)

Odjeljenje za tehničku pripremu standarda je veoma važan segment crnogorske standardizacije jer je predviđeno da se u njemu pored lektorisanja, radi tehnička obrada i sklapanje radnih nacrti, nacrti i konačnih nacrti crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Trenutno u okviru ovog odjeljenja nema zaposlenih lica. U toku 2020. godine, pored svojih redovnih obaveza, šef i zaposleni u Odjeljenju za informaciono-dokumentacione poslove su pokrivali i poslove koji su predviđeni u Odjeljenju za tehničku pripremu standarda.

Zaposlena, koja je raspoređena u Odjeljenju za razvoj, edukaciju i sertifikaciju je, pored redovnih obaveza, obavljala i poslove sekretara tehničkog komiteta ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima i svojim aktivnostima doprinijela realizaciji Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2020.

Pomoćnica direktora, pored redovnih obaveza između kojih je rukovođenje Sektorom za standarde, obavljala je poslove vodećeg inženjera standardizacije u oblasti turizma i srodnih usluga i u svojstvu sekretara nacionalnog komiteta ISME/TK: Turizam i srodne usluge, aktivno doprinosila promociji standardizacije u predmetnoj oblasti.

Zaključno sa 2020. godinom, Sektor za standarde činili su pomoćnik direktora i 6 stalno zaposlenih.

Sektor za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju obavlja poslove iz domena pravne problematike standardizacije, radno pravnih odnosa zaposlenih, finansijskih poslova i informaciono-dokumentacione podrške Institutu. Sektor je organizovan kroz četiri odjeljenja koja obavljaju poslove iz nadležnosti Sektora i to:

a) **Odjeljenje za opšte i pravne poslove**, koje prati zakone i druge propise relevantne za rad Instituta, priprema i predlaže interna akta Instituta, priprema pojedinačne akte koji se odnose na prava, dužnosti i odgovornosti u vezi sa radnim odnosima i učestvuje u izradi propisa koji se odnose na razvoj, uspostavljanje i rad sistema standardizacije Crne Gore, kao i druge poslove neophodne za nesmetan rad Instituta. U ovom odjeljenju zaposlen je 1 izvršilac sa VSS.

b) **Odjeljenje za komercijalno-finansijske poslove**, koje organizuje i koordinira rad u obavljanju finansijskih i računovodstvenih poslova, izrađuje predlog budžeta Instituta, priprema finansijske izvještaje, vodi evidenciju o resursima Instituta i finansijskim tokovima, obavlja poslove u vezi sa nabavkom opreme, kancelarijskog i režijskog

materijala u skladu sa važećim propisima i vrši obračun plata i drugih naknada (2 izvršioca VSS).

- c) **Odjeljenje za informaciono-dokumentacione poslove**, koje je nadležno za: formiranje i održavanje baza podataka, izradu planova i programa razvoja informaciono-dokumentacionog sistema, održavanje i unapređenje systemske programske opreme, starajući se o funkcionalnom i efikasnom radu računarske, mašinske i komunikacione opreme i obavlja završnu obradu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (4 izvršioca – 3 VSS i 1 SSS).

Odjeljenje čine tri unutrašnje organizacione jedinice:

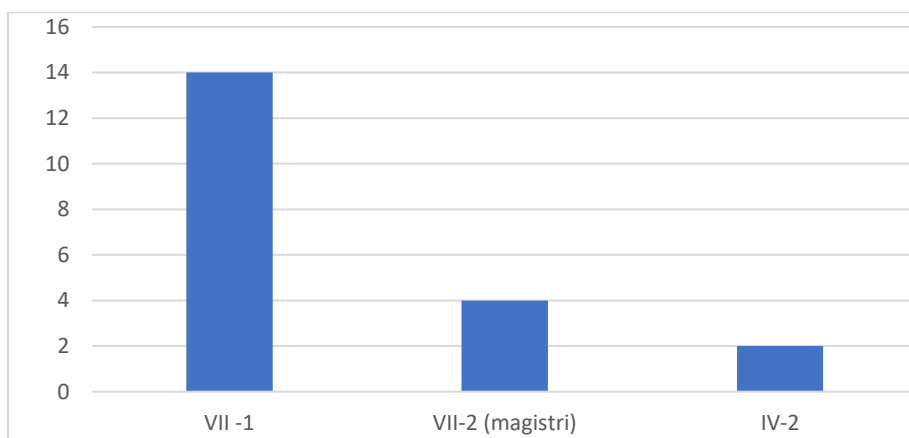
- *Informacioni centar* – pruža informacije korisnicima iz područja standardizacije i djeluje kao kontakt tačka u postupcima notifikacije standarda i srodnih dokumenata;
- *Standardoteka* – obavlja klasifikaciju dokumentacije i bibliotekarske poslove;
- *Prodaja i informacije* – vodi poslove prodajnog servisa.

- d) **Odjeljenje za međunarodnu saradnju**, koje obavlja poslove međunarodne saradnje u oblasti standardizacije, organizuje i koordinira rad na stručnim poslovima iz oblasti međunarodne multilateralne i bilateralne saradnje, razmatra i obrađuje stručna pitanja i dokumenta koja se odnose na međunarodnu saradnju, koordinira i učestvuje u projektima strane tehničke pomoći Institutu za unapređenje njegovog rada, te učestvuje u izradi godišnjih planova i programa službenih putovanja u vezi međunarodne saradnje i obezbjeđuje informacije o visini godišnjih članarina u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju radi obezbjeđenja budžetskih sredstava za njihovu realizaciju (2 izvršioca VSS).

Zaključno sa 2020. godinom, Sektor za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju činili su pomoćnik direktora i 10 stalno zaposlenih.

U Odjeljenju za edukaciju, razvoj, sertifikaciju i kvalitet, pored ostalog, predviđeni su i poslovi izrade programa i planova razvoja u skladu sa politikom Instituta i učestvovanje u njihovoj realizaciji, izrada godišnjih planova i programa obuke kadrova Instituta i učešće u njihovoj realizaciji, organizovanje i učešće u procesu edukacije zainteresovanih strana u primjeni standarda, organizovanje seminara i radionica radi popularizacije standardizacije i učešće u njima, učestvovanje u realizaciji projekata pomoći Institutu, učestvovanje u izradi stručnih članaka i drugih dokumenata Instituta. (1 zaposleni VSS)

Na kraju 2020. godine kolektiv Instituta činilo je 19 zaposlenih i direktor, od kojih 18 sa VSS i 2 izvršioca sa SSS, od toga su 4 magistri.

Sl. 2. Grafički prikaz stepena stručne kvalifikacije zaposlenih u ISMEu

3 STRUČNA TIJELA INSTITUTA

Prepoznajući prioritete oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, a na osnovu interesovanja zainteresovanih strana, Institut je do sada formirao ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 16 aktivnih i jedan u stanju mirovanja.

Tehnički komiteti imaju preko **150** članova, sa visokom stručnom spremom iz različitih oblasti. Članovi su predstavnici različitih zainteresovanih strana (organi državne uprave, naučno-obrazovne institucije, NVO, privredna društva, PKCG, IKCG, mala i srednja preduzeća...)

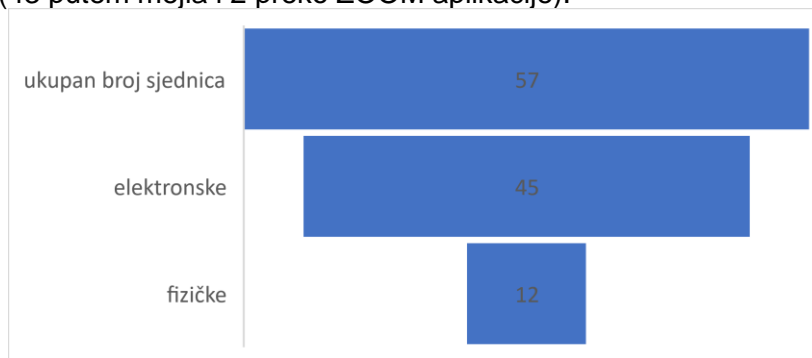
Zaključno sa 2020. godinom aktivni tehnički komiteti su:

- ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati
- ISME/TK 002: Eurokodovi
- ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi
- ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost
- ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima
- ISME/TK E 006: Elektroenergetika
- ISME/TK 007: Društvena odgovornost
- ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom
- ISME/TK 009: Građevinski proizvodi
- ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine
- ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge
- ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport
- ISME/TK E 013: Informacione tehnologije
- ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja
- ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta
- ISME/TK 016: Kodifikacija jezika

Komiteet ISME/TK 017: Kvalitet rada u vaspitno-obrazovnim ustanovama je u mirovanju.

Pored tehničkih komiteta Instituta poslove standardizacije obavlja i Stručni savjet za standarde, čiju ulogu obavlja Upravni odbor Instituta, bez finansijske nadoknade.

Stručna tijela Instituta su u toku 2020. godine održali ukupno 57 sjednica, od kojih je 12 fizičkih i 45 elektronskih (43 putem mejla i 2 preko ZOOM aplikacije).

Sl. 3 Grafički prikaz načina održavanja sjednica u 2020. godini

U odnosu na ukupan broj sjednica 50 se odnosi na tehničke komitete, a sedam na Stručni savjet za standarde.

Sl. 4. Grafički prikaz broja sjednica stručnih tijela u 2020. godini

U toku 2020. godine redovno su se ažurirali podaci o tehničkim komitetima i blagovremeno su se revidirala Rješenja o formiranju ISME/TK. Sektor za standarde je u kontinuitetu ažurirao radnu platformu međunarodne organizacije za standardizaciju - ISO Global Directory. Rad tehničkih komiteta se odvija u otežanim uslovima jer Institut nema salu koja je predviđena za sastanke Tehničkih komiteta, kao ni zaštićenu platformu za razmjenu radnih dokumenata.

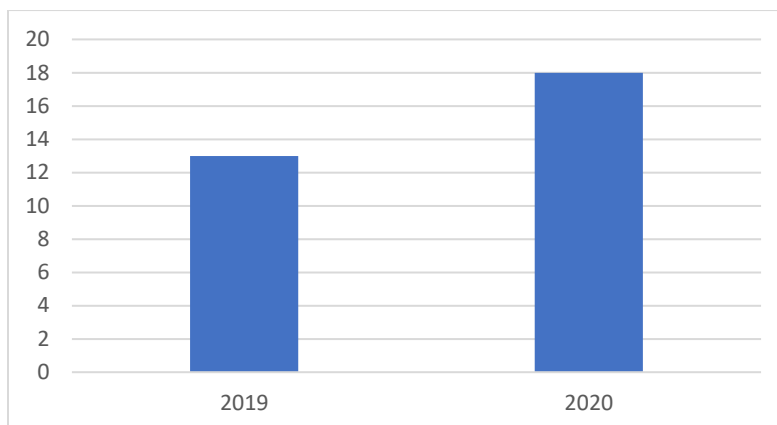
4 ČLANSTVO U INSTITUTU

Radi ostvarivanja interesa u vezi sa crnogorskom standardizacijom, svako privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik koji su osnovani po propisima Crne Gore, kao i fizičko lice koje je državljanin Crne Gore, može biti član Instituta. Prava i obaveze članova bliže su uređeni Pravilnikom o članstvu.

Status člana Instituta u 2020. godini, imale su sljedeće organizacije:

1. Privredna komora Crne Gore,
2. Građevinski fakultet, UCG,
3. Mašinski fakultet, UCG,
4. Institut Sigurnost d.o.o. Podgorica,
5. ABG Test d.o.o. Podgorica,
6. TARA Aerospace AD Mojkovac,
7. Knauf d.o.o. Podgorica,
8. Civil Engineer d.o.o. Podgorica,
9. Montinspekt d.o.o. Podgorica,
10. Građevinski institut Montenegro doo Podgorica,
11. Institut za javno zdravlje Crne Gore,
12. JU Zavod za geološka istraživanja,
13. Jugopetrol AD Podgorica,
14. Zavod za metrologiju Podgorica
15. Inženjerska komora Crne Gore Podgorica
16. EPCG Nikšić
17. Ministarstvo odbrane – Podgorica
18. NU BIM Montenegro – Podgorica

U toku 2020. godine Institut je dobio nove članove pod rednim brojevima od 14 do 18.

Sl.5 Grafički prikaz porasta broja ISME članova u 2020. godini

Plaćanje članarine od strane članova Instituta se sprovodilo redovno tokom 2020. godine i obzirom na povećan broj članova došlo je i do povećanja finansijskih prihoda po tom osnovu.

5 AKTIVNOSTI ORGANA INSTITUTA

U skladu sa članom 23 Statuta Instituta organi Instituta su: Skupština Instituta, koju čini 15 članova, Upravni odbor Instituta i direktor. Organe Instituta (Skupštinu i Upravni odbor) sačinjavaju predstavnici Osnivača i zainteresovanih strana.

1.2 AKTIVNOSTI SKUPŠTINE INSTITUTA

U okviru nadležnosti određenih Statutom, Skupština Instituta je 2020. godine usvojila više akata koji su od opšteg značaja za poslovanje i rad Instituta:

- usvojen je Finansijski izvještaj za 2018. godinu;
- usvojen je Izvještaj o radu za 2019. godinu;
- usvojen je Finansijski izvještaj za 2019. godinu;
- usvojen je Finansijski plan za 2020. godinu;
- usvojen je Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu;
- usvojen je Finansijski plan za 2021. godinu;
- data je saglasnost na predlog Ugovora o izvođenju za 2021. godinu;
- donijeta je Odluka o razrješenju člana Skupštine Instituta;
- donijeta je Odluka o imenovanju člana Skupštine Instituta;
- donijeta je Odluka o dopuni Poslovnika o radu Skupštine.

1.3 AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA

Shodno Statutu, Upravni odbor Instituta (UO) tokom 2020. godine donio je više značajnih odluka, te dao saglasnosti na predložena dokumenta neophodna za rad Instituta. Kao najznačajnije, UO je:

- donio Odluku o izmjeni i dopuni Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Institutu za standardizaciju Crne Gore;
- donio Odluku o razrješenju v.d. Direktora i ovlašćenog zastupnika Instituta za standardizaciju Crne Gore;
- donio je Odluku o izboru direktora Instituta za standardizaciju Crne Gore;

- donio je Odluku o obustavi isplata nakanda za rad predsjednika i članove Upravnog odbora Instituta za standardizaciju Crne Gore, za period od 90 dana odnosno za mjesec mart, april i maj 2021. godine;
- donio je Odluku o korišćenju službenog vozila;
- donio je Odluku o dopuni Poslovnika o radu Upravnog odbora;
- razmotrio je Program rada i Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu i isti uputio Skupštini na usvajanje;
- razmotrio je Finansijski plan za 2021. godinu i isti uputio Skupštini na usvajanje;
- razmotrio je predlog Ugovora o izvođenju za 2021. godinu i isti uputio Skupštini na usvajanje;
- dao je saglasnost na izmjenu i dopunu Rješenja o osnivanju Institutovih tehničkih komiteta.

6 AKTIVNOSTI INSTITUTA TOKOM 2020.

U cilju jačanja nacionalne standardizacije, saradnje sa državnim organima i privrednim subjektima u Crnoj Gori, aktivnog učešća u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji Institut je, i pored teškoća nastalih usled pandemije, realizovao niz aktivnosti u cilju ispunjenja obaveza vezano za Ugovor o izvođenju i kriterijuma za punopravno članstvo u CEN/CENELEC.

Institut je ažurno i u kontinuitetu pružao informacije zainteresovanim stranama u vezi sa standardizacijom i standardima. Paralelno sa tim, Institut je bio aktivan i na međunarodnom nivou, naročito u saradnji sa drugim nacionalnim tijelima za standardizaciju u regionu.

Intenzivno se saradivalo i sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koja se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Institut je dao doprinos u realizaciji više nacionalnih strategija/akcionih planova, te donošenjem standarda pružio podršku pri implementaciji tehničkog zakonodavstva.

1.4 DONOŠENJE, PREISPITIVANJE I ODRŽAVANJE CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA

Crnogorski standardi nastaju preuzimanjem međunarodnih standarda (standarda koje su donijele međunarodne organizacije za standardizaciju: ISO, IEC i ITU), evropskih standarda (standarda koje su donijele evropske organizacije za standardizaciju: CEN, CENELEC i ETSI), standarda koji su nastali zajedničkim radom međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju, nacionalnih standarda drugih zemalja, ali i razvojem i donošenjem izvornih crnogorskih standarda. Rad na donošenju novih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, koji su identični sa odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima, bila je osnovna aktivnost Instituta tokom 2020. godine. Paralelno sa tim, preispitivao se i status važećih, ranije donešenih MEST.

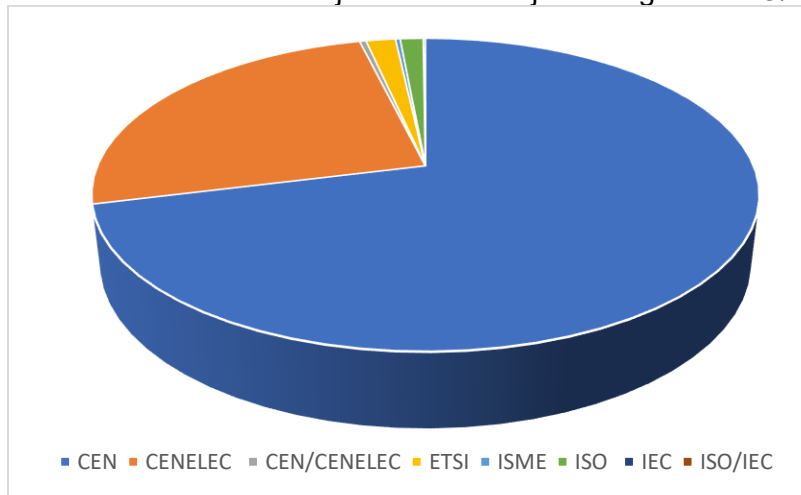
U cilju transparentnog poslovanja, Institut je tokom 2020. godine blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi nacionalne, evropske i međunarodne standardizacije. Institut je aktivno saradivao sa državnim organima i ostalim subjektima u Crnoj Gori, a takođe je učestvovao u radu međunarodne i evropske standardizacije.

1.4.1 Crnogorska standardizacija u brojevima

Institut za standardizaciju Crne Gore, zaključno sa decembrom 2020. godine, ima ukupno 22 050 validnih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i to:

- 15 679 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio CEN u neelektrotehničkim oblastima;
- 5 532 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio CENELEC;
- 81 standard i srodni dokument koji su rezultat zajedničkog rada CEN/CENELEC;
- 376 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio ETSI u oblasti telekomunikacija;

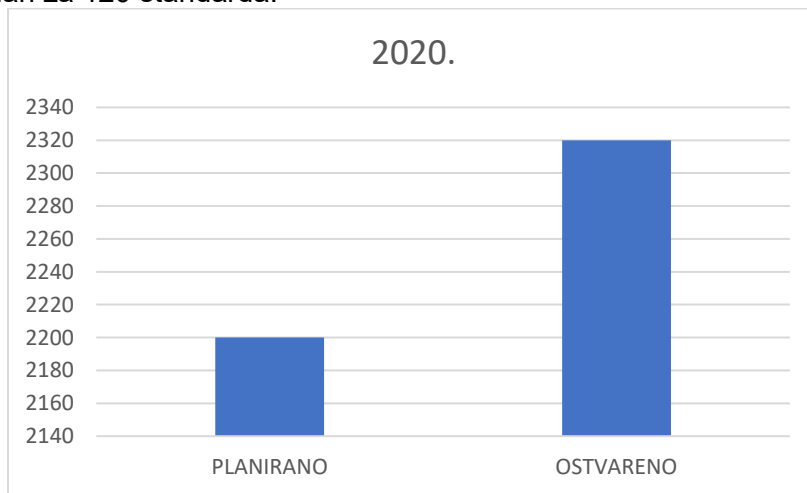
- 59 nacionalnih aneksa i korekcija koje je publikovao ISME (58 NA – Eurokodovi);
- 294 standarda i srodna dokumenta koje je objavio ISO;
- 4 standarda i srodna dokumenata koje je objavio IEC i
- 25 standarda i srodnih dokumenata koji su rezultat zajedničkog rada ISO/IEC.²⁰

Sl. 6. Grafički prikaz ukupno publikovanih MEST standarda i srodnih dokumenata u odnosu na izdavača

1.4.2 Pregled ukupnog broja validnih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata donesenih u 2020. godini

Kao osnov za razvoj crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u 2020. godini koristili su se evropski i međunarodni standardi (uključujući i zajedničke evropske i međunarodne standarde). Planom donošenja crnogorskih standarda za 2020. godinu bilo je predviđeno da se donose 2.200 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, a donešen je 2.320 standarda i srodnih dokumenata što premašuje plan za 120 standarda.

Sl. 7. Grafički prikaz ostvarenih rezultata u odnosu na planirani broj standarda i srodnih dokumenata

Rješenja o donešenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima su publikovana u Službenim listovima Crne Gore br. 12/2 od 11.03.2020. godine, br. 45/20 od 19.05.2020, br. 58/20 od 19.06.2020, br. 69/20 od 11-07-2020, br. 99/20 od 02-10-2020, br. 123/20 od 18-12-2020.

²⁰ Izvod iz ISME baze podataka

Da bi realizovali Plan donošenja standarda i srodnih dokumenata za 2020. godinu, zaposleni u Sektoru za standarde su obezbjeđivali podatke sa web portala (CEN, ISO, Global Directory, Projex Online - CEN-ov IT tool), CEN Livelink (CEN elektronska platforma), BSI (British Standards Institute), ISME Database, CENELEC FTP (File Transfer Protocol) i IEC Library Server, ETSI, EC – list of harmonized standards) i **bez podrške IS-a obradili više od 61.600 podataka** koji se odnose na MEST publikovane u 2020. godini.

Potrebno je naglasiti da zaposleni u Institutu, “ručno”, bez podrške informacionih tehnologija, obrađuju podatke vezano za proces usvajanja 23 464 važeća evropska standarda, koji su u nadležnosti stručnih tijela CEN-a (2 105 radnih tijela CEN-a i preko 300 radnih tijela CENELEC-a), a takođe su “ručno” obrađivali i podatke o standardima međunarodnih organizacija za standardizaciju, gdje je ISME član.

Od ukupnog broja donešenih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata 1.571 standard i srodni dokument je obrađen preko Stručnog savjeta za standarde, a 749 preko nacionalnih tehničkih komiteta (vidjeti Tabelu 1).

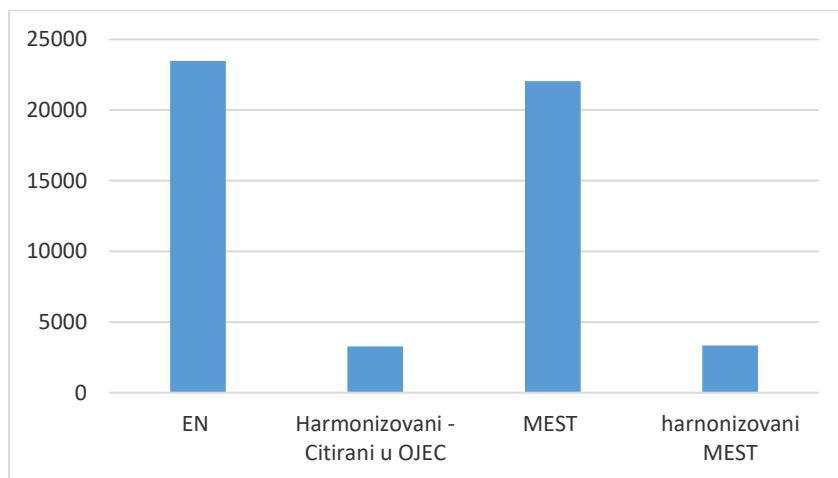
Tabela 1. Aktivnosti stručnih tijela Instituta vezano za broj publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2020. godini

Oznaka i naziv tehničkog komiteta	Realizovano
ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati	28
ISME/TK 002: Eurokodovi	7
ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi	100
ISME/TK E004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost	25
ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima	0
ISME/TK E 006: Elektroenergetika	42
ISME/TK 007: Društvena odgovornost	0
ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom	97
ISME/TK 009: Građevinski proizvodi	62
ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine	104
ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge	23
ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport	101
ISME/TK E 013: Informacione tehnologije	47
ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja	85
ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta	13
ISME/TK 016: Kodifikacija jezika	14
Stručni savjet za standarde	1571

1.4.3 Pregled harmonizovanih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

Institut posebnu pažnju poklanja ažuriranju harmonizovanih standarda koji prate bitne zahtjeve evropskih direktiva i regulativa, što je od posebnog značaja za javnu upravu u procesu transponovanja evropskog zakonodavstva na nacionalni nivo.

Od ukupnog broja validnih MEST koji su donešeni na nacionalnom nivou, 3349 su identični sa evropskim harmonizovanim standardima (standardi koji prate i omogućavaju transponovanje direktiva i regulativa EU na nacionalnom nivou).

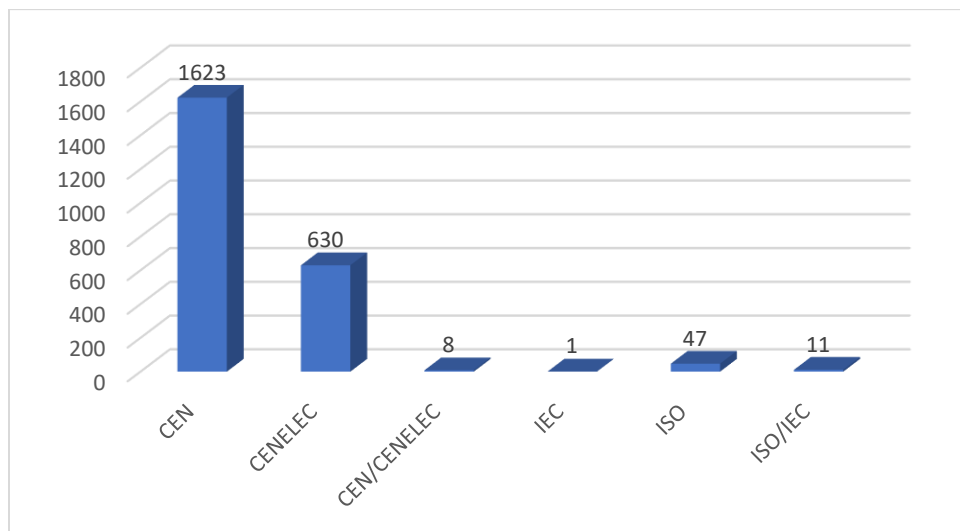

Sl.8. Grafički prikaz MEST standarda u odnosu na ukupan broj evropskih standarda i broj harmonizovanih standarda citiranih u OJEU - 2020. godina

1.4.4 Pregled donešenih crnogorskih standarda prema jeziku dokumenta

Od ukupno 2320 MEST standarda i srodnih dokumenata, u odnosu na izvornog izdavača na nacionalnom nivou je usvojeno:

- 1623 standarda i srodna dokumenata koje je publikovao CEN,
- 630 standarda i srodnih dokumenata koje je publikovao CENELEC,
- 8 standarda koji su rezultat zajedničkog rada CEN-a i CENELEC-a,
- 1 standard koji je publikovao IEC,
- 47 standarda koje je publikovao ISO i
- 11 standarda koji su rezultat zajedničkog rada ISO/IEC.

Sl.9. Grafički prikaz publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2020. u odnosu na izdavača izvornog standarda
Pregled harmonizovanih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

1.4.5 Preispitivanje i održavanje baze crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

Radi utvrđivanja mogućnosti dalje primjene crnogorskih standarda na bazi usklađenosti njegovog sadržaja sa razvojem nauke, tehnike, tehnologije i kulture, a u vezi s tim, i potreba za

preduzimanjem određenih aktivnosti, ISME, odnosno tehnički komiteti, sprovode, najmanje jednom u pet godina, postupak preispitivanja crnogorskih standarda kako bi se obezbijedila relevantnost i aktuelnost u odnosu na evropsku i međunarodnu standardizaciju.

Rezultat preispitivanja je jedan od tri moguća zaključka:

- standard je primjenljiv u postojećem obliku, ili
- standard treba revidirati (unijeti određene izmjene i/ili ispravke), ili
- standard treba staviti van snage.

Nakon procesa preispitivanja van snage je stavljeno ukupno 710 MEST standarda i srodnih dokumenata²¹.

Rješenja o povučenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima publikovana su u Službenim listovima Crne Gore br. 12/2 od 11.03.2020. godine, br. 45/20 od 19.05.2020, br. 58/20 od 19.06.2020., br. 69/20 od 11-07-2020., br. 99/20 od 02-10-2020, br. 123/20 od 18-12-2020.

1.4.6 Održavanje i izrada godišnjih Planova i programa donošenja crnogorskih standarda

Tokom 2020. godine Planovi i programi rada tehničkih komiteta za 2020. godinu su se, po potrebi, revidirali i uredno dokumentovali u arhivi Instituta.

Zaključno sa junom 2020. godine, svi aktivni tehnički komiteti su pripremili i uredno predali Planove i programe rada za 2021. godinu. Pri definisanju planova donošenja crnogorskih standarda uzimale su se u obzir potrebe organa javne uprave, privrednih subjekata, naučno-istraživačkih organizacija, obrazovnih ustanova i drugih zainteresovanih strana čiji predstavnici učestvuju u radu tehničkih komiteta.

1.4.7 Ocjena rada nacionalnih tehničkih komiteta u 2020. godini

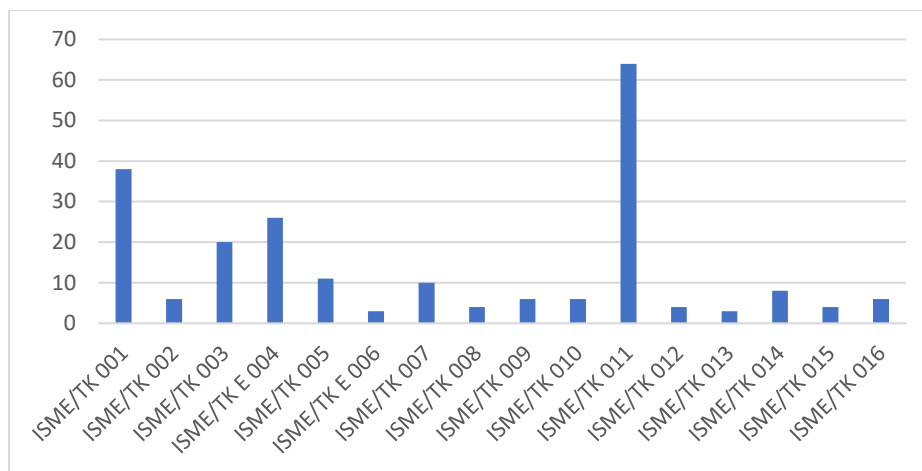
Interna pravila standardizacije (ISME IPS) su interna akta Instituta za standardizaciju Crne Gore kojima se uređuju pitanja u vezi sa organizovanjem, planiranjem, pripremom, izradom, donošenjem i održavanjem crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, a koja su usaglašena sa pravilima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju i Kodeksom dobre prakse Svjetske trgovinske organizacije (STO) koji se odnosi na izradu, donošenje i primjenu standarda. Interna pravila standardizacije su prevashodno namijenjena zaposlenima u Institutu, predsjednicima, sekretarima i članovima stručnih tijela Instituta kao i drugim zainteresovanim stranama koje su posredno ili neposredno uključene u proces razvoja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Interna pravila ažuriraju rukovodioci sektora, zajedno sa zaposlenima ISME-a. U skladu sa Statutom Instituta, Upravni odbor donosi interna pravila Instituta na osnovu kojih se izdaju i donose crnogorski standardi i srodni dokumenti u određenoj oblasti.

Kako je navedeno u Internom pravilu ISME IPS 1: Osnivanje i rad stručnih tijela Instituta, na osnovu Izvještaja o radu, Institut procjenjuje performanse rada svojih tehničkih komiteta, odnosno njihovu efikasnost i efektivnost.

Indikator performansi rada Tehničkog komiteta se određuje na osnovu težinskih koeficijenata koji su definisani Internim pravilom ISME IPS 1.

Na osnovu Izvještaja o radu tehničkih komiteta definisani su indikatori performanse rada Tehničkih komiteta putem težinskih koeficijenata, konstatovano je da je u 2020. godini najaktivniji bio **Tehnički komitet ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge**, sa ukupno 64 boda.

²¹Podatak iz Rješenja o povlačenju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

Sl. 10. Grafički prikaz indikatora performansi rada nacionalnih tehničkih komiteta

1.5 MEĐUNARODNA SARADNJA

Za jačanje i dalji razvoj nacionalne standardizacije od izuzetnog je značaja saradnja kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država u regionu i Evropi.

Zbog pojave pandemije, odloženi su svi sastanci koji su bili planirani za 2020. godinu i Institut je održavao elektronsku komunikaciju sa evropskim (CEN, CENELEC, ETSI) i međunarodnm (ISO, IEC) organizacijama za standardizaciju.

1.5.1 Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

U skladu sa Sporazumom Svjetske trgovinske organizacije o tehničkim preprekama u trgovini (WTO/TBT), koji u Aneksu 3 sadrži Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda, Crna Gora bi, kao članica WTO-a, trebala imati punu ulogu, u granicama svojih resursa, u pripremi međunarodnih standarda i srodnih dokumenata, učestvujući u međunarodnim stručnim tijelima.

Jedan od glavnih ciljeva međunarodnih standarda je poboljšanje ekonomske konkurentnosti i efikasnosti i olakšavanje međunarodne trgovine. Da bi pomogli zemljama u razvoju, pa i Crnoj Gori, Savjet međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO) je 2013. godine donio rezolucije 3/2013 i 22/2015, sa kojima je omogućio da zemlje u razvoju, zaključno sa 2021. godinom, ravnopravno učestvuju u procesu standardizacije sa punopravnim članovima ISOa.

Nacionalni tehnički komiteti su, u proteklom periodu, u svojstvu „O-member“, učestvovali u radu 67 ISO/TCs koji pokrivaju oblasti standardizacije koje su od interesa za Crnu Goru.

Od 2014. godine, ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge, ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi, ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost, ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati, kao punopravni članovi „P-member, mirror“ aktivno učestvuju u četiri međunarodna stručna tijela i to:

1. ISO/TC 228 - Tourism and related services,
2. ISO TC/34/SC 17 - Management systems for food safety;
3. ISO/TC 301 - Energy Management and energy savings,
4. ISO/TC 28/SC 2 - Measurement of petroleum and related products.

Institut je tokom 2020. godine u kontinuitetu održavao elektronsku komunikaciju sa Centralnim sekretarijatom Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), u cilju definisanja daljih aktivnosti po pitanju unapređenja članstva u ISO-u, jer je od ISOa prethodno dobio poziv za tranziciju u punopravno članstvo ISO-a. Minimalna godišnja članarina za punopravne članice

iznosi 23 375 CHF odnosno 21,689.75 EUR (pod uslovom da jedinična vrijednost ostane na 4 675 CHF odnosno 4,338.09 EUR).

Ukoliko Institut do jula 2021. godine ne aplicira za punopravno članstvo u ISO izgubiće pravo učestvovanja u razvoju ISO standarda iz oblasti turizma i srodnih usluga, prehrambenih proizvoda, energetske efikasnosti i nafte i naftnih derivata kao i inkorporiranja nacionalnih stavova u međunarodne standarde.

Zaključno sa decembrom 2020. Institut je, na nacionalnom nivou, usvojio ukupno 294 ISO standarda, od kojih je u toku 2020. godine usvojeno ukupno 47 ISO standarda i srodnih dokumenata.

Nacionalni tehnički komiteti koji su “mirror“ međunarodnim komitetima su u toku 2020. godine, putem konsenzusa, formirali ukupno **56 nacionalnih stavova** vezano za standarde iz oblasti turizma, prehrambenih proizvoda, energetske efikasnosti i nafte i naftnih derivata, *Tabela 2.*

Sektor za standarde je uspješno iskoordinirao proces glasanja za međunarodne standarde, preko ISO Global Directory.

Tabela 2. Broj nacionalnih stavova po komitetima

Referentna oznaka i naziv nacionalnog tehničkog komiteta	Broj nacionalnih stavova
ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati	17
ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge	21
ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost	7
ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi	11
UKUPNO:	56

1.5.1.1 Učešće nacionalnih eksperata u radu međunarodnih stručnih tijela

Imenovanje predstavnika ISME-a za člana radne grupe međunarodnog ili evropskog tehničkog komiteta ili potkomiteta realizovano je u slučajevima gdje postoji iskazan interes zainteresovanih strana u Crnoj Gori za pojedine radne grupe, posebno gdje je procijenjeno da međunarodni standard može imati uticaj na međunarodnu trgovinu, industrijske, zdravstvene, bezbjednosne, ekološke, komercijalne, potrošačke aspekte i sl.

S obzirom na to da je u procesu izrada novih međunarodnih standarda na temu prevazilaženja uticaja COVID-a na industriju turizma, značajno je napomenuti da su tri člana nacionalnog tehničkog komiteta za turizam ISME/TK 011 (prof. dr Silvana Đurašević – predstavnica Fakulteta za turizam – Univerzitet Mediteran, Vuk Đukić – predstavnik Nacionalne turističke organizacije, Goranka Lazović – predstavnica MORTa, ujedno i članovi međunarodnih stručnih tijela ISO/TC 228 – Tourism and related services, ISO/TC 228 WG 15: Tourism and related services - Accomodation, ISO/TC 228/WG 18 – Measures to reduce the spread of covid-19 in the tourism industry.

Članovi ISME/TK 011 učestvuju u izradi novih smjernica ISO AWI/PAS 5643, Tourism and related services - Measures to reduce the spread of Covid-19 in the tourism industry. Ova specifikacija će dati preporuke najboljih bezbjednosnih mjera tokom putovanja i pomoći će svima u turističkom sektoru – hotelima, muzejima, prevoznicima i vodičima da daju doprinos u sprječavanju širenja COVID 19.

Nacionalni eksperti doprinose da se „preventivno“ djeluje na međunarodne standarde tako što se interesi Crne Gore blagovremeno inkorporiraju u sadržaje standarda. **Ukoliko bi ISME, u narednom periodu, postao punopravni član ISOa imao bi mogućnost da na sličan način djeluje i u drugim oblastima koje su od interesa za Crnu Goru.**

1.5.1.2 Učešće na generalnom zasijedanju ISO-a

Predstavnica Instituta prisustvovala je 44. zasijedanju Generalne skupštine ISO koje je održano virtuelnim putem 24. septembra 2020. godine. Na zasijedanju je prisustvovalo 700 učesnika iz nacionalnih tijela za standardizaciju iz 141 zemlje. To je bio najveći virtuelni sastanak u istoriji organizacije ISOa, koji je uključivao i učesnike iz različitih regionalnih i međunarodnih organizacija. Izazovi sa kojima su se suočili članovi ISO-a tokom pandemije COVID-19 i kontinuitet poslovanja bila su dva ključna pitanja istaknuta tokom događaja.

Dobitnik ovogodišnje nagrade „Lawrence D. Eicher“²² je tehnički komitet ISO/TC 45 za gumu i proizvode od gume. ISO/TC 45 izabran je među više od 330 ISO tehničkih komiteta zbog sposobnosti da brzo odgovori na potrebe tržišta standardima koji pružaju održive okvire za proizvodnju, obradu i odlaganje proizvoda od prirodne i sintetičke gume. Na sastanku je predstavljena i kandidatkinja za novu predsjednicu ISO-a Urlika Francke iz Švedske.

1.5.2 Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

IEC kao međunarodna organizacija za standardizaciju u oblasti elektroenergetike na međunarodnom nivou ima u svom članstvu ukupno 89 člana, od čega 62 člana imaju status punopravnog člana, a 27 člana imaju status pridruženog člana.

Institut za standardizaciju Crne Gore postao je pridruženi član IEC-a 2008. godine, nakon čega je osnovano Nacionalno tijelo za elektroenergetiku Crne Gore (NEC) čiji su članovi predstavnici Univerziteta Crne Gore, Ministarstva ekonomije (sada Ministarstva ekonomskog razvoja), Privredne komore Crne Gore, Centra za zaštitu potrošača, MONTINSPEKT-a i Instituta za razvoj i istraživanje u oblasti zaštite na radu.

IEC ima ukupno 210 stručnih radnih tijela. U skladu sa pravilima standardizacije, članstvo Instituta podrazumijeva imenovanje crnogorskih predstavnika koji će zastupati nacionalna stanovišta po pitanju donošenja međunarodnih standarda iz oblasti elektrotehnike.

Institut ima obavezu da aktivno učestvuje na generalom zasijedanju IEC-a koje se održava jednom godišnje. Generalni sekretarijat IEC-a svake godine upućuje zvanični poziv predsjedniku i sekretaru nacionalnog tijela da uzmu učešća na zasijedanju na kome se sublimira rad svih IEC stručnih tijela. 84. Generalno zasijedanje IEC-a je trebalo da se održi u Stokholmu, u periodu od 05-09 oktobra 2020. godine, ali nije realizovano zbog pandemije.

Sekretarka Nacionalnog komiteta za oblast elektrotehnike učestvovala je na više "online" foruma sekretara NCa koji su tokom 2020. godine organizovani od strane IEC. *Na forumima je pokrenuta inicijativa da Forum sekretara IEC, u kojem ISME ima predstavnika, postane organ IECa koji bi ubuduće donosio odluke u odnosu na standardizaciju u oblasti elektrotehnike.*

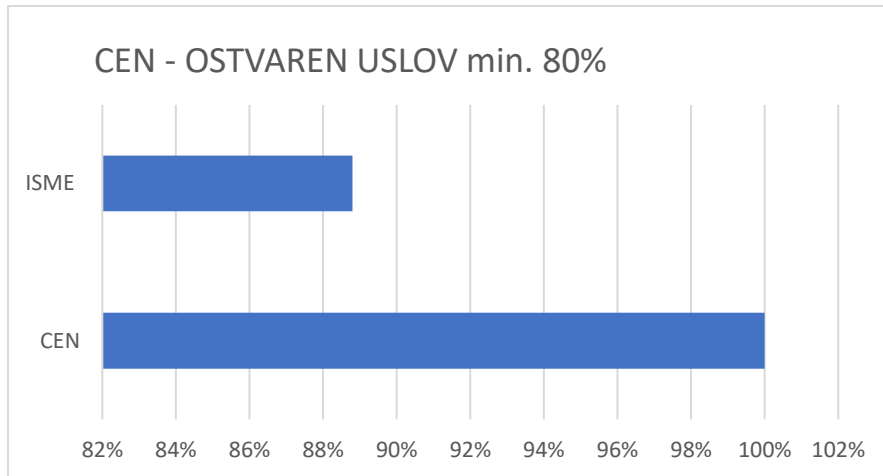
1.5.3 Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)

Jedan od glavnih strateških ciljeva ISMEa je da ispuni kriterijume, koji su definisani u CEN/CENELEC Directive-Part 1 i CEN/CENELEC Guide 22, kako bi postao punopravni član evropskih organizacija za standardizaciju. Najteži uslov je da se na nacionalnom nivou usvoji min. 80% evropskih standarda i srodnih dokumenata (CEN i CENELEC) i da se uspostavi sinhronizacija nacionalne sa evropskom standardizacijom.

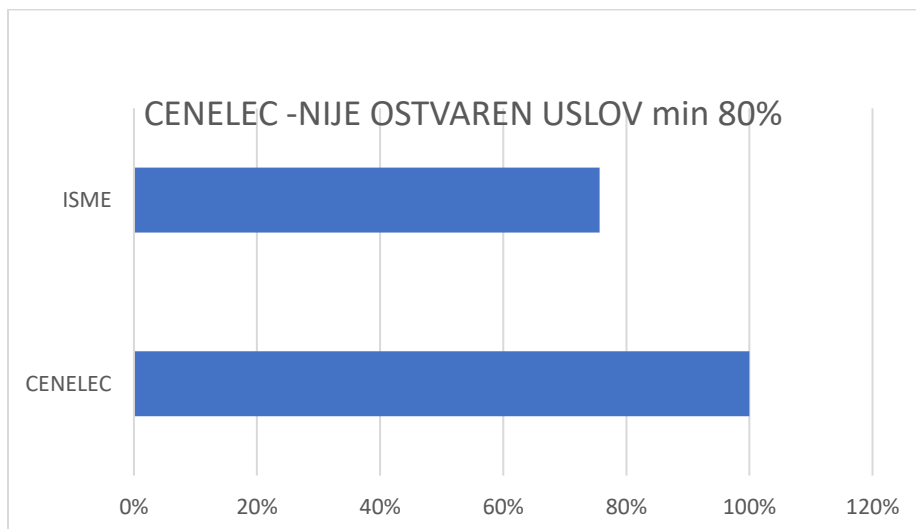
Zaključno sa 2020. Godinom CEN i CENELEC zajedno imaju ukupno **23 464** standarda (EN/HD) koji su pod nadzorom evropskih stručnih tijela i to: **2105 CEN** i preko **300 CENELEC** stručnih tijela.

²² Nagradu Lawrence D. Eichera je ustanovio ISO i dobila je ime po dr. Lawrenceu D. Eicheru koji je bio Generalni sekretar ISO-a od 1986. do 2002. Prvi put je dodijeljena 2003. godine. "Nagrada LDE" dodjeljuje se ISO tehničkim komitetima (TC) ili podkomitetima (SC) koji su pokazali izvrsno vođstvo, koristeći inovativne pristupe i koji su promovisali uključivanje zemalja u razvoju u proces standardizacije.

Prema posljednjem kvartalnom izvještaju Menadžment centra CEN/CENELEC-a za 2020. godinu, ISME je do sada usvojio ukupno **83.6 %** evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou i to **88.8%** CEN i **75.66%** CENELEC standarda.

Sl.11. Grafički procentualni prikaz usvojenih CEN standarda i srodnih dokumenata

Sl.12. Grafički procentualni prikaz usvojenih CENELEC standarda i srodnih dokumenata

Sektor za standarde konstantno prati rad stručnih tijela CEN-CENELEC-a i učestvuje u njihovom radu, u skladu sa statusom pridruženog članstva.

Zaposleni u Sektoru za standarde zajedno sa nacionalnim tehničkim komitetima prate ukupno **137** evropskih stručnih tijela (CEN/TC, CLC/TC), a ostala evropska stručna tijela prate, u saradnji sa UO Instituta, koji vrši ulogu Stručnog savjeta za standarde.

Iako je ISME „affiliate“ član CEN/CENELECa ima obavezu da na nacionalnom nivou preuzme sve evropske standarde koji su u nadležnosti evropskih tehničkih komiteta, čiji se rad prati preko Institutovih tehničkih komiteta i to u roku od 6 mjeseci od dana publikovanja.

Sektor za standarde je u toku 2020. pripremio za publikovanje ukupno 1623 standarda i srodnih dokumentata koje je objavio CEN, 630 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio CENELEC i 8 standarda i srodnih dokumenata koji su zajednički CEN/CENELECa (Sl.8).

Potrebno je naglasiti da punopravni članovi, u toku godine, imaju obavezu praćenja i glasanja za sve standardizacijske projekte koji su u nadležnosti svih evropskih

stručnih tijela. Te obaveze u ovom momentu ISME, odnosno Sektor za standarde, ne može iznijeti jer nema odgovarajući IT sistem koji bi podržao automatizovanu i sinhronizovanu obradu tako velikog broja podataka i dokumenata. Plan je da se u 2021. godini stvore uslovi koji će obezbijediti ispunjavanje obaveza punopravnih članova u CEN/CENELEC.

1.5.3.1 Priprema aplikacije za punopravno članstvo u CEN/CENELEC

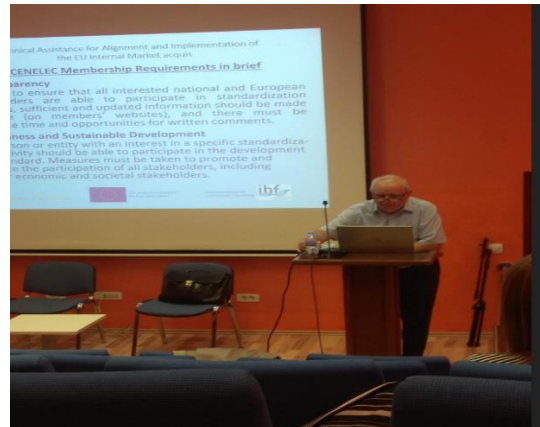
Prioritet Instituta je ispunjavanje uslova za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN/CENELEC). Na taj način će se dati doprinos procesu evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore.

Punopravno članstvo u pomenutim organizacijama otvara nove mogućnosti za crnogorsku privredu, a te mogućnosti se odnose na aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i na donošenje odluka u dijelu njihovog usvajanja shodno interesima crnogorske privrede i društva uopšte.

Kroz projektne aktivnosti finansirane od strane EU Institut stvara administrativne i druge preduslove za ispunjenje zahtjeva za pristupanje.

Tokom 2020. Institut je radio na implementaciji Projekta IPA 2014 – Ugovor o uslugama (Instrument za prepristupnu pomoć (IPA II) 2014-2020, Tehnička pomoć za usklađivanje i implementaciju *acquis-a* EU za unutrašnje tržište; *IPA 2014 – Service Contract (Alignment and Implementation of the EU Internal Market Acquis - Service Contract No CFCU/MNE/060)* koji sprovodi IBF International Consulting (IBF) vođa konzorcijuma, Eurecna S.A i Slovenački Institut za kvalitet i metrologiju (SIQ).

Kroz projekat su obezbijedene konsultantske usluge za izradu aplikacije za CEN/CENELEC. Jedna radionica održana na licu mjesta, dok su ostale radionice organizovale preko niza video konferencija i putem prepiske. Zbog kompleksnosti obrade predmetne aplikacije zaposleni Instituta su radili i prekovremeno bez finansijske nadoknade. Projekat je prolongiran u 2021. godinu.

1.5.4 Evropska organizacija za telekomunikacije - ETSI

Institut za standardizaciju Crne Gore, od januara 2015. godine, ima status nacionalne organizacije za standardizaciju (NSO) u ETSI-ju.

Zaključno sa decembrom 2020. godine na nacionalnom nivou usvojeno je 377 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio ETSI u oblasti telekomunikacija. Rukovodilac Sektora za standarde i lice zaposleno u Odjeljenju za elektrotehniku, telekomunikacije i informacione tehnologije, u kontinuitetu, prate radna dokumenata i glasaju za standardizacijske projekte preko ETSI radne platforme.

Zaposlena u Sektoru za standarde, učestvovala je na ZOOM sastanku GA ETSI koji se održao 30.03.2020. godine. Obaveze glasanja ENAP procesa su blagovremeno završene.

Institut nema obavezu plaćanja godišnje članarine jer je tu obavezu, u ime člana ispred Crne Gore, prihvatila Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore, a takođe Institut ne delegira predstavnike za prisustvo ETSI Generalnim zasjedanjima.

1.5.5 Komisija Codex Alimentarius

Komisija Codex Alimentarius (Codex Alimentarius Commission – CAC) je međunarodna organizacija za hranu čiji su osnivači dvije organizacije Ujedinjenih nacija i to: Organizacija za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Osnovni zadatak CAC je donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom.

Da bi se omogućila stalna veza sa državama članicama, CAC je u saradnji sa nacionalnim vladama pojedinih država osnovala Codex Alimentarius kontaktne tačke. Imajući u vidu da je Odlukom o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore, Institut prepoznat kao Codex Alimentarius kontaktna tačka u Crnoj Gori, nakon podnošenja prijave i obezbjeđenja potrebne prateće dokumentacije, Institut za standardizaciju je od 15. decembra 2008. godine zvanično priznat od strane CAC kao kontaktna tačka za Crnu Goru.

U toku 2020. godine zaposlena u Sektoru za standarde (Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu, hemijsku, drvenu industriju i šumarstvo) je uredno ažurirala sve mejlove i prosljeđivala informacije Ministarstvu zdravlja i Ministarstvu poljoprivrede.

1.5.6 WTO/TBT

Od 29.04.2012. godine Institut obavlja ulogu nacionalne kontakt tačke za notifikaciju standarda u skladu sa članom X Sporazuma Svjetske Trgovinske Organizacije o tehničkim barijerama u trgovini.

Uspostavljena je infrastruktura i u kontinuitetu se ispunjavaju sve obaveze koje se odnose na Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda.

1.6 SARADNJA SA NACIONALNIM INSTITUCIJAMA ZA STANDARDIZACIJU DRUGIH DRŽAVA

Institut je potpisao sporazume o poslovno-tehničkoj saradnji sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država, i to sa:

- Institutom za standardizaciju Srbije (ISS) – 16.7.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Bosne i Hercegovine (BAS) – 19.11.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Sjeverne Makedonije (ISRSM) – 22.6.2009. godine,
- Generalnim direktoratom za standardizaciju Republike Albanije (DPS) – 22.6.2009. g,
- Institutom za standardizaciju Slovenije (SIST) – 5.10.2009. godine,
- Hrvatskim zavodom za norme (HZN) – 2.9.2010. godine,
- Turskim institutom za standarde (TSE) – 19.2.2014. godine,
- Upravom za standardizaciju NR Kine (SAC) – 12.9.2016. godine i
- Institutom za standardizaciju Bugarske (BDS) – 16.5.2018. godine.

Potpisani sporazumi imaju za cilj unapređenje odnosa i uzajamne saradnje Crne Gore i drugih zemalja potpisnica u oblasti standardizacije, u cilju eliminisanja tehničkih barijera u trgovini, povećanja nivoa bezbjednosti, zaštite zdravlja i života ljudi, kao i unapređenja održivog razvoja i očuvanja životne sredine. Saradnja između institucija potpisnica odvijala se kroz razmjenu informacija, znanja i iskustva virtuelnim putem.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI), Francuske (AFNOR), kao i sa *ASTM International*. Ova ugovorna saradnja omogućava

zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno ASTM standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

Međunarodna organizacija za standardizaciju ASTM International dodijelila je Institutu za standardizaciju Crne Gore sertifikat „Award of Recognition“ povodom pet godina kontinuirane saradnje. Naime, 2015. godine ove dvije organizacije potpisale su memorandum o razumijevanju, što je označavalo zvanični početak uspješne saradnje na polju standardizacije.

ASTM International je Američko društvo za ispitivanje i materijale, međunarodna organizacija za standardizaciju sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama i kancelarijama u Peruu, Kanadi, Belgiji i Kini. Stručnjaci u više od 140 tehničkih komiteta razvijaju standarde u industriji metala, nafte, građevinarstva i drugim oblastima.

- Izrada nacionalnog normativnog aneksa

Institut je u toku 2020. godine intenzivno saradivao sa nacionalnim tijelima za standardizaciju Srbije i Bosne i Hercegovine, u cilju pripreme nacionalnog normativnog aneksa za standard EN 50341-2-XX, Nadzemni električni vodovi naizmjenične struje iznad 1 kV - Dio 2: Nacionalni normativni aspekti.

Saradnja između nacionalnih tijela za standardizaciju je podržana projektom koji je finansiran od strane njemačke organizacije National Metrology Institute of Germany (PTB).

Institut u radu ove ad-hoc grupe učestvuje preko predstavnika sljedećih organizacija:

- Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS) doo,
- Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES) AD, Podgorica
- Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju.

U toku 2020 održane su tri virtuelne sjednice i to 22.09.2020. godine 16.10.2020. i 18.11.2020. Planirano je da se nacionalni aneks na nivou nacionalnih tijela za standardizaciju Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine objavi u 2021. godini.

1.7 POSLOVI PODRŠKE DRŽAVNOJ UPRAVI

Tokom 2020. godine Institut je intenzivno saradivao sa organima državne uprave, pružajući konstantnu podršku iz domena standardizacije. Na taj način je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom. Predstavnici Instituta učestvovali su u radnim grupama koje su osnovala tijela državne uprave. uključujući i radnu grupu za **Pregovaračko poglavlje 1 – Slobodan protok roba.**

U II kvartalu 2020. godine Institut je uputio dopis ministarstvima i tijelima državne uprave, sa zahtjevom da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku pripreme zakonodavstva iz njihove nadležnosti, a u cilju uključivanja tih standarda u Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2021. godinu. Svi zahtjevi koji su dostavljeni u predviđenom roku uključeni su u Program i plan rada Instituta za 2021. godinu.

Institut je dostavljao mišljenja na više radnih dokumenata koja su pripremala tijela državne uprave. Posebno intenzivna saradnja bila je sa Ministarstvom ekonomije, koje je nadležni državni organ za oblast infrastrukture kvaliteta, a aktivno se saradivalo i sa ministarstvima održivog razvoja i turizma, odnosno javne uprave, te sa drugim tijelima državne uprave.

Donošenjem standarda i srodnih dokumenata, kao i kroz razmjenu informacija, Institut je pružao podršku u vezi sa sljedećim dokumentima:

- Predlog Pravilnika o izmjeni pravilnika za čelične konstrukcije,
- Pravilnik o izmjeni pravilnika za betonske konstrukcije,
- Predlog Pravilnika o izmjeni pravilnika za drvene konstrukcije,
- Predlog pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o građevinskim proizvodima,
- Predlog pravilnika o izmjenama i dopuni pravilnika o tehničkim zahtjevima za zidane konstrukcije,
- Predlog Pravilnika o izmjenama pravilnika o tehničkim zahtjevima za aluminijumske konstrukcije,
- Nacrt Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom itd.

1.8 INFORMISANJE JAVNOSTI O CRNOGORSKIM STANDARDIMA I STANDARDIZACIJI

Javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donesenim crnogorskim standardima. Institut je putem sajta, Službenog lista Crne Gore, časopisa PKCG i IKCG, i preko medija obavještavao javnost i o aktuelnim tokovima u oblasti standardizacije, a organizovali su se i razni događaji.

1.8.1 Informisanje putem sajta

U cilju informisanja javnosti o nacrtima crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, na internet portalu Instituta (www.isme.me) objavljujane su informacije o javnim raspravama i omogućeno je davanje komentara svim zainteresovanim stranama.

Poštujući propisani period trajanja javne rasprave (60 dana), a u skladu sa Planom i programom donošenja crnogorskih standarda, u 2020. godini putem ISME sajta objavljeno je ukupno 7 javnih rasprava i to:

JR br. 1/2020 u periodu od 10.03.2020. do 09.05.2020., JR br. 2/2020 u periodu od 06.04.2020. do 05.06.2020., JR br. 3/2020 - od 30.04.2020. do 29.06.2020., JR br. 4/2020 - od 05.06.2020 do 04.08.2020, JR br. 5/2020 od 02.07.2020. do 30.08.2020, JR br. 6/2020. od 02.10-30.11.2020. i JR br 7/2020 koja je započela 25.12.2020.

Tokom javnih rasprava Institut nije dobio bitnije komentare i sugestije koji bi mogli dovesti do obustavljanja ili odlaganja donošenja nekog crnogorskog standarda.

Na sajtu Instituta dostupne su relevantne informacije i aktuelnosti iz oblasti kako nacionalne, tako i evropske i međunarodne standardizacije. Putem e-baze (kataloga), korisnici *online* mogu pretraživati MEST po raznim parametrima: referentnoj oznaci, međunarodnoj klasifikaciji standarda (ICS), naslovu, ključnoj riječi, tehničkom komitetu i/ili direktivi.

Nakon objavljivanja rješenja o donešenim standardima u Službenom listu Crne Gore, informaciju o novim MEST Institut je redovno prosljeđivao na mejl adrese članovima Instituta i drugim zainteresovanih strana.

Zaposleni Instituta su pratili sve važne Svjetske dane koji se odnose na određena područja standardizacije pripremajući informacije koje su se objavljivale na sajtu Instituta. U cilju informisanja javnosti o procesu standardizacije u Crnoj Gori direktor Instituta je dao intervju za časopise „Pogled“ – Inženjerska komora Crne Gore i „Glasnik“ Privredna komora Crne Gore.

1.8.2 Informisanje putem Službenog lista Crne Gore

Shodno Zakonu o standardizaciji, informacije o donesenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima, u formi rješenja sa nazivima standarda i njihovim referentnim oznakama, objavljene su i u Službenom listu Crne Gore i to:

- Sl. list CG br. 12/20 od 11.3.2020.
- Sl. list CG br. 45/20 od 19.5.2020.
- Sl. list CG br. 58/20 od 19.6.2020.

- Sl. list CG br. 69/20 od 11.7.2020.
- Sl. list CG br. 99/20 od 2.10.2020.
- Sl. list CG br. 123/20 od 18.12.2020.

1.8.3 Informisanje putem Info centra

Pored navedenih aktivnosti Institut je preko Info centra pružao informacije u vezi sa standardima i standardizacijom. Procjenjuje se da je tokom prošle godine odgovoreno na više od **600** upita koji su pristigli putem telefona, e-maila, telefaksa ili koji su ostvareni direktnom komunikacijom sa zainteresovanim stranama u prostorijama Instituta.

1.8.4 Promocija standardizacije

Podizanje svijesti o standardima i značaju primjene standarda u praksi direktno utiče na podizanje kvaliteta i konkurentnosti procesa, proizvoda i usluga malih i srednjih preduzeća i ostalih zainteresovanih strana.

Institut nema odgovarajuće uslove za izvođenje edukativnih obuka jer, u okviru rentiranog objekta (privatna kuća), nema salu za ovu namjenu. Ovaj problem se, od 2011. godine, intezivno naglašava u izvještajima Sektora za standarde, međutim zbog ograničenih finansijskih resursa menadžment Instituta nije u mogućnosti da obezbijedi odgovarajući objekat.

Iako je usljed posljedica pandemije redukovao aktivnosti, Institut je realizovao niz događaja.

1.8.4.1 Naučno-stručni skup „Građevinarstvo – nauka i praksa“

Institut za standardizaciju Crne Gore je sponzorisao sedmi Internacionalni naučno-stručni skup „Građevinarstvo – nauka i praksa“, GNP 2020, koji se održao u Kolašinu 10-14. marta 2020. godine, u organizaciji Građevinskog fakulteta UCG i NVO „Građevinarstvo – nauka i praksa – GNP“. Građevinski fakultet UCG je član Instituta za standardizaciju Crne Gore, redovno učestvuje i podržava aktivnosti koje pokreće i sprovodi Institut, te kontinuirano promovise značaj standardizacije i primjene crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Cijeneci višegodišnje partnerstvo sa Građevinskim fakultetom, kao i važnost ovakvog skupa za Crnu Goru i stručnu javnost, posebno u oblasti građevinarstva, Institut je u iznosu od 300 € podržao organizaciju pomenutog skupa. S druge strane, Institutu je bilo omogućeno da na ovom skupu predstavi svoj rad i dodatno promovise svoje aktivnosti.

Predstavnica Instituta g-đa Ljiljana Šoškić održala je predavanje na temu „Standardizacija u oblasti građevinarstva u Crnoj Gori“. Na skupu je istaknuto da će obuka inženjera u Crnoj Gori za primjenu eurokodova biti najvažnija aktivnost u narednom periodu. Konferenciji je prisustvovalo oko 250 učesnika.

1.8.4.2 Vebinar “Veza standarda sa preduzetništvom u turizmu”

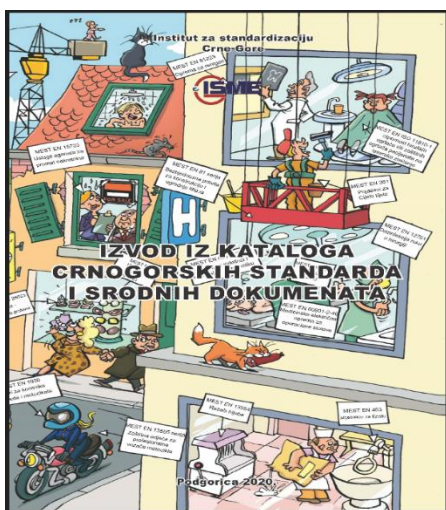
S obzirom na to da pandemija donosi potrebu korišćenja savremenih tehnika komunikacije u 2020. godini se započelo sa primjenom ZOOM aplikacije. Na poziv Fakulteta za turizam- Univerziteta Mediteran, pomoćnica direktora održala je “ZOOM” vebinar studentima i profesorima, na temu “Veza standarda sa preduzetništvom u turizmu”. Učesnici su pokazali interesovanje i za očekivati je da ovi mladi ljudi, nakon završenih studija, postanu preduzetnici u turizmu, koji će se aktivno uključiti u proces standardizacije na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Takođe, predsjednica i sekretarka nacionalnog komiteta za turizam su pripremale članke na teme “Standardima protiv posljedica COVID-19 u turizmu” i “Svjetski dan turizma”, koji su postavljeni na web stranici Instituta (https://isme.me/en/standardima-protiv-posljedica-covid-19-u-turizmu_p1141.html, https://isme.me/en/svjetski-dan-turizma_p1161.html).

1.8.4.3 Publikovanje kataloga

Institut je prvi put od osnivanja izdao publikaciju “Izvod iz kataloga crnogorskih standarda i srodnih dokumenata” (tiraž 300 primjeraka) u kome se između ostalih nalaze i standardi kvaliteta, sa ciljem da zainteresovane strane, posebno mala i srednja preduzeća, imaju pregled standarda na jednom mjestu.

Pri kreiranju izvoda standarda zaposleni u Sektoru za standarde su dali fokus na one standarde koji su rezultat rada tehničkih komiteta Instituta, a koji pokrivaju oblast standardizacije od interesa za crnogorsku ekonomiju (građevinarstvo, eurokodovi, prehrambeni proizvodi, turizam i srodne usluge, energetska efikasnost, elektroenergetika, informacione tehnologije, tehnologija zaštite zdravlja, zaštita životne sredine itd.).

Štampanje kataloga su pomogli: Pivredna komora Crne Gore, Plantaže doo, Fidija-Podgorica, Institut za standarde i tehnologije doo-Beograd, Montinspekt doo-Podgorica.

1.8.4.4 Obilježavanje Svjetskog dana standarda

Svjetski dan standarda - 14. oktobar, 2020. godine obilježen je pod sloganom „Zaštitimo planetu standardima“.

Institut za standardizaciju Crne Gore, je promociji ovog značajnog datuma dao svoj skromni doprinos kroz gostovanje direktora Instituta u Jutarnjem programu RTCG 1 i Bojama jutra TV Vijesti (https://www.youtube.com/watch?v=Zg8y0EyzbE8&ab_channel=VijestiOnline).

Konferencija za medije je održana u prostorijama Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ uz poštovanje mjera i preporuka NKT-a. U ime Instituta i zaposlenih govorio je direktor Zoran Glomazić.

Naglašena je težnja i napori zaposlenih u Institutu da ispune zahtjeve za punopravno članstvo u evropskim (CEN/CENELEC) i međunarodnim organizacijama za standardizaciju, što u postojećim uslovima poslovanja Instituta predstavlja veliki izazov.

Poslata je jasna poruka o potrebi jačanja svijesti o značaju standarda i standardizacije u procesima koji se odvijaju u svakodnevnom životu, sa posebnim naglaskom na doprinos korišćenja standarda u zaštiti životne sredine, što je i bio moto ovogodišnjeg Svjetskog dana standarda.

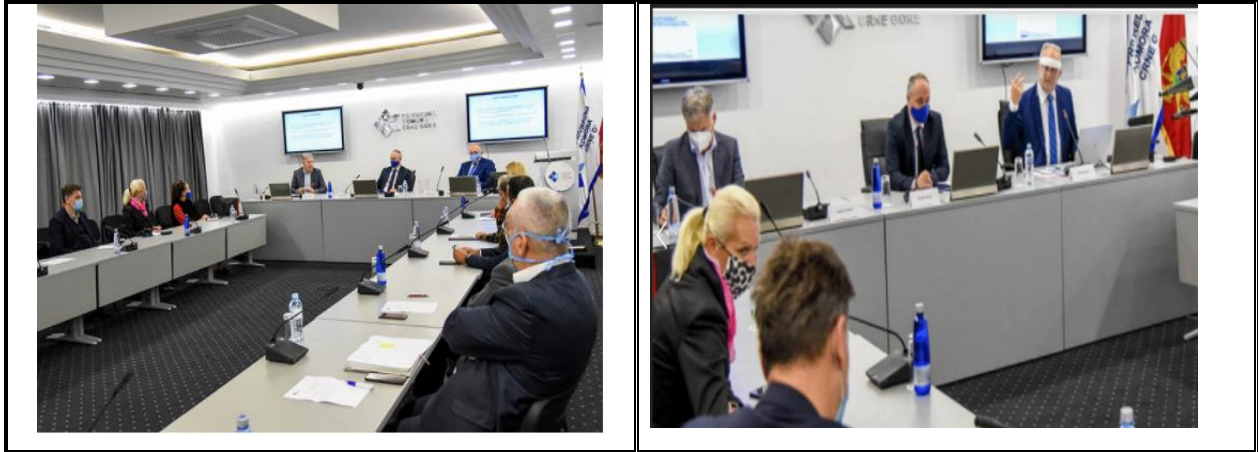

Direktor Instituta je upoznao javnost sa istorijatom standardizacije kako na međunarodnom tako i na nacionalnom nivou. Poseban akcenat je dat značaju i ulozi Instituta u integracionim procesima i ispunjavanju uslova za pristupanje Crne Gore EU, sa aspekta usvajanja standarda i tehničkih propisa.

1.8.4.5 Okrugli sto "Savremene tendencije u sistemu razvoja kvaliteta"

“Privredna komora Crne Gore je 12. novembra 2020. godine, organizovanjem okruglog stola na temu: "Savremene tendencije u sistemu razvoja kvaliteta" obilježila Svjetski dan kvaliteta. Na okruglom stolu je učestvovao predstavnik Instituta koji je upoznao prisutne o aktivnostima standardizacije i standardima u toj oblasti.

U diskusiji je učestvovalo oko 20 zainteresovanih strana uz poštovanje bezbjednosnih mjera.

1.8.4.6 Virtuelni vebinari i obuke za zaposlene ISMEa i druge zainteresovane strane

Institut je, u saradnji sa ISO, omogućio predstavnicima malih i srednjih preduzećima da isprate niz besplatnih virtuelnih vebinara:

- Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) je u saradnji sa Španskom asocijacijom za standardizaciju (UNE) organizovala „ZOOM“ vebinar, koji se održao 21. oktobra 2020, na temu **“Tourism and the impacts of COVID-19: the role of standards in mitigating the crisis”**.

Na vebinaru su predstavljene studije slučaja iz različitih zemalja kao i smjernice za vlade i privatni sektor. Analizirani su nedostaci trenutno dostupnih međunarodnih standarda, a bilo je riječi i o standardima koji su u razvoju. Vebinar su ispratili ti predstavnika nacionalnog tehničkog komiteta za turizam.

- Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) je organizovala „ZOOM“ obuku na temu **„Advancing the UN Sustainable Development Goals in a COVID-19 world“** koja se održala 10.12.2020. godine, sa ciljem podizanja svijesti o standardima koji su u vezi sa ciljevima održivog razvoja.

Cilj treninga je bio da se zaposlenima nacionalnih tijela za standardizaciju i članovima nacionalnih komiteta pruži razumijevanje kako ISO standardi mogu doprinijeti ciljevima UN-a za održivi razvoj. Obuku su ispratili dvoje zaposlenih u Sektoru za standarde i predstavnica MORTa.

Pored navedenih vebinara Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) je organizovala vebinare na teme:

- **“Countering the impacts of COVID-19 with international standards”** (ukupno tri predstavnika zainteresovanih strana iz redova članova Institutovih tehničkih komiteta) i
- “Business continuity management systems”, 09.12.2020 (dva predstavnika ISME);
- ISO/UNIDO Webinar on "Managing Risk & Building Resilience", 29.11.2020 (jedan predstavnik ISMEa);
- Post-training knowledge assessment survey ISO virtual regional training on good standardization practices (GSP) 01 – 04. 06. 2020 (tri predstavnika ISME).

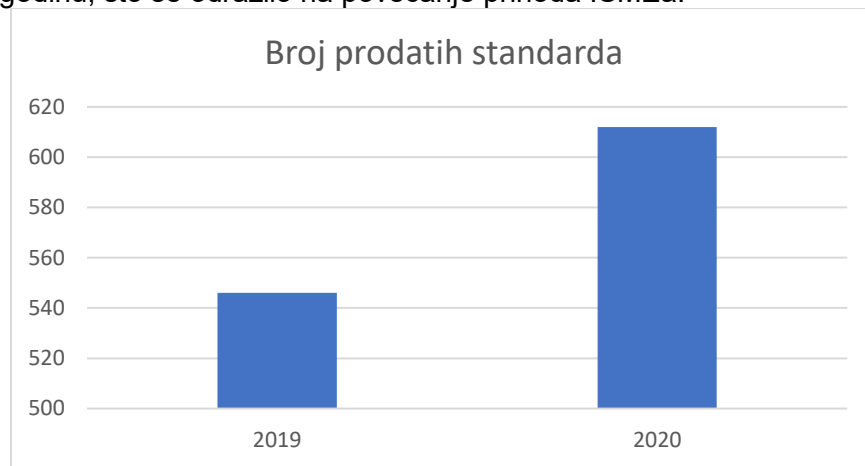
Institut će, u skladu sa raspoloživim sredstvima, nastaviti aktivnosti u cilju jačanja svijesti o značaju standarda za unapređenje poslovanja i povećanje konkurentnosti na tržištu, a posebno će biti usmjeren na komunikaciju sa malim i srednjim preduzećima što je i zahtjev evropske regulative EU 1025/2012.

1.9 PRODAJA STANDARDA

Tokom 2020. godine prodato je **612** standarda i srodnih dokumenata. Najznačajniji kupci standarda bili su: Uprava carina, CEDIS, Crnogoraput, Institut za javno zdravlje, Zavod za metrologiju Crne Gore, ABG Test i dr.

Radi unapređenja prodaje i implementacije standarda, jedan od ciljeva Instituta je povećanje broja standarda koji se objavljuju na crnogorskom jeziku.

Važno je napomenuti da je tokom 2020. godine došlo do povećanja prodaje standarda, u odnosu na prethodnu godinu, što se odrazilo na povećanje prihoda ISMEa.

Sl. 13. Grafički prikaz porasta prodaje u odnosu na 2019. godinu

Broj prodatih standarda je direktno povezan sa stanjem svijesti crnogorske javnosti u odnosu na potrebu primjene standarda radi povećanja konkurentnosti preduzeća, a na svijest utiče Institut sa raznim promotivnim događajima i obukama. Nažalost, u protekloj deceniji Institut nije dobijao namjenska sredstva za promotivne događaje i radionice tako da je bio prinuđen da redukuje te aktivnosti.

Potrebno je navesti da je u Crnoj Gori evidentna pojava da se standardi nabavljaju mimo ISMEa i iz tog razloga preporučujemo da se aktivnosti Ministarstva ekonomskog razvoja (vezano za „Programsku liniju za uvođenje međunarodnih standarda“) sinhronizuju sa aktivnostima ISMEa, Akreditacionog tijela Crne Gore, organizacija za sertifikaciju itd. Zajedničkim djelovanjem povećaće se interes za primjenom MEST.

7 IMOVINA INSTITUTA

U periodu od 31.12.2020. godine do 19.01.2021.god u Institutu je izvršen popis opreme, kancelarijskog materijala, sitnog inventara, gotovine u blagajni i na žiro-računu, kao i popis obaveza sa stanjem na dan 31.12.2020. godine.

Popis je urađen u skladu sa Uputstvom o vršenju popisa br 824-1/20 od 21.12.2020. godine.

Komisija je utvrdila da ne postoje razlike između stvarnog i knjigovodstvenog stanja u dijelu popisane opreme, kancelarijskog namještaja i sitnog inventara. Dat je predlog za otpis jednog klima uređaja koji nije u funkciji a ne postoji mogućnost popravke.

8 OSTALE AKTIVNOSTI

U skladu sa članom 7 stav 1 tačka 10 i stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 75/18) i Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru („Sl. list Crne Gore“ br. 071/19), Institut je dana 28.04.2020. godine, Rješenjem imenovao lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola. Nakon toga je došlo do personalnih promjena na toj poziciji i očekujemo uključivanje i dalji rad novopostavljenog pomoćnika na ovim aktivnostima.

Lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, obavlja poslove koji se odnose na:

- pripremu i praćenje sprovođenja plana za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola;
- koordiniranje aktivnosti za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola;
- pomoć rukovodiocu subjekta u razvoju i utvrđivanju strategije upravljanja rizicima;
- pripremu i praćenje sprovođenja plana za otklanjanje nedostataka unutrašnjih kontrola;
- pripremu godišnjeg izvještaja o finansijskom upravljanju i kontrolama;
- izvještavanje rukovodioca subjekta o stanju i razvoju finansijskog upravljanja i kontrola i saradnju sa Centralnom jedinicom za harmonizaciju Ministarstva finansija.

U skladu sa članom 14 stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list CG“ br.75/18) i Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru („Sl. list CG“ br. 071/19) Institut je dana 28.04.2020. godine, imenovao lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima.

Lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima u Institutu, treba da:

- upozna ostale rukovodiocima i zaposlene o potrebi uspostavljanja procesa upravljanja rizikom u Institutu,
- podstiče kulturu upravljanja rizicima i pomaže rukovodiocima u efektivnom upravljanju rizicima, jačanjem svijesti rukovodioca o značaju upravljanja rizicima,
- u saradnji sa rukovodiocima organizacionih jedinica započne aktivnosti na uvođenju procesa upravljanja rizicima i odredi rokove za pojedine aktivnosti,
- pripremi izvještaj o upravljanju rizicima u Institutu za standardizaciju Crne Gore.

Lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima treba da u saradnji sa rukovodiocima organizacionih jedinica osigura da se na nivou organizacionih jedinica Instituta uspostavi registar rizika.

U skladu sa članom 74 Zakona o sprječavanju korupcije („Sl. list CG“ br. 42/17), Institut za standardizaciju Crne Gore je dana 28.04.2020. godine donio Rješenje o imenovanju menadžera integriteta.

Menadžer integriteta je odgovoran za pripremu i sprovođenje Plana integriteta i obavlja poslove koji se odnose na:

- rukovođenje ili učešće u radnoj grupi za pripremu, izradu i sprovođenje Plana integriteta;
- učešće u pripremi programa izrade Plana integriteta;
- sakupljanje potrebne dokumentacije koja se odnosi na funkcionisanje institucije, a koja predstavlja osnov za procjenu rizika i izradu Plana integriteta;
- u saradnji sa svim organizacionim jedinicama, sačinjavanje izvještaja o sprovođenju Plana integriteta.

Menadžer integriteta imenovan od strane Instituta je pohađala seminar “Integritet u javnoj upravi i sprovođenje planova integriteta” preko Uprave za kadrove.

Protiv Instituta je pokrenut parnični postupak od strane bivšeg člana jednog od tehničkih komiteta, gdje je predmet spora nakanda štete, u kojoj tužilac potražuje nakanadu za period od 04.02.2013. godine do 30.12.2019. godine, jer je bio član ISME/TK 011: Turizam i srodne grane.

Institut je poslao izjašnjenje i angažovao advokatsku kancelariju za zastupanje jer ne postoji nikakva obaveza Instituta za naknadu prilikom angažovanja u tehničkim komitetima. Presuda u korist tužioca, za koju ne postoji pravni osnov, mogla bi veoma teko pogoditi, u finansijskom smislu Institut.

Pripremno ročište koje je bilo zakazano za 26.02.2021. godine, odloženo je za 30.03.2021. godine, na predlog punomoćnika tužioca iz razloga što tužilac nije upoznat sa odgovorom na tužbu.